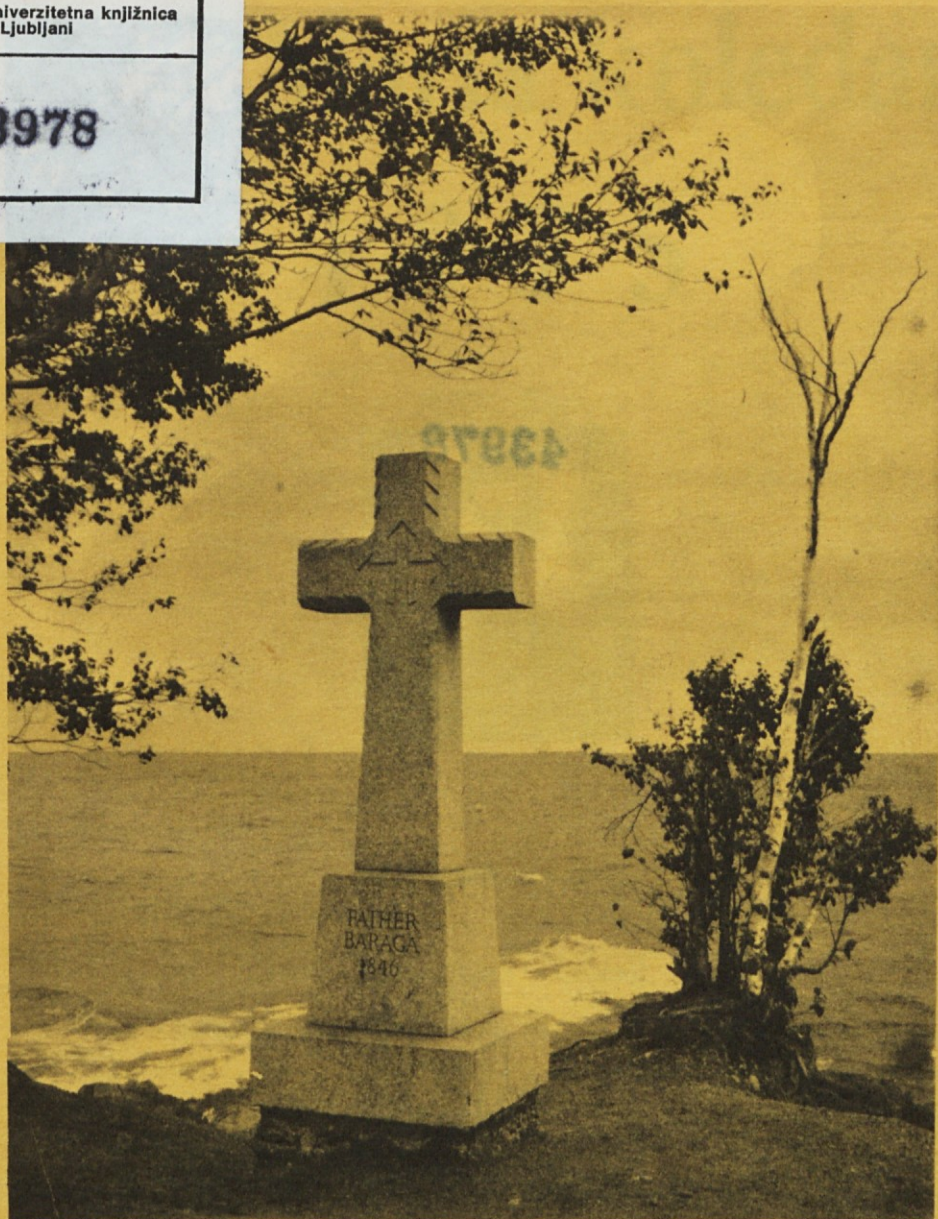

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

43978

1975

1975

Ave Maria koledar

+ I 43978

|| 43978

| 6. IV. 1977

Z 332

Ave Maria koledar

1975

62. letnik koledarja

Izdali: Frančiškani - Lemont, Illinois

NUMBER 10 b

VOLUME 66 (AMK 62)

OCTOBER 1974

AVE MARIA - Nabožni slovenski mesečnik - 66. letnik - Urejujejo in izdajajo slovenski frančiškani v ZDA - St. Mary's Seminary, Lemont, Illinois, - 60439 - Naročnina - Subscription rate: Za ZDA in Kanado: \$ 2.50 - za inozemstvo \$ 3.00

Published once monthly - twice in October - by the Slovene Franciscan Fathers, Lemont, Illinois, in the interests of the Commissariat of the Holy Cross. "Second Class Postage Paid at Lemont, Illinois." Printed by AVE MARIA PRINTERY, 1400 Main Street, P. O. Box 608, Lemont, Illinois - 60439

VSEBINA - KOLEDAR AVE MARIA 1975

* Koledarski del	3
* Zapovedani prazniki v ZDA	15
* Glavni premakljivi liturgični prazniki	15
* Narodni (državni) prazniki v ZDA	15
* „Glej, tvoja mati!“ - Pastirsko pismo ameriških škofov o pr. D.M. <i>Priredil p. Vendelin Špendov, O.F.M.</i>	17
* Joliet in Marquette ob tristoletnici ekspedicije 1673 - 1973 <i>Priredil p. Vendelin Špendov, O.F.M.</i>	23
* Misli za sveto leto	27
* 25-to sveto leto - jubilej jubilejev - <i>Roman Rus</i>	28
* Arberkroška zgodovina do Baraga - <i>Priredil p. Bertrand Kotnik, O.F.M.</i>	31
* P. Hugollin Sattner - <i>P. Vendelin Špendov</i>	95
* „To je bil božji človek!“ - <i>Župnik Viktor Zakrajšek</i>	99
* Sprehod skozi čas - karantanskih - koroških Slovencev <i>Valentin Potočnik, Cleveland, Ohio</i>	103
* Premaknil je zemljo in človeka - <i>Valentin Potočnik</i>	116
* Koristilo bo vsem...	119
* Atlas admirala Reisa - <i>Valentin Potočnik</i>	120
* Observatoriji iz kamene dobe - <i>Valentin Potočnik</i>	123
* Koliko različnih sonc je bilo - <i>Valentin Potočnik</i>	124
* Forest City, Pa., počasti slovensko dediščino	125, 126, 127
* Domislice	97, 122, 128
* Slovenski duhovniki	130

Slika na ovitku: Baragov križ pri Schroederju - severno od Dulutha. Blizu vasi se izliva v Gornje jezero Cross River. Na severni strani reke stoji Baragov križ. Tu je bil Baraga čudežno rešen iz ledene plošče v letu 1846. Takoj je postavil s svojim spremljevalcem Vizonom lesen križ. Spomenik iz granita, kot ga vidite na ovitku, je bil postavljen 1932. Blagoslovil ga je duluthski škof Thomas Welch.

Fotografiral urednik Ave Maria v septembru 1972.

Značaj vsakega bogoslužnega dneva smo zaznamovali tako:

Velike črke v debelem tisku pomenijo „slovesni praznik“, npr. **GOSPODOVO OZNANJENJE MARIJI.**

Male črke v debelem tisku pomenijo „praznik“, npr. **Spreobrnitev sv. Pavla.**

Razprte črke v drobnem tisku označujejo obvezne godove, npr. **Frančišek A siški**; obvezni godovi so tisti, ki jih obhajamo v cerkvenem bogoslužju.

Male črke pomenijo neobvezen god, npr. **Kristina (Kristi)**; neobvezen god je god svetnika, ki ga lahko obhajamo v bogoslužju, a nismo dolžni.

Januar

- 1 S **MARIJA MATI BOŽJA - NOVO LETO** - Odilo, opat; Fulgencij, škof
- 2 Č **Bazilij (Vasilij) Veliki**, škof, cer. učitelj; **Gregor Nacijanški**, škof, c. u.
- 3 P **Genovefa Pariška**, devica; **Bertila**, spokornica; **Anter**, papež
- 4 S **Elizabeta Seton**; **Angela Folinjska** redovnica;

- 5 N **GOSPODOVO RAZGLAŠENJE**; **Simeon Stilit**, puščavnik; **Emilijana (Milena)**
- 6 P **Ermin**, opat
- 7 T **Rajmund Penjafordski**, redovnik;
- 8 S **Severin**, opat; **Erhrad**, škof; **Jurij iz Hozibe**, menih; **Gudula**, Devica
- 9 Č **Julijan**, mučenec; **Bazilisa**, mučenka; **Hadrijan**, opat; **Peter Armenski**, škof
- 10 P **Viljem**, opat; **Agaton**, papež; **Gregor X.**, papež; **Peter Orseolo**, menih
- 11 S **Pavlin Oglejski**, škof; **Teodozij**, opat; **Salvij**, škof, mučenec

- 12 N **Gospodov krst**; **Alfred**, opat; **Tatjana**, mučenka; **Ernest**, mučenec; **Benedikt B., o.**
- 13 P **1. teden leta**; **Hilarij (Radovan)**, škof, cer. učitelj; **Iveta (Juta)**, spokornica
- 14 T **Oton**, menih; **Feliks(Srečko) Nolanski**, duhovnik; **Malahija**, prerok
- 15 S **Pavel**, puščavnik; **Maver**, opat; **Habakuk**, prerok; **Janez Kalibit**, puščavnik
- 16 Č **Marcel**, papež; mučenec; **Berard, Oton**, **Peter in Akurzij**, frančiškanski mučenci
- 17 P **Anton (Zvonko)**, opat, puščavnik; **Sulpicij**, škof; **Marijan**, dijakon. mučenec
- 18 S **Priska**, mučenka; **Marjeta Ogrska**, devica; **Liberata**, mučenka; **Suzana**, mučenka
začetek osmine za edinost

- 19 N **2. navadna nedelja**; **Kanut (Knut)**, kralj; **Germanik**, mučenec; **Arsen**, menih
- 20 P **Fabijan in Boštjan (Sebastijan)**, mučenca; **Evtimij**, puščavnik
- 21 T **Neža (Janja)**, devica, mučenka; **Fruktuos (Rastko)**, škof, mučenec
- 22 S **Vincenc (Vinko)**, diakon, mučenec; **Anastazij**, puščavnik, mučenec
- 23 Č **Hdefonz**, škof; **Janez Usmiljeni**, patriarh; **Emerencijana**, mučenka
- 24 P **Frančišek Saleški**, škof in cer. učitelj; **Felicijan**, škof, mučenec
- 25 S **Spreobrnitev sv. Pavla**; **Ananija iz Damaska**, mučenec; **Apolos**, opat

- 26 N **3. navadna nedelja**; **Timotej**, škof; **Tit**, škof; **Pavla**, spokornica;
- 27 P **Angela Merici**, devica; **Vitalijan**, papež; **Julijan**, mučenec
- 28 T **Tomaz Akvinski**, duhovnik, cer. učitelj; **Roger**, redovnik; **Peter Nolasko**
- 29 S **Valerij**, škof; **Julijan Ubogi**, spokornik; **Konstancij**, mučenec
- 30 Č **Martina**, devica; mučenka; **Hiacinta (Jacinta) Mariscotti**, devica, **Marija Ward**, d.
- 31 P **Janez Bosko**, duhovnik, redovni ustanovitelj; **Marcela**, spokornica;

Bog odseva v vsakem človeku na svoj način.

Njegova volja pa je, da v ljubezni do njega ljubimo vse ljudi.

Kdor tega ne razume, mu je krščanstvo tuje.

Februar

- 1 S Brigita Irska, devica; Pionij, mučenec; Sever, škof
- 2 N Jezusovo darovanje (Svečnica); Simeon in Ana (iz templja); Teofan, mučenec
- 3 P Blaž, škof, mučenec; Oskar, škof; Odorik iz Pordenona, r.; 3.teden leta
- 4 T Andrej Corsini, škof; Janez de Britto, mučenec; Jožef Leoniški, redovnik
- 5 S Agata, mučenka; Ingenuin (Genuin) in Albuin, škofa
- 6 Č Pavel Miki in japonski mučenci; Teofil, mučenec; Amand (Ljubo), škof
- 7 P Egidij od sv. Jožefa, redovnik; Rihard, kralj, Nivard, redovnik; Adavkt in frig. m.
- 8 S Hieronim, redovnik; Janez de Matha, red. ustanovitelj; Juvencij, škof
- 9 N 4. navadna nedelja; Apolonija, devica, mučenka; Nikefor, mučenec; Sabin, š.
- 10 P Sholastika, devica; Viljem, puščavnik; Sotera, devica, mučenka
- 11 T Lurška Mati božja; Cedmon, pesnik in pevec, redovnik; Saturnin in Viktorija, m.
- 12 S PEPELNICA (Post in zdržek od mesa); Evlalija, devica in mučenka;
- 13 Č Katarina Ricci, devica; Hermenilda, spokornica; Gregor II., papež
- 14 P (v ZDA zdržek od mesa); Ciril in Metod, slovanska apostola; Valentin (Zdravko)
- 15 S Jordan Saški, redovnik; Sigfrid (Zmago), škog; Georgija (Jurka), devica
- 16 N 1. postna nedelja; Julijana, devica, mučenka; Onezim, škof;
- 17 P Aleš in drugih 6 ustanoviteljev servitov; Silvin, škof, Frančišek Clet, mučenec
- 18 T Simenon, škof, mučenec; Flavijan, škof; Heladij, škof
- 19 S Konrad Placenski, spokornik; Julijan, mučenec; Barbat, škof; Beat, škof
- 20 Č Silvan, mučenec; Leon, škof; Sadot, mučenec; Elevation, škof
- 21 P (v ZDA zdržek od mesa); Peter Damiani, škof in cer. učitelj; Irena (Mira), devica
- 22 S Sedež apostola Petra; Marjeta Kortonska, spokornica; Pashazij, škof
- 23 N 2. postna nedelja; Polikarp, škof, mučenec; Dositej, menih; Lazar, menih
- 24 P Sergij, mučenec; Montan, mučenec; Lucij (Svitomir), mučenec; Modest, škof
- 25 T Tarazij (Tarsas) škof; Valburga, devica; Viktorin in Viktor, mučenca
- 26 S Aleksander Aleksandrijski, škof; Matilda, devica; Porfirij, puščavnik
- 27 Č Gabrijel Žalostne Matere božje, redovnik; Leander, škof; Baldomir, spokornik
- 28 P (v ZDA zdržek od mesa); Roman, opat; Ožbolt (Osvald), škof; Hilarij, papež

„Moderni kristjani v zadnjih stoletjih, so se vse premalo zavedali,
da se jedro krščanstva javlja v Bogu - sredniku, ne v Bogu - stvarniku.“

„Iskal sem svojega Boga in se mi je odtegnil;

iskal sem svojo dušo in je nisem našel;

iskal sem svojega brata in sem našel vse tri.“

Te besede je izrekel človek, ki je dolga leta preživel v sibirijem taborišču.

Marec

- 1 S Albin, škof, opat; Suitbert, škof; Antonina, mučenka
- 2 N **3. postna nedelja**; Neža (Janja) Praška, devica; Henrik (Hinko) Suzo, redovnik
- 3 P Kunigunda, cesarica; Marin, mučenec; Simplicij, papež
- 4 T Kazimir, kraljevič; Hadrijan, mučenec; Arkadij, škof, mučenec
- 5 S Hadrijan (Jadran), mučenec; Janez Jožef od Križa, redovnik; Evzebij, mučenec
- 6 Č Fridolin, opat; Koleta (Nika), devica; Marcijan, mučenec
- 7 P (v ZDA zdržek od mesa); Perpetua in Felicita, mučenki; Gaudioz, škof;
- 8 S Janez od Boga, redovni ustanovitelj; Janez Avilski, duhovnik; Beata (Blaženka)
- 9 N **4. postna nedelja**; Frančiška Rimska, redovnica; Gregor Niški, škof;
- 10 P Makarij, škof; Janez Ogilvie, škof in mučenec; Krescencij (Rastko), mučenec
- 11 T Sofronij, škof; Evlogij, mučenec; Konštantin, spokornik
- 12 S Doroteja (Rotija), mučenka; Maksimilijan iz Théveste, mučenec; Peter iz Nik.
- 13 Č Kristina, devica, mučenka; Nikefor, škof; Evfrazija, vdova; Teodora, mučenka
- 14 P (v ZDA zdržek od mesa); Matilda, kraljica; Florentina, opatinja; Evtihij, muč.
- 15 S Klemen Marija Dvoržak, redovnik; Ludovika Marillac, redovnica; Longin, mučenec
- 16 N **5. postna nedelja**; Herbert, škof; Julijan Antiohijski, mučenec; Hilarij, oglej. pat.
- 17 P Patrik (Patricij), škof; Jedrt (Jerica) Niveljska, opatinja; Jožef iz Arimateje
- 18 T Ciril Jeruzalemski, škof, cer. učitelj; Anzelm ml., škof; Salvator, redovnik
- 19 S **JOŽEF, ŽENIN MARIJIN**; Sibilinga, devica; Amancij, diakon
- 20 Č Klavdija in tov. mučenci; Kutberč, opat; Martin iz Brage, škof
- 21 P (v ZDA zdržek od mesa); Nikolaj iz Flue, puščavnik; Serapion, škof; Filemon, m.
- 22 S Lea, spokornica; Zaharija, papež; Katarina Genovska, spokornica;
- 23 N **6. postna (cvetna) nedelja**; Turibij de Mongrovejo, škof; Liberat (Svobodan), m.
- 24 P ponedeljek velikega tedna; Dionizj, mučenec; Aleksander (Branko, Saša), muč.
- 25 T torek velikega tedna; Dizma, desni razbojnik
- 26 S sreda velikega tedna; Ludgar, škof; Kastul, mučenec; Evgenija, mučenka
- 27 Č **Veliki četrtek - Gospodova zadnja večerja**; Lidija, mučenka; Rupert Salzburški
- 28 P **Veliki petek - Gospodovo trpljenje in smrt (post in zdržek od mesa)**
- 29 S **Velika sobota - Bertold, red. ustanovitelj; Ciril, diakon, mučenec**
- 30 N **Velika noč - Gospodovo vstajenje - 1. velikonočna nedelja**
- 31 P Vel. osmina - Modest Gosposv., škof; Gvido, opat; Benjamin, mučenec

Ljubezen do ljudi je pot,
po kateri pride božja ljubezen v nas.

April

- 1 T vel. osmina; Hugo, škof; Hugo, opat; Venancij, škof, mučenec
2 S vel. osmina; Frančišek Paolski, red. ustanovitelj; Marija Egiptovska, spokornica
3 Č vel. osmina; Rihard, škof; Agapa (Ljuba), mučenka; Sikst II., papež, mučenec
4 P vel. osmina; Izidor Seviljski, škof, cer. učitelj; Benedikt Niger, redovnik.
5 S vel. osmina; Vincenc Ferre, duhovnik; Irena (Miroslava), mučenka;
- 6 N **2. velikonočna (bela) nedelja**; Viljem, opat; Marcelin, mučenec; Irenej, škof, m.
7 P **GOSPODOVO OZNANJENJE**; Janez Krstnik La Salle, duhovnik, red. ustanovitelj
8 T Albert, škof, mučenec; Julija Billiart, devica; Valter, škof
9 S Marija Kleopova, svetopisemska žena; Tomaž Tolentinski, mučenec
10 Č Ezekijel, prerok; Apolonij in tov. mučenci; Mihael Svetniški, redovnik
11 P Stanislav, škof, mučenec; Gema (Biserka) Galgani, devica; Domnij (Dujam), š.
12 S Lazar Tržaški, škof, mučenec; Zeno, škof, mučenec; Julij I., papež
- 13 N **3. velikonočna nedelja**; Martin I., papež, mučenec; Hermenegild, mučenec
14 P Valerijan in tovariši mučenci; Lidvina, devica; Lambert, škof, mučenec
15 T Helena (Jelka), kraljica; Peter Gonzales, redovnik; Anastazija, mučenka
16 S Bernardka Lurška, devica; Benedikt Labre, spokornik;
17 Č Inocenc (Nevenko) Tortonski, škof; Fortunat (Srečko), mučenec; Rudolf, mučenec
18 P Apolonij, mučenec; Elevation (Svobodan) Ilirski, mučenec; Amidej, redovnik
19 S Leon IX. (Lavoslav), papež; Ema, redovnica; Dioniz, mučenec
- 20 N **4. velikonočna nedelja**; Hilda, devica; Teotim (Teo), škof; Sulpicij, mučenec
21 P Anzelm, škof, cer. učitelj; Konrad Parzham, redovnik; Simeon Barsabejski, ".
22 T Leonid, mučenec; Aleksander, mučenec; Luka, mučenec
23 S Jurij, mučenec; Vojteh (Vojko), škof, mučenec; Melit, škof; Honorij, škof
24 Č Fidel Sigmarinški, duhovnik, mučenec; Melit, škof; Honorij, škof
25 P **Marko, evangelist**; Ermin, škof, mučenec; Kalist, mučenec
26 S Pashazij, opat; Franka Visalta, opatinja; Antonin, mučenec
- 27 N **5. velikonočna nedelja**; Hozana Kotorska, devica; Cita, devica
28 P Peter Chanel, duhovnik, mučenec; Vital (Živko), mučenec; Ludvik Marija G., r.u.
29 T Katarina Sienška, devica, cerkvena učiteljica; Peter Veronski, mučenec
30 S Pij V., papež; Jožef Cottolengo, red. ustanovitelj; Jakob, diakon, mučenec

Skrivnost Kristusovega križa je prav v tem,
da ga križajo oni, ki jih s križem odrešuje.

Skrivnost križa nam je dostopna, ko jo razmišljamo v luči vstajenja.

Kristusova smrt je pot v življenje.

Kristusovo odrešilno trpljenje nam prinaša življenje.

Poklicani smo, da stopimo tudi mi v Kristusovo odrešilno trpljenje.

Maj

- 1 Č Jožef, delavec; Oriencij (Iztok), škof; Jeremija, prerok
- 2 P Atanazij, škof, cerkveni učitelj; Saturnin, German, Celestin, mučenci
- 3 S **Filip (Zdenko) in Jakob mlajši, apostola**; Teodozij Kijevski (Pečerski), menih

- 4 N **6. velikonočna nedelja**; Florijan (Cvetko), mučenec; Cirijak, škof
- 5 P Angel, mučenec; Silvan, mučenec; Juta, spokornica
- 6 T Dominik Savio, dijak; Evodij, škof; Benedikta, devica; Marija, Srednica vseh mil.
- 7 S Gizela, opatinja; Domicijan, škof; Flavij, mučenec
- 8 Č **VNEBOHOD GOSPODOV**; Viktor (Zmago) Milanski, mučenec; Bonifacij V., papež
- 9 P Pahomij, opat; Herma, učenec sv. Pavla; Beat, puščavnik
- 10 S Antonin, škof; Gordijan in Epimah, mučenca

- 11 N **7. velikonočna nedelja; materinski dan**; Sigismund (Žiga), kralj
- 12 P Nerej in Ahilej, mučenca; Pankracij, mučenec; Domitila, mučenka
- 13 T Servacij, škof; Peter Regalati, red. ustanovitelj; Mucij, škof
- 14 S **Matija, apostol**; Mihael Garicoits, red. ustanovitelj; Justina, mučenka
- 15 Č Izidor, kmet; Zofija (Sonja), mučenka; Torkvat, mučenec
- 16 P Janez Nepomuk, mučenec; Andrej Bobola, mučenec; Ubald, škof
- 17 S Paskal Bajlon, redovnik; Bruno, škof; Jošt, opat

- 18 N **BINKOŠTI**; Janez I., papež, mučenec; Venancij, mučenec; Erik (Oroslav)
- 19 P Celestin (Rajko) V., papež; Pudencijana, devica; Ivo, duhovnik
- 20 T Bernardin Sienski, redovnik; Plavtila, spokornica; Akvila, mučenec
- 21 S Krispin, redovnik; Valens, škof; Evtihij in tov. mučenci
- 22 Č Renata, spokornica; Rjeta Kasijska, redovnica; Julija, devica, mučenka
- 23 P Dezider (Željko), škof, mučenec; Leon Rostovski, škof, mučenec
- 24 S Marija, Pomočnica kristjanov - **MARIJA POMAGAJ**

- 25 N **PRESVETA TROJICA**: Beda Častitljivi, duhovnik, cer. učitelj
- 26 P Filip Neri, duhovnik; Lambert de Vence, škof; Pavlin, mučenec
- 27 T Avguštin Canterburyjski, škof; Julij, mučenec
- 28 S German Pariški, škof; Bernard Menthonski, duhovnik
- 29 Č Maksim Emonski, škof, mučenec; Teodozija, devica, mučenka;
- 30 P Ivana Orleanska, devica; Ferdinand Aragonski, kralj
- 31 S **Marijino obiskanje**; Petronila, devica; Kancijan in tov. mučenci

Božjo podobo, ki je skrita v nas, moramo odkriti.

Kar obstoja v nas, mora biti tudi na zunaj dejavno.

Spopolnjevati jo moramo po malem in vztrajno

kot kipar stopnjema oblikuje iz kamna načrt, ki ga je zasnoval v svojem duhu.

Človek resnično obstoja, ako pozablja nase in išče dopolnjenje v delu za druge.

Junij

16M

- 1 N REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI : Justin, mučenec; Pamfil, mučenec
- 2 P 9. teden leta; Marcelin, mučenec; Peter, mučenec; Erazam, škof, mučenec
- 3 T Karel (Drago) Lwanga in ugandski mučenci; Klotilda, kraljica; Oliva, devica
- 4 S Frančišek Garacciolo, red. ustanovitelj; Kvirin, škof, mučenec
- 5 Č Bonifacij, škof, mučenec; Dorotej, mučenec; Svetko (Svetopolk), mučenec
- 6 P **PRESVETO SRCE JEZUSOVO**; Norbert, škof; red. ustanovitelj
- 7 S Brezmadežno Srce Marijino; Robert Newminsterski, opat; Ana Garzia, devica

- 8 N **10. navadna nedelja**; Medard, škof; Viljem (Vilko), škof; Severin, škof
- 9 P Efrem Sirski, diakon, cerkveni učitelj; Primož in Felicijan, mučenec
- 10 T Bogumil, škof; Itamar, škof; Zaharija, mučenec
- 11 S Barnaba, sodelavec apostolov; Feliks (Srečko), mučenec; Fortunat, mučenec
- 12 Č Janez Fakundski, redovnik; Adelhajda, devica; Eskil, mučenec
- 13 P Anton Padovanški; duhovnik, cerkveni učitelj; Trifil, škof
- 14 S Elizej, prerok; Valerij, mučenec; Rufin, mučenec; Metod Carigrajski, škof

- 15 N **11. navadna nedelja; očetovski dan**; Vid (Vitomir), mučenec; Benilda, muč.
- 16 P Gvido Kortonski, redovnik; Frančišek Regis, duhovnik; Beno, škof
- 17 T Gregor Barbarigo, škof; Rajner, škof; Emilija Vialar, devica
- 18 S Marcelijan, mučenec; Marko, mučenec; Amānd (Ljubo), škof
- 19 Č Romuald, kamaldolski opat; Julijana Falkonijeri, devica; Gervazij in Protazij, m.
- 20 P Mihelina, spokornica; Silverij I., papež, mučenec; Florentina, devica
- 21 S Alojzij (Vekoslav) Gonzaga, redovnik; Evzebij, škof, mučenec;

- 22 N **12. navadna nedelja**; Pavlin iz Nole, škof; Janez Fisher, škof, mučenec
- 23 P Agripina, devica, mučenka; Zeno, mučenec; Jožef Cafasso, duhovnik
večerna maša vigilije ali bdenjega dne k Rojstvu sv. Janeza Krstnika
- 24 T **ROJSTVO SV. JANEZA KRSTNIKA**; Kres; Niketa (Nikita), škof
- 25 S Eleonora, kraljica; Viljem (Vilko), opat; Doroteja (Rotija), devica
- 26 Č Vigilij (Stojan), škof; Janez, mučenec; Pelagij, mučenec
- 27 P Ciril Aleksandrijski, škof, cer. učitelj; Ema (Hema) Krška, kneginja
- 28 S Irenej, škof, mučenec; Potamijena, mučenka; Marcela, mučenka

- 29 N **PETER in PAVEL, apostola**; Marcel, mučenec
- 30 P 13. teden leta; Prvi rimski mučenci; Emilijana, mučenka; Adolf, škof

Brez vere v Boga v nas smo podobni „nespametnemu možu, kateri si je postavil hišo na pesek. In ulila se je ploha in pridrli so nalivi in privršali so vetrovi ter butnili v ono hišo: in padla je in njena podrtija je bila velika“ (Mt 7, 27).

Bog naj bo v našem delu in naše delo v Bogu!
To je svetost, h kateri smo poklicani vsi kristjani!

- 1 T Estera, svetopisemska žena; Teobald, puščavnik; Rumold, mučenec
 2 S Oton Bamberški, škof; Vital (Živko), mučenec; Proces, mučenec
 3 Č **Tomaž, apostol**; Bernardin Realino, redovnik; Anatol, škof
 4 P Elizabeta Portugalska, kraljica; Urh (Urluh, Uroš), škof; Ozej, prerok
 5 S Anton Marija Zakarija, duhovnik; Atanzij, mučenec; Cirila, mučenka
- 6 N **14. navadna nedelja**; Marija Goretti, devica, mučenka; Božomila, spokornica
 7 P Izaija, prerok; Edelburga, devica; Vilibald, škof
 8 T Kilijan, mučenec; Hadrijan III. (Jadran), papež; Akvila, mučenec
 9 S Veronika Giuliani, opatinja; Brikcij, škof; Gorkumski mučenci
 10 Č Amalija, redovnica; Rufina in Sekunda, mučenki
 11 P Benedikt, opat, oče zahodnega meništvaja; Olga Kijevska, kneginja
 12 S Mohor in Fortunat, mučenca; Janez Gvalbert, redovni ustanovitelj
- 13 N **15. navadna nedelja**; Henrik I. (Hinko), kralj; Evgen, škof, mučenec;
 14 P Kamil de Lellis, red. ustanovitelj; Frančišek Solan, redovnik; Bogdan, škof
 15 T Bonaventura, škof, cer. učitelj; Vladimir Kijeviski, knez
 16 S Karmelska Mati božja; Evstahij, škof; Vitalijan, škof
 17 Č Aleš, spokornik; Marcelina, devica; Vestina (Vesna), mučenka
 18 P Friderik (Miroslav), škof, mučenec; Arnold, škof; Marina, mučenka
 19 S Avrea (Zlatka), devica; Simah, papež; Arsen, diakon
- 20 N **16. navadna nedelja**; Marjeta Antiohijska, devica, mučenka; Elija, prerok
 21 P Lovrenc Brindiški, duhovnik, cer. učitelj; Danijel (Danilo), prerok
 22 T Marija Magdalena, svetopisemska žena; Teofil, mučenec
 23 S Brigita Švedska, redovnica; Apolinarij, škof, mučenec; Liborij, škof
 24 Č Kristina, devica, mučenka; Boris in Gleb, mučenca
 25 P **Jakob stareši, apostol**; Krištof (Kristo), mučenec
 26 S Joahim in Ana, starši Device Marije; Valens, škof; Hijacin, škof, muč.
- 27 N **17. navadna nedelja**; Klemen Ohridski, Gorazd in tov. mučenci; Natalija
 28 P Nazarij in Celzij, mučenca; Samson (Samo), škof; Peregrin, duhovnik
 29 T Marta iz Betanije; Feliks in Beatrika, mučenca; Urban II., papež
 30 S Peter Krizolog, škof, cer. učitelj; Abdon in Senen, mučenca; Angelina, kneginja
 31 Č Ignacij Lojolski, duhovnik, red. ustanovitelj; Helena (Jelka) Švedska, muč.

Po božji podobi, ki je v nas, smo deležni božje svetosti.

Svetost je Bog v nas in mi v Bogu.

Brez zavedne vere v to svetost naša dobra dela in kreposti niso in ne morejo postati posnemanje svetniških zgledov.

Avgust

- 1 P Alfonz Ligvorij, škof, cer. učitelj; Makabejski bratje; Nada, mučenka
- 2 S Evzebij Vercellijski, škof; Štefan I., papež, mučenec; Teodot, mučenec
- 3 N 18. navadna nedelja; Lidija, makedonska žena; Peter Julijan Eymard, duhovnik
- 4 P Janez Marija Vianney; arški župnik; Tertulin, mučenec;
- 5 T Posvetitev bazilike Marije Snežne (Nives); Ožbolt, kralj;
- 6 S Jezusova spremenitev na gori; Pastor, mučenec; Just, mučenec
- 7 Č Kajetan, red. ustanovitelj; Sikst II., papež in tov. mučenci; Donat, škof, muč.
- 8 P Dominik, red. ustanovitelj, duhovnik; Cirijak, Larg in Smaragd, mučenci
- 9 S Jaroslav (Verijan), mučenec; Peter Faber, redovnik; Emigdij, mučenec
- 10 N 19. navadna nedelja; Lovrenc (Lovro), diakon, mučenec; Pavla, mučenka
- 11 P Klara (Jasna), devica; Tiburcij, mučenec; Suzana, mučenka
- 12 T Hilarija, mučenka; Evplij, mučenec; Herkulan, škof
- 13 S Poncijan, papež, muč.; Hipolit, duhovnik, mučenec; Janez Berhmans, redovnik
- 14 Č Evzebij, mučenec; Marcel, duhovnik; Demetrij (Mitja), mučenec
- 15 P **MARIJINO VNEBOVZETJE**; Tarzicij, mučenec;
- 16 S Štefan Ogrski, kralj; Rok, spokornik
- 17 N 20. navadna nedelja; Hijacint, redovnik; Liberat (Svobodan), opat, mučenec
- 18 P Helena (Jelka, Alenka), cesarica; Florijan (Cvetko), mučenec
- 19 T Janez Eudes, red. ustanovitelj; Boleslav (Magnus), mučenec;
- 20 S Bernard, opat, cer. učitelj; Lucij (Svito), mučenec; Samuel (Samo), prerok
- 21 Č Pij X., papež; Fidel, mučenec; Baldivin, kralj, Sidonij (Zdenko), škof
- 22 P Marija Kraljica; Timotej in tov. mučenci; Sigfrid (Zmago), škof
- 23 S Roza iz Lime, devica; Filip Benizi, redovnik; Klavdij in tovariši mučenci
- 24 N 21. navadna nedelja; Jernej (Bartolomej), apostol; Avrea (Zlatka), mučenka
- 25 P Ludovik IX., Francoski kralj; Jožef Kalasanc, redov. ustanovitelj
- 26 T Rufin, škof; Ivana El. Bichier, red. ustanoviteljica;
- 27 S Monika, mati sv. Avgušтина; Cezarij, škof
- 28 Č Avguštin, škof, cer. učitelj; Hermes, mučenec; Pelagij, mučenec
- 29 P Mučeništvo Janeza Krstnika; Sabina, mučenka
- 30 S Feliks (Srečko) in Adavkt, mučenca; Gaudencija, mučenka
- 31 N 22. navadna nedelja; Rahmund (Rajko) Nonat, redovnik; Pavlin, škof

Najprej moramo sprejeti Kristusa vase,
ker moramo ljudem predstaviti resničnega Kristusa -
Kristusa, ki je bil, ki je in ki bo.

Poklic kristjana je svetu predstaviti Kristusa, ki se daruje vsem in za vse.

September

- 1 P Jožef, delavec; Egidij (Tilen), opat; Verena, devica; Tamar, mučenec
DELAVSKI DAN
- 2 T Maksima, mučenka; Antonin, mučenec; Kastor, škof
- 3 S Gregor Veliki, papež, cer. učitelj; Evfemija, Tekla, Doroteja, mučenke
- 4 Č Rozalija (Zalka) Viterbska, devica; Ida, spokornica; Mojzes
- 5 P Lovrenc (Lovro), Giustiniani, škof; Viktorin, škof, mučenec
- 6 S Petronij, škof; Favst, Makarij in tov. mučenci
- 7 N **23. navadna nedelja**; Regina, devica, mučenka; Bronislava, redovnica
- 8 P **Marijino rojstvo**; Hadrijan, mučenec; Natalija (Božena), mučenka
- 9 T Peter Klaver, duhovnik, redovnik; Gorgonij, mučenec; Kieran, opat
- 10 S Nikolaj Tolentinski, spokornik; Pulherija (Leposlava), devica
- 11 Č Prot in Hijacint, mučenca; Emilijan (Milko, Milan), škof; Danijel, škof
- 12 P Gvido, spokornik; Elbij, škof; Tacijan (Tihomil), mučenec
- 13 S Janez Zlatousti, škof, cer. učitelj; Amat (Ljubo), opat
- 14 N **Povišanje sv. Križa**; Notburga, devica; Krescencij (Rastko), mučenec
- 15 P Žalostna Mati božja (Dolores); Nikomed, 24. teden v letu;
- 16 T Kornelij, papež in mučenec in Ciprian, mučenec; Ljudmila (Milka, Milica
- 17 S Robert Bellarmino, škof, cer. učitelj; Rane sv. Frančiška; Lambert, škof, muč.
- 18 Č Jožef Kupertinski, duhovnik, redovnik; Irena (Mira), mučenka; Zofija (Sonja)
- 19 P Januarij, škof in tov. mučenci; Emilija de Rodat, redovnica; Teodor
- 20 S Suzana, mučenka; Kandida (Svetlana), mučenka; Vincenc, opat
- 21 N **25. navadna nedelja**; Matej (Matevž), apostol, evangelist, Jona preprok
- 22 P Tomaž (Tomo) Villanovski, škof; Mavricij in tov. mučenci
- 23 T Marta Perzijska, devica, mučenka; Paternij (Drogmej, Slavojko), škof, mučenec
- 24 S Marija, rešiteljica jetnikov; Gerard, škof; Pacifik (Gojmir), redovnik
- 25 Č Avrelija (Zlatka, Zora), devica; Sergij Radoneški, škof
- 26 P Kozma in Damijan, mučenca, Nil, opat
- 27 S Vincenc Pavelski, red. ustanovitelj; Adolf in Janez, mučenca
- 28 N **26. navadna nedelja**; Venčeslav (Vaclav, Večeslav), mučenec
- 29 P Mihael, Gabriel in Rafael, nadangeli;
- 30 T Hieronim (Jerko), duhovnik, cer. učitelj; Zofija (Sonja), spokornica; Honotij, škof

Poklic kristjana razume, kdor v svojih odgovornostih, v svojih težavah
in v svojih dvomih in nejasnostih išče pomoč in rešitev v sebi:
„ne kakor bi bili sami od sebe zmožni kaj misliti kakor iz sebe,
marveč naša zmožnost je od Boga“, ki nas je po Jezusu Kristusu
„usposobil za služabnike nove zaveze, ne črke, ampak Duha“. (2 Kor 3, 4 - 6).

Oktober

- 1 S Terezija Děteta Jezusa, devica; Remigij, škof
- 2 Č Angeli varuhi; Teofil (Bogumil), spokornik
- 3 P Evald, mučenec; Gerard, opat; Kandid (Žarko), mučenec
- 4 S Frančišek Asiški, red. ustanovitelj; Petronij, škof

- 5 N **27. navadna nedelja**; Marcelin, škof; Apolinarij, škof; Flavija, mučenka
- 6 P Bruno, duhovnik, red. ustanovitelj; Renato, škof; Fides, devica, mučenka
- 7 T Rožnovenska Mati božja; Marko I., papež; Sergij, mučenec
- 8 S Pelagija, spokornica; Marcel, mučenec; Tajda, spokornica
- 9 Č Dioniz Areopagit, škof in tov. mučenci; Janez Leonardi, duhovnik in red. ustan.
- 10 P Frančišek Borja, redovnik; Danijel (Danilo), mučenec
- 11 S Emilijan (Milan, Milko), škof; German, škof, mučenec

- 12 N **28. navadna nedelja**; Maksimilijan Celjski, škof; Edvin, kralj;
- 13 P Edvard, kralj; Koloman, mučenec; Helidonija, devica
- 14 T Kalist I., papež, mučenec; Gaudencij (Veselko), škof, mučenec
- 15 S Terezija Avilska (Zinka), cer. učiteljica; Avrelija (Zora), devica
- 16 Č Hedvika, redovnica; Marjeta Alacoque, devica; Gal, opat; Gerard Majella, r.
- 17 P Ignacij (Igo) Antiohijski, škof, mučenec; Viktor (Zmago), škof
- 18 S **Luka, evangelist**; Julijan, puščavnik

- 19 N **29. navadna nedelja**; Izak Jogues, duhovnik, in tov. kanadski mučenci
- 20 P Irena (Miroslava), mučenka; Vendelin, opat; Artemij, mučenec
- 21 T Uršula, mučenka; Hilarion, opat; Celina, spokornica
- 22 S Bertila Moscardin, redovnica; Marija Saloma, svetopisemska žena
- 23 Č Janez Kapistran, redovnik; Roman, škof; Severin, mučenec
- 24 P Anton Marija Claret, škof, red. ustanovitelj; Martin, opat;
- 25 S Krizant in Darija (Darinka); mučenca; Krišpin, škof, mučenec

- 26 N **30. navadna nedelja**; Lucijan, mučenec; Florij, mučenec; Rustik, škof
- 27 P Sabina, mučenka; Frumencij, škof; Vincenc, mučenec
- 28 T **Simon in Juda (Tadej), apostola**; Cirila, devica; Fidel, mučenec
- 29 S Narcizij, škof; Ermelinda, devica; Ferucij, mučenec
- 30 Č Alfonz Rodriguez, redovnik; Marcel, mučenec
- 31 P Volbenk (Bolfenk), škof; Kvintin, mučenec

Boga ljubimo z vsem srcem in vso dušo in vsem mišljenjem,
kadar se zavedamo, da s svojo ljubeznijo Bogu ne dajemo ničesar,
marveč smo samo pustili, da je prišel v nas s svojo ljubeznijo.

Nadaljevanje misli na prihodnji strani spodaj

November

- 1 S **VSI SVETI**; Cezarij, diakon, mučenec; Dacij, mučenec
- 2 N **Spomin vseh vernih rajnih**; Marcijan, puščavnik
- 3 P 31. teden leta; Martin Porres, redovnik; Just, tržaški mučenec; Viktorin Ptujski
- 4 T Karel (Drago) Boromejski, škof; Vital (Živko) in Agrikola, mučenca
- 5 S Zaharija in Elizabeta, starša Janeza Krstnika; Bertila, opatinja
- 6 Č Lenart (Narte), opat; Sever, škof, mučenec; Demetrij (Mitja), škof
- 7 P Ernest, opat; Engelbert, škof, mučenec; Vililbrord, škof
- 8 S Deodat (Bogdan), papež; Bogomir (Mirko), škof
- 9 N **Posvetitev lateranske bazilike**; Teodor (Božidar, Darko), mučenec
- 10 P 32. teden leta; Leon I., Veliki, papež, cer. učitelj; Andrej Avellino, duhovnik
- 11 T Martin (Davorin) iz Toursa, škof;
- 12 S Jozafat Kuncevič, škof, mučenec; Emilijan (Mile), opat; Kunibert, škof
- 13 Č Frančiška Cabrini; devica; Stanislav Kostka, redovnik; Didak, redovnik
- 14 P Lovrenc O'Toole, škof; Dufrij, škof; Serapion, mučenec
- 15 S Albert Veliki, škof, cer. učitelj; Leopold, knez
- 16 N **33. navadna nedelja**; Marjeta Škotska, kraljica; Jedrt (Gertruda), devica
- 17 P Elizabeta (Jelica) Ogrska, redovnica; Hugo, škof; Evfemija in Tekla, trž.m.
- 18 T Posvetitev bazilik sv. Petra in Pavla; Roman, diakon, mučenec
- 19 S Narsej, škof, mučenec; Barlam, mučenec
- 20 Č Feliks (Srečko) Valoaški, redovnik; Edmund, mučenec; Maksencija, dev., muč.
- 21 P Marijino darovanje; Albert, škof, mučenec; Gelazij I., papež
- 22 S Cecilija (Cilka), devica, mučenka; Maver, škof, mučenec; Filemon, mučenec
- 23 N **KRISTUS KRALJ**; Klemen I. (Milko, Milivoj), papež, mučenec; Kolumban
- 24 P 34. teden leta; Flora (Cvetka), devica, mučenka; Kolman, škof; Krizogon, muč.
- 25 T Katarina (Katica), devica, mučenka; Erazem, mučenec
- 26 S Silvester (Silvo), opat; Konrad, škof; Leonard (Lenart) Portomavriški, redovnik
- 27 Č ZAHVALNI DAN; Virgil, škof; Valerijan, škof; Fakund, mučenec
- 28 P Katarina Laboure, devica; Gregor III., papež; Eberhard, škof
- 29 S Saturnin, mučenec; Radbod (Radogost, Radivoj), škof
- 30 N 1. adventna nedelja (nedeljska svetopisemska branja „B“); Andrej, apostol

Preden se pa to zgodi, moramo biti pravični, dobri in plemeniti do ljudi.

Ljubezen do ljudi je pot, po kateri pride božja ljubezen v nas.

Največja zabloda je mišljenje, da lahko ljubimo Boga brez ljubezni do ljudi.

Postajati moramo, kar smo: božja podoba.

December

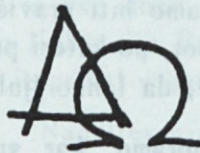
- 1 P Eligij, škof; Natalija (Božena), spokornica; Ananija, mučenec
- 2 T Herta, devica; Blanka, spokornica, Bibijana (Vivijana, Živka), mučenka
- 3 S Frančišek Ksaver, duhovnik, redovnik; Kasijan, mučenec; Sofonija, prerok
- 4 Č Janez Damaščan, duhovnik, cer. učitelj; Barbara (Barica), devica, mučenka
- 5 P Saba, opat; Nikolaj Tavelič, mučenec; Krispina, mučenka
- 6 S Nikolaj (Miklavž), škof; Apolonarij, mučenec

- 7 N **2. adventna nedelja**; Ambrož, škof, cer. učitelj; Jožefa Rosello, red. ustanoviteljica
- 8 P **MARIJINO BREZMADEŽNO SPOČETJE**; Remirij, opat
- 9 T Valerija, mučenka; Peter Fourier, redovnik; Abel, očak
- 10 S Melkijad, papež mučenec; Loretska Mati božja; Evlalija, devica, mučenka
- 11 Č Damaz I., papež; Sabin, škof; Barsaba, mučenec
- 12 P Naša Gospa Guadalupska: Ivana Frančiška Chantal, red. ustanoviteljica
- 13 S Lucija (Lučka), devica, mučenka; Otilija (Tilka), devica; Jošt, puščavnik

- 14 N **3. adventna nedelja**; Janez od Križa, duhovnik, cer. učitelj; Spiridion (Dušan), š.
- 15 P Kristina (Kristi), devica; Marija K. de Rosa, redovnica;
- 16 T Adelhajda, cesarica; Albina, devica, mučenka;
- 17 S Lazar, škof; Olimpija, red. ustanoviteljica; Vivina, devica
- 18 Č Teotim, mučenec; Bazilijan, mučenec; Gracijan, škof
- 19 P Urban V., papež; Favsta, spokornica; Tea, mučenka
- 20 S Evgen, mučenec; Makarij, mučenec; Dominik Siloški, opat

- 21 N **4. adventna nedelja**; Peter Kanizij, duhovnik, cer. učitelj; Severin, škof
- 22 P Demetrij (Mitja), mučenec
- 23 T Janez Kancij, duhovnik; Viktorija, devica, mučenka; Servul, spokornik
- 24 S Sveti večer; Adam in Eva, prva starša; Hermina (Irma), devica
- 25 Č **GOSPODOVO ROJSTVO - BOŽIČ**; Anastazija, mučenka
- 26 P Štefan, prvi mučenec; Zosim, papež
- 27 S Janez, apostol in evangelist; Fabiola, spokornica

- 28 N Sveta Družina; Nedolžni otroci; Antonij Lerinski, redovnik
- 29 P Tomaž (Tomislav) Becket, škof, mučenec; David, kralj
- 30 T med božično osmino; Rajner, škof; Evgen, škof; Liberij, škof
- 31 S med božično osmino; Silvester, papež; Melanija, opatinja

ZAPOVEDANI PRAZNIKI ALI HOLY DAYS OF OBLIGATION V ZDA

Marija Mati božja	1. januar
Gospodov vnebohod	8. maj
Marijino vnebovzetje	15. avgust
Vsi sveti	1. november
Marijino brezmadežno spočetje	8. december
Gospodovo rojstvo	25. december

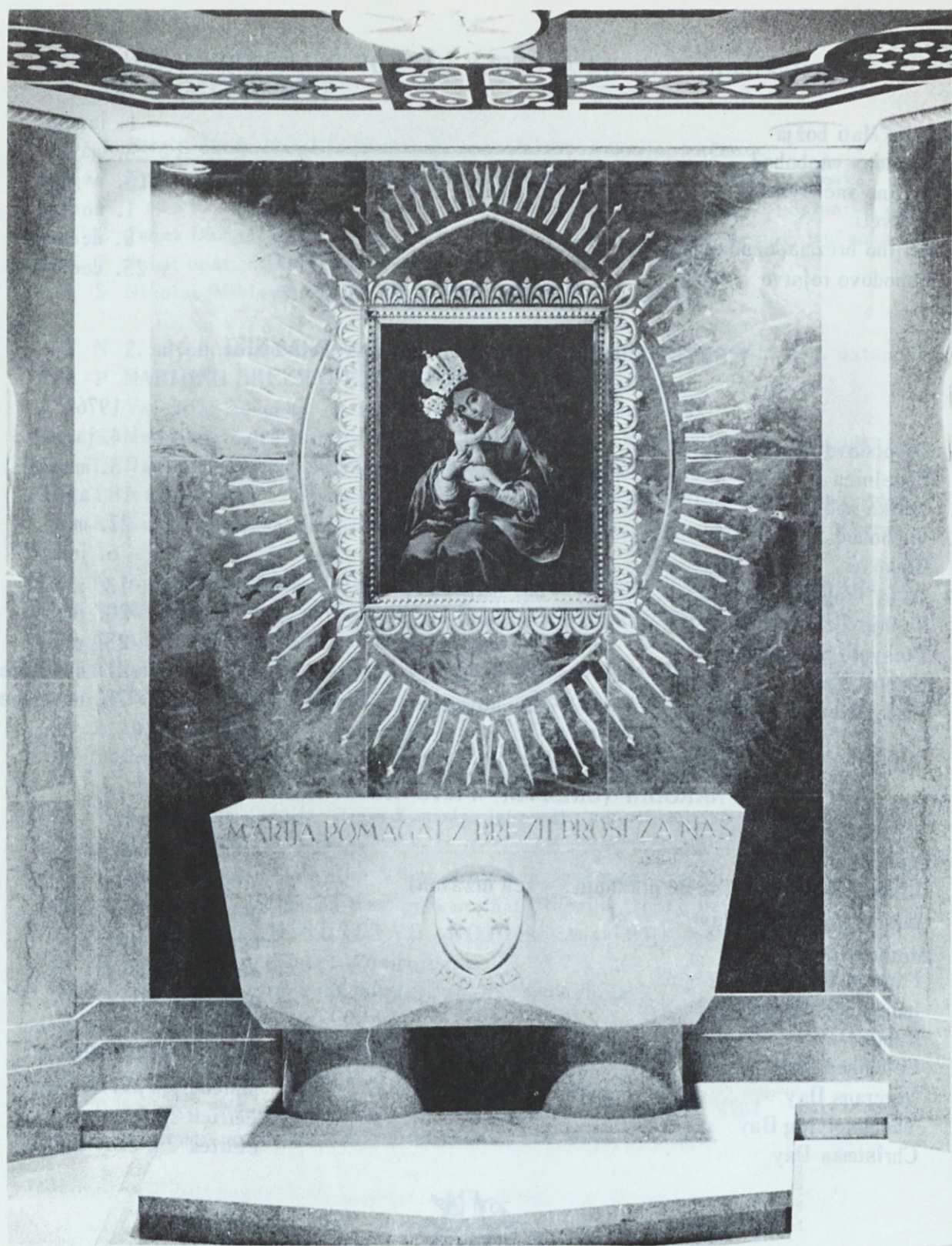
GLAVNI PREMAKLJIVI LITURGIČNI PRAZNIKI

	1975	1976
Gospodovo razglašenje	5. januar	4. januar
Pepelnica	12. februar	3. marec
Velika noč	30. marec	18. april
Vnebohod	8. maj	27. maj
Binkošti	18. maj	6. junij
Sveta Trojica	25. maj	13. junij
Rešnje Telo in Rešnja Kri	1. junij	20. junij
Presveto Srce Jezusovo	6. junij	25. junij
Kristus Kralj	23. november	21. november
Prva adventna nedelja	30. november	28. november

NARODNI (DRŽAVNI) PRAZNIKI V LETU 1975

New Year's Day	sreda 1. januar
Lincoln's Birthday (se ne praznuje v vseh državah)	sreda 12. februar
Washington's Birthday	ponedeljek 17. februar
Mothers Day	nedelja 11. maj
Fathers Day	nedelja 15. junij
Independence Day	petek 4. julij
Labor Day	ponedeljek 1. september
Columbus Day	ponedeljek 13. oktober
Veterans Day	ponedeljek 27. oktober
Thanksgiving Day	četrtek 27. november
Christmas Day	četrtek 25. december

Oltar Marije Pomagaj v Slovenski kapeli v Washingtonu

“Glej, tvoja mati!”

Pastirsko pismo ameriških škofov
O PREBLAŽENI DEVICI MARIJI

Vsebina

Pruredil p. Vendelin Špendov, O.F.M.

DVAJSETO STOLETJE - MARIJINO STOLETJE

Mnogokrat so bile izrečene te besede. Res je v tem stoletju Marijino češčenje rastlo in verjetno prišlo do viška v svetem letu 1950, ko je papež Pij XII. proglasil nauk o Marijinem Vnebovzetju za dogmo, za versko resnico. Pa tudi ob stoletnici proglasitve verske resnice o Marijinem brezmadežnem spočetju, leta 1954, v "Marijinem svetem letu", je bilo poleg zasebnih pobožnosti in pobožnosti na Marijinih božjih potih, tudi mnogo velikih manifestacij, ki so zajele cele škofije, cele narode in se je slava Mariji, Materi božji razlegala po celem svetu.

Izgleda pa, da se je navdušenje za Marijino češčenje pričelo ohlajati in stalno pojenjuje. Tudi na romarskih krajih se zdi, da ni več toliko molitve. Mnogi so bolj turisti. Sicer ne moremo in ne smemo soditi samo po videzu, ker "Bog vidi v srce, človek pa samo v obraz".

Drugi vatikanski koncil je na Marijino češčenje posebej opozoril in tudi sveti oče, papež na to stalno opozarja. Tudi ameriški škofje niso hoteli zaostati, kajti v Združenih državah Amerike se opaža, da ni več tistega navdušenja za Marijino češčenje, kot je bilo. (Z veseljem pa ugotavljamo dejstvo, da je med ameriškimi in tudi kanadskimi Slovenci še veliko ljubezni do Marije, Matere božje - tudi "Ameriške Brezje" vidijo vedno več romarjev.) Ameriški škofje so zato za letošnje "Sveto leto" izdali posebno pastirsko pismo (na konferenci, dne 21. novembra 1973) z naslovom: "Behold your Mother" in podnaslovom "Women of Faith".

V tem pastirskem pismu so ameriški škofje na poljuden način podali bistvena poglavja katoliškega nauka o Mariji, božji Materi. Pastirsko pismo je razdeljeno v: Uvod, pet poglavij in sklep. Ker škofje v uvodu na kratko povedo, o čem pismo razpravlja, si ga bomo natančneje ogledali. Ostala poglavja pa samo na kratko. Kdor bi se pa želel poglobiti in knjigo, ki obsega 65 strani preštudirati, jo lahko dobi v katoliških knjigarnah. Škofje namreč upajo in želijo, da bi bila ta knjiga, to njihovo pastirsko pismo "bogata in praktična snov za študij in premišljevanje". In to posebno v tem svetem letu, ko naj bi "obnovili ljubezen, ki jo je krščansko občestvo od začetka gojilo do Matere Gospodove, ki naj vlije mir v srca vseh ljudi in jih privede h Kristusu, njenem Sinu, da bodo tako vsi deležni bogatih sadov odrešenja".

UVOD

Iz svetega pisma, iz evangelijev je razvidno, da je Bog določil Mariji, Jezusovi Materi pri odrešenju človeštva posebno mesto. Zato Mariji pripada tudi v Cerkvi privilegirano mesto, kar je razvidno iz cerkvenega učiteljstva. Posebno pozornost ji posveča tudi umetnost: kiparska, slikarska in glasbena. Vsa ta krščanska tradicija ni nič

drugega, kakor izpolnitev njenih preroških besed: "Glej, odslej me bodo blagovali vsi rodovi" (Lk 1, 48).

Cerkev se je vedno poskušala prilagoditi družbenim in kulturnim spremembam. Tudi dandanes. Pri vsem tem pa pod vodstvom Sv. Duha ohranja in mora ohraniti nedotaknjeno božje razodetje, ki ga je prejela od Kristusa; vključno nauk o Marijinem sodelovanju pri skrivnosti odrešenja človeškega rodu.

V teku stoletij je bilo Mariji na čast zgrajenih mnogo cerkva, mnogo velikih svetišč. Mogočno duhovno katedralo pa je drugi vatikanski koncil njej na čast postavil v osmem poglavju "Konstitucije o Cerkvi". Poleg besedil svetega pisma in zgodnjih krščanskih pisateljev, je v tem poglavju popisana tudi nauk Cerkve, ki ga je učila in verovala skozi vsa stoletja. Sveti oče, papež Pavel VI. je to poglavje imenoval "povzetek, osnove katoliškega nauka o Mariji in njeni vlogi v skrivnosti Kristusa in Cerkve".

Kot Srednica, Marija posreduje za celo krščansko občestvo in ima svoj delež pri božjem odrešilnem delu, "da v Kristusu podredi eni glavi vse, kar je v nebesih in kar je na zemlji" (Ef 1, 10). Z naslovom "Marija, Mati Cerkve", je papež Pavel VI. najlepše opisal to njeno vlogo.

Neutemeljena je bojazen, da bi s pobožnostjo do Marije zmanjševali in okrnjevali pobožnost in vdanost do Kristusa, našega edinega Gospoda in Srednika. Tudi na to je dal koncil odgovor: Jezusa bomo toliko bolje poznali, ljubili in razumeli njegovo poslanstvo na svetu, kolikor bolje bomo poznali in ljubili božjo Mater Marijo. Pa tudi nasprotno drži. Čim bolje bomo poznali in ljubili Kristusa, tem globlje bomo tudi dojeli vlogo, ki jo je Bog določil Njegovi Materi v skrivnosti odrešenja. Ker je v vsem popolnoma odvisna od svojega Sina - saj je tudi njen Odrešenik - zato njeno materinsko sredništvo od Kristusovega nič ne odvzame, pač pa postavi v še svetlejšo luč. "Pobožnost do Matere božje je sredstvo, ki naravno vodi h Kristusu", dostavlja papež.

Marijo častimo, ker je mati učlovečene božje Besede. Kristus je človeštvo odrešil; Mariji pa priznamo, da ji je bila dedeljena edinstvena in vzvišena vloga in naloga. V vsem se je edinstveno izkazala: v globoki veri, čistosti, ponižnosti, v popolni predaji Bogu in njegovi sveti volji. Zato tudi te njene čednosti poskušamo posnemati.

In končno - ne smemo pozabiti, da prav pobožnost do Marije v posebni meri dviga in vzbuja čast in spoštovanje do žene.

Prvo poglavje pastirskega pisma predstavi Marijo, kakor jo najdemo opisano v svetem pismu. Škofje se tu naslanjajo na besedilo drugega vatikanskega koncila, ki med drugim pravi, da je "preblažena Devica napredovala na romanju vere in vztrajala v svojem zedinjenju s Sinom zvesto do križa". Njeno življenje je bilo torej romanje,

"romanje vere". Ta način se zdi, da je posebno primeren za potrebe današnjega časa. Sv. apostol Pavel je zapisal: "Ko je prišla polnost časov, je Bog poslal svojega Sina, rojenega iz žene, podrejenega postavi"; v načrtu božjega usmiljenja pa se je to zgodilo, "da bi mi tako prejeli posinovljenje" (Gal 4, 4-5).

Kakor se je v stari zavezi Bog posluževal ljudi za izpeljavo svojih načrtov, tako izvemo iz Lukovega evangelija, da se je Bog tudi za uresničitev svojega velikega načrta, prihoda Mesije poslužil ljudi. Za evangelista Luka je bila Marija najlepši in najpopolnejši zgled pričakovanja Mesija, ko ga je pričakovala s čistim in ponižnim srcem. Dalje nam jo tako Luka, kot evangelist Janez predstavita kot ženo trdne in globoke vere.

Sveti Janez nam v svojem evangeliju predstavi Marijo v Kani in na Kalvariji - na začetku in na koncu Sinovega javnega delovanja. Ko je prišla "njegova ura", je Jezus prvo znamenje, prvi čudež naredil na Marijino posredovanje. Svete velikonočne skrivnosti so se dopolnile "tretji dan". Pod križem, ko je prišla "Njegova ura", je bila dopolnjena obljuba stare zaveze, da bo v mesijanskem kraljestvu "sionska hči" rodila otroke, ki jih ni nikdar spočela. Obljuba je bila dopolnjena s Kristusovimi besedami: "Žena, glej, tvoj sin; glej, tvoja mati". Na kalvariji je Marija skrivnostno predstavljala "ženo" - mati Cerkev, novi Izrael, novo božje ljudstvo, mater vseh ljudi. Vsi ti so po posebnem božjem načrtu Marijini otroci.

Drugo poglavje opisuje učenje in verovanje Cerkve o Mariji, Materi božji. Marija je simbol, prispodoba Cerkve. Tudi drugi vatikanski koncil se je izrazil, da "je božja Porodnica, kakor je učil že sv. Ambrozij (umrl 397), podoba Cerkve glede vere, ljubezni in popolnega zedinjenja s Kristusom"; zato jo tudi pozdravljamo, "kot preodlični in docela edinstveni ud Cerkve ter kot podobo in najsijajnejši vzor Cerkve v veri in ljubezni, in katoliška Cerkev, poučena po Svetem Duhu, jo s čustvom otroške vdanosti časti kot najljubeznivejšo mater".

Cerkev je na osnovi svetega pisma (Luka 1, 34; Matej 1, 20-25; Janez 1, 13) vedno verovala tako v brezmadežno spočetje Marijino, kot v deviško rojstvo Jezusovo. Nekatero stvari je težko s prstom pokazati in dokazati po svetem pismu, vendar je tu sv. Cerkev, ki pravilno razlaga božjo besedo in jo pri tem vodi Sv. Duh. Vodstvo Svetega Duha se pa javlja na različne načine. Ti načini so: verovanje krščanskega ljudstva skozi vsa stoletja; verovanje in skrbno učenje krščanskih bogoslovnih učiteljev (teologov); besedila za službo božjo (liturgijo) in odobrena besedila raznih molitev; zlasti pa še učiteljstvo papeža in škofov tako na vesoljnih cerkvenih zborih (koncilih), kot s papeževimi slovesnimi proglasitvami (ex cathedra), in njihovo redno učiteljsko službo.

Tretje poglavje predstavi Marijo Srednico in duhovno Mater. Sv. Pavel v pismu Timoteju poveljuje Kristusovo sredništvo, ki je edinstveno. Iz pravilnega razumevanja učenja Cerkve, je jasno, da se Marijina sredniška vloga popolnoma strinja in podreja Kristusovemu sredništvu. Kajti, kar je Marija pričela na svetu (sodelovanje pri Kristusovem poslanstvu), tudi nadaljuje v sodelovanju z vstalim Zveličarjem.

Ker je Marija Srednica in Mati Cerkve, je tudi Mati vseh kristjanov. Koncil je to lepo izrazil, ko pravi po sv. Avguštinu, "da je Marija resnična mati Kristusovih udov, ker je z ljubeznijo sodelovala, da se v Cerkvi rode verniki, ki so udje glave, Kristusa". Zato še dalje skrbi za nas, da bi vsi ljudje dosegli polnost modrosti in postali popolni v Kristusu.

Četrto poglavje govori o Mariji v našem življenju. Z obhajanjem Kristusovih zveličavnih skrivnosti obenem tudi častimo Mater božjo, ker je ona neločljivo zvezana s Sinovim odrešilnim delom; tako koncil v konstituciji o svetem bogoslužju.

Dandanes mnogi katoličani pri božji službi popolnoma pozabljajo na svetnike in nimajo nobenega smisla več za dejstvo, da smo z njimi eno. Tudi s pobožnostmi do Matere božje je podobno. Kar na mah je prenehala doba najrazličnejših pobožnosti in devetdnevnih (noven) v čast Materi božji in priljubljenim svetnikom. In vendar nas konstitucija o svetem bogoslužju vzpodbuja k praznovanju Marijinih praznikov in premišljevanju njenega sodelovanja pri našem odrešenju. S pomanjkanjem pobožnosti v čast Materi božji Cerkev trpi veliko duhovno škodo.

V času, ko ljudi žeja po simbolih in medaljah (medalje za mir itd), je čudno, da so katoliški marijanski simboli (škapulir, čudodelna svetinja, n. pr.) skoraj izginili. In kaj je z rožnim vencem, ki je bil še pred kratkim nekak spoznavni znak katoličana, ko ni bilo otroka, da se ga ne bi naučil moliti - doma ali pri verouku? V molitvi in premišljevanju skrivnosti rožnega venca, ki imajo za svojo osnovo sveto pismo, so mnogi dobili notranjo moč tudi v najtežjih trenutkih življenja. In Marijine podobe in kipi v cerkvah? Kljub temu, da je marsikatera cerkev potrebovala umetnostno reformo, je vendar čudno, da ponekod niso več našli v cerkvi primernega mesta za Marijino sliko ali kip. Pobožnosti na čast Materi božji ne bi nikdar smele prenehati. Ne samo pri javni božji službi - tudi pri osebnih, privatnih pobožnostih. In papež Pavel VI. nas je že večkrat opomnil, da je rožni venec tista preiskušena pobožnost, ki nas privede bliže Kristusu: saj v njej najdemo prelep zgled in mogočno varstvo Njegove Matere. Naj zavestna molitev rožnega venca in premišljevanje skrivnosti znova postane tista molitev, ki bo dajala moč posameznikom in celemu občestvu.

S češčenjem Marije in svetnikov se tudi združujemo s poveljano cerkvijo, kakor lepo pravi koncil v konstituciji o Cerkvi: "Ko torej obhajamo evharistično daritev, se kar najtesneje zedinjamo z bogočastjem nebeške Cerkve, ki v občestvu združeni obhajamo spomin vedno Device Marije, pa tudi blaženega Jožefa in blaženih apostolov, mučencev in svetnikov".

Peto poglavje predstavi Marijo kot Mater Cerkve in zgled vsemu božjemu ljudstvu. Marija, Mati Cerkve je zgled duhovnikom v zvestobi in predanosti do svojega Sina. Pragtako je zgled redovnikom in redovnicam, ki so posvetili svoje življenje Bogu in Cerkvi: z molitvenim življenjem, z apostolatom.

Marija je zgled družinskemu življenju, posebno kot žena globoke vere, molitve in medsebojne družinske ljubezni. Dalje je Marija zgled mladini in dekletom. Mladina se mora zavedati, da bo imela vpliv na družbo samo, če bo v tesni zvezi z Bogom po trdni veri, upanju in ljubezni. Posebej pa je še vzor tistim dekletom, ki so se odločile, da v samskem življenju služijo Bogu z osebno svetostjo in ljubeznijo do bližnjega.

Ob zaključku pastoralnega pisma ameriški škofje znova priporočajo, da bi se z večjo gorečnostjo in vnemo poglobljali v "skrivnosti Matere božje", ki vodijo do globljega poznanja skrivnosti Kristusa, njegovega odrešilnega dela in skrivnosti Cerkve. "Celotnemu občestvu izvoljenih" je nebeški Oče dal Marijo za najlepši zgled. Njena globoka vera in ljubezen do Boga naj vsakega izmed nas poživlja in podpira na poti našega življenja, da bo res prepojeno s Kristusovim duhom. Za nas naj pa Marija tudi prosi in posreduje, da bomo postali vredni Kristusovih obljub.

Bog ni nikoli sam.

Ako bi bil, bi bil zelo zaprt vase.

So tri osebe - tri osebe v enem Bogu.

Ljubezen pomeni pozabljenje samega sebe zaradi drugega.

Pomeni svobodno in celotno darovanje sebe zato, da obogatimo drugega in postanemo eno z njim.

V Trojici vsaka od treh oseb polno teži proti drugima osebama.

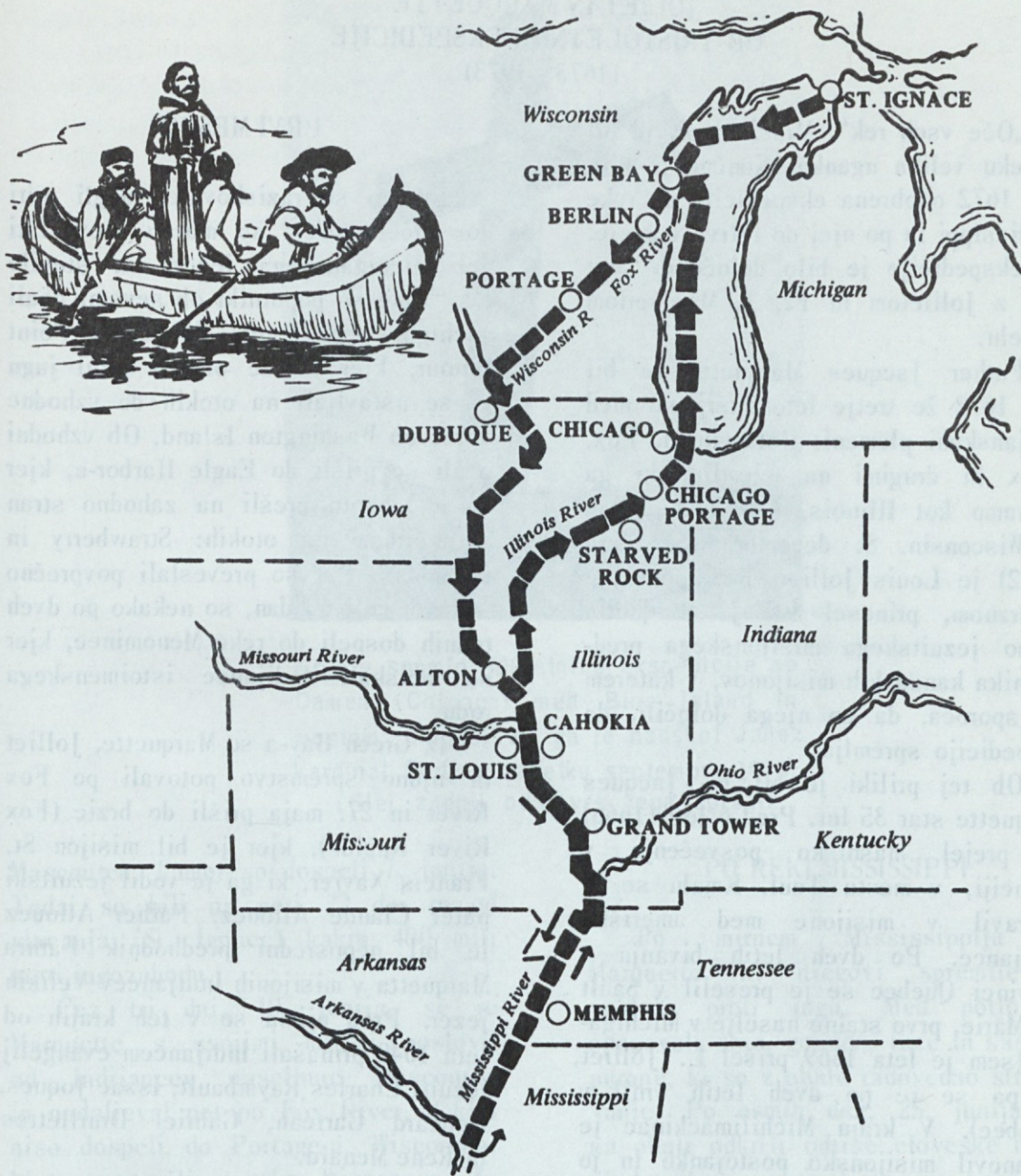
Vsaka je v polnem razmerju do drugih dveh oseb.

V tem pomenu je Bog ljubezen.

„Vse, kar je moje, je tvoje in kar je tvoje, je moje“ (Jan 17, 10).

„Jaz in Oče sva eno“ (Jan 10, 30).

„Spoznali boste in se prepričali, da je Oče v meni in jaz v Očetu“ (Jan 10, 38).

JOLIET in MARQUETTE
ob tristoletnici ekspedicije
1673 - 1973

JOLIET IN MARQUETTE
OB TRISTOLETNICI EKSPEDICIJE
(1673 - 1973)

„Oče vseh rek“, Mississippi, je bil človeku velika uganka. Končno je bila leta 1672 odobrena ekspedicija do reke Mississippi in po njej do izliva v morje. Za ekspedicijo je bilo določenih šest mož z Jollietom in Fr. J. Marquettom na čelu.

Father Jacques Marquette je bil leta 1672 že tretje leto misijonar med indijanskimi plemeni: Potawatomi, Fox, Sioux in drugimi na ozemlju, ki ga poznamo kot Illinois, Gornji Michigan in Wisconsin. 8. decembra tega leta (1672) je Louis Jolliet, prekupčevalec s krznom, prinesel Fr. J. Marquettu pismo jezuitskega misijonskega predstojnika kanadskih misijonov, v katerem mu sporoča, da so njega določili, da ekspedicijo spremlja.

Ob tej priliki je bil Fr. Jacques Marquette star 35 let. Pred 6 leti (1666) je prejel mašniško posvečenje v Franciji, v mestu Toul. Kmalu se je odpravil v misijone med ameriške Indijance. Po dveh letih bivanja v provinci Quebec se je preselil v Sault St. Marie, prvo stalno naselje v Michiganu (sem je leta 1669 prišel L. Jolliet, ki pa se je po dveh letih vmil v Quebec). V kraju Michilimackinac je ustanovil misijonsko postojanko in jo imenoval St. Ignace.

Drugi teden maja naslednjega leta (1673) je bil Jolliet zopet v St. Ignace-u, toda tokrat s petimi spremljevalci; ekspedicija se je pričela. Ko se jim pridružil še Fr. Marquette, so se 17. maja 1673 v canoe-u podali na pot - na pot v neznano.

PRVI MESEC

Predno so raziskovalci mogli priti do „Očeta rek“, so morali preveslati del michiganskega jezera in število rek. Tako so popotniki ob severni obali michiganskega jezera dospeli v Point Detour, kjer so se obrnili proti jugu in se ustavljali na otokih do vzhodne obale ob Washington Island. Ob vzhodni obali so prišli do Eagle Harbor-a, kjer so z lahkoto prešli na zahodno stran s počitkom na otokih: Strawberry in Chambers. Ker so preveslati povprečno trideset milj na dan, so nekako po dveh tednih dospeli do reke Menominee, kjer so obiskali Indijance istoimenskega rodu.

Iz Green Bay-a so Marquette, Jolliet in njuno spremstvo potovali po Fox River in 27. maja prišli do brzic (Fox River Rapids), kjer je bil misijon St. Francis Xavier, ki ga je vodil jezuitski pater Claude Allouez. Father Allouez je bil neposredni predhodnik Fathra Marquetta v misijonih Indijancev Velikih jezer. Pred njima so v teh krajih od leta 1640 prinašali Indijancem evangelij jezuiti Charles Raymbault, Isaac Joques, Leonard Garreau, Gabriel Druillettes in Rene Menard.

V misijonu so se člani ekspedicije nekoliko odpočili, saj jih je čakala napoma pot. Naslednjih trideset milj po brzicah in vodopadih reke Fox je bil verjetno najtežji del celega potovanja. Pot so nadaljevali ob zahodni obali jezera Winnebago in po gornjem delu Fox River do naselbine

Križ v spomin 300letnice ekspedicije na Damen (Chicago) med Blue Island in mostom; blagoslovil ga je nadškof Janez kardinal Cody v začetku septembra 1973. (Glej zadnji odstavek tega spisa!)

Mascouten, kamor so dospeli 7. junija. Tedaj so bili na poti 22 dni in od vkrcanja (St. Ignace) kakih 400 milj proti jugozahodu.

Čez tri dni, 10. junija, se je Marquette s svojimi možmi poslovil od Indijancev naselbine Mascouten in nadaljeval pot po Fox River, dokler niso dospeli do Portage-a, Wisconsin, kjer so prešli v reko Wisconsin. Za ta del poti so imeli dva vodiča plemena Maumee.

Po reki Wisconsin so v enem tednu premerili 118 milj in 17. junija 1673 zagledali „Očeta vseh rek“, kakor pravijo Indijanci Mississippiju. Tedaj so bili na poti točno en mesec.

PO REKI MISSISSIPPI

Po mirnem Mississippiju so Marquette in njegovi spremljevalci veslali proti jugu. Med potjo so opazovali srne, govedo, race in kasneje purane, ki so z obale radovedno strmele vanje. Po osmih dne, 25. junija, so na obali odkrili odtise človeške noge. Sled jih je pripeljala v naselbino peorijskih Indijancev, sedanji Oakville, Iowa. Ob slovesu jim je Fr. Marquette obljubil, da se bo vrnil in jim oznanil evangelij.

Po vijugastem Mississippiju so se raziskovalci počasi pomikali proti morju. Veslali so mimo izliva reke

Illinois in Missouri do izliva reke Ohio, kjer je Marquette dognal širino vzporednika. Medtem je Mississippi postajal večji in počasnejši. Dovolj je bilo prilike za opazovanje. Marsikak Indijanec se je prikazal na obali. Ti so Marquette v Huronu povedali, da je do morja samo še deset dni. Nižje ob reki so naleteli na Michigamea Indijance, ki so jim ponudili prenočišče. Naslednji postanek je bil pri Arkansa Indijancih. Od njih sta Marquette in Jolliet zvedela, da Evropejci niso več daleč, nekoliko nižje proti izlivu reke v morje. Povedali so jima tudi, da je vmes neprijazno in precej divje indijansko pleme, ki se ga še sami zelo bojijo in so jim odsvetovali potovati skozi tiste predele. Pa tudi s Španci se niso hoteli srečati, ker bi tako srečanje za francoske raziskovalce lahko imelo bridke posledice.

Glavne podatke o reki Mississippi, njenem toku in okolici so raziskovalci imeli. Zato niso hoteli tvegati življenj ali se pustiti vreči v ječo in so se ob izlivu reke Arkansas obrnili nazaj proti severu. Člani ekspedicije so bili z dobro opravljeno nalogo zadovoljni in so po 1700 milj dolgi poti dne 17. julija 1673, veselo obrnili svoje canoe-e proti severu, proti domu.

VRNITEV

Ko so naši potniki obrnili svoje canoe-e proti toku reke Mississippi, so veslali z večjo gotovostjo, kot preje. Reka jim ni bila več tujka, pravtako ne obala in njeni prebivalci. Veslali so mimo izliva rek Ohio in Missouri, kjer je sto let kasneje nastalo prekupčevalno središče (trading post),

St. Louis. Ob izlivu reke Illinois je Marquette zopet vzel v roke merilne naprave, nakar so se po njej podali do naselbine Kaskaskia v Illinoisu, ki je kakih 200 milj oddaljena od izliva. Marquette je ta kraj imenoval Immaculate Conception in prebivalcem obljubil, da se bo vrnil, čim bo mogoče, in ustanovil misijon. Ta kraj je verjetno sedanje mesto Utica, Illinois.

Mladi Indijanci (bojevniki) so Marquette in ostalo moštvo ekspedicije spremljali in vodili po rekah Illinois, Desplaines in Chicago do velikega jezera - Michigan Lake. Nadaljevali so ob zahodni obali jezera. Mimo Sturgeon Bay-a so se neustrašni raziskovalci srečno vrnili v misijon St. Francis Xavier k Fathru Allouezu. Na pot v neznano so se podali koncem maja v Bay des Puantz, zaključili so ga istotam zadnje dni meseca septembra.

OBLJUBA DELA DOLG

Father Marquette je obljubil Kaskaskia Indijancem, da se bo čimpreje vrnil. Kljub bolezn, ki mu je celo poletje onemogočala potovanje, se je misijonar 25. oktobra 1674 podal na pot. Ob mičiganskem jezeru, po vodi in po kopnem, je do skrajnosti izmučen prispel do izliva reke Chicago River. Spremljevalci so mu, ob reki, kakih pet milj od izliva, zgradili zasilno koč, kjer je preživel zimo. O Veliki noči 1675 ga že najdemo v misijonu Immaculate Conception, kjer je daroval mašo za Kaskaskia Indijance. Ker bolezen ni popustila, so ga koncem meseca odnesli na vzhodno stran mičiganskega jezera in odtod proti njegovi osrednji postojanki, St. Ignace. Toda njegovo oslabeledo telo tudi tega

napora ni več preneslo. 18. maja 1675 je blizu Ludingtona, Michigan, sredi poti, Marquette zadnjič zatisnil oči. Dve leti kasneje, na spomlad, so njegovo truplo zvesti Indijanci iz rodu Huron, prenesli v St. Ignace in ga pokopali v leseni misijonski kapeli. Leta 1706 je bila kapela požgana in je izginila sled o Marquettovem grobu, dokler ga niso odkrili arheologi, leta 1877, dvesto let po njegovi smrti.
Po M. Madaj - V.S.

Chicaška nadškofija je slovesno proslavila tristoletnico (1673 - 1973) te slavne ekspedicije Marquetta in

Jollieta dne 2. septembra 1973. Kardinal J. Cody je imel za to priliko slovesno mašo in slavnostni govor ob križu, ki so ga postavili na mestu, kjer je bila Marquettova koč, ko je ležal bolan na poti h Kaskaskia Indijancem. Križ stoji na obali Chicago River ob Damen Ave. (ob vznožju mosta, na severni strani). Za prijatelje Lemonta bo zanimivo, da menijo zgodovinarji, da se je Marquette ustavil v neposredni bližini, na gričku z imenom Sag, kjer sedaj stoji ena najstarejših cerkva v okolici in čikaški nadškofiji, zgrajena leta 1833.

MISLI ZA SVETO LETO

Ako ne vidimo v ljudeh bratov in sester, smo potrebni sprave
in sicer sprave s seboj,

ker se ne zavedamo, da smo Kristusa deležni.

Zato potrebujemo obnove, ki naj vodi do sprave s seboj.

Sprava s seboj pomeni v sebi odkriti Kristusa in zaživeti z njim.

Ako to dosežemo, smo sposobni videti v vseh ljudeh brate in sestre.

Kršćanstvo ni torej v pobožnih vajah, pa naj bodo te še tako lepe in potrebne;
za obnovo ni dovolj molitev, če prav je potrebna;
niso dovolj pridige, čeprav jih moramo poslušati;

niso dovolj spokorne pobožnosti, čeprav jih moramo gojiti.

**Spraviti se moramo s seboj. V sebi moramo odkriti Kristusa,
samo v njem so nam ljudje lahko brati in sestre.**

Sprava s seboj ni lahka zadeva. Delo za spravo med ljudmi, za mir in edinost je težko, ker se ljudje niso sposobni spraviti s seboj.

Ni lahko razumeti, da brez odmiranja sebi, ni pristnega krščanstva. Tudi kristjani smo otroci časa, danes bolj kot kdajkoli poprej.

To pa zato, ker so z napredkom zrasle tudi potrebe človeka. Sedaj mora človek veliko več pozornosti posvečati sebi kot v preteklosti.

Paziti mora nase, da ne postane žrtev napredka na različne načine, v skrbi za zdravje in za življenje samo;
vse, kar napredek dobrega prinaša, odpira pot novim nevarnostim in nesrečam;
večji napredek - večje možnosti za udobnost in uživanje
in s tem tudi več nevarnosti za pomehkuženje in moralno pokvarjenost.

25-to sveto leto - jubilej jubilejev

Sveto leto, ki ga je oznanil Pavel VI. v avdienci dne 9. maja 1973 in ki se bo vršilo na povsem drugačen način kot doslej, kajti pričelo se je dne 10. junija 1973 po vseh škofijah, zaključilo pa se bo leta 1975 v Rimu - je 25. ali 26. sveto leto. Če upoštevamo vse, ki so doslej bila, jih je 26. Ker pa l. 1933 ni bilo pravo jubilejno leto, marveč izredno sveto leto, za 1900 letnico našega odrešenja, je sedanje 25. sveto leto, torej bomo slavili jubilej jubilejev.

Prvo sveto leto je oznanil, kot je znano, papež Bonifacij VIII. leta 1300, pri čemer je izpolnil ljudsko tradicijo po kateri je vsako stoto leto v Rimu vedno jubilejno leto. To sveto leto je imelo izreden odmev in se ga spominja tudi Dante v svoji Božanski komediji.

Drugo sveto leto pa niso proslavili sto let kasneje ampak že po 50 letih in sicer ga je oklical Klement VI. Imelo je prav tako velik uspeh kot prvo.

Tudi tretje sveto leto so proslavili poprej, namreč leta 1390. Oklical ga je Urban VI., proslavil pa njegov naslednik Bonifacij IX., ker je Urban VI. že poprej umrl.

Četrto sveto leto je proslavil isti papež Bonifacij IX. in sicer l. 1400 za začetek novega stoletja.

Peto sveto leto je bilo že l. 1423, oklical ga je papež Martin V. in je predstavljalo poveličevanje novo najdene edinosti po velikem razkolu na Zapadu, ko so si sledili na Petrovem sedežu dokaj svojevrstni papeži.

Šesto sveto leto je v redu proslavil l. 1450 Nikolaj V.

Sedmo sveto leto je oznanil Pavel II. leta 1475., nadaljeval ga je Sikst IV., Takrat so uradno določili da bo sveto leto vsakih 25 let, čemur so že takrat dokaj v redu sledili. Pavel III. je to potrdil in določil da bodo sveta leta vsakih 25 let z bulo Ineffabilis Providentia.

Osmo sveto leto je bilo ob začetku novega stoletja l. 1500. Oznanil in proslavil ga je Aleksander VI. Takrat so tudi uredili odpustke, ki so lastni svetim letom.

Deveto sveto leto je proslavil nesrečni papež Klemen VII. in sicer l. 1525, komaj dve leti poprej predno so najemniške čete Karla V. oplenile Rim.

Deseto sveto leto sta vodila dva prva papeža tridentinskega koncila, Pavel IV. in Julij III., kar pomeni da je potekalo v polnem razvoju protestantskega razkola.

Enajsto sveto leto je l. 1575 oklical papež Gregorij XIII. Takrat so proslavljali zmago protireforme, se pravi prave preнове Cerkve, ki je sledila tridentinskemu koncilu.

Tudi **12. sveto leto** je normalno potekalo l. 1600. pod papežem Klemenom VIII.

13. sveto leto l. 1625. ki ga je oklical Urban VIII. pa je motila kuga. Skoraj v celoti so ga proslavili v baziliki Santa Maria in Trastevere.

14. sveto leto s papežem Inocencem XII. in nato Klemenom XI. ni imelo velikega odmeva. Leta 1700 se je pričelo stoletje prosvetljenstva, ki ni bilo naklonjeno pobožnosti.

17. sveto leto l. 1725. je vodil

Vatikan - Trg sv. Petra med svetim letom 1950

papež Benedikt XIII. Tudi to ni imelo velikega odmeva. Zelo pa je uspeo **18. sveto leto** l. 1750. pod Benediktom XIV., ki je bil njegov resnični ustvarjalec tudi zaradi pobožnosti, s katero ga je vodil in mu sledil.

19. sveto leto leta 1775 je bilo odprto z zamudo, ker je umrl papež. Vodil ga je nato Klemen XIV.

20. sveto leto ni bilo l. 1800., kot bi moralo biti, marveč leta 1825. V začetku tistega stoletja je bila namreč Evropa pogažena z Napoleonovimi vojskami in ni bilo nič primerno proslavljati jubilejev. **20. sveto leto** je vodil Leon XII.

21. sveto leto ni bilo leta 1850., ker je bila vsa Evropa zaradi uporov in vstaj od l. 1848. dalje nadvse vznemirjena; vršilo se je l. 1875. Napovedal in vodil ga je Pij IX. pet let potem ko je izgubil svojo svetno oblast in tri leta pred svojo smrtjo. Vodil ga je pogumno in je imelo dokajšen uspeh.

22. sveto leto je oklical in vodil Leon XIII. l. 1900. Slavni papež obeh socialnih okrožnic je imel na svoja stara

leta veliko zadoščenje, da so prišle na tisto sveto leto množice romarjev v Rim.

23. sveto leto je proslavil Pij IX. leta 1925; verjetno je bilo uvod v spravo z italijansko državo, do katere je prišlo štiri leta kasneje. (Isti papež je oklical tudi izredno sveto leto l. 1933 za 1900 letnico našega odrešenja, pri čemer so računali po tradiciji, da je Kristus umrl leta 33 krščanske dobe).

24. sveto leto l. 1950 je oklical in vodil Pij XII. Spomin na njegove slovesnosti, številne proglastitve k svetnikom in proglastitve verske resnice o Marijinem Vnebovzetju je še vedno živ.

Takratni msgr. Janez Krstnik Montini, sedanji Pavel VI. je komentiral to sveto leto v prvi knjigi glavnega odbora za proslavo svetega leta takole: Ta veliki dogodek v polnem dvajstem stoletju dokazuje, da naš sodobni svet hrani v svojem srcu in v svoji zgodovini vedno živahen vir pristnega in povsem človeškega verskega življenja. Katoliška rimska Cerkev še vedno kaže na Kristusa kot najvišje rešenje v tolažbo človeku.

Sadovi svetega leta bodo skladni s stopnjo našega spreobrnjenja. Spreobrnjenje nas približa Bogu in vpliva na cerkveno in vsako drugo človeško občestvo.

Spreobrnjenje v duhu evangelija in vsaka spokorna vaja vodi k spravi z Bogom v Jezusu Kristusu in k spravi z ljudmi; k spravi v katoliški Cerkvi sami in v njenih odnosih z drugimi Cerkvami; k spravi v družbi med ljudmi in predvsem med razredi, rasami, narodnostmi. V vsem je potrebna sprava kot pot do edinosti, ki je uresničena v Kristusu.

Sveto leto bo nudilo vsem ljudem priliko za razmišljanje o osnovnih vrednotah življenja. Zato bo bolj posvečeno notranjim verskim vajam kot pa zunanjim manifestacijam. Verniki bodo imeli veliko prilike za soudeleževanje pri verskih vajah svetega leta; namen verskih vaj bo spreobrnjenje. Bogoljubna dela, spokorne vaje, dobrodelnost... podpirajo in spremljajo spreobrnjenje.

Arberkroška zgodovina do Baraga

p. Bertrand Kotnik, O.F.M.

L. 1887 je izdal poglavar **Andrew Blackbird - Makatebinessi** (Črni sokol) malo brošurico svojih spominov in ustnih izročil pod naslovom **History of the Ottawa and Chippewa Indians of Michigan**. Andrew Makatebinessi je bil tedaj protestant, kakor pravi sam v svojem spisu: „Naslednjih pet let (po l. 1855) sem delal med svojim ljudstvom in opravljal razne posle: delal, učil in tolmačil pridige v protestantskih misijonih, kajti tedaj sta bila ustanovljena dva protestantska misijona med Otavci Arbre Crocha, eden v Bear River, sedaj Petoskey, drugi v Middle Villageu ali v prvotnem Arbre Crochu, kjer sem bil pomožni učitelj in tolmač. Katoličani so mi zelo nasprotovali, ker sem žé postal protestant in sem izstopil iz rimske cerkve (Romish Church).“ Prvotno ime Andreja Makatebinessija je bilo Binessiwikwaam, le oče je bil Makatebinessi. To očetovo ime so sprejeli pozneje kot družinsko ime, kakor se je zgodilo pri drugih družinah, ki so se pokristjanile in so rabile krstno in pismeno ime. Protestanti so se prizadevali vpeljati angleška imena, Francozi pa imena svojih dobrotnikov. Misijonar Dejean ga omenja med svojimi šolarji 28. decembra 1829: „Amable Macatebenesi (Jakson), age 8, fils de l'oisau noir (A.M. - Jackson -, star 8 let, sin Črnega ptiča). Gospod Dejeau, ali bolj verjetno njegov oče, mu je torej hotel dati družinsko ime Jackson. Pater Sauderl ga omenja l. 1836 kot pričo Jackson Makate-binessi, če to ni bil njegov oče Gabriel, ki se omenja

kot priča dan poprej. Drugo lahko beremo v njegovi History: „Okoli l. 1824 je prišel iz Montreala Andowish doma iz Arbre Crocha. Živel je blizu Montreala med Indijanci iz Stockbridgea, Mass. (med Abinaki ali Vzhodnimi Indijanci, vzhodno od Catskill, N. Y.). Ta rod govori narečje, ki je podobno otavščini in očipvevščini. Ti Indijanci so bili tedaj že večinoma vsi katoličani in tako je postal tudi Andowish katoličan. Ko se je vmil v Arbre Croche, je začel poučevati svoje sorodnike v katoliški veri. Odšla je nato indijanska skupina na otok Mackinac. Skupini je načeloval glavni poglavar Indijancev v Seven Mile Point (na rtiču pri sedmi milji) po imenu A-paw-kau-se-gun (Apakosigan). Šli so na otok Mackinac k svojim sorodnikom in jim povedali, kako čutijo o krščanstvu proseč za nasvet, kaj naj napravijo. Ti pol-indijanski sorodniki so jim obljubili, da bodo storili vse, da pride duhovnik v Arbre Croche in da krsti vse Indijance, ki bi hoteli sprejeti vero.

L. 1825 je prišel stari duhovnik, preč. gospod Badin s svojimi tolmači. Izkréal se je v Seven Mile Pointu in krstil precej odraslih in sprejel mnogo otrok v katoliško vero. Bil sem še majhen, toda razločno se spominjam, kako je oblił mojo glavo z vodo in položil nekaj soli v moja usta ter spremenil moje ime iz Pe-ness-wi-quaam (Binessiwikwaam) v Amable (Ljubko). Tedaj je bil ustanovljen

misijon v Seven Mile Pointu. Zabili so v zemljo **kole** in obdali stavbo s cedrovimi skorjami.--- Moj stric Au-se-go-nock (Assiginak - Škorec) se je pridružil že poprej katoliški Cerkvi. Tedaj je živel pri Angležih na otoku **Drummond Island**, kamor so hodili enkrat na leto vsi Otavci in Očipecvi po darove angleške vlade. Pustil je dom na otoku Drummond in prišel v Arbre Croche prav zato, da bi nastopil kot misijonar, kadar duhovnika ne bi bilo doma. Pridigal je vsako nedeljo svojemu ljudstvu in jih poučeval, kako naj molijo k Bogu, k Devici Mariji in vsem svetnikom in angelom v nebesih. Sčasoma so prinesli iz Montreala tiskane knjige, kjer so bile molitve in svete pesmi v jeziku Indijancev iz Stockbridgea (v abnakivščini), ki je narečje otavščine. To narečje so Otavci precej dobro razumeli. V tem času so se **začeli** mnogi Indijanci **držati doma** in niso več hodili pozimi na jug kakor doslej, ampak ostali tudi pozimi v Arbre Crochu. Po večkratnem zborovanju so sklenili l. 1827 prestaviti misijon iz Seven Mile Pointa v **Little Traverse**. Francoski duhovnik **Dejean** pa je prišel prav zato, da ostane tu in prevzame v oskrbo novi misijon v Little Traverseu. Zgradili so v novem misijonu iz hlodov cerkev, ki je stala prav tam, kjer stoji sedaj hotel 'pri zvezdi' (Star Hotel), prav tako iz hlodov tudi župnišče, ki stoji še danes tik pri cerkvi, samo da so jo obložili pozneje z deskami. Moj oče je prepustil jeseni 1827 svoje podložnike v prvotnem Arbre Crocheu, sedaj **Middle Villageu** (Ga-mino-dee), kar pomeni Dobro srce (Good heart). Drugi poglavarji so ga namreč pregovorili, naj se preseli v misijonski kraj in naj pošlje svoje otroke v šolo. Tedaj so stale v Little Traverseu samo 3 indijanske hiše zgrajene iz hlodov; ena je bila last mojega strica Au-saw-ge-nock

(Assaginak), ena Jožefa Au-saw-gon (Assagonela) nojega očeta, ena pa Petra Shomin (Žomin - grozd). Toda mi in vsi drugi Indijanci smo nosili indijansko obleko. Gospod Dejean je pripeljal s seboj iz Detroita enega Francoza, Jožefa Letourneau-a za učitelja in 2 mladi ženski z otoka Mackinack-a za strežnici, ter staro nuno, katere pravo ime nikoli nisem slišal; imenovali smo jo kratkomalo „sestro“. (Bila je to gospodična Elizabeta **Williams**, sestra detroitskega župana, ki je bila nekaj časa novinka v samostanu. Op.). Bila je izredno dobra do indijanskih otrok; vsi smo jo imeli zelo radi. Šolsko poslopje smorabili kot šolo in stanovanje; vse, fante in dekleta, ki so obiskovali šolo, so tam stalno držali, kakor v kakem zavodu. Starejše fante in dekleta so poučevali v hišnih opravilih in kuhati za gojence. Francoski učitelj se je zelo potrudil, naučiti jih lepega vedenja; učil jih je samo francoščino. Vsaka družina je dajala na spomlad velik „makak“ (posoda ali škatlja iz lubja) sladkorja, ki je tehtal od 80 do 100 funtov. Duhovnik Dejean je presul v sode in se odpeljal nato doli v Detroit nakupit blaga za obleko za indijanske otroke. Gospod Dejean ni maševal v delavnikih temveč samo ob nedeljah. Med tednom je precej obiskoval Indijance, zato da jih je učil šeg in navad belega človeka. Določal je, kaj morajo opravljati ženske, ki naj vrše svoje hišne dolžnosti, ne delajo pa zunaj hiše, ampak naj skrbe za to, kar se tiče hišnih opravil. Gosp. Dejean je bil velik prijatelj polkovnika **Boyd-a**, indijanskega vladnega zastopnika v Mackinacku. Njegova dva sinova Jakob in Jurij sta živela med drugim šolskim letom pri duhovniku v misijonu in sta bila velika prijatelja Indijancev. - - - Tekom dveh let so napravili šolarji velik napredek v branju

Indijanski poglavar
Andrej Blackbird - Makatebinessi

francoščine in v navadah in šegah belega človeka. Škoda, da se je to vršilo samo dve leti. Prišlo je do nerazumevanja med gosp. Dejeanom in detroitskim škofom Resejem; gosp. Dejean je bil zato odpoklican in gosp. Baraga nastavljen na njegovo mesto l. 1830. Obljubil je, da bo nadaljeval indijansko šolo v Little Traversu kakor njegov predhodnik, pa je ni. Ni skrbel tako za otroke kakor njegov predhodnik in jih ni učil ničesar drugega kakor indijanščino in katekizem. Napravil pa je in dal natisniti molitvenik v otavščini in kratke zgodbe Sv. Pisma. Preden je minilo dve leti ni bilo več

zavoda v Little Traversu in gosp. Baraga je odšel h Gornjemu jezeru, kjer so ga napravili nekaj časa nato za škofa. Ko je bil v pokrajini Gornjega jezera, je dal v tisk še dve knjigi t. j. Očipvevski slovar in Očipvevsko slovnico, ki sta bile težko razumljive za človeka, ki ni doma v indijanskem jeziku; spisal je tudi nov katekizem. Baragi je sledil pater Simon (Saenderl) in nato gosp. Pirc za Simonom in mnogi drugi od časa do časa do danes.

V onem času so bili Indijanci zelo natančni v verskih rečeh. Oni niso dovolili nikomur prinašati opojnih pijač v Harbor (Springs). Če je prinesel kdo, bodisi beli človek ali Indijanec, sodček ali manjšo količino žganja in je to izvedel stari poglavar Au-paw-ko-si-gan (Apakosigan), ki je bil vojni poglavar toda je vršil posle glavnega poglavarja v Little Traversu, je pozval svoje ljudi, da naj razlijejo žganje s tem, da s sekiro izbijejo dno soda, možu pa je povedal, da ne sme nikdar več prinašati žganje v Harbor (Springs) ali kamorkoli, kjer bivajo Otavci ob obali Arbre Crochea. S tem je bila stvar končana; tožiti za žganje ni bilo mogoče.

Imeli so navado praznovati veliko praznikov, posebno božič, novo leto in praznik Rešnjega telesa. --- V resnici je bil to lep kraj za misijon. Vsak večji indijanski zbor se je vršil v Little Traversu. - - - Do l. 1835 in še nekaj časa potem je stala blizu vode zelo visoka cedra z dvema vrhovoma, ki sta rasla prav skupaj. Nagnjena je bila kakor kake stopnice ven v zaliv. Izpod njenih korenin je izviral trajni studenec, ki ga imenujejo sedaj Mr Carlow's Spring (Karlovo studenec) blizu sedanjega skladišča.

Jeseni 1835 sem bil s svojimi tovariši prav na koncu teh dveh vrhov. Gledali smo, kako so odhajali v dolgem čolnu iz ljubja naši ljudje v Washington k velikemu očetu, predsedniku Združenih držav, mu povedat, kakor so nam pravili, naj ima usmiljenje z Otavci in Očipvevc v Mišiganu in naj jim ne jemlje vse zemlje. Videl sem nekatere naše stare Indijanke jokati, ko so gledale, kako so odhajali naši prvaki v čolnu. Zdi se mi, da jim je bilo tesno pri srcu, ker niso vedele, kaj jim bo odločila bodočnost glede njihovih posestev v deželi. Ko so se vsi vkrcali in se začeli pomikati, so sneli vsi svoje klobuke, se prekrizali in zmolili očenaš; na koncu so se spet prekrizali, potem pa so odšli proti rtiču zaliva (Harbor Point). Opazovali smo jih dokler niso izginili okoli rtiča. 28. marca 1836 je bila podpisana v Washingtonu pogodba, ne po prosti volji Indijancev, ampak prisiljeno. Tisto leto smo prejeli prvo letno izplačilo na otoku Mackinaku, svoji trgovski postaji, na vsako glavo 10 dolarjev poleg blaga za obleko in hrane---

L. 1855 so pooblastili spet mene, da se udeležim detroitskega zborovanja za pogodbo iz leta 1855. Pri tem zborovanju sem imel več govorov pred komisarjem za indijanske zadeve, Manupennijem iz Washingtona zaradi vzgojnega fonda; 8000 dolarjev na leto se je izdajalo za vzgojo indijanske mladine zadnjih 13 let, kar naj bi se nadaljevalo še deset let. Ta vsota se nikoli ni rabila naravnost za učence, ampak rečeno je bilo, da se da se deli verskim družbam, katere imajo misijone med mišiganskimi Indijanci. - - - Ko se je zbor razšel in sem prišel domov, sem se vse del in napisal dolgi članek ter podal vso zgodovino za preteklost glede te zadeve, kaj se je delalo z našim

fondom 8000 dolarjev na leto skoraj 20 let za vzgojo, ko niti en indijanski mladenič ni znal pravilno pisati najbolj preproste besede v angleškem jeziku. Ta spis sem objavil v detroitski Tribuni za javni vpogled. - - - Naslednjih pet let sem živel med svojim ljudstvom in opravljal razne posle: delal, učil in tolmačil pridige v protestantskih misijonih, kajti tedaj sta bila ustanovljena dva protestantska misijona med Otavci Arbre Crochea, eden v Bear River, sedaj Potoskey, drugi v Middle Village-u ali v prvotnem Arbre Crocheu, kjer sem bil pomožni učitelj in tolmač. Katoličani so mi zelo nasprotovali, ker sem že postal protestant in sem izstopil iz rimske Cerkve (Romish church). - - - Neko nedeljo me pregovorijo prijatelji, da sem šel v cerkev, toda ko me je zagledal duhovnik, da prihajam noter, me je s silo izgnal iz prostora. Ta duhovnik je zapustil indijansko deželo kmalu nato in je šel, kot izgleda, v Anglijo; tik pred svojo smrtjo pa je napisal moji sestri zelo ganilno pismo, kjer ni povedal ničesar o sebi ali o komurdrugemu v Little Traverse-u, temveč od začetka do konca pisma je izrazil svoje obžalovanje za to, kar je storil meni v tej deželi med Indijanci, in prosil odpuščanja za krivico, ki mi jo storil.“

(Opomba: Ta duhovnik je bil najbrž Angelus Van Paemel. Fr. Edward Jacker pravi o njem, da je bil l. 1868 hišni duhovnik nekega plemenitaša in župnik male župnije s kaplanom v Leicester Shire na Angleškem. Misijone je moral pustiti l. 1859 in za vselej l. 1861, ker je bil najbrž živčno bolan (gl. Jacker's Papers, Burton Historical Coll.: Seznam duhovnikov v Mackinaku).)

Stari Arbre Croche

Težko je vselej določiti, kje je stal stari Arbre Croche. V času jezuitov pred l. 1765 ga bi morali iskati blizu Mackinac. Pozneje ga moramo iskati v Križni vasi (Cross Village), in tako se je pomikala proti jugu, dokler ni obstala v Baragovem času blizu sedanjega Harbor Springsa. Stare Arberkrošane bi lahko imenovali begunce po zaslugi francoskih trgovcev.

Že l. 1609 srečamo Otavce kot zaveznike Francozov proti nizozemskim in angleškim trgovcem in njihovim indijanskim zaveznikom Irokvajcem v državi New York. Meja med tema obema taborama je potekala že tedaj, vsaj do jezera Erie, po sedanji meji med Kanado in združenimi državami. Na jugu so bili protestantski trgovci, na severu vsaj po imenu katoliški francoski trgovci. Obe strani sta se prizadevale izpodriniti nasprotnika s pomočjo Indijancev. L. 1608 je ustanovil francoski raziskovalec, kolonizator in vojak Samuel pl. Champlain mesto Quebec, kjer se je razvila trgovina z Indijanci za kužohovino in je mesto hitro raslo. K. 1609 je spremljal Champlain Otavce in njihove zaveznike Huronce proti Irokvajcem. Blizu južnega konca jezera, ki nosi sedaj po Champlainu svoje ime, so iznenadili nekaj sovražnikov; večina je zbežala, nekaj pa so jih potolkli ali odpeljali kot ujetnike in jih mučili. Irokvajci tega nikdar niso več pozabili. Angleži in Nizozemci so jim prinašali dovolj orožja, da so se lahko kruto maščevali za to zahrbtno dejanje. Otavci in Huronci so morali bežati gori po jezerih, dokler niso prišli do La Pointa ob Gornjem jezeru. Tam najdete jezero z imenom Lac Court - Oreille, kar je prevod indijanskega imena Otawag Sagaigan tj. otavsko jezero. Jezuiti so

imenovali zato vse svoje misijone v Gornjem Michiganu in Wisconsinu skupaj Otavski misijon v otavski pokrajini. Ko je prišel l. 1660 pater Menard v zaliv Chequamegon (kjer se nahaja La Pointe), je poročal, da se je zbralo tam veliko Otavcev in da so ga obiskali tam Huronci, ki so pribežali k reki Black River v Wisconsinu. L. 1671 pa je ustanovil pater Marquette misijon sv. Ignacija pri Mackinaku za Otavce in Huronce, ki so se vračali nazaj od obal Gornjega jezera. Zgoraj so bili namreč v stalni nevarnosti pred maščevalnimi Sioux Indijanci. Baje so ubili l. 1670 zahrbtno nekega poglavarja in njegove štiri tovariše iz plemena Sioux. Otavci so morali sedaj bežati k svojim bratom, ki so ostali na otoku Manitoulin. Zgodovinar Pare pravi, da je tedaj opuščen misijon La Pointe, dokler ga ni spet obnovil Baraga (str. 38).

Pater Dablon poroča tedaj o tej preselitvi: „Naši Otavci in Huronci iz Point Saint Esprit (Rtič Sv. Duha, tj. La Pointe) so živeli v nekakem miru z njimi (z Sioux), ali lansko zimo so bili izvršeni umori na obeh straneh. Našim divjakom se je zdelo, da morajo zapustiti svoje kraje. To so storili to pomlad, ko so se umaknili k Huronskemu jezeru, - Otavci na otok Ekaentouton (Najbrže bo to otok Manitoulin), da se pridružijo ljudem svojega plemena, ki so prišli tja poprej, kjer so ustanovili misijon sv. Simeona, Huronci pa na znani otok Missilimakinac (tj. Mackinac), kjer smo začeli lansko zimo misijon sv. Ignacija.“

Zemljevid barona Hontan-a kaže misijon sv. Ignacija l. 1686 na celini blizu otoka Mackinac-a. Blizu kapele je najprej vas Huroncev in malo dalje stran vas Otavcev, ki so prišli tja pozneje.

Žalibog je uničilo žganje in trgovski

K sliki spodaj:

OTAVSKA VAS (Otok Michilimackinac)

Francoski grof Franc pl. Castelnau je bil na otoku meseca avgusta in septembra l. 1838, ko je napravil gornjo sliko. V dnevniku *Vues et souvenirs* (Paris 1842), ki slike, pravi: „Obiskal sem začasne vasi Očipvecev in Otavcev. Wigwami (šotori) prvih imajo na splošno okroglo obliko in so pokriti s preprogami (iz ličja); oni poslednjih pa imajo na splošno koničasto obliko in so pokriti s skorjami. Med vsemi temi Indijanci zapazi človek en rod Otavcev, ki so prišli od zapadne obale Michigana, iz kraja, ki se imenuje „Harbour Croche“, kjer se nahaja katoliški misijon; ti Indijanci so lepo oblečeni in kažejo s svojo treznostjo in s svojim nežnim in skromnim vedenjem, da so se resno spreobrili h krščanski veri; večina med njimi je nosila neko vrsto dolge obleke iz plave tkanine. - - - Čisto drug prizor je nudila večina drugih ljudstev.“ Nato omenja „abominable liqueur fermentée nominé whisky“, za katerega so dobili trgovci vse od Indijancev.

p. 6.

Sauvage de La 10. Nation

oulaouak's.

Otavavec s pipo in tobačnico
(Iz knjižnice W. L. Clements)

pohlep po dobičku kmalu vse napore jezuitskih misijonarjev. L. 1672 je postal grof Frontenac guverner Kanade. Bil je graditelj nove Francije (Kanade), brezvesten vojak. Z misijonarji je prišel kmalu navzkriž. Misijon sv. Ignacija je bil ugodno središče za trgovino s kužohovino in žganjem. Neko pismo iz l. 1686 pravi, da je prišlo v enem samem letu 100 sodov žganja v Mackinac, tako da je bil pravi čudež, da niso poklali pijani Indijanci vse skupaj, da dobe nazaj svoje žene in hčere, katere so zastavili. L. 1682 je bil sicer Frontenac odpoklican domov v Francijo ali l. 1689 je spet postal guverner. Kmalu po svoji vmitvi je odstranil iz Mackinac-a vestnega in jezuitom naklonjenega poveljnika ter nastavil Louvigny-a, ki je dal trgovcem vso svobodo glede žganja. L. 1694 pa je imenoval na to mesto znanega Cadillac-a, ustanovitelja Detroita. Cadillac je bil sin odvetnika Laumet-a. Cadillac si je izmislil plemenitaško poreklo in se je

podpisoval Antoine Laumet de Lamothe Sieur de Cadillac. Izkazal pa se je za dobrega poveljnika francoske armade v Akadiji (Nova Scotia) in zato ga je napravil grof Frontenac za komandanta v Mackinacu. Jezuitom je postalo vsako misijonsko delo v St. Ignace-u nemogoče. Zdelo se je sicer še nekaj časa, da bodo zmagali s pomočjo svojih prijateljev na francoskem dvoru. 21. maja 1696 je izdal francoski kralj povelje, da se morajo ukiniti vse vojaške postojanke na Zapadu razen ene v Ilinoju. Cadillac je bil odpoklican in se je vrnil v Francijo l. 1698 in isto leto je umrl tudi grof Frontenac. Ali Cadillac je predložil v Parizu grandiozni načrt o ustanovitvi trdnjave Detroit proti angleškemu prodiranju proti zapadu: „Okoli Detroita je treba naseliti Indijance in jih naučiti v desetih letih francoščine; kot francoski katoličani bodo najboljši branitelji francoskega kraljestva.“ Kralju je bil ta načrt všeč in l. 1701 je ustanovil Cadillac Detroit s

50 vojaki in prav tolikimi naseljenci. L. 1703 so bile že 3 indijanske vasice v okolici Detroita. Na najstarejših mapah detroitskega mesta vidimo na sedanji kanadski strani, v današnjem Windsorju, vas Huroncev in vas Otavcev. Cadillac je poslal v Mackinac čoln po patra Maresta, ki je bil tam nastavljen s patrom Carheil. Pater Marest je odklonil, ker je bil prepričan, da njegov predstojnik v Quibecu ni bil o tem pravilno obveščen. Ali Cadillac ni nosil zastonj naslova komandant: Misijon se mora preseliti v Detroit ali pa bo uničen. Avusta 1703 je je pisal ministru: „30 Huroncev je prispelo sem (v Detroit 28. junija iz Mackinac-a, da se priključijo onim, ki so se tu že naselili. Tako jih ostane samo še okoli 25 na onem mestu (v St. Ignace-u), kjer trmasto vztraja pater Carheil, njih misijonar. To jesen upam iztrgati poslednje pero iz njegovih peruti. Prepričan sem, da bo umrl ta trmasti župnik brez župljana, da bi ga pokopal.“ Jezuiti so morali res uvideti, da jim je znal Cadillac onemogočiti vsako misijonsko delo v St. Ignace-u. L. 1705 sta zažgala misijonarja misijonska poslopja, zato da ne bi bila onečaščena in sta se vrnila v Quebec. Na kraljevo povelje se je moral sicer vrniti l. 1706 pater Marest, ali Cadillac ni odnehal v svojem sovraštvu. O tem priča njegov nagovor (oziroma hujskanje) pred Indijanci: „Ta wampum (pas s porcelanastimi ploščicami) predstavlja črno suknjo (duhovnika) tako, kakor da je tu v zboru prisoten. Govori torej, črna suknja iz Mackinac-a; ti braniš svojim otrokom Otavcem priti sem in se naseliti v v Detroitu; ti jim praviš, da jih želim narediti za svoje sužnje; tako jim govoriš ob strani, skrivaj, na tihem. To je dokaz, da si lažnivec, kajti če bi govoril resnico,

bi to povedal v zboru, tam kjer so Francozi in poglavarji. Toda ti se tega ne bi upal, ker ti je dobro znano, da želi kralj, da pridejo Otavci sem in naj se nasele v Detroitu. Ali bi hotel trditi pred menoj nasprotno, črna suknja? Ali si vojščak, ali imaš sablo ob boku? Ti si ves povit v svojo dolgo haljo, ki ti sega doli do peta. Ali je tvoje opravilo odločati v teh rečeh? Govori o molitvi in poslušal te bom! Otavci lahko poslušajo. Pojdi v svojo cerkev in moli k Bogu, ti si vodja molitve; pojdi v kolibe (šotore), ploskaj z rokami in jih nauči moliti; to je tvoja dolžnost. Molitev je tvoja briga, ne pa zadeve med narodi. Onontio (kanadski guverner) je vladar vse dežele, jaz pa sem vladar (gospodar) tukaj.“

L. 1710 je sicer dosegla trgovska družba, s katero se je Cadillac tudi sprl, da so mu odkazali drugo službo (postal je guverner v Louisiani) in Indijanci so se spet vračali razočarani polagoma domov v Mackinac, ali jezuit Charlevoix poroča, da so imeli misijonarji (l. 1721) malo dela. 16. avg. 1740, po veliki gospojnici je začel pisati pater Pierre Du Jaunay svoj Dictionarium Gallico-Wttawakum (francosko-otavski slovar), katerega je dokončal še v Mackinac-u 7. junija 1748 z opombo: „Opus quaecumque qualicumque modo absolutum 7 junii 1748 cum utcumque hic saltem Michilimakina deserbuisset vis insceltantium nobis minarum sylvestrium (Delo - knjiga - kakoršnokoli končano na kakoršnokoli način 7. junija 1748, ko so ponehali divjaki kolikor toliko, vsaj tu v Mackinacu, nas zmerjati in nam groziti)“.

V bistvu pa se položaj za misijone ni izboljšal, kakor priča nagovor kanadskega guvernerja Otavcem v Mackinacu 8. julija 1741: „Lani sem pisal poveljniku

v Mackinacu in mu ukazal pregovoriti Mincheokima (glavnega poglavarja) - - - in druge vplivne poglavarje obeh družin, ki imajo za družinski znak (totem) medveda (Kiskakons) in sivo veverico (sinagos - Assánago), da pridejo sem poslušat moje besede. Sporočil mi je, da ni mogla večina teh poglavarjev priti doli (v Montreal), ker so zaostali v Grand Traversu, ker iščejo zemljo, ki bi bila pripravna za njihove vasi vpricho hrane lansko zimo, in ker se boje, da se ne bi ponovila ista nesreča, ker je vaša zemlja izčrpana. Otroci. Pred več leti me je obvestil tu navzoči gospod Celeron (detroitski poveljnik), da imate namen premestiti svoje vasi zaradi tega drugam. Vsled mojega povelja je šel po vas k reki Maskegon, kjer ste se hoteli naseliti. Privedel vas je nazaj v vaše vasi, ker ona dežela ni bila na noben način primerna za vas. Bolezen, ki se tam pogosto pojavlja, bi vas lahko uničila. Poleg tega bi bilo to slabo za vaš lov. Morali ste sami opaziti, ko so hoteli ostati nekateri izmed vaših tam čez zimo, da živali zbežijo in da je manj lova. - Otroci, sedaj je vprašanje naseliti vas v takem kraju, kjer bi bila zemlja rodovitna, da boste pridelavali dobro letino za svoje družine in ohranili svoje lovišče. Ker se zanimam za vaše zadeve in sem velik prijatelj svojih otrok, Otavcev, ne bi vedel za bolj primerne kraje kakor so Poutchitaoy, Pamitabé point (blizu St. Ignace-a), ali Arbre Croche, ki se mi pa zdi predaleč proč. Izberite si, otroci, kateregakoli izmed teh krajev, ki je za vas primeren ter si ga dobro oglejte. Pomislite pa, da bo prijetno bivati v bližini Francozov, ki kupujejo vaše čolne, vaše puške, vašo koruzo, vašo mast in vse, kar boste pridelali s svojo pridnostjo. Preskrbljeni boste s tem z vsem in boste lagodno živeli z svojimi

družinami, česar ne bi bilo mogoče, če bi bivali daleč proč. - Pri širokem pasu (wampun), ki ga nameravate pokloniti gosp. Celeronu, prižigam vam ogenj v kraju, ki si ga boste izbrali izmed onih, katere sem vam omenil. - Izročam vam pravtako veliko zastavo za njega (pl. Celeron-a), da jo izobesi sam sredi vaših vasi. Naj jo obesiti tako visoko, da jo bom lahko videl in da bom lahko zadovoljno rekel: „Naselil sem svoje otroke v kraju, kjer lahko v miru in lagodno žive.“ Prihodnjo vigrad bi rad slišal to veselo vest. - Kakor se mi je zdelo, imajo vaši poglavarji veliko zaupanje v gospoda pl. Celeron-a; zato pošiljam njega, da izvrši to naselitev. Dobro poslušajte, kar vam bo povedal; to je moja beseda. - Otroci, slišal sem, da zahajate v Choneghen (Oswego, severno od mesta Syracuse, N. Y.) po slabo mleko (tj. žganje). Imamo tukaj dobro mleko; zakaj ne prihajate sem po malo tega, ko ga imate tako radi? Nikoli ga vam nismo odrekli in moji sodi tečejo čez. Rad jih bom pustil teči, dokler to ne jemlje razsodnosti mojim otrokom. Pridite k meni, predno odidete. Pokazal bom vam in vašim vasem, da vas imam rad. Sedaj še nisem imel časa, da da bi kaj pripravil. Zelo me je veselilo, da sem vas lahko nagovoril vpricho gosp. pl. Celeron-a, ki odhaja jutri in ki bo ponovil moje sporočilo vašim vasem.“

Guverner Beauharnois poroča nato 13. oktobra 1743 iz Quebeca: „Otavci Mackinaca so se naselili za stalno v Arbre Crochu in gospod pl. Verchères mi sporoča, da so napravili svoje laze (jase) in so se odločili, da tega kraja ne bodo zapustili.“

Indijanci so imenovali kraj Wáganakizi, tj. skrivljen vrh (drevesa). Wag - kriv, skrivljen; anak - vrh.

L. 1763 - 64 je prišlo do takozvane

„Pontiac-ove zarote“. Pontiac (Pirc piše to ime Bwantschiak; por. knj. 1845 no. 2) je bil rojen okoli l. 1720 ob reki Maumee v Ohio. Njegov oče je bil Otavec, mati pa Očipvevka. 1755 je postal otavski poglavar in vodja otavsko-potavatomsko-očipvevske zveze. L. 1760 je srečal angleškega majorja Roberta Rogers, ki je bil na potu v Michilimackinac, da prevzame trdnjavo od Francozov. Pristal je na to, da bo pustil angleškim vojakom mirno pasirati pod pogojem, da ravnajo tudi Angleži z njimi častno. Kmalu pa so morali Indijanci spoznati, da jih Angleži ne gledajo radi blizu svojih trdnjav. L. 1762 je pridobil Pontiac vse Indijance od Lake Superiorja do spodnjega Missisippija za skupen napad proti Angležem. Vsak rod naj bi naskočil svojo najbližjo trdnjavo. Pontiac sam je izbral zase Detroit. Mackinac je padel 2. junija 1763. Zarota Očipvevcev je začela igrati lacrosse, igro, ki je podobna hokeju, pred trdnjavo. Angleška posadka je opazovala z zanimanjem potek igre; sam komandant, ki je stal blizu vrat trdnjave, je stavil na igro. Na dano znamenje pa je zletela žoga proti vratom. Indijanci skočijo za njo, pograbiijo orožje, ki so ga imele pripravljene Indijanke, in v nekaj minutah je bilo pobitih 17 mož posadke, kar jih je ostalo živih pa so jih Indijanci napravili ujetnike. Arberkroški Indijanci se niso udeležili napada, dobili pa so pozneje v roke 2 angleška oficirja in 11 mož posadke. Pripeljali so jih v misijon patra Du Jaunay-a. Pater se je odločil, da bo posredoval v Detroitu. Kapitan Etherington mu je napisal poročilo o nesreči. Patra imenuje v pismu „zelo dobrega moža, ki ima veliko besedo pri divjakih tu okoli“. Ko je bil v Detroitu, je šel pater in prosil samega Pontiac-a, naj izpusti angleške ujetnike, toda ni

dosegel ničesar. Vrnil se je v Arbre Croche in čuval, da se ni zgodilo nič žalega ujetnikom. Polagoma so se tudi Indijanci zavedali svojih dejanj.

Sredi julija so smeli vsi Angleži v okolici Mackinac-a oditi v Montreal.

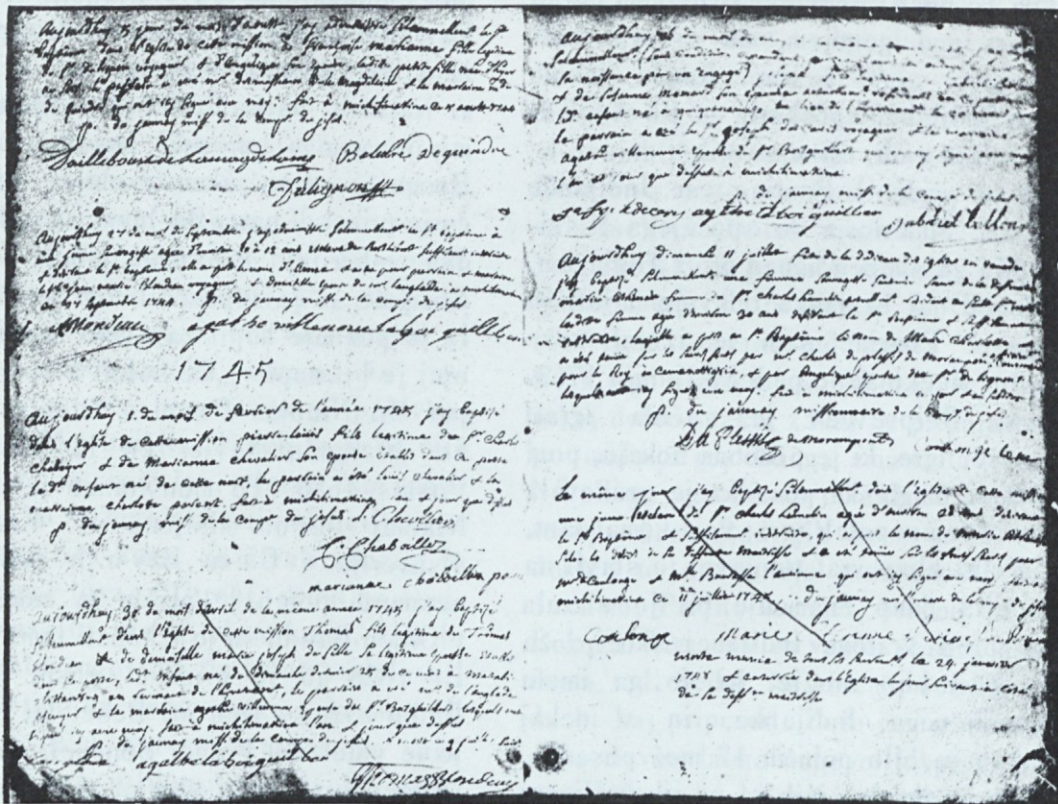
Brez misijonarjev

Končno so bili jezuitski misijoni med Otavci popolnoma uničeni, ko je bil razpuščen jezuitski red v Franciji l. 1764. Pater Du Jaunay je prinesel svete posode iz Arbre Croche-a v Detroit in jih izročil v varstvo patru Potier-ju, jezuitskemu misijonarju v huronski naselbini. Pater Bocquet, frančiškan-rekolekt, poroča, da je prinesel pater Du Jaunay dva keliha, dva ciborija, dve monštranci. Pater Bocquet si je izposodil eno monštranco in jo pozneje kupil za svojo župnijo. Na njej je bil napis: „Ce soleil a este donne par Mr. Nicolas Perrot a la mission de St. Francois Xavier en la Baye des Puants 1686 (To monštranco je daroval Nikolaj Perrot misijonu sv. Frančiška Ksaverija v Green Bay-u l. 1686.“ Po neznanih poteh je prišla ta monštranca v Green Bay in so jo izkopali tam l. 1802. L. 1828 jo je prinesel gosp. Vincent Badin nazaj v Detroit. Deset let pozneje jo je videl tam Father Bonduel, misijonar v Green Bayu, in jo odkupil za 26 dolarjev. Sedaj se nahaja v Naville Public Museum v Green Bay-u.

L. 1796 so razobesili v Detroitu ameriško zastavo in Michigan je postal v cerkvenem oziru del ameriške baltimorske škofije, medtem ko so prihajali doslej vsi misijonarji iz Quebeqa. To je sporočil tudi 14. jan. 1796 kvebeški škof v Baltimore: „Po pogodbi, ki so jo sklenile Združene države in Velika Anglija se morajo obnoviti misijoni v Gornji Kanadi in bodo postali vsled tega del baltimor-

ske škofije.“ Škof Carrol je ponudil detroitsko župnijo gospodu Levadoux-u, misijonarju ob Mississippiju. Avgusta t.l. poroča ta škofu o svojem potovanju iz Cahokie preko Peori-e (pey-houryas), Chicage (chicagou), Mišiganskega jezera, Mackinaca v Detroit: „ - - - Končno sem prišel v Mackinac. To je trdnjava, kjer so imeli Angleži vselej močno posadko in je središče vse trgovine na severnem

zapadu, ali kakor pravijo domači gornje kontre (dežele). V času, ko sem prišel tja, je bilo tam dva do tri tisoč ljudi, ki so bili zaposleni z trgovanjem. Mackinac je tudi veliko indijansko središče in francoski kralji so vzdrževali tu vselej misijon očetov jezuitov, katerih se še s hvaležnostjo spominjajo. Ne morem vam povedati s kakim veseljem so me sprejeli v tem kraju. Vsi: Angleži, Francozi in

Makinaška krstna knjiga s krsti, ki jih je vpisal pater Du Jaunay l. 1745

K zemljevidu na strani 43

Zemljevid kanadskih jezer (Cartes des Lacs du Canada), ki ga je narisal N. Bellin 1743 po podatkih učenega jezuita patra Petra Franč. Ks. de Charlevoix, kateremu je naročila francoska vlada, naj ugotovi meje Akadije in naj najde novo pot proti Zapadu (Po izvodu v njujorški knjižnici). Leta 1721 je potoval v čolnu gori po reki Sv. Lovrenca, skozi Velika jezera v Detroit, Mackinac, Green Bay in Illinois River ter nato doli po Mississippiju in prišel v Biloxi zgodaj prihodnje leto.“ (R. R. Hubach). Kakor vidite, je potoval mimo Lemonta, oziroma prenašal svoj čoln mimo hrastov (Portage aux Chenes). Mesta Chicage še ni bilo. Bilpa je Mission St. St. Ignace poleg trdnjave Mackinaw (le Fort) blizu sedanjega mesta Mackinaw City. Stari kraj misijona St. Ignace je označen kot „F(ort) et Mission detruite - Porušena trdnjava in misijon.“

Indijanci so se prizadevali prekositi drug drugega v izrazih veselja, da sem prišel--- Za ohranitev vere je neobhodno potrebno, da se nastavi tu misijonar. Indijanci bodo zahtevali to od guvernerja, ki se nahaja sedaj tam, ko to pišem. Ko se vrne, bom govoril z njim o tej zadevi in Vas bom obvestil o tem, kar bom izvedel. - - -“ L. 1798 je dobil gosp. Levadoux za pomočnika svojega bivšega somisijonarja ob Mississippiju patra Gabriela Richard-a (Ričarda) 6. nov. 1799 poroča ta škofu o svojem obisku katoličanov v Mackinacu: „29. istega meseca (junija) sem našel v tem kraju (tj. Mackinacu) veliko ljudstva. Pravijo, da pride sem poleti skoraj tisoč ljudi. To je veliko srečanje številnih trgovcev Mišiganskega jezera itd. - - - Ali zelo žalostno je gledati toliko ubogih bitij, ki so zelo zanemarjena, brez pouka. Mnogi med njimi se znajo komaj pokrižati. Pravili so mi pa, da je takih zelo veliko po raznih krajih, ki jih imenujejo prezimovališča (zimski kvartirji) npr. ob reki St. Joseph River, Wisconsin River, v Prairie du Chien, v Green Bay-u, v Sault St. Marie, ob mnogih rekah Gornjega jezera, v Grand Portage-u in v mnogih pokrajinah North West teritorija ob Gornjem jezeru, kjer ima družba Grand - N- W. v Montrealu letno 1700 uslužbencev, ki so skoraj vsi Kanadčani. - - - 3. sept. sem šel obiskat Otavce (Wtawas), ki žive ob Mišiganskem jezeru samo 45 milj od Mackinaca (Makina Iland). Pokojni glavni poglavar, ki je umrl pred dvema letoma, je bil krščen. Ali izmed 300 oseb, mož, žen in otrok, je bil krščen samo eden, kakor sem mogel izvedeti. Videl sem kraj, ki ga imenujejo La Mission, kjer je živel pater Du Jaunay, njih misijonar. Sedaj je tam samo še velik križ na bregu, ki je tam skoraj 300 čevljev visok. Stoji pet milj od za-

četka otavske vasi na poti v Mackinac. Ali ko sem vprašal v Vašem imenu, če bi želeli duhovnika, zato da bi jih poučil ali da bi poučeval vsaj njihove otroke ---, nisem dobil do 24. septembra, ko sem odšel od tam, niti besedice odgovora v tej zadevi, čeprav jih je mnogo prihajalo razne dneve na otok. Da Vam povem resnico: Oni so tako vdani pijači, da se prav malo menijo za vero. Ko sem bil v njihovi vasi, so ga pili; nekatere izmed njih sem videl pijane. Na otoku si lahko vsak dan videl enega ali drugega izmed njih pijanega na cesti ali na obali. Večji del prekupčevanja obstoji samo v žganju. Kolikor časa bo trajalo to, toliko časa ne more biti nobenega upanja napraviti iz njih kristjane. Trgovci sami priznavajo, da bi bilo bolje za njih lastni dobiček, da se ne bi dajalo žganje Indijancem: „Ali Indijanci imajo žganje tako radi,“ pravi vsak trgovec, „da jim ga moraš dajati, če nočeš izgubiti vse kupčije.“ Zato bi bilo treba, da bi se vsi trgovci zmenili. Samo Bog ve, koliko zla bo prišlo iz te kupčije. Nekateri so pripomnili, da je uničilo angleško žganje več Indijancev kakor kdaj koli španski meč.“

Protestantski poskusi

Rob. Pierce Beaver je napisal knjigo: Church, State, and the American Indians: Two and a Half Centuries of Partnership in Missions Between Protestant Churches and Government (St. Louis, 1966) (Cerkev, država in ameriški Indijanci: Dve in pol stoletja misijonskega združenja med protestantskimi cerkvami in vlado).

Knjiga je čisto objektivno spisana in navaja za vsako trditev tudi dokaze. L. 1819 je kongres sprejel predlog, ustanoviti trajni fond za civilizacijo in je v ta namen izglasoval 10.000 dolarjev. Predsednik je bil pooblaščen, nastaviti

zmožne osebe dobrega moralnega značaja, da bi poučevali Indijance v poljedelstvu, ki bi bilo njihovem položaju primerno, in da bi učili njihove otroke brati, pisati in računati..." „Fond," pravi zgodovinar Beaver, „se je izkazal kot sila močna spodbuda za misijonske napore. Nikoli poprej ni bilo toliko početega za Indijance v tako kratkem času" (str. 70).

„Ta novi program," pravi Beaver dalje, „za Indijance je dobil precejšen pogon kmalu po svojem začetku s poročilom o stanju Indijancev, katerega je napravil Rev. Jedediah Morse, oče izumitelja profesorja Samuela Morse" (str. 74). L. 1820 si je šel ogledat Indijance v Arbre Croche-u in Green Bay-u in jih prigovarjat sprejeti protestantskega pridigarja. Vojni minister J. C. Calhoun je posredoval sam pri predsedniku Manroe in vlada mu je dala 500 dolarjev za kritje potnih stroškov.

O Mackinac-u in Arbre Croche-u takole uradno poroča v debeli knjigi (1822): „Najbrž ni bolj važne postojanke za vlado Združenih držav pri civilizaciji Indijancev kot je Mackinac. Nameravana premestitev vojaške postojanke ali njene glavnega dela (iz Mackinac-a v Sault Ste. Marie) - - - bo dala drugo zelo ugodno postojanko, kamor se bo dalo postaviti vzgojni zavod (tj. protestantski misijon) bi se raztegnil čez široke pokrajine, ki mejijo na naša največja jezera (v zvezi z vplivom Mackinac-a potom tisočev Indijancev in trgovcev, ki letno prihajajo v te postojanke). - V Arbre Croche-u, kamor nas je spremljal indijanski zastopnik v Mackinac-u polkovnik George Boyd s svojim tolmačem Graverod-om, smo ostali en dan in eno noč. V tem času je sklenil polk. Boyd v imenu Združenih držav pogodbo s poglavarji tukajšnjih Otavcev za odkup otokov Martin Islands

v bližini Mackinac-a. Potem sem se jaz z njimi posvetoval zaradi svojega poslanstva. - - - Prizadevali smo se biti koristni na svojem potovanju, kjerkoli smo imeli priložnost, ne da bi pri tem škodovali glavnemu namenu (Op. za kar je dala vlada denar!), za kar smo bili poslani, s tem da smo pridigali ameriškimi vojakom po raznih vojaških postojankah, katere smo obiskali, in po drugih zapuščenih krajih. Oznanjali smo verske zapovedi in dajali npravni in verski pouk, delili sveto pismo in traktate (verske razprave), ustanavljali nedeljske in druge šole, svetopisemska društva in Tract Societies (družbe tiska verskih brošur), polagali temelje za redne služabnike evangelija in za stalno podpiranje šol za vzgojo bodočega rodu."

V dodatku E je natisnjen celotni Morsejev govor pred Indijanci v Arbre Croche-u 6. julija 1820. Govor je dolg čez pet strani, zato tu samo nekaj odstavkov: „Prihajam k Vam na željo Vašega velikega očeta, predsednika Združenih držav, Vaših dobrih očetov na Škotskem (tj. Škotske misijonske družbe za širjenje krščanskega znanja) onstran morja in vaših dobrih očetov misijonske družbe v Albany (tj. Severne misijonske družbe v njujorški državi za širjenje krščanskega znanja). (Tu sem dal pokazati Indijancem svoja pooblastila in poslanstvo, ki sem ga prejel). Do sedaj so napravili poskuse civilizirati Indijance in jih spreobrniti h krščanski veri. V mnogih slučajih so uspeli, toda bili so to poskusi malih družb ali posameznikov in večinoma so jih prekinili; uspeh je bil le delen. Na mnogih krajih, kjer so se napravili ti poskusi, so izginili njih dobri sadovi. Dnevi malih podjetij so sedaj minuli. Veličasten dan je na obzoru. Država (nation) je prevzela nase to

veliko delo. - - - Kongres (skupščina) Združenih držav, veliki zbor naše države čuti tudi za vas in je izročil vašemu očetu predsedniku denar, da bi pospešil vaše blagostanje. V njegovem imenu prihajam podajat vam roko iskrenega prijateljstva in blagoslova, ki ga ima za vas. Želimo, da bi to sprejeli, ker vemo, da bo vam in vašim otrokom v blagor, če to sprejmete; ako pa odklonite, bo imelo to žalostne posledice za vas, posebno pa za vaše otroke. Vaše divjačine je manj in manj in kmalu je ne bo več in vi boste stradali in poginili, kakor je po vrsti poginilo na stotine rodov vaših bratov vzhodno od vas. - - - Otroci, Vaš oče, predsednik, je mnenja, da je potrebna velika sprememba v položaju svojih rdečih otrok, da se rešijo pogina in napravijo srečne. - - - Vaš oče, predsednik, želi, da bi bili Indijanci deležni vseh blagoslovov svojih belih otrok; imeli eno deželo, eno vlado, iste zakone, enake pravice in predpravice in bili v vseh pogledih na isti stopnji z njimi. Ta blagoslov Indijanci ne morejo uživati, dokler ostanejo različni, neodvisni narodi, vsak s svojo vlado in zakoni, in s svojimi deželami; dokler ne znajo našega jezika, naše vere, naše vlade in našega načina življenja; dokler živite kot lovci, se oblačite tako kakor se oblačite sedaj in živite v malih vaseh raztreseni preko širokega prostora dežele. Vaš oče (poglavar) bi se moral naučiti našega jezika. Vi, ki ste stari, se ga najbrž ne boste mogli naučiti, ali vi lahko daste spodbudo otrokom, da se ga nauče. Vaš oče (predsednik) želi, da bi se nehali preživljati z lovom in da bi živeli od poljedelstva; da bi v ta namen spravili skupaj raztresena naselja svojega rodu in drugih rodov, s katerimi ste v sorodu ali v prijateljskih ali zavezniških odnošajih, na kaki dobri

zemlji, ki je dovolj velika, da bi jo lahko razdelili v občine (township) in v kmetije kakor je razdeljena zemlja belih ljudi, da bi imel vsak svojo kmetijo s pravico podedovati jo svojim otrokom, hišo in skedenj, vole, krave in konje, koruzna, pšenična in krompirjeva polja, vrtove in sadovnjake, ter da bi se oblačili in živeli kakor beli ljudje; da bi imeli en jezik in uživali vse prijetnosti življenja, kakoršne uživajo vaši beli bratje. Na ta način bi se izognili navšečnostim in izkoriščanju, ki ga trpite sedaj od strani hudobnih, brezvestnih ljudi. - - -

Da se dosežejo ti dobri nameni, bo poslal vaš veliki Oče, predsednik, in vaši krščanski očetje (tj. protestantske misijonske družbe) med vas na njihov lastni račun dobre bele može in žene poučevat vas in vaše otroke v vsem, kar je potrebno za civilizirano in krščansko življenje. - - - Ali **civilizacija** ali **pogin** druge izbire za sedaj za Indijance ni, - Med sredstvi za vašo civilizacijo vam bomo prinesli poleg že omenjenih edino učinkovito sredstvo našo Biblijo (Sveto pismo) najboljšo izmed vseh knjig. Naučili vas bodo brati in jo razumeti. Ta knjiga je razodeta od Boga in vsebuje besede večnega življenja. - - - Sedaj grem v Green Bay; od tam se vrnem v dveh ali treh tednih v Mackinac. Pošljite mi tja odposlanstvo svojih poglavarjev z vašim odgovorom, da ga bom lahko ponesel vašemu velikemu očetu predsedniku. - - - (Na ta govor nisem dobil odgovora; ob svoji vmitvi sem ostal prekratko časa v Mackinac-u, da bi mogel poslati poglavarjem potrebno obvestilo).“

V tem govoru so vidni vsi nameni ameriške vlade: preseliti Indijance v eno državo. Morali bi pa postati protestanti in se naučiti angleščine.

O Indijancih Arbre Croche-a ve Morse

What is this but saying, that a republican government is unfavorable in its nature to the restrictions we deem necessary to the extension of the Catholic religion; when the time shall come that the present government shall be subverted, which we are looking forward to, or hope for, we can then hinder this traffic?

Mr. Baraga, the German missionary in Michigan, seems impressed with the same conviction of the unhappy influence of a free government upon his attempts to make converts to the church of Rome. In giving an account of the refusal of some persons to have their children baptized, he lays the fault on this, "TOO FREE (*allzu freien*) GOVERNMENT." In a more despotic government, in Italy or Austria, he would have been able to put in force compulsory baptism on these children.*

These few extracts are quite sufficient to show how our form of government, which gives to the Catholics all the freedom and facilities that other sects enjoy, does from its very nature embarrass their despotic plans. Accustomed to dictate at home, how annoying it is to these Austrian ecclesiastics to be obliged to put off their authority, to yield their *divine right* of judging for others, to be compelled to get at men through their reason and

See note I.

NOTE I.—PAGE 76.

Compulsory Baptism.

Perhaps Father Baraga was thinking of the facilities afforded in Spain in the time of Ximenes for administering baptism, when "Fifty thousand (50,000,) Moors under terror of death and torture received the grace of baptism, and more than an equal number of the refractory were condemned, of whom 2,536 were burnt alive." May our government long be "too free" for the enacting of such barbarity.

Iz knjižice: (Morse, Samuel Finley Breese) Foreign Conspiracy against the Liberties of the United States. The Numbers of Brutus, originally published in the New York Observer Revised and corrected with by the Author - New York 1835

Sam. F. B. Morse je bil sin pastorja dr. Jedediah Morse-a. Bil je profesor na njujorški univerzi in ga imajo za izumitelja Morsejevega ključa.

to-le povedati: „To je del otavskega rodu, 760 po številu. - - - Lastijo si ozemlje od reke Black River - - - severno od St. Joseph's River-ja do Detourja na severu - 42 milj severo-vzhodno od Mackinaca - - - Njih glavna vas je na ravnici precej visoko nad jezerom, kjer je dobra zemlja za poljedelstvo. Že dolgo obdelujejo del svojezemlje in sadijo koruzo, krompir, buče; prve več kot dovolj za svoje potrebe. Jeseni 1819 so poslali na trg v Mackinac čez 1000 bušlov koruze, za kar so dobili denar ali blago. Pri obdelovanju zemlje se poslužujejo samo motike, ker nimajo niti plugov, niti volov, niti krav, niti konj razen v enem slučaju. - Ti Indijanci so bolj napredni v melioraciji (zemlje), v zunanosti in vedelju, kakor vsi drugi Indijanci, katere sem obiskal. Njih obleka je bila indijanskega kroja, čedna, bogato okrašena s srebrnimi trakovi, ploščicami itd. raznih oblik, kar so večinoma prejeli kot darila na otoku Drummond Island. Ženske in otroci, ki so tvorili zase svojo skupino, so se nam zdeli čedni v zunanosti in v obnašanju ter brihtni in spodobni. Njihovi vojščaki, ki so zasedli prostor zase, bi tvorili lep pogled na katerikoli naši vojaški paradi; so visoki, ravni in čednega obraza. - - - Cato ali Ceitaw (Op. Keto je sovražil katoliške misijonarje.) kakor piše svoje ime, ni poglavar ali zaradi svojega bogastva in gosposkega obnašanja je eden izmed glavnih mož naroda; oblači se kakor beli ljudje, ima konje in lepo oblečeno in dobro vežbano služinčad, hišo in kmetijo ter vino in živi kakor kak plemenitaš. S tem človekom, ki je bil glavni govornik pri intervjuju, sem imel več pogovorov v Mackinac-u. Njemu in potom njega sem mogel razložiti mnenje in namene vlade. To in kar sem povedal v Arbre Croche-u je bilo zelo vpljudno

Ta zemljevid je objavil v svojem „Atlas of the United States po izboljšanem načrtu“ Sidney E. Morse, ki je spremljal očeta Jedidiah Morse v Arbre Croche.

sprejeto, ali naravnega formalnega odgovora mi še niso dali. Skleпам pa po mnogih znakih, da niso pripravljeni sprejeti vzgojnega zavoda. Vpliv „zdravila“ (čarovnika, midé), če ga smem tako imenovati, je proti šolam in krščanstvu ter civilizaciji na splošno in je močan med temi Indijanci. Bojijo se pustiti duhovnika k njim, kajti zgodilo se je, da so bile prinesene k njim koze kmalu potem ko jih je obiskal eden izmed njih 1. 1799; tedaj jih je pomrla polovica. Njihovi „zdravniki“ (medicin med - čarovniki) so jim dejali, da je Veliki duh nanje jezen, ker so sprejeli duhovnika in njegov pouk, in da jim je poslal to smrtno bolezen zato, da jih kaznuje za to žalitev. Isti vpliv se je pokazal med mojimi pogovori z njimi. Zaradi tega vpliva je

vstal glavni govornik med poglavarji, predno sem začel govoriti in mi je dejal, da so bili obveščeni iz Mackinac-a o namenu mojega obiska; premislili so stvar in sklenili, da vladnih predlogov ne bodo sprejeli; da so zadovoljni in srečni v sedanjem položaju. Ali prepričan, da niso bili popolnoma in pravilno obveščeni, se mi je zdelo najbolje, če imam svoj govor, katerega so potrpežljivo in spoštljivo poslušali.

Arbre Croche je bil 60 let ali še dalje sedež jezuitskega misijona „St. Ignace de Michilimakinac (Sv. Ignacij Mackinaca)“, dokler ni bil zadržan jezuitski red. Veliko teh Indijancev so krstili ti misijonarji, ki so bivali na kmetiji, ki se je nahajala med vasjo in staro utrdbo Mackinaw. - - - Jezuitski samostan je stal eno miljo

and shows, at least, that it has faults. A public officer, in *England*, who would publicly avow a fear of executing his duty, and carrying into effect the law of the realm, ought to be, and would be thrust from his office by public opinion. This one fact is *condemnation of THE SYSTEM OF AMERICAN INSTITUTIONS, CONFIRMED LATELY BY NUMEROUS OTHER PROOFS!*" Who uttered this outrageous and treasonable insult on our American institutions? One of the pope's subjects, the editor of the Cincinnati *Catholic Telegraph!* Who holds it in his power to let loose mobs on us at his will? "I told him," said the Lady Superior on her oath, "that Bishop Fenwick's influence over 10,000 *brave* Irishmen might lead to the destruction of his property, and that of others!" Who controlled the mobs of Maryland by a word, when the civil power was really not able to do it? The priest, a subject of a *foreign* power! Who has dared to enact *civil laws*, and impose them on Indians, in our land? This clique of foreign papists. "On the 5th of Aug., 1832," says Baraga, in his letter to his masters in Austria,—“the R. C. bishop called in the chiefs of the Ottawas, and made known to them some *civil laws*, which he had made for them. The Indians received them with pleasure, and promised solemnly to obey them. The Romish missionary and chiefs administer these laws." Who insulted a senator of Ohio, for refusing to uncover his head before a Romish bishop, vociferating,—“Hats off! the bishop is coming?" A mob of foreign papists at Cincinnati! Who have their dungeon cells under their cathedrals, in which they chain, as conquerors of

their own diocess, to imprison free men in our republic? Foreign popish bishops! And the facts respecting a man being so confined and scourged, in the cells at Baltimore, until he repented, have been published, and not to this day contradicted! Who compel their pupils to kneel in the dust before lordly priests; and to kiss the floor, and the feet of their lady superiors? The foreign papists do it daily in their seminaries, to crush the spirits of free republicans! Who are in the habit of uttering ferocious threats "to assassinate and burn up" those Protestants who successfully oppose Romanism? The foreign papists! I have in my possession the evidence of no less than six such inhuman threatenings against myself. Who are in the habit of bullying and insulting native Americans; and loudly boasting that, in a short time, the Catholics will have the power; and that the effectual plans are *now* in full operation to give them the complete victory over the Yankees? Foreign papists, even of the poorest and most ignorant classes; and who, therefore, can have learned these things only from their *spiritual guides!*

Behold, then, the enemy is at our gates?—The crisis is approaching! Rouse up, **YOUNG AMERICANS**, and hasten to your country's salvation! Rouse up your fathers and mothers; your sisters and brothers, every where! The crisis is fast approaching! Not a moment is to be lost! You cannot hesitate on the question, whether you shall be free republicans, or crouch down as the chained bondslaves of foreign despots! Hasten to the salvation of your beloved country! **GOD AND OUR**

Iz knjige „Popery, the Enemy of Civil and Religious Liberty“, ki jo je spisal dr. Viljem Craig Brownlee l. 1836; bil je pastor kolegijalne protest. reformirane kanadske cerkve v New Yorku. Treba se je spomniti Monroejevega nauka, ki ga je izrekel predsednik James Monroe v svojem nagovoru pred kongresom 2. dec. 1823: Ameriške celine - - - ne sme smatrati odselj naprej nobena evropska sila kot predmet bodoče kolonizacije.

severno od vasi. Napredno stanje in zunanost teh Indijancev lahko smatramo kot sad tega misijona. L. 1761 so šteli Otavei v Arbre Croche-u 250 vojščakov ali okoli 1500 duš. - Pater Richard, častitljiv in učen mož, sedaj načelnik katoliške cerkve v Detroitu, je bil l. 1799

v Arbre Croche-u, kakor mi je pravil. Tedaj je bilo tam okoli 1300 duš, pa med njimi se je nahajal samo še eden zelo star Indijanec, ki je bil krščen. Ti Indijanci so živeli tedaj skupaj v eni vasi, ki je bila dolga 9 milj. Bili so zelo vdani pijači. Zgodilo se je po obisku patra

Richarda, da so napravile kože med njimi tako razdejanje, da se je tako zmanjšalo njihovo število. Bilo je očitno, da jih nekdo straši, da bo sledila mojemu obisku enaka nesreča, če bi poslušali moj predlog. Treba je torej uporabiti kako učinkovito sredstvo, da se odstrani ta vpliv, predno se bo dalo napraviti kaj resnega za njihovo melioracijo. - - - Rastresene vasi tega rodu in Očipvecev, ki se poročajo z Otavci in so povezani z njimi na druge načine, bi se dalo morda preseliti na ozemlje Arbre Croche-a, ki je dovolj veliko, da bi lahko sprejelo več tisočev. V tem skučaju bi lahko postala postaja važna za vzgojo (civilizacijo) mnogih Indijancev iz bližine.“

Beaver piše v svoji razpravi (str. 103), da „se je (Morse) vrnil od svojega ogleda severnih Indijancev l. 1820 kot prepričan zagovornik preselitve in kolonizacije. Priporočil je ta načrt ministru za vojsko (Calhoun), v svojem poročilu, ki ga je izdal kot knjigo, pa je populariziral to idejo, ko so se l. 1824 nekateri v kongresu prizadevali za ta zakon za vzgojni fond, je poslala uprava kongresu spomenico, v kateri je prosila za mnogo več primerne finančne podpore vzgojnega programa. Morse-jev vpliv je povzročil, da so vključili v spomenico prošnjo, da je treba posvečati posebno pažnjo kolonizaciji Indijancev in jih zbrati na dobro izbranih zemljah. Ena naj bi bila na severu in ena na jugu. Tu bi se razvili polagoma trgi, mesta, države, daleč proč od belih naselbin pod milim vplivom misijonskih vzgojevališč. Morse in trije člani uprave so izročili spomenico kongresu.“

Morsejev sin je zapisal v očetovem življenjepisu Memorabilia (Boston 1867): „Dr. Morse-jev načrt civilizirati Indijance in jih privedi do najvišjega blagostanja

je bil ta: dati rodovom v zameno za njihove razervacije primerno kompaktno osrednje ozemlje ter porabiti vsa zakonita sredstva jih spraviti skupaj in jih preseliti tja. - - - Izgleda, da je kongres sprejel to idejo s tem, da je ustanovil pozneje Indijansko ozemlje (Indian Territory) ob reki Arkansas River. - - - Za nadaljne informacije glede dr. Morsejevega dela za Indijance opozarjam na pismo mojega mlajšega brata priključeno v njegovem življenjepisu.“ Ta življenjepis sem zastonjiskal (B.).

Zgoraj omenjeni indijanski agent polkovnik Jurij Boyd, ki je spremljal dr. Morseja v Arbre Croche, poroča leto nato 12. oktobra 1821 o drugem protestantskem obisku, ki piše guvernerju Lewis Cass-u: „Dragi gospod! Malo poprej predno je prišel semkaj dr. Yates iz Schenectady (N. Y.) z namenom vpeljati z Vašim dovoljenjem, kakor sem slišal, misijonsko družbo v Saginaw, so me obiskali poglavarji Otavcev, ki bivajo v Arbre Croche-u in ki so brezpogojno odklonili poslušati Rev. Dr. Morse-a lani o istem predmetu. Prosili so me v slovesnem zboru, naj grem prosit njihovega velikega očeta, predsednika Združenih držav, da bi nastavljal pri njih služabnika evangelija (a minister of the Gospel). Dr. Yates je obiskal te Indijance preteklega avgusta v spremstvu sodnika Riley-a. Poročata zelo ugodno, da se je odprla na tej meji možnost ustanoviti misijonsko postojanko. - Odkar se je vrnil Dr. Yates v Detroit, so se posvetovali ti Indijanci znova z menoj o istem predmetu. Njihov govor pred menoj je bil neobičajno kratek in vsebina tale: Povedali ste nam, kakor so storili drugi prijatelji, da bi delal dobro nam samim in našim otrokom dober mož, minister, ki bi bil nastavljen v naši sredi. Oče, pripravljene smo in radi bi mu

odgovorili. - Oče, vi vidite torej, da smo bedni in nesrečni. - Napravite torej, da bo živel ta dobri mož blizu našega vaškega ognja.“

28. marca 1822 je poslal nato dr. Andrej Yates iz Schenectady, N. Y., naslednje pismo dr. Jedediah-u Morse-ju: „Sprejel in bral sem Vašo brošuro o civilizaciji indijanskih rodov v naši deželi. Nikogar ne more presenečiti Vaše navdušenje, kakor to imenujete, kdor se hoče samo prepričati o stanju in revščini tega raztresenega in izžetega ljudstva. Kratek obisk, ki sem ga mimogrede napravil pri njih preteklo poletje, je zbudil v meni sočutje, ki ne bo minilo, kakor upam, razen z mojim poslednjim srčnim utripom.“ (Objavljeno v prvem letnem poročilu Ameriške družbe za podporo civilizacije in splošnega napredka indijanskih rodov v Združenih državah, predloženo društvu v Washingtonu 6. febr. 1824. Letno poročilo je sestavil Jedediah Morse.)

Rev. Andrew Yates je umrl 1844. V pogrebnem govoru omenja minister Wm. H. Campbell njegove zasluge za širjenje evangelija med Indijanci: „Ta (misijonska) družba ga je l. 1822 pōoblastila ogledati si v družbi spoštovanega gosp. J. V. S. Riley-a iz tega mesta določene predele zapada in severo-zapada z namenom ustanoviti šole med Indijanci. Ta gospoda sta obiskala po teh navodilih več rodov. Po njihovi vrnitvi je bil ustanovljen po prizadevanju dr. Yates-a misijon v Mackinac-u.

Katoliška Cerkev se zdrami

L. 1821 je bila ustanovljena cincinatska škofija za Ohio. Za prvega škofa je bil imenovan dominikanec Edvard Dominik Fenwick, kateremu je bila tudi izročena uprava cerkva v Michigan Territory-u. V škofa je bil posvečen 13. januarja

1822 in je prišel 23. marca istega leta v Cincinnati. Za generalnega vikarja mišiganskega teritorija je imenoval gosp. Richarda (izg. Rišard) in mu priporočil, naj skrbi tudi za Indijance. Od julija do konca avgusta 1823 srečamo zato g. Richarda v Mackinac-u, Arbre Croche-u in Green Bay-u.

O uspehu svojega obiska je sporočil 23. nov. 1823 gospodu Rosati-ju v St. Louis: „O tej zadevi (tj. o indijanskih misijonih) Ti moramo to-le povedati: Ko sem bil v Mackinacu, sem dal, da so napisali Indijanci iz Arbre Crocha, kjer je bil nastavljen do l. 1765 jezuitski pater Dujamis, pismo, kjer prosijo predsednika (James Manroe-a) za katoliškega misijonarja. Poldruga stran je napolnjena z indijanskimi družinskimi znaki (totemi). Poleg tega je prejel pred nekaj dnevi pismo, ki ga je napisal v otavščini sin nekega poglavarja in ga naslovil na predsednika v ta namen. Potawatomijci so izrazili nekajkrat isto željo. Ti poslednji imajo čez 1500 vojščakov, ki žive raztreseni sem in tja v preko 30 vaseh med reko Detroit in Mišiganskem jezerom. NB. Otavci štejejo čez 1200 ali 1500 oseb samo v vasi Arbre Croche, ki se razteza 9 milj ob Mišiganskem jezeru, 40 milj od Mackinaca. Ta misijon kot še več drugih v Green Bayu, v St. Joseph-u in v Prairie du Chien-u nameravam ponuditi jezuitom. V poslednjih dveh krajih, kakor tudi v Mackinac-u je čez 60 ali 80 kanadskih (tj. francoskih) katoliških družin ali pol-indijanskih družin, ki govore skoraj vselej jezik Indijancev, s katerimi so mnogi povezani v zakonu, kar bi pomagalo spreobrniti Indijance. Pri svojem zadnjem misijonu v Mackinacu in Green Bayu sem poročil 10 Kanadčanov ali pol-Indijancev s polnokrvnimi Indijankami. Nekatere med

Mišiganski generalni vikar gosp. Ganriel Richard

prošnja arberkroških Indijancev z dne 12. avg. 1823: „Mi podpisani poglavarji, družinske glave in drugi poedinci iz roda Otavcev, ki bivajo v Waganakisi (Arbre Croche) se poslužujemo tega načina, da sporočamo svoje potrebe in želje svojemu velespoštovanemu očetu, predsedniku Združenih držav. Od svoje strani se zahvaljujemo svojemu očetu in kongresu za njegovo in njihovo prizadevanje privedi nas, vaše predrage otroke, h civilizaciji in k spoznanju Jezusa Odrešenika tako rdečkožcev kakor belih ljudi. V zaupanju na Vašo očetovsko ljubezen stopamo pred Vas in sklicujoč se na svobodo vesti prosimo prav iskreno, da bi nam hoteli dati učitelje in služab-

nika evangelija, ki je iste denominacije, kakor so bili duhovni očetje, katere je poslala francoska vlada našim očetu in so dolga leta bivali med nami ter imeli polje in ga obdelovali na naši zemlji. Pripravljeni smo pustiti se poučiti v veri, v obrti in poljedelstvu od služabnikov iste vere, ki se imenuje katoliška vera. Nadalje vabimo take učitelje, katere bo nastavila Vaša očetovska ljubezen, naj pridejo in naj se nasele na istem kraju, kjer so bili nekdaj pater Lefranc, pater Du Jaunay in drugi, tj. na obali Mišiganskega jezera blizu spodnjega konca naše vasi v Arbre Crochu.“

Škofu Fenwicku, ki je iskal l. 1823 ravno misijonarje po Evropi, je sporočil

gosp. Richard, da je vlada pripravljena potrošiti letno 10.000 dolarjev za podporo indijanskih šol; vlada bi bila pripravljena prevzeti 2 tretjini stroškov za ustanovitev takih šol; vlada bi plačevala 20 dolarjev za vsakega indijanskega šolarja; torej sedaj ne bi bilo treba ničesar drugega razen misijonarjev.

O nadaljni usodi arberkroške prošnje izvemo nekaj iz Richardovega pisma svojemu sulpicijanskemu predstojniku v Parizu dne 9. jan. 1824: „Indijanci Arbre Croche-a, pravi, so podpisali prošnjo, katero naj bi predložil našemu dobremu predsedniku (J. Monroe-u). V njej prosijo za katoliškega duhovnika, kakor so bili jezuiti od patra Marquette naprej do patra Du Jaunais-a, ki je odšel l. 1764. To je eden glavnih vzrokov, da sem tukaj (kot delegat v Washingtonu). Predsednik in minister za vojsko (Calhoun) sta bila presenečena in vesela, ko sta videla hieroglifske podpise teh ubogih Indijancev. Po dveh ali treh obiskih, ki sem jih napravil vsakemu, mi je pisal minister za vojsko, Calhoun, naj pridem jutri v njegov urad, da se pomeniva o načinu, kako pomagati Indijancem do vere. Vladni predlog moram sporočiti škofu Fenwicku, ki mi je pisal, da bi lahko preskrbel jezuite ali iz Francije ali pa iz Italije. Tukajšnji jezuitski predstojnik, kateremu dajem prednost za te misijone, katere so začeli jezuiti, bo pisal v Rim svojemu vrhovnemu predstojniku, ki se bo pomenil o tem z našim škofom.“

Ali škof Fenwick se je vrnil iz Evrope (1824), ne da bi našel potrebnih misijonarjev razen dveh mladih francoskih duhovnikov: gosp. Bellamy-a, ki pa je odšel že l. 1827 v Indokino (Vietnam) in gosp. Petra Dejean-a. Prišla sta v Detroit okoli 1. okt. 1824 in gosp. Richard je poslal Dejean-a k rekama Hurom River in

St. Clair River. 7. okt. 1826 poroča Dejean o svojem delu: „Zelo smo zaposleni, ker zidamo 3 cerkve v okraju, ki mi je bilo izročeno: 1. (Cerkev) sv. Frančiška ob reki Huron River, kjer stanujem. - - - 2. (Cerkev) sv. Felicite ob reki St. Clair River (itd.)“ Kakor vam je znano je bil nekaj časa tudi Baraga misijonar v Cottrellville-u pri cerkvi sv. Felicite ob St. Clair River-ju (l. 1835).

Generalni vikar za Michigan gosp. Richard sedaj ni mogel storiti ničesar drugega kakor pa poslati gosp. Vincenta Badina, župnika sv. Ane v Detroitu, na misijonsko potovanje. Badinovo tozadevno poročilo so objavile Annales (letna poročila) francoske misijonske družbe: „13. julija (1825) sem nerad zapustil drago čredo (v Green Bayu) in se vrnil v Mackinac. . . Okoliščine niso dopustile, da bi mogel ostati dalje časa na tem otoku. Moral sem se vdati prošnjam dobrih Indijancev v Arbre Croche-u, Otavcev ali Courtesoreilles (kratka ušesa, kar je pač indijanska ljudska razlaga imena Ottawa, op.), ki so me željno pričakovali. - 19. julija sem se spet podal v čolnu iz lubja na Mišigansko jezero. Veslali so Otavci, ki so prišli pome 40 milj daleč v Mackinac. Spremljali so me 3 Francozi kot tolmači. V Arbre Croche smo prišli eno uro pred polnočjo. Paponas, glavni indijanski poglavar (tj. Leon Apakosigan La Papas - očak) me je prišel kmalu pozdravit. Po tisočih izrazih veselja in spoštovanja se je vrnil v svojo kolibo. Za mene in mojo družbo so pripravili šotor, ki se je dvigal na pesku kakor začaran. Zgodaj drugo jutro smo korakali s svojo prtljago na vrh pobočja približno 200 čevljev visokega. Ko sem prvič pristal v Mackinaču, sem jim rekel, naj zgrade wigwam, neke vrste šotor ali kolibo, na čast Gospodarju življenja. Več

si nisem upal pričakovati. Kako sem bil presrečen, ko sem našel vrh hriba čedno kapelico iz neobdelanih hlodov, dolgo 25 čevljev ter 17 čevljev široko, ki so jo postavili v 6 dneh samo s pomočjo svojih bojnih sekiric. Zunanjo stran stavbice so pokrili z velikimi kosi lubja, notranjo pa so obdali z lepo obtesanimi deskami, ob straneh pa so postavili dolge klopi. Kakor je ta kapela groba (surova) ter preprosta, jo kljub temu lahko primerjamo s Salamonovim templjom. Pri njeni gradnji niso uporabili niti enega žeblja, sploh nobenega železa. Moji tolmači in jaz smo morali sedaj postaviti oltar, česar Indijanci niso znali napraviti; pripravili pa so vnaprej potrebne deske. Nisem se obotavljal izraziti svojega zadovoljstva. Previdoma smo prinesli s seboj iz Mackinaca lep križ in nekaj slik, da smo lahko okrasili oltar, kar so zelo občudovali. Želel bi, da bi videl, kako spodobno in zbrano so prisostvovali Indijanci in njih otroci s častitljivim očakom (paponas) na čelu sv. maši. Rad bi, da bi slišal njihove hrapave glasove, ko so prepevali svete pesmi v svojem jeziku pri sveti daritvi. Več, sedem po številu, jih je držalo v rokah molitvenike v našem jeziku, kajti naučili so se francoščine v kratkem času v Mackinacu.

Otavski poglavar Makatebusinessi (črni sokol) je prinesel za Badinom na otok Mackinac pismo za gosp. Richarda, ki mu je bil pisal, da bo šel v Evropo in bo govoril s Svetim očetom in s francoskim kraljem za Indijance: „Pošiljam pozdrave čmi suknji v Detroitu in veliki črni suknji v Rimu ter podajam roko slavnemu očetu Francozov, kralju Francije. Sedaj je toliko klobukov (belih ljudi) v naši deželi, da ne moremo uloviti dovolj divjačine, da bi mogli prehraniti svoje otroke. Želeli bi predvsem, da bi prišel

črna suknja (mekatekonja, duhovnik) med nas, ki bi nas učil; poslušali bi ga in storili vse, karkoli bi nam ukazal. - Preveč je tu žganja, ki nas bo uničilo. Radi bi imeli v Arbre Croche-u francoskega duhovnika, ki bi nas naučil, kako se rešiti in kako živeti trezno. V Arbre Croche-u je 635 Indijancev, mož, žena in otrok. (Podpisan:) Makak Pinetchi.“

Father Badin se je vrnil sedaj takoj nazaj v Arbre Croche. Krstil je 30 Indijancev in petim podelil prvo sv. obhajilo. Opravil je slovesno sveto mašo, kjer so darovali Indijanci „blagoslovljeni kruh“. Na predvečer svojega odhoda je pokopal otroka, ki ga je bil krstil. „Mladi Indijanec,“ piše gosp. Badin, „je nosil križ, dva druga sta stregla in nosila kadičnico ozir. kadilo. En Kanadčan je nosil škropilnik, drugi črno štolo; na sebi sem imel koretelj in belo štolo. Ves Arbre Croche je stopal za menoj molče in v najpopolnejšem redu. Tvorili so najbolj edinstveni, najbolj žalostni in najbolj verski sprevod, ki ga je človek kdaj gledal. --- Izbral sem si za pogreb nočni čas pri razsvetljavi bakelj, katerih raba je Indijancem neznan. --- Nekega poročenega moža je pogled na to slovesno dejanje tako prevzel, da je hotel iti na vsak način z menoj v Detroit, zapustiti ženo in postati duhovnik. --- Moral sem uporabiti vso svojo zgovornost in avtoriteto, da se je pregovoriti in ostati v svojem gozdu in v svoji vasi. Kakor sem omenil, sem se odločil oditi na dan po pogrebu. Imel sem tolažbo gledati zjutraj spet to množico svetnikov sklonjeno na peščenih obali, ko sem jih blagoslavljaj, jaz mekatekonja, predno so začeli poganjati vesla.“

V Mackinac je spremljal sedaj gospoda Badina častitljiv indijanski oče, katere mu je podelil prvo sv. obhajilo pater Du Jaunay in ki ni mogel nehati govoriti o

črni suknji, kateremu je mnogokrat stregel pri sv. maši. Kazal je gosp. Badinu kraj, kjer se je sprehajal pater sem in tja in molil svoj brevir. Šele sredi novembra se je odpeljal gosp. Badin z Mackinaca nazaj v Detroit.

26. nov. 1827 poroča gosp. Dejean cincinatskemu generalnemu vikarju v Bordeaux o svojem misijonu v Arbre Croche-u: „Šest divjakov, ki so izvedeli za moj prihod (v Mackinac) me je prišlo iskat. . . Dobra pol-Indijanka je bila moj tolmač. Prišli smo tja ob desetih zvečer. Opravil sem svoj brevir pri svetlobi ognja sedeč na preprogi. Divjaki so nam pripravili to, kar so imeli najboljšega; ribe ni manjkalo. Maševal sem v majhni leseni kapeli, približno 15 čevljev v kvadratu, kjer velika kandela namesto sveč ni bila zavarovana proti vetrom. Edini okras, ki ga je kapela imela, je bila velika slika Kristusa, ki ste jo Vi dobrohotno poslali. Izvabila je solze tem ubogim divjakom, ki so klicali: Helas! . . . Helas! (o joj mene!). Moje poučevanje, ki je trajalo skoraj cel dan, je tolmačila dobra starka. V Arbre Croche-u je precej veliko katoličanov; jaz sem jih krstil 21; od teh so bili mnogi stari 60 let. 8 jih je prejelo prvo sv. obhajilo. Poučeval jih je divjak Andoveš, ki je bil v Montrealu in ki uči katekizem vsako nedeljo v indijanščini, v edinem jeziku, ki ga razumejo. Imajo več himen in svetih pesmi, ki so bile prevedene v njihovo narečje. Stari poglavar La paponas (Apakosigan) je pisal gosp. Richardu novo pismo, da se mu zahvali za moj misijon in ga prosi, naj mu pošlje duhovnika, ki bo bival pri njemu. - - - Ko sem odhajal od Arberkrošanov, sem jim obljubil, da jih spet obiščem prihodnje leto. Šli so z menoj doli do vode in čeprav nisem škof, so me prosili za blagoslov.

O nadaljnih misijonskih obiskih v Arbre Croche-u nam poroča gosp. Richard: „Gosp. Vincent Badin mi piše iz Mackinaca meseca julija 1828, kjer se nahaja samo mimogrede (gre v Prairie du Chien), da se pripravlja persbiterijanski misijonar (William Ferry) nato postaviti svoj šotor v Arbre Croche-u, čeprav ga divjaki prav nič ne marajo; ali on (gosp. Badin) pristavlja, da so mu divjaki odkrito, na glas povedali, da jim nisem povedal resnice, ko sem jim tolikokrat obljubil, da jim pošljem čmo suknjo, da bo pri njih ostal. Nov poglavar, ki je bival pri Angležih na otoku Drummond Island in je prejemal plačo od kralja Jurija IV., dolar na dan in dvojno hrano, a imel služabnika ki ga je plačevala vlada, se je odpovedal plači svoji, svojemu strežniku in svoji hrani iz gorečnosti za vero, kot je slišal neki katehist k divjakom ob jezerih.

Lani Spomladi se je preselil v Arbre Croche v napačnem prepričanju, da bo imel tam duhovnika. Veliki poglavar z imenom Asiginak zna lepo brati algonkinščino. Bil je vzgojen pri sulpicijancih v misijonu Lac des Deux Montagnes blizu Montreala. Gosp. Fauvel, semeniščnik z nižjimi redovi, in duhovnik gosp. Dejean sta ga našla tam lani, ko je vodil molitve, razlagal krščanski nauk, prepeval svete pesmi in stalno pridobival spreobrnjence med Otavci. Gosp. Badin mi je pisal v začetku tega meseca, da ima poglavar Assiginak velik vpliv na divjake svojega rodu. Ni dvoma, da bi privedel misijonar, ki bi tam bival, vse arberkroške prebivalce h katoliški veri in pripravil tudi pot celemu rodu. - Zaradi tega sem že ukazal gospodu Dejeanu iti tja.“

O tem obisku poroča gosp. Dejean sam gosp. Rigagnonu v Bordeaux dne 10. jan. 1829: „Arberkroški Indijanci so prišli po me (v Mackinac) v čolnu iz lubja; vzelo

(*de l'Américain
de Castelnau: Vues---*)

*Wabegong,
Indien Chippeway,
(Michigan.)*

Lith. rue. Sallou au. Comte, 10.

Eden izmed dela Očipvevcev, ki jih imenujejo Kanadčani Saganaux (Sauters) (tj. Očipvevci Saginaja) - - - na obali Michigana proti severnemu koncu."Ti so najbolj bedni, ki sem jih kdaj videl v svojem življenju." Tako pravi Castelnau. NB. Otavci so bili samo Indijanci starega, srednjega in novega Arbre Croche-a; Indijanci v Cheboyganu (Burt Lake) in Grand Traversu. Tako približno so izgledali Otavci predno so prišli k njim spet misijonarji.

nas je samo en dan in prišli smo v njihovo vas. Dan po mojem prihodu je prišlo precejšnje število Indijancev h krstu, drugi pa so prišli k spovedi. Našel sem 130 katehumenov, ki so bili dobro poučeni. 52 je bilo mlajših kot 15 let, 46 od 15 do 20 let, 18 starih od 20 do 40 let, 14 od 40 do 80 let. Blagoslovil sem dva zakona. Vsem odraslim, katere sem krstil, sem dal ostriči lase po francoskem načinu; morali so mi tudi obljubiti, da več ne bodo nosili onih ogromnih obročkov, ki jim visijo včasih iz njihovih nosov; z eno besedo, napravil sem vse telesne in duhovne reforme, katere so se mi zdele, da jih bodo zboljšale (tj. civilizirale, op.). Požgal sem tudi več vreč „zdravil (medicine)“; posušene ptiče, podlasce ter sem dal svetinjice vsem, ki so kristjani; nosijo jih obešene na vratu. Med rožnimi vencami, ki ste mi jih poslali, je bil eden srebrn. Dal sem ga Katerini Pencosique, ki je bila krščena z vso svojo družino. Kapelo so zadnjo zimo povečali; dolga je 17 čevljev in 7 čevljev široka. V njej je 32 klopi po 6 sedežev. Doklej bodo vpili to ubogi divjaki: Miseremini itd. (Usmilite se nas)? Kdaj bodo imeli pri sebi duhovnika?! Oni ga zahtevajo na ves glas. Pisali so o tem gosp. Richardu in škofu Fenwicku.

Zelo jih veseli, ko so slišali, da bo tiskan njih rokopis. (Opomba pod robom pravi: Rokopis, o katerem govori gosp. Dejean, bo tiskan na pobudo družbe - za širjenje vere -; pisan je v otavščini - Ottawase -) Ta rokopis ni nič drugega kot molitvenik, ki ga rabijo Algokinci in katerega so potrdile cerkvene oblasti v Montrealu. V Arbre Croche-u sem imenoval 7 katehistov, ki morajo trikrat na teden poučevati, krščeovati umirajoče itd. in morajo napisati imena svojih poslušalcev. Vsak mesec gredo v kak kraj, kjer

še ni katoličanov, ds pridobe nekaj katehumenov (kandidatov za krst). Shajajo se vsako nedeljo v kapeli, da opravijo tam molitve, zapoje svete pesmi itd.

Skoraj sem gotov, da bi spreobrnil dober duhovnik z lahkoto cel rod; ali misijoni enega trenutka ne napravijo kaj posebnega. Nevednost bo ostala vselej zelo velika. Res je, da je treba živeti tu malo trdo življenje: ni kruha, ni vina; samo s težavo se da dobiti obleka; glavna hrana divjakov so ribe; kotel, gorjača (kij), puška, to je vse pohištvo; treba je biti torej pripravljen na mnoge odpovedi, katere more prenesti samo gorečnost za zveličanje duš.

Otavski poglavar Keto, zakleti sovražnik katoliške vere, ki je bil vzrok, da so se držali mnogi še naprej svojega praznoverja, je umrl. Ko sem lani odhajal, sem krstil nekega na smrt bolnega otroka, starega 12 let, vpričo vražarja. Njegovi starši so samo neradi privolili; popolnoma se je pozdravil; prišel se mi je zahvalit; oče in mati pa sta me prosila za krst skupaj z več člani svoje družine. Ne bi bil nič presenečen, če bi našel spomladi 200 oseb pripravljenih sprejeti ta zakrament, če bodo sledili, kakor upam, katehisti mojim navodilom. - - -

Zapovedal sem vsem Otavcem, ki so krščeni, da se morajo zediniti. Okoli 30 koč so že začeli graditi dve in pol milje okoli kapele v krasni in rodovitni dolini.

Na večer pred svojim odhodom sem si šel ogledat nastajajočo naselbino, katero sem imenoval St. Paul; bilo nas je 20 jezdecev, vsi brez sedla, razen mene; za uzde smo imeli vrvi iz lubja. Upam, da bom postavil nekega dne kapelo v tem kraju; tako se bo čulo tam, kjer kjer človek ne sliši še drugega kakor vpitje divjakov ali tuljenje volkov, nekega dne petje himen in svetih pesmi.“

Opomba:

L. 1830 je bil natiskan v Montrealu algokvinski molitvenik: Mihina Ayamie-Mazinahigan. Kanachtageng (Mašna molitvena knjiga. Lac de Deux Montagnes). Izvod, ki ga hranijo v arhivu nadškofije v Quebec-u ima zapisano spredaj naslednjo opombo: „Ta knjiga je pisana v algokvinskem jeziku misijona Lac (de Deux Montagnes). Lahko se tudi rabi pri divjakih v Trois - Riviers, Michilimackinac, Arbre Croche, pri Očipvevcih Saulta Sauteux), pri divjakih reke Riviere Rouge, (Molitvenik je sestavil) pater Charles de Bellefemille.

Gospod Pierre Dejean je prinesel spomladi 1830 rokopis za otavski molitnik v Detroit. Prevedla ga je, kakor pravi, gosp. Mullan, ena izmed Dejeanovih učiteljev v otavščino. Naslov molitvenika je: Anichiinabek (Indijanska) Amisinahikaniwa (knjiga) Kicheanameatchik (sveta) Catonic (katoliška) Otawak (otavska) Wakanakessi (Arbre Croche), Dejean Macate (črna) Okonoye (suknja). - - - Wyaotenong (Detroit) 1830.

* * *

9. sept. 1828 so napisali glavni arberkroški poglavarji pismo škofu Fenwicku in ga opozorili na protestantsko nevarnost: „Dragi oče Edv. Fenwick! - Presenetilo Te bo, ko boš dobil pismo arberkroških Otavcev. Ker nas je sedaj veliko, okoli 300 katoličanov, store obiski črne suknje mnogo dobrega; razvesele nas, ki tavamo v temi in služimo hudiču. Črna suknja, Dejean, je opravil veliko dela med nami: krstil je čez 100 oseb, blagoslovil dva zakona in podelil 16 obhajil. Glejte, oče, koliko dobrega napravijo obiski črne suknje. Drznem se prositi za duhovnika, ki bi bival med nami. Imeli smo ga poprej, v času starih črnih sukenj (jezuitov); črna suknja je bival v kraju, ki ga še

imenujemo „La Mission“. Zdi se nam, da tebi, oče, to ni nemogoče. Mi smo zelo ubogi, toda ali nas boš zaradi tega zapustil? Oj oče, imej z nami usmiljenje; ne odrekaj črne suknje svojim otrokom. Mi se bojimo protestantskih misijonarjev in da kateri izmed nas ne bi bil dovolj trden. - - - Podpisniki tega pisma so glavni poglavarji rodu. Vsi so katoličani ali pa katehumeni.“

Pozimi nato je dobil gospod Dejean naslednje pismo od Assiginika: „Oče, jaz sem zdrav ali dva divjaka sta umrla. Upam, da se ne lažeš, da boš prišel, kakor si obljubil (Opomba gosp. Dejeana: Bilo je pogojno: če bom mogel in če bodo hoteli to predstojniki). Povej velikemu duhovniku v Detroitu (gen. vikarju Richardu), da te zahtevajo vsi divjaki. Bog je rekel, da človek ne sme nikdar neresnice govoriti. Zato te prosim, oče, da bi držal besedo. Ti si rekel, da boš prišel nam pomagat. Oče, usmili se nas. Mi drugi, divjaki, držimo svojo besedo, kadar kaj obljubimo. Oj oče, ne odlašaj, ker se nahajamo v nevarnosti.“

Prvo leopoldinsko poročilo je prineslo govor glavnega poglavarja arberkroških Otavcev pred kongresnim poslancem dne 14. jan. 1829 v Mackinac-u: „Oče, sedaj imamo kapelo in šolo v slabem stanju. Zelo ti bomo hvaležni, če bi nam pomagal zgraditi boljše. Oče, mi upamo, da nam bo pomagal doseči to predsednik Združenih držav! - Zbrani poglavarji našega rodu mi dalje zapovedujejo, naj ti povem, da so trdno odločeni, ne prodati več nobene zemlje vladi Združenih držav.“

6. febr. 1829 poroča gosp. Badin iz Monroe, Mich., o arberkroških učiteljicah: „Ubogih Indijancev ne bom pozabil. - - - Tukaj v našem teritoriju imamo 3 ženske primerne starosti, ki se mi zde prav pravne za to dobro delo (za poduk) iz

Ijubezni do vere; ena je Irka (Elizabetha Williams, sestra generala Johna Williams), ki razume francosko in angleško; druga je Kanadčanka, ki ima zelo rada Indijance. Poslednja ima poleg tega kos zemljišča, ki ga je dobila v znak hvaležnosti. (Op. Mrs. Mary Fischer je bila hčerka Terezije Chandler. V čikaški pogodbi z Indijanci l. 1821 beremo: „Terezija Chandler ali To-e-ak-qui, Porawatomijki, in njeni hčerki Betsy Fisher (se pušča) kos zemljišča na južni strani Grand River-ja, nasproti Spruce Swamp (Jelkovemu močvirju).“ V arberkroški rojstni knjigi najdemo med botri pogostoma imeni: Maria Anna Fisher ter Maria Anna Toki. Jaklič-Šolar pišeta na strani 59: Na njeno mesto (tj. učiteljice Fisher) je prišla njena teta Terezija Shindler, vdova iz Mackinac-a, Ali v rojstni knjigi o kaki Tereziji Shindler ali Chandler ni prav nobenega sledu.) Vse so članice sestrskeske družbe, katero je ustanovil dobri pater Richard, ali ustanovi manjka še precej, da bo redovna družina. Poleg tega potrebujemo nekaj nun, da bi poučevale arberkroške Otavce, za katere čuti preč.g. Dejean posebno veliko ljubezen. Ko jih je obiskal zadnje poletje, je krstil 46 odraslih ljudi starih 15 do 20 let; 18 je bilo starih 20 do 40 let in 14 starih 40 do 80 let; poleg tega 52 pod 15 letom. Sedaj ima 98 katehumenov (pripravnikov na sv. krst), katere je prepustil skrbi 7 katehistov, ki so goreči obenem pa dovolj poučeni. Novokrščenci so čudovito redni, pobožni in stanovitni v dobrih sklepih. Protestantski ministri jih love in gosp. Dejean se je nanje tako navezal, da ni pripravljen oditi in ostati pri njih. Rad bi imel nune, da bi mu pomagale. - - - Moj brat (gosp. Franc. Vincent Badin) se mi zdi, da bi bil dober tovariš; tam je dovolj dela za dva duhovnika zaradi podružnic v Mackinac-u, Sault Ste.

Marie in v Green Bay-u, poleg tega Prairie du Chien itd., ali oba sta potrebna tukaj pri meni (v Detroitu). Prečastiti, znano Vam je verjetno, da se je polastila presbiterijanska ločina že vseh katoliških otrok v Mackinac-u, ki so se obvezali ostati (pri njih), dokler ne bodo polnoletni. Prepričan sem, da se prizadevajo za isto v Green Bay-u, kjer je bil nastavljen v jeseni minister. Nesrečna zadeva Fauvela (ki je pravil, da je dobil iz Rima dovoljenje maševati in deliti zakramente) in ker tam nimajo duhovnika, oboje je enako ugodno za naklepe spreobračati na svojo stran.“

Junija 1829 je prišel v Arbre Croche škof Fenwick sam. Indijanci so ga sprejeli pri jezeru v procesiji. Bilo je kakih 50 ljudi, ki jih je vodil Assiginak (Assakinac). Na prsih je nosil velik srebrn križec. Pomagali so škofu iz čolna, potem so poklekli in prejeli blagoslov. „Prvo stvar,“ poroča gospod Mullan,“ ki smo jo zagledali, ko smo prišli na vrh brega, je bila otavska cerkev. Zgrajena je iz samih kolov, katere so zabili v zemljo in obdali s skorjami. Tako je velika, da bi lahko sprejela 200 oseb. Dva ali trije bakrorezi predstavljajoč dogodke svetega pisma, tvorijo edini okras svetišča. Svoje šotore smo postavili pri kapeli. Veliko Indijancev iz okolice nas je prišlo obiskat; šli so nato v cerkev, kjer nam je bila njihova pobožnost, s katero so očitvidno opravili svojo večerno molitev, v spodbudo. Poglarvar jo je bral na glas v otavščini. Po pobožnosti so odšli v svoje kolibe. Drugi dan zelo zgodaj nas je prebudilo zvonjenje angelovega česčenja. Na to znamenje je kmalu priteklo nekaj stotin divjakov h kapeli. Škof jih je začel spovedovati s pomočjo dveh tolmačev, en moški za može in ženska za žene. Pri službi božji je bila občina čudovito

pazljiva in spoštljiva. Pri povzdigovanju so zapeli pesem na čast presvetemu zakramentu, ki je prevedana iz francoščine. Čudil sem se kakšne prijetne glasove imajo. Videl sem, da je njih petje bolj harmonično, kot sem pričakoval. Po sv. maši je blagoslovil škof 3 zakone, podelil birmo 21 osebam in krstil ducat drugih, med katerimi sta bila dva poglavarja. Škof ni imel časa, da bi kaj zaužil do med drugo in tretjo uro. Med kosilom smo sedeli po indijansko na preprogah; 3 poglavarji so sedeli zraven nas, čigar imena so: Assakinak (Assiginak) ali Kos, Apakosigan (Papolisigan) ali Vrbina Skorja (op.: *dobesedno*: skorja, ki pokriva šotor in ki se kadi s tobakom), Makatebusinessi (Macatabanis) ali Črni ptič (merle). Arberkroški Indijanci goje lepo koruzo, so snažni, lepo oblečeni in v svojem načinu življenja na višji stopnji kakor Indijanci drugih rodov, ki so nestalni in neuki. 120 izmed njih jih je napravilo protialkoholno društvo. Pravili so nam, da se njihovo število z vsakim dnem večja. Zgradili so dve zelo prijetni koči za preč, g. Dejeana in za dve pobožni ženski, ki so se opogumile žrtvovati se in delati za čast božjo in za zveličanje duš s tem, da podučujejo Indijanke krščanske občine. Ena izmed njih je prevedla molitvenik v otavščino. Posvetile sta se delu tega težkega misijona in sta odločeni, da ne bosta opustile načrta razen če bi se izkazalo, da je nemogoče stvar izpeljati. - - - Po misijonu v Arbre Croche-u smo se vrnili v Mackinac. Na tem otoku se nahaja mala cerkvice zgrajena v novejšem času. Katoličani so bili očitno iz sebe zaradi našega prihoda. Veliko število arberkroških divjakov nam je sledilo, da bi bili pri pobožnostih med našim bivanjem. Na binkoštno soboto smo krstili 9 Indijancev. - - - Ostali

smo na otoku približno 3 tedne. - - - Imeli smo precej neprijetnosti zaradi vedenja g. Ferry-a, protestantskega ministra, ki biva na Mackinacu. Ko smo bili tam, je prepovedal vsem katoliškim otrokom, ki hodijo v njegovo šolo, prihajati ob nedeljah v cerkev. Sin arberkroškega poglavarja, Viljem Makatebusinessi, je dovoljenje obiskati škofa, pa mu ni bilo dovoljeno. Oče je bil hud in ga je vzel iz šole.“

Misijonarjeva žena Amenda Ferry poroča 17. maja 1829: „Moja nedeljska šola je bila zelo zanimiva. Zdi se mi, da nikoli nisem čutila, kako sem sredi poganske občine kot danes. Ker je bilo v sobi malo sedežev, so se posedli vsi, razen naših deklet, po indijanskem načinu, tj. po tleh. Stari mož, o katerem sem zadnjič govorila, je bil eden izmed njih. Imam ga prav rada. Sedel je prav pred tolmača s široko odprtimi usti in očitno srkal vsako besedo. Assigenik (Assiginak), vplivni poglavar Arbre Croche-a, je vstopil med poukom. Malo se je obotavljal, nekaj časa poslušal, - potem pa tekkel staremu možu: „Lahko jo poslušаш, ona te uči pravo pot.“ Ta mož je bil učenec Mr. Bacon-a 6 mesecev, ali pozneje je postal znan pijanec; pred nekaj leti pa se je dal pregovoriti, pustil je pijančevanje in začel prihajati k pouku. Strogo se drži rimsko-katoliških oblik in se je navzel veliko zmot, ali vselej prihaja k nam; hodi v šolo. Pred kratkim se je udeležil večernega shoda (meeting) v vasi (v Mackinac-u). On ima neomejeni vpliv čez velik del arberkroškega rodu. Ti zelo naglo napredujejo v poljedeljskih poizkusih, gradijo zase hiše in jih opremljajo. On je najbolj vplivni mož, katerega sem kdaj videla. Mr. Ferri (tj. mož-misijonar) pravi: 'Pusti ga, on pripravlja pot za misijonarje.' Mi upamo, da čas ni pre-

daleč, ko bo tam ustanovljena šola.“

Muka-da-ba-nose (Makatebinessi) je bil včeraj tukaj in je prosil, da bi sprejeli 4 Indijanke. Rekel je, da bo spet prišel in govoril z Mr. Everts-om.“

Dalje poroča potem misijonarjeva žena 4. junija 1829: „Parnik je pipe-ljal katoliškega duhovnika (Mullon) in škofa (Fenwick) na naš otok in povzročil veliko razburjenja med našimi ljudmi. Taka vzvišena osebnost kot je škof še nikoli ni prišla poprej obiskat teh obal. Za katoličana je nekaj navadnega pasti na kolena ali na obraz, ko se približa. V ponedeljek je šel na krompirjevo polje na naši farmi, kjer so delali naš kanadski Francoz in naši fantje. Kot plačilo, ker so ga počastili, jim je dal poljubiti prstan na roki. Otroci, ki tvorijo našo družino (internat), so skoraj brez izjeme otroci katoliških staršev. Komaj so zmožni sprejemati prve vtise, že jim napolnijo glave s predsodki. Nekateri izmed naših gojencev pa so prepričani, da so ti pred-sodki napačni in morajo biti prerojeni. V nekaj besedah opisati eno teh gojenk: V soboto je prišel oče po gojenko zato, da bi se udeležila hčerka naslednji dan katoliške službe božje. Povedala mu je, da noče iti, pa je še vztrajal proseč za dovoljenje, ali odklonila je. V jezi je vzkliknil: „Vsak dan nimaš pnlike videti Signorja (škofa) in ti moraš iti!“ Ni šla in je rekla, da ji je žal, da je pozabila tako svojo francoščino, da mu ni mogla povedati, kaj čuti in misli; mogoče bi mu tako odprla oči.“

29. julija piše žena Ferry dalje: „Za-stonj skušam opisati naše nevšečnosti zaradi obiska duhovnika in škofa. Šla sta tako daleč, da sta lovila naše otroke (gojence) ter jim prepovedovala udele-ževati se naših meetings (shodov - pro- testantske službe božje) kljub vsemu, kar

smo jima rekli. Mr. Ferry-u se je zdelo najbolje iti k škofu. Ko je ta izvedel, da krši zakone teritorija, je tajil, da bi bil rekel kdaj kako besedo v ta namen, da bi vplival na otroke v našem internatu in šoli. Dejansko je postal skoraj vsak odk-rit človek nevoljen zaradi njegovega vedenja, ker je povzročil veliko razburje-nje v našem internatu, polnil otroške glavice z njihovimi lepimi bajkami, delil katekizme vsem, ki so jih želeli, ter postal tako splošni predmet pogovora med vsemi ljudmi.“

Nekaj je torej škofov obisk le dosegel. O tem priča tudi prošnja Viljema Makate- binessi-ja. Prosil je škofa za sprejem v njegovo semenišče: „Mackinac 8. junija 1829. Dragi gospod! Želim iti z Vami v Vaše kraje. Želel bi imeti srečo biti poučen v katoliški veri, ker tukaj (v Ferry-jevi šoli) vlada sama zmota. Odkar sem vstopil v to hišo, slišim same slabe stvari. Bojim se in ne vem, kaj bo z menoj, če bom ostal še dalje časa. Moj oče naj pride in naj me vzame iz te hiše; trdno sem se odločil oditi; nič mi ni hudo, da moram iti daleč proč od svojih staršev zaradi svojega šolanja. Dal Bog, da bi spoznal njegovo voljo, če me kliče za misijonarja za moj narod. Vem namreč, da se bom naučil tam dobrih reči. O, kako bi bil srečen, če bi se dalo to izvršiti.“

14. junija 1829 je poslal indijanski zastopnik George Boyd mišiganskemu guvernerju L. Vassu nagovor, s katerim so ga sprejeli Otavčani. „Na prošnjo prevzv. cincinatskega škofa gosp. Fenwick-a Vam dodajam kratek odgovor Otavčanov in moj odgovor glede misijonske ustanove v Arbre Croche-u, ki je pod nadzorstvom preč. gosp. Dejeana. - Obenem Vas prosim, da bi pomagali in z vsemi močmi podpirali namene in želje teh naših nesrečnih rdečih bratov.“

Ta govor ali prošnjo je poslal guverner L. Cass, ki sam ni bil nikoli naklonjen katoliškim misijonom, v Washington svojemu prijatelju Tomažu L. McKenney-u, nadzorniku indijanskih zadev. Prišel je olikan, a odločen odgovor: „Vaše pismo z dne 28. zadnjega meseca, kateremu ste priložili pogovor med Otavci in polkovnikom Boydom glede šole, ki jo žele ustanoviti v Arbre Croche-u, je bilo sprejeto. Ministrstvo bi rado pomagalo tem ljudem tako kakor želijo, ali fond za civilizacijo Indijancev ne dopušča nadaljnega posega. Sedaj se uporablja tako, kakor je bilo odmerjeno posameznim šolam razne nekaj malega, kar je treba imeti za nujne slučaje.“

Na veliko

Izgleda, da je gosp. Dejean pričakoval, da bo končno dosegel enak delež podpore, kakor so ga prejemale protestantski vzgojni zavodi. To lahko izberemo iz njegovega poročila, ki ga je poslal škofu 29. sept. 1829: „Misijon, ki ste mi ga zaupali, čudovito raste. Naša hiša je zgrajena; dolga je 46 čevljev in 20 čevljev široka; ima 8 oken, 3 spalnice, eno srednjo in eno veliko dvorano za šolo. Imel sem tu dva meseca delavca, ki me je stal 34 dolarjev. Tudi Indijanci so pridno delali. Imajo me zelo radi. Zadnjo nedeljo sem bral prvo sveto mašo prvič v cerkvi. Razsvetljuje jo 10 velikih oken in eno okence nad vrati; dolga je 54 čevljev in 30 čevljev široka, je iz lepo obtesanih hlodov; pod je končan samo do polovice, upam pa, da bo prav kmalu končan. Indijanci so prinesli skupaj ves potreben les, včasih po 30 čevljev dolge hlode, kvadratni čevljev debele, brez kake vprežne živine (soveza). Plezati so morali čez ogromna podrta drevesa s svojo težo na rami. Včasih je bilo po 40 oseb pri

enem hlodu cel teden. 50 Indijancev je delalo 24 odkar so posekali prvo drevo. Da smo lahko imeli mašo v tej prelepi zgradbi, se moramo zahvaliti delavcu in gosp. L'Etourneau, ki sta pridno delala. Kar sta napravila tu v tako kratkem času, res preseneča, od svoje strani nisem opustil ničesar, da bi bilo delo hitro opravljeno. Odkar sem prišel sem, sem krstil 83 Indijancev, večinoma odrasle; več drugih je pristopilo zadnjo nedeljo k prvemu svetemu obhajilu; 14 jih je pristopilo k obhajilni mizi. Sem prav zadovoljen sredi naših pomanjkanj, ki so neizogibna sredi gozda.

Svojo šolo, ki sestoji iz 30 otrok, smo začeli 23. avgusta; med njimi je 11 gojencev; 23 jih stanuje v šoli. Njihovi starši jim prinašajo kosilo in koruzo, mi pa jim dajemo mast in sol. Med njimi mnogi lepo napredujejo. Imamo z njimi precej težav. (To opombo je zapisal po angleško). Uboštvo rodu je vzrok, da skoraj ne moremo preprečiti, da jih ne bi žrl mrčes. Potrebovali bi blaga, da bi jim lahko obleko popravili. Fante zaposlujem med njihovim odmorom s tem, da krčijo zemljo. Vsak bo imel spomladi svojo njivo. Upam, da nas bo Vaš obisk to pomlad še poživil in vse opogumil. Slišali boste, kako blagglasno prepevajo naši gojenci svete francoske pesmi. Med njimi se učita dva glasbe pod vodstvom gosp. L'Etourneau, ki je sedaj ves navdušen in ki bo, kakor upam, nadaljeval pozimi svojo latinščino, ko bomo 6 mesecev zasneženi. Gospodična Zofija Bailly je odšla s svojim bratom k reki sv. Petra (v Minnesoto) preteklo poletje, kakor so mu nasvetovali naši nasprotniki v Mackinac-u misleč, da nas bodo pognali v rog, ali Previdnost nam je poslala drugo tolmačico. Sestra Williams, ki je izredno

pogumna, ter L'Etourneau vodita šolo, dokler nam ne boste Vi, prevzvišeni, poslali dobro gospodično, šolano v francoščini, da nam bo pomagala. Pozimi pridejo Indijanci šotorit poleg naših stavb; potem pa se bo podvojilo število naših gojencev. - Črni pič (Makatebinessi), čigar sina ste odklonili, je prišel k meni in mi rekel, da Vam ga pošlje takoj spomladi. Mladi človek je že šolan. Izstopil je iz Ferry-jeve šole, kamor ga močno vabijo, da bi spet vstopil. Ker je poglavarjev sin, se Vas predrznem prositi, da bi ga sprejeli. Spomladi grem v Detroit in bom ravnal, kakor mi boste odgovorili in ga poslal ali pa ne. - Žal mi je, da guverner (L. Cass) ni poslal gosp. Boydu ta formular za prošnjo, o kateri ste mi pravili. Jutri odidem v Mackinac s petimi poglavarji, da vložimo neke vrste prošnjo. - Mi tu potrebujemo podpore. Tu pokopavam, poročam, krščujem, pa nimam najmanjših dohodkov. Poskrbeti moram celo svojo svečo za obrede. Hišne potrebe postajajo velike, ker moramo vse kupiti, poleg tega pa se slabo preživljati. Hvala Bogu, jaz to kar dobro prenašam, dokler imam kaj krompirja, ker me dobra volja Indijancev omamlja. Ni ga bolj zanimivega misijona v Vaši škofiji. - Ali ne bi mogli kateri dobri katoličani v Cincinnatiju podariti nam kot miloščino nekaj stare obleke, da bi oblekli naše otroke, malo moke, nekaj motik, sekir itd., kar bi nam prišlo zelo prav in česar si sami ne moremo nabaviti. Izdatki za hišo in za opravo cerkve pridejo na čez 200 dolarjev, ne da bi uračunal predmete, katere nam je poslal gosp. Richard za mogoče čez 100 dolarjev. - V teku 3 ali 4 let bodo z božjo pomočjo vsi Indijanci okolice katoličani. Mnogi, ki niso še naši, so delali pri cerkvi. Zdi se mi, da bi lahko živel en duhovnik v Green Bay-u. Bil bi tam zelo

koristen. - Napravil sem prošnjo, katero je potrdil agent (Boyd) v Mackinac-u. Naslovil sem jo na gosp. Richarda, ki bo dobil, kakor upam, guvernerjevo (L. Cass) potrjenje. Gospod je prejel odklonilen odgovor na prošnjo, katero so naslovili Indijanci na ministra za vojsko (14. jun. 1829), zato ker ste bili v Mackinacu. Treba se je torej obrniti na poslansko zbornico (Prečrtano: Upam, da ne bodo vsi presbiterijanci). Povejte onemu, ki bo prošnjo predložil, naj izjavi, da sem Francoz in da učim Indijance ljubiti srečno ameriško vlado; drugič: da med Indijanci, ki prihajajo v mojo ustanovo (okoli 500) ni najti več pijancev; tretjič: da sem 18 milj oddaljen od vsakega belega bivališča.“

Podobno se glasi Dejeanovo naslednje poročilo škofu Fenwicku. Spet se vidi, da upa, da bo tudi Arbre Croche deležen fonda za civilizacijo Indijancev:

„Nova vas Arbre Croche, 24. jan. 1830. Prevzvišeni! Vmiti mi morate dolgo pismo s potrdilom prošnje, ki je naslovljena na kongres (skupščino) Združenih držav. Po Vašem odhodu iz Arbre Croche-a sem krstil 97 Indijancev. Vsak petek sem imel večerni shod (un soir) in predaval o zgodbah svetega pisma. Sosedna občina, ki šteje 100 ljudi, bo krščena po vseh znakih prihodnje leto. Glavni poglavar mi je obljubil, da bo postavil kapelo, jaz pa sem mu obljubil, da jih bom obiskal in da jim bom pomagal pri gradnji. - Naša šola ima sedaj 62 otrok, s katerimi smo prav zadovoljni, imamo pa veliko težav. (Op.: To je spet zapisal v angleščini - mais nous avons a great deal of trouble). Na vsak način bi radi drugo učiteljico. Treba je šivati, učiti brati itd.; veliko število otrok pa nam onemogoča, da bi bi mogli vsem zadostiti. - Sestra (Elizabetha) Williams je polna gorečnosti, a

Lettre des Ottawas au Conseil central du Midi.

Wangana Kissi, le 25 deoctoben 1829.

« NINGUI unen damangona nimengatio Kmanoineniina Wangana Kissi epiang onda mimissinai nganinanin ame ochitchingateng enmeiang mainwe mangaguin Kitchimi Kmetch niteneni maning, memi ti kojio Kimang, Kaie Kitchi mekateo Konnieng, Kitchiti pangoni Ketching memitingo ji a King, epitching anamiemin tepangona King niadana-mict amananing epitchi min endamang, inissa Kiniin telit-nana ning epentach, minopimatissi iang ja menimiouang, Kige Manito. »

Léon Apangossingan.		Lapapoix.	Signification des signatures.
Apakosigan		apacoix (z) / yeeha. / zavehe	
Leomi Masson.		Le Luisant.	
Louis Wason		Cabane d'Automne.	
Mijien Tangaughn.		La mauve Oiseau.	
Mihael Tagwagane		Létourneau.	
Jackh Kangahng.		Le Pécan blanc.	
Jakob Gaiashk		Le Beluisant qui march.	
J. B. Assakinack.		Celui qui sort d'un trou.	
Assiginak		Le Poivre.	
Isimo Maponching.		Le Bruit du vent.	
Simon Wab-odjig		Le Diable qui regarde.	
Pensa Pemassingue.		L'aurore, le Soleil qui pointe.	
Vincent Bem-assige		Le Tonnerre qui recule.	
Lomi Sukiandame.			
Louis Sagid-andawe			
Jossep Assangony.			
Joseph Assagon			
Metocialhe.			
Madweiachi			
Mucetovasu.			
(?)			
Thlassgue.			
Bid-assige			
Michel Kinckou.			
Mihael Kinochameg			

Zahvalno pismo Arberkrošanov z imeni in družinskimi znaki. Imena so popravljena po arberkroških maticah. Samo z veliko težavo je mogoče ugotoviti nekatera imena. Lahko si predstavljate, kako so zmrcvarili črkostavci indijansko besedilo. Vsak K je pomenil zanje začetek besede, npr. Wangana Kissi, kar bi bilo pravilno: Wag-anaki-si (Arbre Croche-Krivi vrh). - Verjetno je bil prav zaradi tega tiskan Dejeanov molitvenik v Detroitu l. 1830.

slabega zdravja. Treba bi bilo šolane tovarišice. Predrznem si pričakovati, da se bodo Prevzvišeni dobrohotno ozrli na ta mladi misijon, ki je mogoče najbolj zanimiv v Vaši škofiji. Sredi ubogih ljudi imamo brezštevilne potrebe; manjka nam tisoč stvari, kar je neizogibno. Indijanski agent (Boyd) je daroval misijonu dva kvarta moke, dva kvarta masti, eno balo parhenta in dve bali kotenine, - - - da bi pomagal našemu misijonu na noge. Gojim sladko upanje, da boste prišli in nam podelili svoj blagoslov v naši novi cerkvi, ki dela čast našim arberkroškim Indijancem, ne da bi jo mogel primerjati s Salomonovim templom. Zato sem vesel, da boste sprejeli v Cincinnati mladega Črnega ptiča (Viljema Makatebinessi) kakor želi, kajti začel je širiti protestantizem, ki se ga je nasrkal od protestantov, med našimi dobrimi katoličani, kar bi povzročilo precej zla. 41 oseb je sprejelo sveto obhajilo na božično noč, večinoma prvokrat, s pobožnostjo in vero, ki je redka med belimi; upajo, da bodo prejeli birmo prihodnje leto, če pa ne pridete, bodo imenovali laž obljubo, ki ste jo jim dali zadnje leto. Tako je njihovo neznanje.“

Ohranilo se nam je tudi eno pismo Dejeanove učiteljice Elizabete Williams svojemu bratu generalu Johnu R. Williamsu, ki je postal pozneje prvi detroitski župan, ki pa se je sprl z gosp. Richardom zaradi politične službe in je umrl zunaj Cerkve. Pismo je objavila sestra Rosalita v svoji razpravi „Education in Detroit Prior 1850.“

„Cerkev“ piše gdč. Williams, „je 54krat čevljev velika. Tu stoji že 14 dobrih hiš iz hlodov in kmalu bo Arbre Croche pomemben kraj. Naši dobri Indijanci radi vidijo civilizacijo. Vsi so dobri kristjani.

Med katoličani ne boš videl pijanega človeka. Celo najhujši pijanci pravijo, da je to konec, da ne bodo več pili. Svojo besedo tudi držijo in imenujejo lažnivce one, ki ne store kakor so obljubili, da bodo storili. - - - Nehajamo se v gozdu, okoli nas so sami Indijanci.“

17. aprila 1830 je vložil indijanski agent v Mackinac-u George Boyd ponovno prošnjo na guvernerja Lewisa Cass-a: „Lani jeseni me je formalno prosilo več otavskih poglavarjev, da bi jim pomagal pri njihovem poljedeljskem prizadevanju in jim kupil plug in par volov in obenem, da bi Vam naznanil ob tej priliki to zahtevo. Zaradi neugodnega položaja, v katerem se nahaja ministrstvo, sem odlašal povedati Vam do sedaj, kaj o tem. Prosim Vas torej sedaj, da bi dovolili kupiti jim zgoraj našete stvari, in da bi se plačale iz fonda za nujnosti in drugih fondov stvari, katere bi določil agent na Vaš ukaz. V slučaju, da me pooblastite kupiti stvari, bom rekel svojemu sinu Tomažu, ki pride v nekaj dneh po svojih opravilih v Detroit, naj jih kupi in odda tukaj (v Mackinac-u) brez odlašanja.“

Namesto škofa je šel l. 1830 obiskat indijanske misijone njegov generalni vikar Friderik Rese, meseca julija ali avgusta. Na prošnjo škofa Fenwicka je prepisal Baraga 1831 iz novembra 1830 iz Catholic Miscellany angleško poročilo in ga poslal na Dunaj, med drugim: „Od tam (iz Green Baya) se je podal (gosp. Rese) v Arbre Croche, otavsko misijonsko postajo. Ni mogel kaj, da ne bi pokazal svoje presenečenje, ko je videl verski napredek, ki se je tam izvršil v sorazmerno tako kratkem času s tako omejenimi sredstvi. Preč. gospod Dejean je bil tam nastavljen malo več kot 12 mesecev in je sprejel 600 ljudi v katoliško cerkev. -

'Nikoli,' pravi preč. obiskovalec (Rese), 'nisem videl popolnejših primerov krščanske pobožnosti in nehlinjene vere.' V času, ko je bil tam, je krstil 104 osebe. - Njihova cerkev je 50 čevljev dolga in 40 čevljev široka. Zgradili so jo s svojimi rokami. Ko se je nahajal tam, je odšla ven skupina kakih 50 mož in prinesla k cerkvi veliko drevo, ki so ga bili posekali. Zvrstili so se na obeh straneh, kolikor so mogli blizu skupaj, dvignili obširno drevo, pri tem so po domače vpili; odnesli so ga v slavju na kraj, kjer ga bodo obtesali in vstavili v zgradbo. Okoli cerkve in v primernih razdaljah so že postavili okoli 20 udobnih stanovanj. Med temi sta 2 šoli: ena za dečke pod vodstvom preč. gosp. Dejeana; druga pa za dekleta pod nadzorstvom pobožne gospe, ki govori njih jezik. Trenutno je v obeh šolah 64 katoliških otrok. Gosp. Dejean je dal natisniti molitvenik v otavščini. Vsled pobožnega zgleda in velike gorečnosti onih, ki so že stopili v cerkev, smemo gojiti sladko upanje, da bo kmalu klonil ostali del rodu svoje tilnike pod sladki jarem Kristusov, ko bo v posesti prave vere in bo živel po veri, katero je ustanovil Kristus na zemlji, katero peklenska vrata ne bodo premagala, kakor je obljubil On, ki je večna resnica. Nekaj njihovih otrok je prišlo z gosp. Resejem v Cincinnati, da bodo deležni blagoslova nadaljne vzgoje. - Med njimi ne boš nikdar videl niti kapljice opojnih pijač; zato pa uporabljajo denar, katerega so poprej trosili za neumno skupno veseljačenje in nespametno srebrno okrasje v mnogo boljše namene, da si kupujejo dostojno in udobno obleko. Oni ne marajo poslušati nobenega drugega misijonarja razen črne suknje, ki je dosegel toliko dobrega pri njihovih pradedih, kakor nam pripovedujejo. Eden izmed nagibov za to

je malo svojevrsten, razodeva pa prirojeno zdravo pamet. Ministri, pravijo, imajo svoje žene in otroke in so ljudje kakor mi; črne suknje pa so prosti teh zemeljskih skrbi in so popolnoma prosti, da lahko žrtvujejo ves čas in vso pozornost duhovnim zadevam, ter so tako mnogo bolj sposobni vršiti svoje dolžnosti duhovniške službe pod svojim vsenogočnim Gospodom, ki je sam duh.“

O teh Dejeanovih Indijancih in o njegovem molitveniku beremo v poročilu gosp. Štefana Teodorja Badin-a pri Potawatomih v St. Joseph (Niles) v južnem Michiganu.

14. jan. 1831 poroča od tam: „Na dan Darovanja Device Marije (21. nov.) sem blagoslovil kapelo St. Joseph na lepi višini poleg reke istega imena, tik ceste, ki vodi v malo vas Niles - - - Moji cerkveni pevci so bili na ta slovesni dan divjaki iz Arbre Croche-a, ki so prišli na lov kakih 30 ali 40 milj od te kapele, ter so pustili to delo za en teden, da so lahko prišli k maši. Že več mesecev so več kot 200 milj proč od svoje cerkve. Bila je to družba desetih ljudi, od teh mnogi novokrščeni. Pustil sem, da so mi recitali katekizem; znajo celega. Preskrbeli so si sami molitvenik, katerega je dal natisniti preteklo poletje gosp. Dejean. Pomagali so mi peti veliko mašo in njihova pobožnost in spodobno obnašanje nam je bilo v resnici v spodbudo. Vseh teh deset ljudi je šlo k spovedi, a nobeden še ni prejel prvega svetega obhajila. Zdi se mi, da mora biti njih duhovni pastir močno zaposlen, če se je spreobrnilo, kakor mi piše gosp. Richard, 600 oseb v teku 6 let, odkar jih je obiskal prvič moj brat (gosp. Vincent Badin).“

Gospod Pierre Dejean je zapustil nenadoma Arbre Croche meseca maja 1831. Ko sta prišla škof Fenwick in Baraga 15. maja v Detroit, je baje prišel

tja tudi gosp. Dejean in prosil za odpustnico, da se sme vrniti v Francijo. Vrnil se je takoj domov. Francoska misijonska poročila Annales ga več ne omenjajo. Zakaj je nenadoma izpregel? Baraga nam niti ne poroča, da bi ga bil srečal v Detroitu.

Baraga

2. junija 1831 je poslal Baraga prvo poročilo Leopoldinski družbi iz Arbre

Croche-a: „20. maja sva (s škofom) zapustila Detroit in prišla 26. maja po trudapolnem 6dnevem potovanju v Mackinac... Ostala sva v Mackinacu samo en dan; 27. sva odpotovala proti Arbre Croche-u in prispela sem 28. zjutraj. Ne morem opisati čustva, ki so prevzela moje srce, ko sem došel v kraj, ki je določen v bodoče zame, kjer me čaka toliko dela v božjo čast in v zveličanje toliko duš. Nisem si mogel pomagati, da se ne bi razjokal, ko

Pogled z Huronskega jezera proti Mackinacu, ki leži na desni; v sredi je otok Round Island; na levi otok Bois Blanc Island - Slikal Fr. pl. Castellan 1838

sem pokleknil pri oltarnih stopnicah v arberkroški cerkvi, da se zahvalim Bogu za milost, da me je pustil srečno potovati toliko tisoč milj (iz Ljubljane do sem), in da me je sedaj prestavil med divjake, kar sem vselej željno želel. - Naslednjega dne, na nedeljo presv. Trojice (29. maja), je imel prevzv. škof ob 8 sv. mašo. Pridigal je s pomočjo tolmača. Po maši je krstil 8 oseb, deloma odrasle (tj. sina Ens-a, starega 19 let), deloma otroke. Ob 11. sem imel jaz slovesno peto veliko mašo in sem pridigal pravtako potom tolmača. V ponedeljek je bilo spet 5 krščenih. V torek (31. maja) sva obiskala Stari Arbree Croche. Imel sem tam sv. mašo in prevzv. škof je krstil tam 4 otroke. Ubogi Indijanci Starega Arbree Crocha so bili zelo veseli, da je prišel veliki oče; povsod, kjer smo jezdili mimo wigwamov (šotorov), so se nam pridruževali spremljevalci, tako da je narasla naša kalvakada na 25 mož, ko smo prišli v Stari Arbree Croche. Današnji praznik Rešnjega Telesa smo zelo slovesno obhajali. Škof je imel sv. mašo ob 8., potem je krstil 2 otroke. Nato je sledila slovesna spodbudna in ganljiva procesija z Najsvetejšim. Škof je vodil sprevod, nato so sledili pevci, ki so prepevali vso pot svete pesmi v svojem jeziku, potem so sledili poglavarji in ostalo ljudstvo v lepem redu. Moji dobri Indijanci so bili zelo veseli tega svetega slovesnega sprevoda. Po procesiji je podelil škof birmo onim, ki so bili pripravljeni. Okoli 30 oseb je prejelo zakrament sv. birme. Ob 11. sem imel jaz veliko mašo in sem pridigal potom tolmača o Najsvetejšem oltarnem zakramentu. Danes sem spet krstil 6 otrok (tj. dve punčki nekristjana Ginwabikisi iz Grand Traversa in 3 punčke in sina Pemwewitanga tudi iz Grand Traversa. V rojstno knjigo, ki jo je

začel pisati Baraga šele pozneje, je vpisal tudi tukaj kot krstitelja škofa Fenwicka). Ne razumem zakaj niso prinesli te otroke poprej h krstu, saj je bil tukaj duhovnik. - O ureditvi tega misijona, o cerkvenem in šolskem redu, Vam bom pisal prihodnjič; sedaj so mi te razmere še premalo znane.“

O tem poroča škof Fenwick sam 1. julija 1831 svojemu generalnemu vikarju Rese-ju iz Mackinaca: „Ko sem bil v tej postaji (v Arbree Croche-u) smo krstili 30 divjakov, med njimi 3 odrasle. Birmal sem okoli 30 oseb in na dan svetega Rešnjega Telesa sem obhajal 28 oseb. Na omenjeni praznik smo imeli po moji maši obhod z Najsvetejšim Zakramentom s takim redom, častitljivostjo in pobožnostjo, da človek take redko vidi v kulturnih deželah“ (Berichte III - 1832).

Okoli začetka avgusta tl. je poročal nato generalni vikar Rese iz Cincinnatija na Dunaj: „Naš hvalevredni škof Fenwick mi je poslal že več ne malo zanimivih pisem iz svojih misijonov med divjaki, izmed katerih prilagam sedaj prvega. Kakor je razvidno iz pisma, je gospod Baraga za divjake dragocen nadomestek za francoskega misijonarja, ki je postal tam že utrujen. Fenwick bi rad zamenjal svoje častno mesto in vsa svoja cincinatska bogastva za ubogo indijansko kolibo. Svojega misijona preteklo leto tudi nikoli ne bom pozabil, ne zaradi brodoloma, ki sem ga doživel, temveč zaradi tolažbe, ki jo nudi resnična pobožnost spreobrnjenih divjakov. Razkolniški duh je poskusil že vsa mogoča sredstva, da bi nas motil v naših srečnih podjetij med divjaki, toda brez najmanjšega uspeha. Protestantske ločine trosijo velike vsote, da bi se polastile vseh postaj in šol. Posebno presbiterijanci razpošiljajo izvidnike, pridigarje namreč, ki so porabili lani

13600 dolarjev za svoja raziskovanja.“ Škoda, da se je končno pokazalo, da gosp. Rese ni bil odkrit prijatelj indijanskih misijonov. Težko ga je razumeti. Zgodovinar Parè pravi, da se je pač kazala že njegova bolezen, ker se mu je um omračil. Misijonarji pa so morali trpeti.

Resničen prijatelj indijanskih misijonov pa je bil poleg škofa Fenwicka generalni vikar za Michigan gosp. Richard, ki je bil najprej za detroitskega škofa. To je razvidno iz Baragovega odgovora gosp. Richardu 20. avgusta 1831: „Častiti sobrat in prijatelj! V svojem pismu z dne 16. julija mi razodevate posebno prijateljstvo in dobrohotnost, kar mi daje veliko zaupanje. Izprašujete me, ali kaj rabim. Dajete mi pogum, naj povem in naj prosto prosim. Ker ste torej tako dober, da mi ponujate, si vzamem svobodo in Vas prosim, da bi mi poslali en kvart svinjske masti, zaboje sveč ter dva ali tri galone vina za daritev svete maše, potem en železne žice take debelosti, kakor je ta mali kos. Divjaki me pogostoma prosijo, da bi jim dal napraviti rožne vence z železno žico, pa je nisem mogel dobiti v Mackinacu. Če bi mi želeli poslati še drugega, bodisi za cerkev bodisi za šolo ali za hišo, bodite prepričani, da ničesar ne odklanjam, temveč zelo hvaležno sprejem, ker ubogi misijonar v Arbre Croche-u je zelo potreben daru miloščine. - Poslali ste mi mnogo indijanskih knjig in krasno matično knjigo za naš misijon. Zahvaljujem se Vam za Vašo dobroto, moj častiti prijatelj. - Zelo sem zadovoljen in srečen v Arbre Ctoche-u. Moji so dobri otroci in tu najdem dovolj pomagati tem ubogim divjakom zveličati se. V poltrem mesecih, odkar sem tukaj, je stopilo v cerkev 70 divjakov, otrok in odraslih, v ovčjak Dobrega pastirja. Tu najdem tolažbo, o kateri nisem imel nobenega pojma v

svojem kraju. Zahvaljen bodi Bog, ki se je ozrl na moje molitve in me poslal k divjakom, med katerimi želim ostati do smrti, ako je božja volja.“

4. januarja je poslal Baraga spet poročilo Leopoldinski družbi: „Odkar sem Vam pisal zadnjič, bilo je lani v avgustu, se je izvršilo mnogo razveseljivega v mojem misijonu. V veliko tolažbo mi je, da sem tukaj, kjer sem skoro dnevno priča, kako deluje usmiljena milost dobrega Gospoda, ki je dal svoje ovce in ki želi, da bi se vsi zveličali, na srca teh preprostih otrok narave. To poletje in jesen so bila zelo pogostna spreobrnjenja tukaj bivajočih poganov, tako da je v tej pokrajini sedaj že malo takih, ki niso že krščeni ali pa katehumeni, ki se pripravljajo na krst. Sedaj pozimi imam malo krstov, ker prav oni del prebivalcev mojega misijonskega okraja, ki je še poganski, je pozimi odsoten. Poganski dovjaki nimajo trdnega bivališča; oni stanujejo pod šotori, katere vozijo povsod s seboj v svojih čolnih in jih postavljajo sedaj tu sedaj tam. Pozimi odhajajo proti južni obali neznanško obširnega Mišiganskega jezera in prežive tam zimo z lovom in ribarjenjem. Spomladi in poleti, če je volja božja, upam imeti spet mnogo spreobrnjenj. Obžalujem samo to, da je dežela tako redko naseljena. Divjaki mojega sedanjega misijonskega okraja bodo, kakor upam, kmalu vsi kristjani, z izjemo nekaj malega hudobnih poedincev, ki se vselej trdovratno protivijo krščanski resnici. - - -

Zima je tukaj zelo dolga in stroga. Skoraj neprestani sever, ki tu strašno tuli, dela zimo še hujšo. V svoji sobici imam železno pečko, kjer neprestano noč in dan gori ogenj, kljub temu pa moram biti zavrt v plašč, če nočem zmrzovati. Moji dobri divjaki so zame to zimo zelo v skrbeh. Od časa do časa se zbirajo iz

cele vasi in hodijo iskat drva zame. Namosijo velik kup najboljših drv pred mojo hišico. - Sedaj pozimi imam malo krstov, kakor sem omenil zgoraj, kljub temu sem doživel pred nekaj dnevi veliko in nepričakovano veselje pripeljati pogane potom zakramenta krsta na pot zveličanja. Pet poganskih poganov (Saganakwato iz Starega Arbre Croche-a, star 60 let - umrl 10. sept. 1833); žena Wassimigeso, stara 57; Wab-inini (beli mož), star 48 in njegova žena Nawi-gijigo-kwe (poldne), stara 34, ter njun sin Pijikiwi, star 13 let), katere sem večkrat opominjal zadnje poletje in jesen, naj bi sledili zgledu svojih rojakov in sprejeli krščansko vero, je prišlo sedaj iz gozdov, kjer imajo svoje zimske kvartirje z najsrčnejšo željo po kopeli prerojenja, ker so globoko prepričani, da se brez vere in krsta ne morejo zveličati. Izprašal sem jih in jih potrdil. Na novega leta dan so prejeli vsi skupaj veliko milost svetega krsta. Vselej sem upal in se veselil na to, da jih bom spomladi krstil, sedaj pa se lahko veselim, da sem jih krstil že na novega leta dan. - Sedaj imam že 131 krščenih v svoji krstni knjigi (Op. Baraga je štel krste in pripisal na vsako stran število do tedaj krščenih!), med njimi imajo večino odrasli divjaki. Koliko jih je krstil moj prednik (Dejean), ne morem vedeti, ker ni vodil krstne knjige. Med temi 131 krščenimi je nekaj takih, ki delajo meni in moji župniji veliko veselje, kajti bili so vselej trdovratni pogani in očitni sovražniki krščanske vere, sedaj pa jih je preobrazila milost usmiljenega Boga v dobre kristjane. Novi spreobrnjenci so na splošno boljši kristjani kot so stari kristjani. Točno sledimo cerkvenemu redu, ki so ga upeljali, odkar sem prišel semkaj. Zbiramo se dnevno dvakrat v cerkvi, ko sonce vzide in ko zaide. Zjutraj opravimo

jutranjo molitev; po molitvi berem sv. mašo; zvečer pa opravimo večerno molitev; po molitvi pa imam zanje krščanski nauk. Pri tem nauku sem jim med drugim tudi priporočil priti večkrat k spovedi, sedaj pa imam vsak dan nekaj spovedi in včasih prav mnoge. V osmih dneh od božiča do novega leta sem imel 137 obhajil. V naši škofiji so podeljeni za božično osmino odpustki. Zato sem jim pojasnil kolikor mogoče preprosto in jasno, kaj so odpustki in kako so koristni za krščansko ljudstvo, če se človek potruzi si jih pravilno pridobiti; in tako so prišli vsi k spovedi, kar me je neizmerno veselilo in mi bilo v spodbudo. Ta sveta osmina je bila za nas mali jubilej. - Pri svojih pridigah in spovedih se poslužujem tolmača izmed našega naroda, ki govori obenem dobro francosko ter je dobro poučen in zgleden kristjan (tj. Assiginak), kakor sem o tem podrobno poročal v svojem zadnjem pismu. Prizadevam se zelo, da bi se naučil jezika naših divjakov; izredno je težak in zelo nepravilen. V šoli se poslužujem pravtako tolmača, ko razlagam katekizem. Fante učimo brati, pisati, računati in vero; dekleta samo brati in vero.“

Istega dne je napisal Baraga škofu Fenwicku francosko pismo s približno isto vsebino. Verjetno je poslal pisma za Dunaj in za sestro škofu. Nekaj podrobnosti pa je dodal: „Strogo se držimo reda, ki ste ga, Prevzvišeni, tu vpeljali. Bal sem se, da bo ob delavnikih pozimi malo ljudi v cerkev, ker je tukaj nekatere dneve izredno mrzlo. Ali povedati Vam moram z velikim duhovnim veseljem, da je naša cerkev vse delavnike skoraj polna kakor ob nedeljah; pa ne samo pri maši, temveč tudi pri večerni molitvi. - - - V svojo tolažbo imam veliko spovedovanja, posebno v sobotah popoldne. - - - Prosim Vas, da bi mi napisali, katere dolžnosti

imajo oni, ki vstopijo v bratovščino rožnega venca. Mogoče imajo še kake druge dolžnosti, katere niso znane v moji domovini. Prosim Vas tudi, da bi mi poslali čimprej liturgični koledar (Ordo) za l. 1832. Zelo mi je nerodno, ko ga nimam. Šola dobro uspeva. Učencev je vedno več. Začetka sem imel komaj 30 šolarjev; sedaj jih imam 50 in upam, da jih bom dobil še več. Gospa Fisher napravi vse, da otroke dobro pouči. - - - Pozdravljam vse svoje prijatelje pri Vas (v Cincinnati-ju), posebno gospoda Thieuponta. Obljubili ste, da boste poslali gosp. Thieuponta semkaj v Arbre Croche, ko bo posvečen za duhovnika. Prosim Vas lepo, da bi to obljubo spolnili, kajti bilo bi jako koristno, če bi bila tukaj dva duhovnika; eden bi ostal tukaj, drugi bi pa lahko hodil na misijone v kraje, kjer je še toliko pogan-skih divjakov.

Naslednje Baragovo pismo je žalibog okrnjeno. Iz pisma samega pa lahko sklepamo, da ga je Baraga napisal 30. jan. 1832. Pisal je med drugim generalnemu vikarju v Cincinnati-ju, gospodu Reseju. Rese mu je namreč sporočil, da pride iz Avstrije 6 redemptoristov, med njimi 3 duhovniki - patri. Rese kar naenkrat ni vedel, kaj naj z njimi počne. Baraga mu lepo odgovarja: „Bogu bodi hvala zanje. Če so nesebični možje, ki iščejo samo čast božjo in zveličanje svojega bližnjega, potem lahko rešijo veliko duš pred večnim pogubljenjem. Ali ste v zadregi, kam naj jih bi poslali? Ne delajte si skrbi, temveč zahvalite se Bogu, če bodo ti misijonarji res prišli. Če hočete sprejeti od mene dober nasvet, potem bi Vam nasvetoval 3 kraje za te duhovnike: Enega nastavite lahko sem v Arbre Croche; tukaj bi bila zelo koristna dva duhovnika; eden od njiju bi bil stalno doma, drugi pa bi lahko hodil po deželi in misijonaril; dru-

gega bi lahko poslali v Green Bay; spočetka mu je treba samo francoščine, da bi bil sposoben za postajo; angleščine pa bi se lahko naučil tam sam v manj kot enem letu. Za tretjega pa vem izvrsten kraj v teritoriju North West ob Gornjem jezeru (La Pointe), kjer je mnogo Kanadčanov in mnogo divjakov, ki so se izjavili v Mackinacu vpričo gospe Fisher (Baragove učiteljice), da izredno želijo imeti duhovnika. - - - Čim pride v Cincinnati zaboju, ki mi ga pošilja na mojo prošnjo Leopoldinska družba in je napolnjen z rožnimi vencami, križci, oltarnimi potrebščinami: cerkvenim perilom, mašnimi oblekami, podobami, bakrotiski itd., kakor mi sporoča Lichtenberg (tajnik Leopold. družbe), mi ga, prosim Vas, takoj pošljite, ker nimam prav nobenega rožnega venca več. In prosim Vas. Pošljite mi vse (podčrtano), kar se nahaja v zaboju, ker veste, da takih stvari človek tukaj zelo potrebuje. - V pismih, ki sem jih sedaj dobil, pravijo, da je odposlala Leopold. ustanova meni prvo pismo lani maja. Toda tega pisma z meseca maja nisem prejel. Ali ste prejeli Vi pisma od Leopoldinske družbe, ki so bila datirana meseca maja? Gospod Lichtenberg mi piše, da želi imeti splošni podrobni zemljevid Severne Amerike posebno o onem delu, ki tvori cincinatsko škofija. Lahko je to dopisnica; celo bolje. Tega zemljevida mu jaz v sedanjem položaju ne morem preskrbeti. Vi pa bi to lahko storili.“

19. marca 1832 je poslal Baraga nadaljno poročilo Leopold. družbi. Potrudil se je, da je napisal nekaj spodbudnega za ude družbe: „Pismo preč. urada datirano na Dunaju 16. avg. 1831 sem prejel, sicer pozno toda srečno 28. jan. 1832. Ali pisma pisanega lani majnika, ki je omenjeno v tem drugem pismu, žalibog

nisem prejel. Ko sem opazil to važno izgubo iz pisma 16. avgusta, me je izredno zbolelo, toda samo kratko časa, kajti misijonarji med divjaki so zmožni - to vem iz lastne izkušnje, zatreti v trenutku in žrtvovati najgloblja srčna čustva ter jih darovati Bogu. - Male zahvalne daritve za neizmerno velike milosti in tolažbe, katere naklanja misijonarjem tako bogato Oče usmiljenja in Bog vse tolažbe! - Naše dopisovanje je naravno združeno z velikimi težavami in zelo negotovo, ker se nahajamo na različnih zemeljskih poloblah.

Naša pisma morajo prestajati zelo dolgo in nevarno potovanje, da pridejo na kraj, kamor so namenjena. Mogoče tudi prečastiti urad ni prejel vseh mojih pisem. Posebno bi mi bilo neprijetno, če ne bi prejeli obeh pisem, ki sem ju pisal od tukaj iz svoje misijonske postaje Arbre Croche (avgusta in januarja). Ali zgodi se tudi to po najsvetejši volji božji. On ve, da pišem le za Njegovo in v spodbudo in bodrilo svojega bližnjega: in prosim Ga, naj pusti, da se pogube vsa moja pisma, ki tega namena ne dosegaajo. (Op.: Tu je

Sladkorno taborišče

Iz knjige: H. R. Schoolcraft:

Information Respecting the History, Condition, and Prosperity
of the Indian Tribes (1851)

začel Baraga prepisovati, kar je napisal svoji sestri Amaliji, pa je začetni stavek prečrtal: „Mnogokrat sem nameraval popolnoma ukiniti vse svoje dopisovanje v Evropo; ali zavest, da sem tolikokrat in tako trdno obljubljal, posebno Leopoldinski družbi, da bom od časa do časa pisal, ter misel, da so moja pisma mogoče komu v spodbudo, me vselej spet nagne, da pišem. Vzrok zakaj želim prekiniti svoje dopisovanje je ta, ker se zelo bojim, da ne bi imelo zame nobenega zaslužnja dobro, ki ga vrši tu Gospod potom mojega majhnega sodelovanja, če ga svetu razodevam.“) Gospod žetve naj mi da milost pustiti tako svetiti mojo luč, da bo osvetlila le ona dobra dela, katera On tu vrši. - Nepopisna je dobrota našega usmiljenega Boga, ki se tu razodeva. Neizmerno sem Mu za to hvaležen, da me ima za vrednega uporabiti mene, ubogega človeka, kot orodje, potom katerega izkazuje ubogim poganom tu svojo usmiljeno ljubezen in milost. Odkar sem pisal zadnjič na Dunaj, začetka januarja, sem krstil spet več poganov; oni pa, ki so se že spreobrnilo so na splošno dobri kristjani; žive v slogi in bratski ljubezni in se zelo boje grešiti; prihajajo radi in čim pogosteje k spovedi in prav redkoma se nahaja v njihovih spovedih kak smrten greh.

Željno pričakujem spomladi; tedaj bom imel spet spreobrnjenja in krste! V deželi tu je mnogo poganskih divjakov, ki so mi trdno obljubili, preteklo poletje in jesen, ko sem jih obiskoval v njihovih kolibah in šotorih in jim govoril o krščanski veri, da bodo krščansko vero sprejeli in da se bodo dali krstiti. Mnogi med njimi se dajo vso to zimo poučevati v krščanski veri od že spreobrnjenih divjakov, da bodo prejeli lahko na pomlad takoj zakrament krsta. - Prihodnjo pomlad me čaka, če mi Bog da življenje in zdravje ter

svojo sveto milost, neizrekljivo veliko misijonarsko veselje. Divjak drugega rodu, ki je že kristjan, je prišel pred nekaj tedni k meni in mi je pripovedoval kako so se zmenili z njim mnogi poganski divjaki njegovega rodu, da bi postali tudi oni radi kristjani, če bi prišel k njim verski oznanjevalec in jim razložil, kaj je pravzaprav krščanska vera. Ves vesel zaradi izjave svojih še ne spreobrnjenih sobratov, je prišel torej ta dobri kristjan k meni 3 dni hoje daleč ter me povabil priti tja na vigred. Dal mi je upanje, da bi se dalo mogoče ustanoviti pomemben misijon. Srčno sem se Bogu zahvalil in sprejel to povabilo. Dobremu divjaku sem se zahvalil, da se tako zavzema za dušno zveličanje svojih sobratov, priporočil sem mu, naj jih ohrani v njihovih dobrih namenih. Potem sem ga obdaroval s podobicami, nakar se je vnil veselega sreca v svojo domovino. Še iz drugih pokrajin sem dobil zagotovila, da se bodo spreobrnilo tam gotovo mnogi izmed divjakov h krščanski veri, če gre tja oznanjat vero. Ne morem izraziti v besedah čustva, ki jih zbuja taka vabila in zagotovila v mojem sreću. - - - Mišiganski teritorij, kjer se nahaja pokrajina Arbre Croche, je zelo redko naseljena dežela, posebno v okolici moje misijonske postaje. Notranjost dežele je gorata in popolnoma pusta, sam gozd in popolnoma neobljudena; samo obale neizmerno velikega Mišiganskega jezera so obljudene. Ta velikanski gozd - - - je popolnoma neobljuden in služi divjakom za lov. Krščanski divjaki ne živijo več od lova, temveč od svojih polj in od izkupička svojega sladkorja, ki ga prideljujejo v gozdu blizu svojih vasi. Zemlja tukaj ni preveč dobra z izjemo posameznih delov; na splošno je peščena. Divjaki te pokrajine imajo mala in revna polja; sadijo samo koroza in nekaj sočivja ter krompir,

ki tu izvrstno uspeva. Glavni pridelek divjakov je sladkor, ki ga pridelujejo iz sladkornih dreves, ki jih je tu vse polno. Začetka tega meseca marca se začne pridelovanje sladkorja in traja do konca aprila. Sedaj v sladkomem času ni nobenega človeka v vasi tukaj razen 4 oseb, ki bivajo v misijonski hiši; vsi so v gozdu, kjer imajo v različnih razdaljah od tu (po eno ali dve uri od tod) svoja sladkorna drevesa. Tam si zgradijo ute in ostanejo tam cel teden; ob nedeljah pa prihajajo vsi k maši in ostanejo tudi pri krščanskem nauku, potem pa gredo spet v svoje sladkome ute. Napravljajo ureze v sladkorna drevesa, ulovijo nato sladkorno vodo, ki od tam obilno teče, v posode iz lubja, varijo to vodo v sirup, ki daje nato, ko se je vsedel in ohladil, izvrsten sladkor, katerega prodajajo na pomlad zelo dobro trgoveem, ali bolje povedano: zamenjavajo za obleko, jedila, orodje in podobno; kajti divjaki nimajo denarja in ga tudi ne žele imeti. Njihova trgovina z belimi je le zamenjalna. Vsak mojih divjakov pridelal letno 8 do 10 stotov tega sladkorja.

Divjaki te dežele so srečno, miroljubno in popolnoma svobodno ljudstvo; oni nimajo nobenih dajatev ter nobene vrste stiskanja od nobene strani. Oni tudi nimajo nobenih zakonov, ker so popolnoma neodvisni od vlade Združenih držav. Ali krščanski poglavarji se pokoravajo zvesto in točno zapovedi evangelija; oznanjevalce evangelija je njih kralj. Misijonarju izkazujejo veliko spoštovanje in občudovanja vredno pokorščino, ki mi je mnogokrat v spodbudo. Kar jim porečem, to store, ne da bi mrmrali ali ugovarjali. Vendar je med njimi tudi nekaj poglavarjev, katere prostovoljno poslušajo, ker poglavarji nimajo pri rokah prav nobenih prisilnih sredstev.

Angleži ta tako velikodušni narod v svojih nagradah izkazujejo našim ubogim divjakom velike dobrote. Divjaki so bili angleški zavezniki v vojski z Združenimi državami (1812); zato pa daje angleška vlada divjakom še sedaj nagrade v Kanadi, ki je angleška posest, so nekateri kraji za to določeni. Tu delijo vsako leto julija in avgusta divjakom darila in vsak divjak, ki pride tja, dobi vsako leto precej daril: obleko, orodje, puške in podobno; če pa pride s svojo družino, dobi tudi žena in vsak izmed njegovih otrok precej daril. Skoraj vsi moji divjaki gredo v Kanado vsako leto; sicer je daleč, ali pot ni težavna, ker se vozijo tja skoz in skoz po vodi v svojih lahkih čolnih. - Zima je zelo huda v tej pusti deželi, poraščeni z neznanskimi gozdovi."

(Samo svoji sestri Amaliji je pisal: „V svoji sobici imam precej veliko železno pečko, kjer gori neprestano in močno noč in dan, ali to zimo smo imeli mnoge noči, ko je zmrznila moja pitna voda, ki stoji sam ped daleč od pečice na mizi; da celo voda v umivalniku, ki sem ga postavil posebej pod pečico, mi je ponoči zmrznila.“)

„Imeli smo tu nekaj tako mrzlih dni januarja in februarja, da skoraj nisem mogel dokončati svete maše, ki sem jo začel! Prinesel sem vrčke, kjer imam vino in vodo za sv. mašno daritev, s pečke v cerkev; predno pa sem prišel do darovanja, je bilo že vse zmrznjeno, da sem moral prebijati led, da sem lahko vлил vino in vodo v kelih. Komaj sem vлил vino v kelih, je zmrznilo v trenutku in ko sem prišel do povzdigovanja, sem moral pihati dolgo v kelih, da sem odtajal notri malo led; še dalje časa sem pihal pred obhajilom v kelih, da sem lahko zaužil sveto kri.“

O omenjeni pečki je Baraga izvedel.

da jo je polkovnik George Boyd misijonarje Dejeanu samo posodil. Ni se obotavljal, temveč mu je takoj pisal (14. marca) in ga prosil, da bi jo smel obdržati: „Tukaj imam majhno pečico, ki je Vaša. Zelo dobro mi služi; zelo je koristna. Vi imate pravico zahtevati jo nazaj, ali prosim Vas, da bi bili tako dobri in bi mi jo za vselej podarili; jaz jo bom vselej potreboval. Prosim Vas, gospod polkovnik, pišite mi ob prvi priliki, če bi mi jo hoteli podariti ali ne.“ Baragovo pismo je polkovnik shranil in se nahaja sedaj v arhivu čikaškega zgodovinskega društva.

29. marca 1832 se je generalni vikar Rese lahko pobahal z misijonskimi uspehi, ko piše Leopoldinski družbi: „Spreobrnjenja med divjaki pa so še vedno bolj pogosta in bolj obilna kakor med belimi narodnostmi, ker oni otroci gozda so zelo sprejemljivi za vero, ki jih napravlja tako srečne. Spreobrnjenja lahko zajamejo cele rodove, čim se jim oznani evangelij, kakor imamo srečo videti pri otavskem rodu v Arbree Croche-u, kjer je spremenil Baraga svojo gorečnost v dejanje. - - - Baraga, Kundig in Henny (poznejši milvoški škof in njegov generalni vikar) se odlikujejo posebej s svojo neutrudljivo gorečnostjo in pobožnostjo izmed vseh drugih. Lahko jih pošlješ v sredino gozdov in divjakov, gledaš jih kako se bore z največjimi nevarnostmi ter s pomanjkanjem, lakoto in žejo, z vročino in mrazom, ne da bi se bilo treba bati, da bo upadel njih pogum in da bi ugasnila njih pobožnost. - - - Gospod Baraga je čisto gotovo zgled vseh naših misijonarjev. O! kako se čuti srečnega v svoji revščini in zapuščenosti, popolnoma ločen od civiliziranega sveta v divjini, med divjaki. (Op. V dokaz je priložil najbrž tu Baragovo pismo). Prevzvišeni škof je rabil skoraj celo leto za svojo

škofijsko vizitacijo. Obiskal je tudi Arbree Croche. Čednost in pobožnost se je posebno povečala, odkar je nastavlil škof Barago v onem misijonu. Ganljivo je slišati, kako je pokleknil pred škofa in ga kleče prosil, da ga vendar ne bi nikdar odpoklical od tam nazaj. Divjaki ga imajo tudi zelo radi. Zato se nam ni treba čuditi, če je tam toliko spreobrnjenj. - Pripravno semenišče v Arbree Croche-u pod vodstvom gospoda Baraga nam bo omogočilo napraviti tam dobro izbiro za semenišče tukaj (v Cincinnatiju)“.

Šolo v Arbree Croche-u, kjer so se učili otroci samo osnovnih reči, je proglasil Rese za pripravno semenišče. Bil je grad zidan na oblake in se je kmalu porušil. 20. maja 1832 je gosp. Rese res lahko sporočil francoski družbi za širjenje vere: „Te vrstice Vam pišem iz New Yorka, kamor sem spremljal dva mlada divjaka, katerima je blagovolil dati sveti oče Gregorij XVI. prostor v kolegiju Propagande (v Rimu). Vkreal sem ju za Marseille, kjer bosta vzela parnik za kako пристanišče blizu Rima, da bosta dovršila svoje študije in bosta posvečena v duhovnika. Upamo, da ju bomo videli priti nazaj sem širit sadove svoje vzgoje ne samo med otavskim rodom v Arbree Croche-u, od koder prihajata, temveč tudi med drugimi indijanskimi rodovi.“ Bila sta to Viljem Makatebnessi in Avguštin Hamelin. Prvi je umrl v Rimu ravno po enem letu. Hamelin pa se je vrnil čez nekaj mesecev pozneje domov in bil nekaj časa učitelj v Arbree Croche-u. Drugih poskusov ni več bilo.

Dne 26. maja 1832 je napravil Schoolcraft, nadzornik za indijanske zadeve v Saultu kratek izvleček vladne okrožnice, kaj naj namreč počajo misijonske šole ministrstvu v svojih letnih šolskih poročilih. Pod robom omenja Schoolcraft, komu

je poslal navodila, tj. vsem ravnateljstvom protestantskih družb, ki so imeli svoje misijone v Michiganu, poleg tega pa tudi misijonarjem, ki so te šole vodili. Baragovega imena ali imen drugih katoliških misijonarjev ne omenja, temveč samo katoliškega škofa Michigana, pa še tega je pozneje pripisal. Verjetno je izvedel Schoolcraft prepozno in nepričakovano, da je dovolil vojni minister Lewis Cass letno podporo tudi katoliškim šolam v njegovem področju. Škof Edward Fenwick poroča o tem uspehu Leopoldinski družbi že 10. aprila 1832: „Vojni minister Združenih držav, bivši guverner Michigana (L. Cass) mi je dovolil letno podporno vsoto 1000 dolarjev iz državne blagajne za 3 šole v Arbre Croche-u, Green Bayu in v St. Joseph (Niles).“

29. junija 1832 je napisal Baraga spet misijonsko poročilo in sicer najprej sestri Amaliji. 1. julija je prepisal to pismo za člane Leopoldinske družbe: „Od mojega zadnjega poročila, ki sem ga uposlal marca tl., se je dogodilo spet mnogo razveseljivega v mojem misijonu. Velika truma izgubljenih poganov je vstopila od tedaj v ovčji hlev dobrega pastirja. Od velikonočne nedelje (22. aprila) do 24. junija tl. sem krstil 109 poganov, večinoma odrasle ljudi, med njimi več stareev, katerim je izkazal usmiljeni Bog še na robu groba zveličavno milost svetega prerojenja. - Ker je bil to edini vzrok, da sem zapustil drago domovino in prišel v to pusto deželo, da bi spreobrnil pogane. Zato sem zelo zadovoljen in uživam neizrekljivo tolažbo in duhovno veselje ob dobrem uspehu, ki ga daje Gospod žetve mojemu prizadevanju. Ne! Ne morem se Bogu dovolj zahvaliti zato, da sem prišel sem, ker se da napraviti tukaj toliko dobrega. Čeprav bi ne mogel storiti sedaj ves ostali čas svo-

jega življenja ničesar več kakor ohraniti in utrjevati v veri do sedaj spreobrnjene divjake, bi bil kljub temu zadovoljen; ali upam, da mi bo Bog dal milost spreobrniti še mnogo poganov k pravi veri in jih pripeljati s pomočjo osrečujočih naukov krščanstva h civilizaciji.

Sedaj bi pa rad poročal nekaj podrobnih okoliščin teh številnih spreobenenj. Poizvedoval sem namreč, kakor sem omenil že v svojem zadnjem pismu, preteklo zimo večkrat, kje so izven naše vasi še druge vasi divjakov. Izvedel sem, da so v različnih smereh od tu 3 male vasice, od katerih je ena dan voznje, druga poldrugi dan, tretja pa tri dni voznje daleč, kajti dežela tukaj je zelo redko obljudena, kakor sem omenil. Skozi celo zimo sem se veselil misijonskih obiskov, katere sem sklenil napraviti tem ubogim poganom na vigred. - Čim so opravili torej moji farani tukaj velikonočno spoved, sem šel na pot oznanjat tem ubogim otrokom narave božjo besedo. Najprej sem šel na prekrasen otok (Beaver Island) Mišiganskega jezera. - - - Pretečeno zimo je prišel divjak tega otoka k meni v Arbre Croche, da bi se dal krstiti. (Op. Mogoče je bil to Minakwad, star 24 let, ki ga je krstil Baraga 28. sept. 1831; toda v krstni knjigi piše, da je bival Minakwad v Machkigongu (Muskegan). - - - 11. maja, o neskončno srečni dan, sem krstil 22 teh divjakov (Op. Za botra sta bila pri vseh krstih Wabanimiki (Beli grom) in Baragova učiteljica Marijana Fisher).

Iz Bobrovega otoka sem obiskal še drugo vasico 4 hiš skoraj dva dni voznje od Bobrovega otoka. Ta vas (Manistique) je na drugi strani Mišiganskega jezera v teritorijū North West. Preteklo zimo sem imel priložnost sporočiti divjakom te vasice, da jih pridem gotovo obiskat spomladi, če me ohrani Bog pri življenju.

- - - 15. maj je bil najsrečnejši dan za te dobre ljudi, ko so bili prerajeni iz vode in svetega Duha za večno življenje. - - - Kristjani Arbree Croche-a so se razveselili, ko so zvedeli, da je sprejelo sedaj toliko njihovih sobratov krščansko vero. Nisem ostal dolgo doma; šel sem v tretjo vas divjakov, ki je oddaljena poldrugi dan od tu. Vselej sem slišal praviti o divjakih one pokrajine (Grand Traverse), da so večinoma zakleti sovražniki krščanske vere. V tem sovražnem razpoloženju jih drže brezbožni trgovci, ki prihajajo pogostoma k njim in jim nosijo žganje za njihove kožuhe; kajti ti brezbožni ljudje prav dobro vedo, da se odpovedo divjaki, če sprejmejo krščanstvo, pijančevanju, čemur so poganski divjaki neznansko vdani. - - - Šel sem kljub temu tja in sem jim govoril o krščanski veri, ali malo so se zmenili. Bog pa mi je dal tolažbo, da nisem prišel tja zastoj. Našlo se je tam 5 poganov, ki so sprejeli božjo besedo. Podučil sem jih in 3. junija sem jih krstil. (Op. Bili so to Eniwado, star 54 let, njegova žena Midjiminamo, njuna otroka stara 6 ozir. 13 let in neki Jawanibnessi (Južni ptič), star 23 let, verjetno tudi njun odrasel sin. • Botra sta bila Pitawigijig in vdova Fisher). Ostal sem nekaj dni pri njih, bral jim sv. mašo in jih podučeval, potem sem se vrnil z objubo, da jih bom spet obiskal, v Arbree Croche, da praznujem tukaj veliki binkoštni praznik.

Pa tudi tukaj mi daje neskončno usmiljeni Bog neizrekljivo veselje. Skoraj dnevno, posebno pa ob nedeljah in praznikih prihajajo k meni pogani, ki žele prejeti sveti krst. Na binkoštno nedeljo (10. junija) sem krstil 7, na binkoštni ponedeljek pa 15 poganov tukaj doma! - Bogu bodi čast in hvala za vse to!“

18. julija 1832 sporoča škof Fenwick

iz Mackinaca svojemu generalnemu vikarju Rese-ju več podrobnosti o Arbree Croche-u, katerih ne najdemo v Baragovih pismih. Piše mu namreč, da sta v Arbree Croche-u 2 veliki šoli, ena v starem misijonu pod vodstvom dobre vdove in njene hčerke De Moreal (iz Montreala?). - - - „Gospa Fisher je pridna in vztrajna na svojem mestu. Gospod Baraga tudi. Postavil je 3 druge kapele na različnih krajih za Indijance, od katerih jih je veliko spreobrnil in krstil. Zaboje s stvarmi za gosp. Mazuchellija in gosp. Baraga še ni prišel, niti niso prejeli o tej zadevi kakega obvestila. Prosim, vprašaj gosp. Masona, ki ga je odposlal iz Cincinnatija.“

12. avgusta 1832 pa poroča škof francoski družbi za širjenje vere, da je bil v Arbree Croche-u: „Ravnokar sem obiskal dobre Indijance Arbree Croche-a, kjer sem nastavljal izvrstnega misijonarja gospoda Baraga, duhovnika iz Dalmacije (!). Poslal sem tja tudi priletno svetniško žensko, ki zna tri jezike: angleščino, francoščino in indijanščino. Ona je učiteljica v šoli za indijansko mladino. Goreči misijonar dela čudeže; svoje misijone je raztegnil do Bobrovih otokov in celo preko Mišiganskega jezera (v Manistique). Krstil je 266 Indijancev, odkar je začel tu delovati maja 1831 (Op. Po rojstni knjigi je to do 29. julija 1832). Birmal je 137 ljudi tega rodu in sem bil zelo potolažen vsled njihove velike gorečnosti in pobožnosti. V župniji sv. Petra, v Arbree Croche-u, je sedaj 700 krščanskih Indijancev, od katerih je prejel večji del sv. birmo, in dve šoli za odrasle Indijance, kateri vodijo dobre ženske, pol-Indijanke pod nadzorstvom modrega, gorečega in pobožnega župnika.“

Po Kranjskem doma je nabrala medtem dobra sestra Amalija med Baragovimi prijatelji 1100 goldinarjev in jih poslala

na Dunaj, kakor je razvidno iz potrdila tamkaj dne 14. julija 1832: „Potrjujemo, da smo prejeli 1100 goldinarjev, ki jih je prispevalo več dobrotnikov iz mesta in škofije Ljubljana in je bilo uposlano z določbo, da se da na razpolago preč. gosp. Frideriku Baragi, da jih porabi po svoji uvidevnosti za svojo cerkev v Arbre Croche-u.“ - V tiskanem poročilu Leopold. društva (Berichte 4. str. 3) bremo, da so poslali misijonski prijatelji ta denar, da bi Baraga lahko začel graditi kamnito cerkev v Arbre Croche-u. Izgleda, da je dodal ta namen samovoljno urednik poročil, gosp. Lichtenberg, ki ga je moral dunajski škof kmalu odstaviti (1834), ker je ravnal preveč samovoljno.

17. sept. 1832 poroča redemptorist pater Hatscher ves srečen iz Detroita: „Preč. gospod Baraga je prišel sem iz Arbre Croche-a, da bi dal natisniti berila in molitvenik, kar je sestavil v indijansčini. Gre mi zelo bratsko na roko in mi pomaga, pa bo odpotoval kmalu nazaj k svojim ljubljanim Otavcem, med katerimi vrši čudeže zveličanja. Edini življenjski dohodek izvrstnega Baraga je desetina od sladkorja, ki ga pridobivajo Indijanci iz javorja, iz katerega teče kakor brezov sok v marcu in aprilu, ko drevesa narežejo in sok varijo. Tega prodaja in si s tem nabavlja potrebno obleko. Zelo je reven in živi kakor kak trapist; pri tem pa se počuti presrečnega. To rad razumem in želim, da bi bil deležen trpljenja tega odličnega moža. Gospod Baraga bi rad vzel s seboj v Arbre Croche mojega spremljevalca brata Alojzija, da bi ta poučil nekaj njegovih Indijancev v ključavničarski in kovaški obrti. To bo za dobre divjake velika dobrota, že zaradi tega, ker jim ne bo treba hoditi za to v mesto (Mackinac), 3 dni pota daleč, čigar obisk je njihovi nravnosti škodljiv. Brat

Alojzij bo šel v Green Bay, bo bo pouk končal, ker tukaj v Detroitu ni potreben.

Tedaj je umrl na koleri v Detroitu župnik Richard, odkrit prijatelj misijonov. Pater Hatscher je bil tedaj 20 milj naokoli edini duhovnik, kakor sam poroča. Zato ni čudno, da je imel baje nagrobni govor za župnika Richarda tedaj naš Baraga, kakor pripoveduje to neki J. A. Girardin (*Mich Hist. Coll. I. p. 495*).

Nekaj dni poprej, (6. sept. 1832) piše tudi redemptorist Simon Sanderl iz Green Baya: „Skoraj sem pozabil, da sva se srečala z Baragom na Huronskem jezeru, ne da bi vedel za to on ali jaz. Naša ladja (v Green Bay) je imela nasprotni veter na jezeru in je morala čakati zasidrana dva dni v Fort Gratiot-u; med tem časom je plul mimo gospod Baraga na poti v Pittsburgh v Ohio, od koder bo pripeljal 3 nune v Arbre Croche kot učiteljice. (Op. Izgleda, da so bili v Green Bayu napačno obveščeni. Baraga se je v Detroit zaradi tiskanja otavskega molitvenika). Baraga bo naš najbližji sosed. Če bo volja božja, ga bom poleti obiskal.“ Porabil pa je Baraga to pot tudi za to, da je poslal po dvojambniku Maumee neki počen zvon v Detroit, da ga prelijejo.

10. okt. 1832 je bil Baraga v Detroitu, od koder je moral poročati žalostno novico, da je kolera pobrala tudi škofa Fenwicka, ki je bil tudi resničen prijatelj indijanskih misijonov: „Z najglobljo žalostjo poročam preč. vodstvu (Leop. družbe), da je umrl na koleri prečastiti in priljubljeni gospod škof Edvard Fenwick 26. sept. ob 12 opoldne. Vselej je živel kot goreč misijonar v svetem uboštvu in tako je umrl na misijonskem potovanju kakor sv. Frančišek Ksaverij ubog in zapuščen,

--toda angeli in kraljica angelov, katero je vse življenje prisrčno in otroško častil so mu stali gotovo ob strani na smrtno uro---. Julij je navadno prazen glede misijonskih uspehov, ker vsi Indijanci so v tem času na poti v Kanado sprejemati svoje darove. Rad sem jim dal dovoljenje za to potovanje, ker s tem dobe več, kakor si pridobe celo leto s svojim sladkorjem itd. Ta čas sem hotel porabiti za tiskanje svojega novega molitvenika v Detroitu. Medtem pa sem slišal, da pride moj pobožni škof skoraj v Arbre Croche birmovat, kar se je zgodilo 2. avgusta. Pripravil sem 140 Indijancev na prejem tega sv. zakramenta, ki so ga tudi prejeli 5. avgusta zelo slovesno, v lepem redu in spodbudno. Nemogoče je opisati srčno veselje, ki so ga pokazali dobri divjaki, ko so videli, da se bliža veliki oče njihovi vasi. Vsi so se zbrali ob jezerski obali, se postavili v dve vrsti; v eni vrsti možje, v drugi ženske in otroci. Možje so ustrelili trikrat s svojimi puškami v pozdrav. Nehlinjeni izrazi veselja teh njegovih najboljših otrok so zelo ganili mojega pobožnega škofa. Podelil nam je svoj apostolski blagoslov in podal nato z ljubeznivo potrpežljivostjo vsakemu posebej roko, kar je Indijancem veliko znamenje prijateljstva in časti. Nato smo ga peljali s procesijo v cerkev, kjer je počastil presveto Rešnje telo, potem pa imel ginljiv nagovor Indijancem, katerim je šel govor globoko k sreči. 5. avgusta je delil zakrament svete birme, potem pa je sklicel škof vse poglavarje in odlične može mojega misijona in jim razglasil nekaj civilnih (svetnih) postav, katere je sestavil za Otavee. Indijanci so sprejeli te zakone z velikim odobravanjem. Slovesno so obljubili, da jih bodo držali. Misijonar

(t.j. Baraga) in 4 poglavarji so oskrbniki teh postav. (Op. Profesor Samuel F. B. Morse navaja v svojem spisu Foreign Conspiracy (Tuja zarota proti svobodščinam Združenim državam) tudi te vrste kot dokaz. Pri tem pa zamolči kratkomalo dejstvo, da država ni skrbela za red in pravico na ozemlju, ki ga še ni odkupila od Indijancev, razen če so se pregrešili Indijanci proti belim naseljenecem. V obračune, ki so jih imeli Indijanci med seboj, pa se ameriška vlada ni vtikala. Prof. Morse piše: „Tu imate zgled, kako je pripravljena katoliška Cerkev (Popery) vmešavati se v državne zadeve v oni deželi, kjer ima moč; škof civilne zakone predlaga, misijonar pa je eden izmed njenih oskrbnikov.“)

Ko je škof odšel sem obiskal nove misijone, ki sem jih ustanovil spomladi. V enem z imenom Manistie (Manistique) sem ostal 5 dni (Op. 12. avg.) --- Od tam sem šel na Bobrov otok, kjer so se pripravili spet mnogi divjaki za sv. krst; izprašal sem jih in na praznik vnebovzvetja preblazene Device Marije sem jih 15 krstil; po nekaj dnevih sem se vrnil (v Arbre Croche) in odšel v Detroit, da dam tiskati svoj molitvenik, s katerim je tale zadeva:

Sedanji molitvenik, ki ga je dal natisniti moj prednik v tem misijonu (Dejean) in ki ga pošiljam preč. vodstvu, je tiskan v algonkinščini t.j. v narečju kanadskih Indijancev in sicer po nekem rokopisu, ki ga je prejel od teh Kanadčanov. Ta jezik je sicer zelo podoben jeziku Otaveev, toda Otavei ga popolnoma ne razumejo. Zelo me je bolelo, ko sem videl, da moti pri pobožnosti Otavee, izmed katerih znajo sedaj že mnogi brati, to ker ne razumejo jezika knjige. Zato sem se posebej prizadeval, da bi

se naučil s pomočjo tolmača njihovega jezika; sestavil sem nov in popoln molitvenik skupaj s katekizmom, ki sem ga dodal. Sedaj sem tukaj v Detroitu od 29. avgusta naprej, da ga dam tiskati. Škof mi je dal od darila udov (Leopoldinske) ustanove v Avstriji 212 dolarjev, kar stane tisk in papir za 1000 izvodov.

Iz srca se veselim, da morem dati v roke svojim Indijancem za ta denar tako bistveno potrebno nabožno knjigo, za kar mi naročajo ti hvaležni ljudje, naj se prisrčno zahvalim njihovim dobrotnikom v Avstriji, pravtako tudi za njim poslane rožnevence, križce in podobice“.

Za Baraga je bila škofova smrt hud udarec. 24. okt. 1832 je bil še na poti domov iz Detroita. Iz Mackinaca je poslal zanimivo pismo tedaj še generalnemu cincinatskemu vikarju gosp. Frid. Reseju: „V tem pismu bi rad podal račun o denarju, ki mi ga je dal pokojni škof Fenwick meseca avgusta, da ga uporabim za svoj misijon. Vsota, ki mi jo je dal, je znašala 250 dol. V Detroitu je pustil 200 dol. za tiskovne stroške indijanskega molitvenika. Dal je tudi gospej Fisher (Baragovi učiteljici) 50 dol., ali to me nič ne briga, ker ji je dal to ad personam

(osebno). Vi dobro veste, gospod Rese!, da so ti 250 dolarji prvi denar (podčrtal Baraga!), ki sem ga prejel v Ameriki. Moj misijon je bil že potreben kake podpore. Ko sem bil v Detroitu, sem moral mnogo nakupiti, toda ~~skoraj~~ (prečrtal Baraga!) prav ničesar samo zase, temveč vse za potrebe misijona, cerkve in šole. Če ste v Detroitu, ko boste pismo prejeli, potem kar pojdite k Steavens-u in k Desnoyers-u in pregledjte v njihovih trgovskih knjigah, če sem kupil eno stvar, ki ne bi bila neobhodno potrebna za Arbre Croche, posebno sedaj, ko imam srečo, da imam ključavničarja in kovača (brata Alojzija Schuh) ter učitelja in obenem mizarja (Jožefa L'Etourneau) v svojem misijonu, s čim se bo pomagalo gotovo veliko, da se postavi misijon na noge. Tu je moj račun: Pri Steavens-u nakupil za 116 dol., pri Desnoyers-u za 62 dol., mali zvon za novo zgrajeno misijonsko kapelo: 7 dol., cerkveno lampo za Arbre Croche: 4 dol., par zimskih škornjev za hojo po snegu za gospo Fisher: 6 dol., zabela: 7 dol., postelj za brata Alojzija: 3 dol., 106 mladih jabolčnih drevesc: 3 dol., človeku, ki sem ga imel s privoljenjem pok. škofa, da mi je

Fr. pl. Castelman; Fort Gratiot (1838)

opravljal hišne posle, katerega pa bom sedaj odpustil, ker nimam sredstev, sem plačal: 50 dol., plačal sem pot za učitelja 10 dol.; (skupno) 268 dolarjev.

Kakor vidite sem izdal že 18 dol. več, kot mi jih je dal škof Fenwick. Ta denar sem priložil v prid misijona iz svojega lastnega denarja, ki ga smem imenovati z najboljšo vestjo svojo lastnino: ne od 400 goldinarjev, katere sem prejel od Leopoldinske družbe na Dunaju; te sem porabil na potu. Za tisk indijanskih knjig sem prejel samo 200 dol.; toda Vi vidite iz računa, ki sem ga pustil gosp. Badinu v Detroitu za Vas, da stanejo te knjige z vezavo vred 297 dol.. Upam da boste uvideli, da je pravilno, da plačate ta ostanek. Leopoldinska ustanova, ki želi, da se podpirajo posebno misijoni med divjaki, bi bila zelo nevoljna, če Vi, dragi gosp. Rese, ne bi hoteli plačati tega proti mojemu pričakovanju. - Končno Vam še poročam, da sem vzel s privoljenjem pok. škofa Fenwicka, kakor to izpričuje njegovo pismo, s seboj v Arbre Croche učitelja L'Etourneau. Toda drugače ni hotel iti kot za 100 dol. na leto. Tega denarja sedaj nimam. Ves denar, ki sem ga prinesel iz Cincinnatija v Arbre Croche, je znašal 65 dol.; sedaj pa sem porabil od tega že precej za svoje majhne potrebe in v blagor misijona; sedaj nimam 30 dol. več vsega skupaj. Niti ne želim imeti ničesar; vse karkoli bi dobil od katerekoli strani hočem vse porabiti v blagor svojega misijona. - Prosim Vas, dobri gospod Rese, skrbite za to, da ne bo izostala letna doklada za moj misijon, ki jo je dovolila vlada v Washingtonu, potem bom lahko dajal letno plačo L'Etourneau-ju in lahko tudi malo oblekel svoje gojence, kajti to pričakujejo Indijanci, ki dajo svoje otroke

v misijonsko vzgojo. - Čim pridem v Arbre Croche, Vam pošljem obširno šolsko poročilo, ki ga boste nato lahko poslali v Washington. Do sedaj tega nisem mogel napraviti, ker sem bil odsoten zelo dolgo iz misijona. - Molite zame, najboljši mi prijatelj na tem delu sveta, in bodite prepričani, da mislim (čutim) to iz dobrega in odkritega srca.“

Baraga se je dobro zavedal, kako izgubo je utrpel s smrtjo škofa Fenwicka; pa Bog je dopustil, da je bil še bolj preizkušen. Kak gospod Dejean bi omagal in odšel. Baragovo pismo z dne 31. okt. 1832 župniku Badinu v Detroitu nam priča, v kakšni zadregi je bil naenkrat Baraga: „Pošiljam Vam 160 dolarjev. Ne morem Vam poslati vse vsote, ki jo dolgujem pri Desnoyers-u in pri Steavens-u; to je ves moj denar. Sedaj sem v veliki zadregi. Škof Fenwick mi je dal 250 dol. Tega denarja se nisem dotaknil pred svojim odhodom v Detroit; zaklenil sem ga v kovčeg. Ko pridem sem, hočem vzeti ven 180 dolarjev, ki jih dolgujem pri Desnoyers-u in pri Steavens-u, pa najdem samo 200 namesto 250 dol. Gospoj Fisher (učiteljici) sem dolžan 20 dol.; človeku, ki ga imam, da mi opravlja hišne posle, 20 dol. Tako sem tukaj s 160 dolarji; to je ves moj denar (podčrtal. Sedaj nimam ničesar razen dolgove pri Desnoyers-u in Steavens-u. Popolnoma sem prepričan, da se ni drznil nihče izmed divjakov vdreti v moj kovčeg in iskati ter ukrasti denar. Zelo pa sumim človeka, ki ga imam; ali dokaza nimam nobenega ter ga ne morem tožiti pred sodnijo. Prosim Vas, gosp. Badin, pomenite se s gosp. Resejem in plačajte ostanek mojih dolgov pri Desnoyers-u in Steavens-u, Imejte z menoj usmiljenje; nahajam se v zelo veliki zadregi; nobenega denarja, niti enega solda (centa), brez živil,

mного ljudi na hrani, zima tako blizu itd. itd. - Molite zame, preč. gosp. Badin!“

12. nov. 1832 je poročal nato Baraga gospodu Reseju o šoli, kakor je obljubil in omenil svojo denarno stisko: „V svojem zadnjem pismu, ki sem ga pisal Vam, prečastiti, sem položil račun o denarju, katerega sem prejel za potrebe svojega misijona od pokojnega škofa. Tedaj sem Vam poročal, da sem prejel 250 dol. od pok. škofa in da mi ostane še 30 dol., če odvezam to, kar sem v Detroitu dolžan itd; ali ko sem prišel sem (v Arbre Croche), sem zapazil, da mi je bilo ukradeno, ko sem bil zdoma, 50 dol. - - - Bog mu odpusti njegov greh, meni pa daj milost, da bom potrpežljivo prenesel. - Kar se tiče naše šole, je sedaj v dobrem stanju. Imam čez 60 učencev in učenk. Fante poučuje L'Etourneau iz Detroita v branju in pišanju, v indijanščini in francoščini; računati se učijo v francoščini. - Za dekliško šolo skrbi gospa Fisher iz Mackinaca. Dekleta uči ona brati indijansko in francosko; po šoli pa jih uči ženskih ročnih del, kakor šivanje, pletenje itd. Vsak dan poučujem jaz po eno uro vse skupaj, fante in dekleta, v veri. Kadar so starši šolskih otrok tu v vasi, tedaj ostanejo otroci pri njih in prihajajo dnevno v šolo, ki jo imamo 2 uri dopoldne in 2 uri popoldne. Kadar pa odide ta ali ona družina za nekaj dni iz vasi, tedaj vzamemo šolske otroke teh družin na hrano v šolo, da otroci ne izgubijo šolskega pouka. Vsem šolskim otrokom, ki pridno obiskujejo šolo, dajemo srajce, jopičke, hlače itd, da jih tako spodbujamo hoditi v šolo. Te obleke izdelujejo šolska dekleta. Sedaj naša šola dobro napreduje, ali učitelj gosp. L'Etourneau zahteva 100 dol. na leto za svoj trud. Obljubil sem jih mu, ker šola ne more prav obstojati brez učitelja;

hočeš nočeš, imeti ga moram; toda teh 100 dol. jaz sedaj nimam; nasprotno po ropu, ki sem ga utrpel, imam mnogo manj kot nič, kajti imam dolgove in imam pravitako zelo malo hrane, tako da bomo morali živeti skozi to zimo pač vsi skupaj ob nezabeljeni koruzni juhi. Meni osebno to nič ne stri, ali kako bodo zadovoljni s tem, pa ne vem.

Prosim Vas, preč. gosp. Rese, pošljite mi, če je mogoče, kmalu onih 100 dol. za L'Etourneau. Če pa tega ni mogoče, potem jih prinesite vendar gotovo, ko nas pridete obiskat poleti.

Poleg te šole v vasi, je še ena šola, ki šteje 30 otrok, fantov in deklet, v vasi, ki ni preveč oddaljena od tu. Tam je učiteljica, ki je poluindijanskega in polukanadskega pokolenja; ona poučuje otroke v branju in krščanskem nauku. - V misijonu Arbre Croche je torej vse skupaj čez 90. skoraj do 100 šolarjev in šolaric, katerih število se bo gotovo pomnožilo. (Op. Naslednje tri vrste je napravil gosp. Rese nečitljive. Izgleda, da ga je Baraga tu prosil naj poroča to v Washington - ta beseda je na vsak način vidna!) in ne bo treba še skrbeti za izdatke za Arbre Croche, ker letna doklada, okoli 300 dolarjev, bo to krila.“

Rese je poslal to pismo Leopoldinski družbi s pripombo: „Preč. gosp. škof je moral plačati tudi 237 dol. za učno in molitveno knjigo, ki jo je izdal gosp. Baraga ter 100 dol. zgoraj omenjeni gospej Fisher v Arbre Croche-u.“

Poročila Leopoldinske družbe nam ne povedo ničesar o vseh teh udarcih, ki so zadele Baraga v tako kratkem času. Iz Baragovih poročil bi preje sklepali, da mu je šlo vse čudovito po sreči, ko piše Leopold. družbi 17. dec. 1832: „Svoje zadnje misijonsko poročilo sem poslal iz Detroita, kjer sem bival dva

meseca, od septembra do oktobra, da sem dal tiskati molitvenik v otavščini. Proti koncu oktobra sem se spet vrnil v naročje svojega misijona. Moje dobre Indijance je zelo razveselila moja vrnitev. Rekli so, da jim je bilo zelo težko biti toliko časa brez duhovnikov. Indijanski molitveniki, ki sem jih dal tiskati v Detroitu, niso bili tam vezani, temveč nakupil sem v Detroitu vse potrebno orodje in material za vezavo. Te knjige bodo vezane tukaj v Arbre Croche-u. Preč. patri redemptoristi so bili tako dobri in so pustili iti bratu Alojziju Schuh z menoj v Arbre Croche za nekaj časa. Sedaj veže ta indijanske knjige, s čimer se prištedi mnogo denarja in časa, kajti v Detroitu je en sam knjigovez, ki se bavi poleg tega še s trgovino in si vzame zelo malo časa za knjigoveštvo; pri tem pa je zelo drag. Zelo sem srečen in zadovoljen, da imam pri sebi tega dobrega brata. Indijanci se čutijo srečne, da imajo sedaj molitvenik, ki vsebuje obenem precej podroben katekizem prav v njihovem jeziku. Molitvenik ki so ga imeli do sedaj, je dal tiskati moj predhodnik lani po nekem algonkniskem rokopisu, ki je bil poln pisnih pomoti; poleg tega pa je algonkinščina, ki jo govore montrealški Indijanci v Kanadi, sicer sorodna z otavščino, toda zelo mnoge reči iz onega jezika so Otavcem popolnoma nerazumljive. Tako se je nahajalo v njihovem bivšem molitveniku prav mnogo takega, česar noben Indijanec ni zastopil. Zato veseli neizmerno te dobre Otavce njih novi molitvenik, ki govori, kakor pravijo, prav tako kot oni. Skoraj neprestano ga imajo v rokah in se ga uče na pamet, posebej šolski otroci, ki znajo že brati, se uče svojih dnevni vaj iz katekizma tako natančno, da se pogostoma čudim

nad tem. Upam da bom našel kmalu priliko, da bom lahko poslal preč. vodstva nekaj izvodov te prve knjige v otavščini. Dobri redemptoristovski brat Alojzij Schuh bo storil poleg tega, da koristi misijonu s svojim vezanjem indijanskih molitvenikov, temu misijonu še drugo trajno dobroto: namerava namreč upeljati koristno kovaško in ključavničarsko obrt. Ko je bil preteklo poletje pokojni škof Fenwick tukaj na vizitaciji, so ga prosili poglavarji tega rodu, da bi jim poslal, če je mogoče, kovača iz Detroita, ki bi ostal nekaj časa v njihovi vasi in bi naučil enega ali več Indijancev v tej tako potrebni obrti. Škof jim je obljubil storiti, kar se bo dalo, toda ni našel nikogar; ali noben detroitski kovač ni hotel iti v Arbre Croche, ali pa je zahteval vsak preveč plače; ne vem; kratkoma mi nismo dobili nobenega kovača. Poglavarji so bili vsled tega žalostni. Ko sem se pripravljal na odhod v Detroit, da dam tiskati tam molitvenik, so prosili mene zelo nujno, da jim pripelem s seboj kovača. Res sem imel srečo najti v Detroitu tega dobrega človeka, ki je prišel z menoj v Arbre Croche z dovoljenjem svojih predstojnikov, da uvede tu kovaško in ključavničarsko obrt. Nakupil sem v Detroitu vse potrebno orodje za opremo kovačnice. Indijanci so bili zelo zadovoljni, ko so videli vse orodje kakor tudi moža, ki jih bo učil rabiti to orodje, ko sem se vračal. Nekaj dni nato so se zbrali iz cele vasi in postavili majhno leseno kovačnico, ki izgleda sicer zelo revna, ki pa je zelo dragocena, ker je to prva in edina kovačnica Indijancev te dežele. Jezuiti so imeli tu v svojem misijonu tudi kovačnico, katero je vodil brat laik, ali ko so bili odpoklicani, je bila kmalu uničena. Tukaj se nahaja zelo star Indijanec, ki mi pripoveduje,

da je večkrat prinašal, ko je bil deček star 10 ali 12 let, sekire, kotle in razno železno orodje v to kovačnico popravljat. On je zelo zadovoljen, da je dočakal dan, ko spet gleda kovačnico med Indijanci. Poglavarji so izvolili zelo spretnega in ponižnega moža, ki se bo učil obrti in jo bo vodil naprej po odhodu brata laika.

Kar se tiče naše šole, je sedaj v najboljšem stanju. V začetku, ko sem prišel sem, je bilo malo šolarjev, vse skupaj samo okoli 40, ker mnogo šolarjev mojega prednika je izstopilo in dalje časa niso več hodili v šolo, čeprav so znali še zelo malo. Skušal sem spraviti skupaj te izgubljene ovčice, kolikor sem mogel. Sedaj imam vseh skupaj 86 šolskih otrok, namreč 49 dečkov in 37 deklet. Naša arberkroška šola se nahaja v dveh krajih: prvič tukaj v farni vasi, kjer obiskuje šolo 56 otrok, namreč 30 dečkov in 26 deklet; potem pa je šola malo proč od farne vasi v mali vasici, kjer poučujejo 30 otrok, in sicer 19 fantov in 11 deklet. V župni vasi učita v šoli gosp. L'Etourneau in gospa Fisher; verski pouk pa imam vsak dan po eno uro. Učitelj je bil rojen v Detroitu in je učil že pod mojim prednikom, pa se je vrnil za nekaj časa nazaj v Detroit. Že dalje časa je spet tukaj. S svojo gorečnostjo in svojim pobožnim življenjem je v veliko korist naši šoli. Tudi je dober mizar in dober godec in pevec. Nekaj mladih Indijancev poučuje tudi v mizarstvu in nekaj v godbi in petju. Učiteljica gospa Fisher poučuje dekleta v branju in v potrebnih hišnih opravilih, kot šivati, plesti, presti, plesti slamnike. Drugo šolo v sosednji vasi vodi učiteljica, ki je imela sicer indijansko mater, ki pa je bila dobro vzgojena v Montrealu v Kanadi. Od časa do časa obiščem to šolo in izprašujem otroke.

Izkusil sem večkrat, da sploh ni korist-

no, temveč nasprotno zelo nevarno, imeti mnogo otrok skupaj. Zato nisem hotel slediti načelu sprejemati mnogo šolskih otrok v hišo. Puščam jih torej pri njihovih starših, od koder prihajajo ob določenih urah v šolo; in opažam, da je to staršem ljubše ter da je to otrokom v večji blagor.

Odkar sem se vrnil iz Detroita, sem šel samo enkrat na misijon, kjer sem krstil 5 oseb (11. nov. v Starem Arbre Croche-u: Mekategaiachk - Črni galeb, star 60 let -, žena Achikibaga - List poganja, stara 57 let - in 3 mali otroci); na drugič sem še preložil nekaj drugih, ki niso bili dovolj poučeni. Sedaj pozimi bo pač malo krstov; ali prihodnjo pomlad upam imeti še mnoge krste, če me ohrani Bog pri življenju; potem pa bo kmalu konec spreobračanja poganov v Arbre Croche-u, kajti če odšteje človek te, ki se pripravljajo na krst za prihodnjo pomlad, potem ostane še malo poganov v tej pokrajini. Ti pa so večinoma stari, trmasti, v pijančevanju zakrknjeni ljudje, o katerih je malo pričakovati. Ali dalje gori proti severu, posebno ob Gornjem jezeru, je še mnogo poganov.

Slišim praviti, da ne bi bili nepripravljeni sprejeti krščansko vero, samo če bi prišel kdo tja in bi jim jo oznanil. Želim in sem odločen posvetiti se temu misijonu prihodnje leto, če dobim od svojega škofa za to dovoljenje. Ta kraj je sicer daleč od tu, kakih 400 ameriških milj v teritoriju Northwest ali še v področju cincinatske škofijske administracije. Priporočam to svojo zadevo pobožnim molitvam Leopold. društva.“

Tajnika Leop. družbe Lichtenberga je vprašal Baraga v pisemcu, ki ga je priložil poročilu, če bi lahko pričakoval neposredno podporo, ki ne bi šla preko gosp. Reseja: „Prosim Vas tudi, pišite mi tudi, če bi bilo mogoče, v slučaju,

da ustanovim novi misijon ob Lake Superiorju, dobiti primerno podporo, približno 300 dolarjev, ki bi bili meni neposredno poslani; kajti če pošljete denar v Cincinnati, čeprav z izrecnim naročilom porabiti ga za moj misijon, mi ga bodo maloverjetno poslali v celoti. Če bi bil tako srečen, ustanoviti oni misijon, potem Vam bom gotovo vse poročal; rad bi samo vedel, če smem tudi računati na neposredno podporo.“

28. jan. 1833 Baraga še ni vedel, če je poravnal gosp. Rese dolg, ki ga je napravil Baraga v Detroitu, ko piše gosp. Badinu: „Danes Vam pišem zato, da napravim nekaj vprašanj, ki me vznemirjajo. Najprej me skrbi zvon našega misijona, ki sem ga dal prelit v Detroitu; upal sem ga imeti pred zimo, pa ni prišel. Prosim Vas, gospod Badin, povejte mi, če je končan in kje se nahaja.“

Nadalje ne vem, če je prišel gosp. Rese v Detroit ali ne, in kako ste se poravnali z njim; ali Vam je plačal, kar ste mi posodili, in če je sprejel moje pismo iz Mackinaca itd. Kako ste se pogodili s Steavensom in gosp. Desnoyersom glede mojega računa? Prosim Vas, povejte mi, če je gospodična Williams še odločena priti semkaj, kakor je bila, ko sem bil v Detroitu. Prosim Vas, povejte ji, da bi jo imel zelo rad tukaj za našo šolo. Mislim, da bi napravila dobro delo, če bi prišla sem. Plačal bi za njeno pot, to se razume.

Baraga še ni imel dovolj težav, kakor razvidimo iz njegovega pisma gosp. Rese-ju z dne 14. febr. 1833: „Vaše cenjeno pismo z dne 8. dec. lani mi je povzročilo tolažbo in veselje, pa tudi začudenje in skrb: Tolažbo in veselje, ker uvidim iz njega, da ste pripravljeni preskrbeti mojemu misijonu vso potrebno pomoč in podporo; začudenje, ker mi v njem javljate, da pride v moj misijon

ena izmed mojih sorodnic, kar me zelo preseneča; končno zaskrbljenost, ker pišete, da bi rad prišel gosp. Lichtenberg k meni v moj misijon, kar Bog Vsemogočni ne daj. Kaj naj bi z njim napravil, s čim naj bi zaposlil njegovega bujnega duha. Prosim Vas, pišite še enkrat prav krepko, naj ne prihaja na noben način. Jaz mu bom tudi pisal.

Prosim Vas, pišite mi takoj, ko to pismo prejmete, prav jasno, kakšna oseba iz Avstrije želi priti v moj misijon in kdaj bi prišla. Prosim pišite mi tudi, koga sumijo, da bo postal cincinnatski škof, in koga da bo detroitski škof. Zahvaljujem se Vam za 100 dol., katere ste nakazali pri g. Abottu v Mackinacu za tukajšnjega učitelja. Zahvaljujem se Vam tudi za lepi liturgični koledar (Ordo), ki ste mi ga poslali; zelo sem zadovoljen, da ga imam. Vesel in zadovoljen sem tudi, da bom dobil toliko denarja in cerkvenih paramentov iz Avstrije. Prosim Vas, da mi vse to čimpreje pošljete, ker tega zelo potrebujem. Odkar sem se vrnil iz Detroita, nimam niti enega centa (bora), kakor boste sami videli, ko pridete semkaj. Prosim Vas priti to spomlad čisto gotovo semkaj; bil bi zelo žalosten, če ne bi prišli.

Še dve stvari: Prvič: Ali bi mi mogli preskrbeti Supplementum -- (Dodatek baltimorske škofije - k cerkvenim pravilom) in mi ga prinesiti, ko boste prišli semkaj? Zelo rad bi imel to knjigo. - Drugič: Brat Salezij (pravilno: Alojzij), ki je pri meni v Arbres Croche-u in veče knjige za Indijance in ki kuje, se priporoča v Vašo molitev in v molitev svojih sobratov v Cincinnatiju. Zelo želi prejeti kako pismo od p. Tschenhensa.

Če boste prišli v Arbres Croche, boste gotovo zadovoljni; sedaj imamo dobro opremljeno šolo, kovačnico,

knjigoveznicu, mizamico itd. Prosim Vas, pišite War Departmentu (Ministrstvu za vojsko), naj ne preneha s podporo, katero nam je začela dajati; dobro jo uporabljamo.

Prosim Vas prinesite mi osebno (podčrtal) onih 1100 goldinarjev, katere mi pošiljajo iz moje domovine, kakor tudi cerkvene paramente in pisanja, da se ne bo ničesar izgubilo; razen če se primeri kaka zelo varna priložnost.“

Baraga je moral sedaj hitro obvestiti gospodično Williams, naj ne prihaja. To je storil Baraga potom pismo gosp. Vincentu Badinu z dne 18. febr. 1833: „Pred kratkim sem prejel od g. Rese-ja pismo, kjer mi pravi, da pride neka moja sorodnica k meni v Arbre Croche posvetit za vselej indijanskim misijonom. Ta novica me je zelo presenetila. Če res pride, bo učila tukaj v šoli z gospo Fisher. Zato Vas prosim, gosp. Badin, bodite tako dobri in povejte gospodični Williams, naj ne prihaja semkaj. Tedaj ko sem jo prosil, da bi prišla semkaj, nisem vedel, da pride ena mojih sorodnic k meni. - Ali mogoče že kaj veste, kdo bo cincinnatski škof ali detroitski škof? Kako se ima Vaš gospod brat; ali je še pri življenju?

Če želite imeti še indijanskih knjig, ki sem jih dal tiskati, mi pišite; dam jih Vam še.“

4. marca 1833 je pisal Baraga izjema samo sestri. Pismo pa ne vsebuje nobenih misijonskih poročil, ker ta je obljubil Leopold. družbi: „Tvoje izredno ljubeznivo in neizmerno razveseljivo pismo z dne 18. jul. 1832 sem prejel šele predvčeraj 2. marca. Navadno prejmem tvoja pisma zelo pozno. Zdi se mi, da je tega kriv Cincinnati; poznam Cincinnati v tem oziru. Zato bi bilo bolje, če bi uredila v prihodnje svoja pisma

na me po navodilu, ki ga bom dal zate spodaj. Vidim, da nisem prejel vseh pisem, ki si mi jih pisala v Ameriko. Ne bi ti tega naznanil, ker vem da Te to žalosti, ali Ti to zahtevaš. Sporočam Ti torej, da Tvojega prvega pisma nisem prejel, kakor razvidim iz onega z dne 29. junija do 18. julija 1831, ki ga imenuješ svojega drugega, in ki je prvo, ki sem ga prejel od Tebe v Ameriki. Kar si mi pisala in poslala po patrih Redemptoristih, sem vse prejel, razen zabožka s križci, se nahaja, kakor pravijo, v njihovem velikem zaboju, ki ga še niso prejeli. Ta zabožek upam dobiti prihodnje poletje. Tvoje tretje ali predzadnje pismo obstoječe iz 2 in pol drobno pisanih pisemskih listov, kakor praviš, nisem prejel, toda leži v Cincinnatiju, kakor sem slišal. Prejel ga bom brezdvomno prihodnjo pomlad. Tvoje četrto pismo sem končno prejel predvčerajšnjim z nepopisnim veseljem. - Ne bodi zaradi tega žalostna, draga Amalija! da ne dobim vseh Tvojih pisem; končno se je izgubilo samo eno, prvo; mogoče pa dobim kdaj popolnoma nepričakovano tudi še tega, kakor se zgodi včasih v tej deželi. Najino dopisovanje je po naravi dolgotrajno in težavno, posebno od moje strani, kajti tu v Arbre Croche-u ni nobene pošte. Pogostoma moram čakati mesece, preden najdem priložnost, da lahko odpošljem svoja pisma na prvo pošto postajo, in da dam prinesiti od tam pisma name. - - - Obvestilo, da mi pošiljaš 18 oljnatih slik, me neizmerno veseli. Bog vsemogočni naj dopusti, da bi jih nepoškodovane prejel. Kakšen velik zaklad bo to za moj misijon, posebno če se mi bo dovolilo ustanoviti novi misijon na severu (v La Pointu). - - - Ne bom odlašal in Ti bom poročal, ne da bi čakal, ko bom prejel ta zaklad. Tudi obvestilo o znatni

denarni pošiljki in cerkvenih predmetih, ki mi jih pošiljate, me je zelo razveselilo. Dal Bog, da bi vse to dobil; zelo sem tega potreben in ga bom zelo koristno porabil. Čim bom prejel vse te reči, se bom srčno zahvalil brez odlašanja vsem svojim dobrotnikom. Te misijonske darove upam prejeti prihodnjo pomlad, kajti sedaj pozimi se ne da dobiti ničesar semkaj, razen od časa do časa pisma, katera prenašajo dobro plačani seli iz Detroita v Mackinac, čez 300 ameriških milj daleč. Od Mackinaw-a (ali Mishilli-Mackinaw), vasi ali mesteca, kjer bivajo katoliški Kanadčani, protestanti in Indijanci, do Arbre Croche-a se šteje približno 48 do 50 ameriških milj. Mišigansko jezero je sedaj pozimi popolnoma zamrznjeno, cest pa v tej divji deželi ni nobenih in tako je treba čakati, da se spet začne plovba, da človek lahko dobi stvari. Sedaj pa še ena zelo važna prošnja do Vas, dobrodelni pospeševalci in podpiratelji mojega misijona! - Vselej rabim človeka, ki bi opravljal naše male hišne posle, posebno za sekanje drv itd. Res je, da me preskrbe Indijanci takoj z drvimi, čim vidijo, da jih ni več; toda oni tudi nimajo vselej časa, imajo tudi svoje posle, poleg tega pa mi nasekajo samo dolga drva za kuhinjo, katera je treba navadno presekatii za naše majhne sobne pečice. Ali tega človeka moram dobro plačati, s tem uide mnogo misijonu. Zdi se mi, da bi bilo za moj misijon zelo koristno, če bi mogel dobiti semkaj zvestega Kranjca, neporočenega delavnega zdravega moža, dobrega vedenja, ki bi se hotel posvetiti iz ljubezni do Boga misijonski službi, kakor nekda j brati laiki jezuiti. - - - Prosim Te, draga Amalija, skušaj mi pridobiti takega misijonskega pomočnika. Daj mogoče oznaniti s prižnice, npr. pri frančiškanih. Če dobiš

sposobnega moža, potem skušaj spraviti skupaj od pobožnih misijonskih dobrotnikov 3 do 4 goldinarjev za njegovo potovanje. Pridejal sem tu malo priporočilo v več jeziki h, katerega lahko pokaže na svojem potovanju. - - - Ljuba Amalija, pri tej priložnosti bi mi lahko poslala nekaj stotin ali tisoč barvanih otroških slik (približno v velikosti osmerke), ki jih lahko dobiš pri dobrodelnem gospodu Dežmanu. - - - Moj naslov: Prečastiti gosp. Friderik Baraga, misijonar v Arbre Croche-u, blizu Mackinaw, Mišiganski teritorij, Združene države Amerike, pri gosp. Abbottu v Mackinaw.“

Gosp. Rese je ravnal skrajno neresno, ko je hotel Barago presenatiti s prihodom njegove sestre, Baraga mu je moral odkrito povedati, da je ne želi, ker bi bila misijonu samo v breme: „Pisali ste mi, da želi priti k meni ena mojih sorodnic iz Avstrije, da bi se posvetila misijonski službi, in da ste ji to dovolili, toda meni niste natančneje določili, kdo bi bila ta moja sorodnica; šele zadnjič sem izvedel, ko sem prejel pismo od svoje starejše sestre, ki ste mi ga Vi doposlali, da je moja mlajša sestra ta, ki hoče priti k meni. - Povedati Vam moram odkrito, gospod Rese, da sem čisto in popolnoma s tem nezadovoljen, da bi prišla ona semkaj. Ona ne zna niti francoske besedice in se je tudi ne bo nikdar dobro naučila. Kaj bi mogla torej tu dobrega storiti? Napravila se bo zelo nesrečno, če pride. Takoj sem ji pisal, ko sem prejel to vest; toda koliko časa bo še preteklo, predno bo dobila moje pismo. Pisal sem ji in jo zelo prosil, naj ne prihaja na noben način. Če jo bo dobilo moje pismo le še doma, potem gotovo ne bo prišla. - Iz prav istega pisma moje starejše sestre tudi razvidim, kakšne lepe in koristne predmete mi pošilja iz Ljubljane. Prosim

Vas še enkrat zelo resno, da mi daste gotovo vse poslati, kar so mi nabavili in poslali moji sorodniki iz svojega lastnega premoženja, kakor tudi ves oni denar, ki je bil nabran zame v Ljubljani. Rad plačam prevozne stroške, ki pridejo na moj del. Če pa moje stvari ne bi prišle preko Cincinnatija, potem je ta previdnost odveč. -

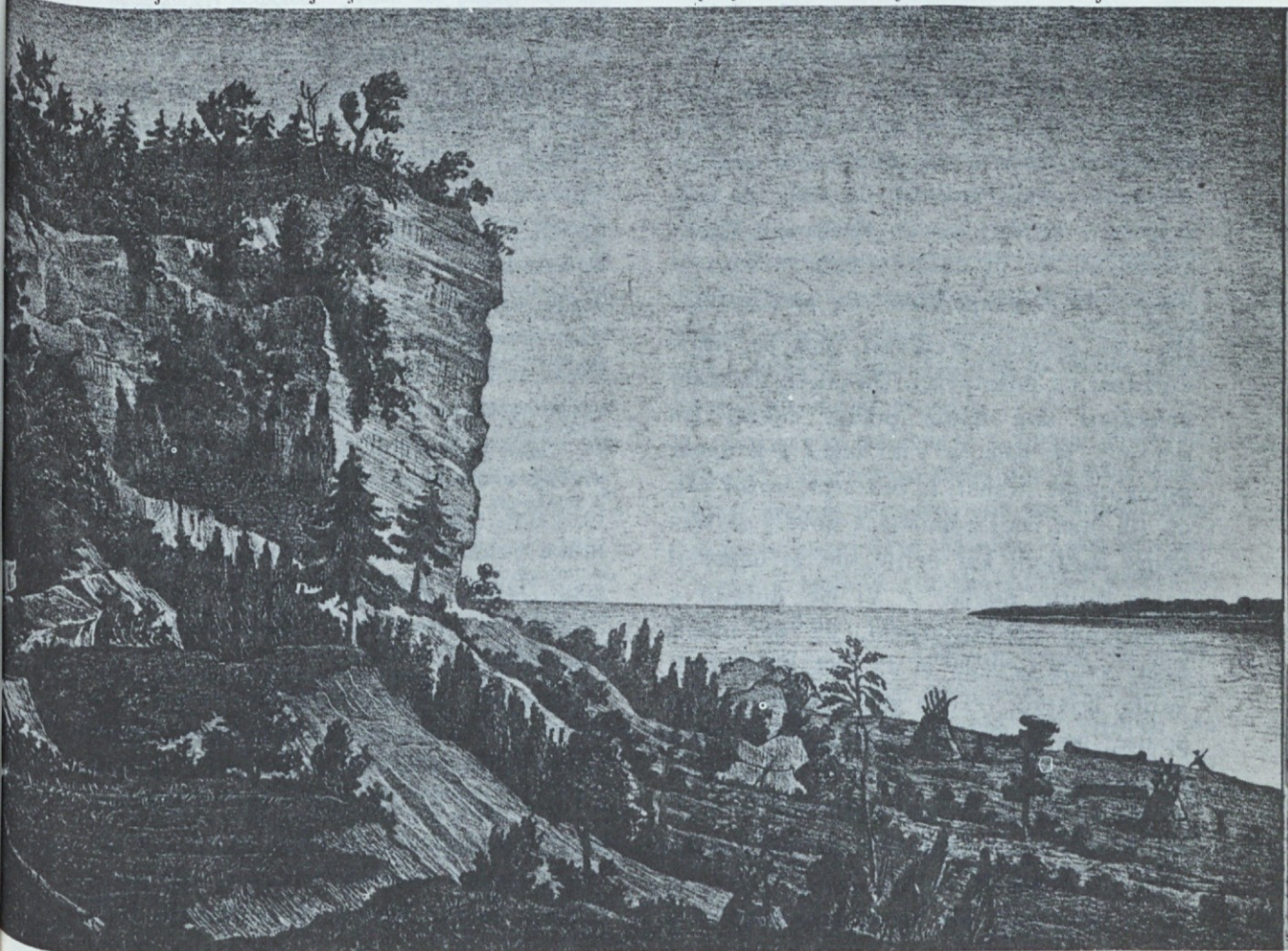
Prosim Vas, gospod Rese, pridite gotovo spomladi k nam; moram se pomeniti z Vami o važnih stvareh, o katerih se potom pisem ne da zmeniti.

P. S. To pismo sem pisal 5. marca, ali ker ni bilo prilike, ga odpošiljam šele danes 20. aprila v Mackinac. Mogoče Vas to pismo ne bo našlo več v Cincinnatiju.“

Nekaj dni nato, 7. marca 1833 je napisal Baraga obširno pismo in prosil gosp. Rese-ja za dovoljenje iti v La Pointe.

Med drugim piše: „Tukaj v Arbre Croche je sedaj skoraj vse krščansko in v najboljšem reku. Duhovnik, ki pride semkaj za menoj, bo vodil svoj posel lahko naprej. --- Čelo sedaj, ko nisem pisal niti za en krajcer v svojo domovino, mi pošiljajo 1100 ali raje, kakor mi piše moja sestra, okoli 1200 goldinarjev poleg mnogih dragocenih cerkvenih predmetov in slik. - - - Toda ne želim oditi tja (v La Pointe) še letos pomladi. Vseeno Vas prosim, da bi pripeljali letos pomladi, ko nas boste prišli obiskat, s seboj duhovnika, ki bi bil določen za arberkroški misijon tukaj. Hotel bi mu dati navodilo, kako bi mogel voditi ta misijon dobro naprej, skozi ta čas, dokler ostanem tukaj.“

Gospod Rese je povzročil s svojim samovoljnim dovoljenjem Baragi še drugo neprijetnost. Vsaj trenutno se je zelo

zameril gospodični Williams, ki jo je še pred kratkim vabil, da bi prišla nazaj v Arbre Croche učiti. Moral je preklicati svoje vabilo in je dobil razdražen odgovor. Izgleda pa, da je bila gospodična Williams dobra ženska, ker je Baragovo pismo ohranila: „Prejel sem Vaše pismo z dne 27. marca, ki je polno očitkov, ki jih je narekovala Vam Vaša občutljivost. Želim Vam odgovoriti prav mirno in za zveličanje Vaše duše, če hočete imeti od tega korist.

Želeli ste priti v arberkroški misijon in obljubili ste mi to; jaz pa sem Vam obljubil, da Vas bom sprejel. Ali spominjam se prav dobro, da sem Vam pustil svobodo Vaše volje priti ali pa ne priti, predvsem ko je bil gosp. Badin, Vaš spovednik, vselej proti Vašemu načrtu. Jaz sem imel vselej namen poklicati Vas semkaj, dokler mi ni pisal gosp. Rese, naš generalni vikar, da je dal, brez moje privolitve in ne da bi sploh za to vedel, dovoljenje moji sestri priti v moj misijon pomagat v naši šoli; in še več, da želi pripeljati semkaj sestro Margareto Makatebinessi, da bi učila v šoli. - Vam je znano, da je gosp. Rese moj predstojnik.

On ima pravico urejevati, jaz pa imam dolžnost se pokoravati. On pravi, da hoče pripeljati dve osebi poleg, moram jih sprejeti; ko bom pa imel tukaj dve osebi poleg gospe Fisher, ki je tretja, se mi zdi, da jih bom imel popolnoma dovolj za naš ubogi misijon; kaj želite, da bi napravil še s četrto osebo? - Vi me dolžite s precejšnjo občutljivostjo, da se nisem držal svoje besede in da sem Vam storil veliko krivico. - Toda gospodična! predno sodite, premislite okoliščine. Ali ni moja dolžnost, se vdati uredbam svojega predstojnika? Če on določi osebe za ta kraj, ali bi jih smel odkloniti ali jih poslati nazaj? Če pošlje on več oseb, kakor jih je tu potrebnih, ali bi mi bilo dovoljeno

obremeniti misijon s še eno osebo brez potrebe? Kje naj nastanim 4 osebe? Kako jih naj zdržujem in oblačim dostojno, ne da bi obremenil preveč misijona? - Tedaj ko sem Vam obljubil, da Vas bom sprejel v ta misijon, sem imel samo gospo Fisher, katere pogostoma ni doma, ker gre vselej z menoj v razne misijone; potreboval sem še eno osebo za deklinško šolo, kadar gospe Fisher ni doma; bilo je torej s tem namenom, da sem Vas prosil. Ali ko je določil moj predstojnik, ki ima najprej pravico razpolagati z misijonskim osebjem, dve drugi osebi za ta kraj, sem jih moral sprejeti. Potem pa sem jih imel več, kot sem jih rabil in Vas nisem mogel poklicati. Toda Vi lahko uvidite, da se to ni zgodilo, ker sem se jaz premislil, temveč ker je določil to moj predstojnik, ki ima prvi pravico določati misijonsko osebje...“

Baraga je pisal zaradi tega tudi gosp. Vincentu Badinu, spovedniku gospodične Williams: „Dobil sem pismo gospodične Williams, ki sem ga odkrito odgovoril. Prosil sem jo, naj ga pokaže Vam, gosp. Badin, ker ste njen spovednik. Upam, da boste uvideli, da nisem tako kriv, kakor misli gospodična Williams. Če pride gosp. Rese semkaj, bo on določil to zadevo z večjo gotovostjo. - Gospod Badin! Vi mi ne odgovorite glede zvona, ki sem ga dal preliti v Detroitu. Zelo sem v skrbeh za ta zvon. Ali je končan ali ne? Kdaj ga lahko pričakujemo? - Lepo Vas prosim, gosp. Badin, odgovorite mi. - - - Gospa Fisher se priporoča v Vašo molitev in prav tako jaz.“

3. junija 1833 je poslal Baraga poročilo iz Arbre Croche-a: „Imam spet mnogo razveseljivega poročati Le opold. družbi; ali s svojim časom sem v taki stiski, da si moram odtrgati od malo spanja, ki ga imam, nekaj ur, da pokažem pobožnim članom Leop. družbe, ki podpirajo tako

MISCELLANEOUS.

LEOPOLD SOCIETY IN AUSTRIA,

FOR THE SUPPORT OF POPERY IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

[Continued.]

Extracts from the sixth and seventh Report of this Institution, translated from the German.

The following extracts are from the letters of Frederick Baraga, Missionary Priest at L'Arbre Croche, [Michigan] under dates of June 3d, July 5th, and October 12th, 1833.

"When I found out, by personal observation, the oppressed condition of these Christians," (says Mr. Baraga,) "I resorted to other means. I made use of tempting presents; as checked cloth for saints, [for the Indians are very fond of checked cloth,] little scissors, needles, thread, &c., particularly a good deal of tobacco, to the use of which the Indians are passionately addicted. When the pagans saw me come with these presents, they were milder and more conciliatory, and promised to let the Christians alone, but would not consent to the erection of a church on their island. I continued to make them presents whenever I visited them. [This cost me a good deal of money, but it is the only way that Christianity could be introduced and maintained in this little island.] On my last visit I brought much tobacco, and distributed it among the stiff-necked pagans, and I complained that in spite of all the good I had done them, they were hostile to me and my Christians, my children, and prevented the building of a church in which we could in common worship the Great Spirit agreeably to our faith. I told them much more, so that their hard hearts appeared to be a little touched. * * * *

"I thank all the benefactors and patrons of the Leopold Foundation for all the money and other useful presents I have received from them. All these presents are very reasonable and acceptable to my church and my few converts, and many of the articles, as church attire, *holy images*, and beads, are not to be had in this country even for money. The converted Indians have so great a desire and reverence for *these things*, that they will have them, and if one of them loses his beads or his little cross, he comes to the missionary to get another. On this account I need a vast many of these articles."

From observations made by Mr. Baraga, the conversion of the Indians, (many of which conversions are mentioned,) is attributed, not to the Holy Spirit, but either to the Indians themselves, or to the Priests. The following may serve as a specimen:

"***On the 5th of June, I baptized at Old L'Arbre Croche, one of my stations, seven hours from

this village, fifteen heathen, mostly adults, *who had prepared themselves* during the winter for baptism."

Speaking of another place, he says:

"Here I spent some time; and on the day I left, I administered baptism to the Indians whom I had prepared and found qualified.

his doctrine; on the contrary, there came a poor Catholic Priest, destitute of all temporal goods, provided only with the *precious treasures** of truth and salvation, and in a few days not only were forty-six in one place completely gained over, but many others promised certainly to embrace the Catholic religion, so soon as I should come to reside permanently among them. Further the Protestant preacher has not gained over a single Indian in any other village of that country (probably because they did not belong to his charge!) while forty Indians in neighboring places, during a single missionary tour, have been converted to Catholicism, and far more have

* Such as beads, images, and tobacco.

Odlomki iz dnevnika *Downfall od Babylon, the Triumph of Truth over Popery* (letnik 3, štev. 16), N. Y. 24. junija 1837. List je izdajal Samuel B. Smith, ki je bil nekaj let katoliški duhovnik (late a Popish Priest). Pohujšal se je, ker so njegovi farani v Raisin River (Monroe) ob nedeljah plesali. Doma, v Philadelphiji, protestanti tega niso delali.

dobrodelno misijonske namene, razveseljive uspehe naših trudov, v čast božjo in v tolažbo vseh, katerim je dušno zveličanje bližnjega pri sre.

Pozimi je malo dela v mojem misijonu. Skoraj vsi pogani odidejo v jeseni daleč proti jugu in ostanejo tam čez zimo ter se vračajo nazaj šele majnika. Zima je tukaj strašno huda. Celo Mišigansko jezero je zamrznjeno, vse je pokrito z globokim snegom, poti ni nobenih, treba je gaziti v snegu, če hoče iti človek kam pozimi. Indijanci hodijo pozimi na krpljih, na katerih hitro in z lahkoto hodijo, ker so vajeni na to od mladosti; toda kdor v tem ni vajen, hodi z njimi s težavo. To zimo sem imel opraviti nekaj nujnega

v Michilli - Mackinacu (v malem mestecu, ki je približno 50 američanskih milj daleč od Arbre Croche-a). Moral sem iti tja na krpeljih, kajti na drug način človek tukaj pozimi ne more potovati. Le z velikim naporom in z neverjetno težavo sem mogel doseči cilj svojega potovanja. Mnogokrat sem omahnil med potjo brez moči v sneg, da bi se malo odpočil. Indijancem, ki so me spremljali, sem se smilil in so vselej počakali name. V dveh dneh sem končno prišel v Mackinac. Mislil sem, da bom hodil lažje na poti nazaj, toda hodil sem težje. Mnogokrat sem mislil, da sploh več ne morem priti z mesta. Krplja ali takozvani raketi so zelo veliki in težki; človek se z njimi izredno utruji, če ni vajen nanje. - Tukaj imam pozimi opraviti samo z domačo vasjo in z dvema bližnjema vasicama. V teh vaseh pa bivajo pozimi sami kristjani; pogani prezimujejo vsi na jugu, kjer živijo od lova. Ali sedaj na pomlad je spet vesel čas zame. Jezero je odprto, spet lahko hodim na misijonska potovanja in poiščem izgubljene ovce Kristusove. Na svoje prvo misijonsko potovanje sem šel letos 30. aprila (na otok Little Detroit). - - - Na svojem potu nazaj sem obiskal še drugi mali misijon z imenom Manistie, o čigar nastanku in začetku sem poročal lani. Imel sem tu veliko veselje videti, da žive ti Indijance, katere sem krstil lansko poletje, zelo zvesto po svoji veri in da napredujejo tudi zelo v krščanskem nauku. Prezimoval je letos Indijanec iz Arbre Croche-a, ki dobro razume krščanski nauk; od tega so se naučili.

- - - Od Manistie smo se peljali na Bobrov otok. - - - Kristjani tam so sklenili takoj po svoji spreobrnitvi postaviti malo cerkvico na svojem otoku. Napravili so v ta namen že predpriprave, ali pogani so to preprečili in žugali, da bodo cerkev zažgali, če bi katero postavili. Ko sem videl v kaki stiski so kristjani, sem se zatekel k zvijači. Ko sem spet prišel, sem prinesel s seboj privlačna darila: pisano blago za srajce (divjaki imajo radi pisane srajce), male škarjice, šivanke, bucike, nit (sukanec) in podobno in mnogo tobaka, ki ga imajo Indijanci strastno radi. Ko so me videli prihajati s temi darili, so postali bolj mili in bolj spravni. Obljubili so, da bodo pustili kristjane pri miru, ker sem jim povedal, da jim bom prinesel s seboj vselej nekaj, če se bodo obnašali miroljubno nasproti kristjanom, posebno tobak; nasprotno pa jim ne bom dal nikdar ničesar več, če jih bodo še nadalje nadlegovali.

- - - 24. maja sem se končno vrnil v Arbre Croche. Tu me je čakalo utrudljivo in preobloženo delo, posebno mnogo spovedencev, ki so želeli opraviti svojo pobožnost za binkošti. Mnogo dela in težav, pa tudi mnogo nebeške tolažbe! Binkoštna nedelja letos je bil najsrečnejši dan mojega dosedanjega življenja. Krstil sem ta spomina vredni dan 38 poganov v arberkroški misijonski župni cerkvi. Toliko jih še nisem krstil nikoli naenkrat. Med njimi je bilo samo 6 malih otrok, vsi drugi so bili več ali manj odrasli ali stari ljudje. Na binkoštni ponedeljek sem krstil samo 6 odraslih;

prvega junija spet 3 in danes 3. junija 2, in ta teden jih je še 10 ali 12 določenih za krst. Bog bodi zato neskončno zahvaljen! Čutim se neskončno srečnega, da me je postavila Njegova presveta Previdnost brez vsakega predhodnega zaslužnja v srečni položaj misijonarja Indijancev. Zahvaljujem se mu iz dna svojega srca za to. Da bi le mogel prav vredno in goreče opravljati sveto službo, ki mi jo je zaupal! Da bi mu le mogel pridobiti mnogo duš, pripeljati le mnogo njegovih izgubljenih ovac v njegov ovčji hlev! - - - Zahvaljujem se vsem dobrotnikom in onim, ki se udeležujejo pri zveličavnem društvu Leopold. ustanove za koristna darila, katere sem od njih prejel, namreč podobice, rožne vence in križce. Te stvari so mi neogibno potrebne v misijonu, pa jih človek tukaj ne more kupiti. Spreobrnjeni Indijanci zelo visijo na teh stvareh in jih zelo častijo, tako da jih hoče imeti vsak. Če kdo izgubi svoj rožni venec ali križec, pride takoj k misijonarju po drugega. Zato rabim čudovito veliko teh stvari. - - - Imam tu še mnogo lepih izgledov in upanj, da se jih bo mnogo spreobrnilo.“

Tajniku Lichtenbergu je dodal istega dne še kratko pisemce: „V kratkem Vam upam poslati spet sporočilo, s še bolj važnimi podatki, ker grem v nekaj dneh spet, če je božja volja, na veliko misijonsko potovanje. Čim se vrnem, Vam bom takoj o tem poročal. - - - Zaboja, ki mi ga je sestra poslala, sicer še nisem dobil, ali tu imam že obvestilnico, da je v New Yorku; sedaj ni več nobene nevarnosti.“

Ohranjena je Baragova prošnja na indijanskega nadzornika za Michigan, H. R. Schoolcrafta: „Indijancem v Little Traverse (Arbre Croche-u) manjka zelo tobaka. Zato Vas prosijo, da bi bili tako dobri in bi jim poslali kaj tobaka, prosim Vas, gospod! - Arbre Croche, 17. julija 1833.“

26. julija 1833 poroča Baraga zelo obširno o svojem misijonskem potovanju v Grand River: „Na teh svojih misijonskih potovanjih prihajam navadno v kraje, kamor še ni stopil noben duhovnik, kakor pričajo najstarejši divjaki, kajti jezuiti, ki so imeli tukaj misijon, so se držali samo Arbre Croche-a. - - - 5. junija sem krstil v Starem Arbre Croche (t.j. v Cross Village-u), v vasi blizu Arbre Croche-a 15 poganov, ki so se pripravili preteklo zimo na krst, večinoma odrasli ljudje. Večkrat napravljam misijonske obiske v tej vasi, ker je oddaljena samo 7 ur hoda od Arbre Croche-a. Krstil sem tam že mnoge Indijance, ali še nikoli toliko naenkrat kot tokrat. 7. junija sem šel na malo daljše misijonsko potovanje (v Grand River) - - -. Za Arbre Croche, ki je sedaj skoraj ves pokristjanjen, se zelo skrbi v duhovnem in svetnem oziru. Duhovniško stanovanje je vzdržljivo in napravljeni so bili že razni koraki, da se izboljša in popravi cerkev. Upam, da bo postavil moj naslednik v tem misijonu brez velikih težav vsa poslopja, ki služijo za bogočastje in za stanovanje, v dobro stanje. Če pa bi bila nastavljena dva duhovnika v Arbre Croche, kakor

je predlog zaradi velikega narastka tega misijona, ker sem krstil v dveh letih, ki sem jih tu preživel, 454 Indijancev, ne da bi računal onih 85 ob Veliki reki, potem bodo naravno stanovanjska poslopja premajhna. Končno poročam obenem tudi, da sem prejel 10. julija dolgo željno pričakovani zaboj napolnjen z zelo koristnimi misijonskimi darili, ki so mi jih doposlali moji sorodniki in drugi dobrotniki iz domovine, kakor tudi, da sem prejel 1100 goldinarjev iz ljubljanske škofije, katere lahko porabim, kakor pišejo moji sorodniki (t.j. sestra Amalia), kakor bom sam določil, v blagor misijona. Porabil jih bom sedaj po izrecnem naročilu svojega prevzvišenega škofijstva zato, da ustanovim novi misijon ob Veliki reki.“

29. julija 1833 poroča še sestri Amaliji: „18. t.m. sem začel to pismo, pa šele danes ga lahko spet nadaljujem. Neverjetno je, koliko imam tu opraviti poleti, pozimi pa skoraj nič. Poleti sem skoraj vselej na misijonskem potovanju, da poiščem izgubljene duše, ki celo zimo nimajo tolažbe videti duhovnika. Če pa pridem potem spet za nekaj dni domov, sem tako zaposlen s spovedovanjem, da komaj utegnem jesti in najdem čas za potrebno spanje.“

25. avgusta 1833 je poslal lahko Baraga svoje zadnje poročilo iz Arbree Croche-a. Pismu je priložil prerijske zemljevide, kjer je zaznamoval vse misijonske postaje, katere je do tedaj ustanovil. „Sem na tem, da bom zapustil Arbree Croche in da odidem na kraj, ki mi ga je določila Previdnost in moji predstojniki- - -. Proti koncu julija sem šel spet na misijonsko potovanje. V vasi blizu Arbree Croche-a, ki je precej velika in popolnoma spreobrnjena, so zgradili Indijanci čedno cerkvico, katero

sem blagoslovil Bogu na ime sv. Ignacija Lojolskega in v njej sem bral prvo sv. mašo. Potem sem nadaljeval svoje potovanje in obiskal sem Manistie---. (Nato je obiskal Baraga še zadnjikrat Maši Detroit in Bobrov otok). Hitel sem, da se vrnem domov, ker sem slutil, da je prišel moj naslednik že v Arbree Croche ko sem bil odsoten. Nisem se motil v svoji slutnji. Preč. pater Simon Saenderl iz kongregacije Presvetega Zveličarja in predstojnik redemptoristov v Ameriki, je prišel 6. avgusta iz Green Bay-a, preživel preteklo zimo, v Arbree Croche poleg dveh bratov lajikov iz iste kongregacije; tretji je že 10 mesecev tukaj (t.j. brat Alojzij Schuh). Baje bo prišlo, kakor pravijo, še več članov te častitljive in goreče družbe v Arbree Croche. Predlog imajo ustanoviti tu središče svojih misijonov. Mirmo in potolažen zapuščam sedaj arbreekroški misijon ker ga vidim v rokah pobožnih in gorečih duhovnikov, ki bo po očetovsko skrbeli za novospreobrnjene divjake. Dodajam tukaj mali zemljevid dela Michigana, na katerem so nakazani razni zunanji misijoni, katere sem obiskoval. - - - Poleg tega ima arbreekroška misijonska farna cerkev, katero je posvetil Bogu moj prednik gospod Dejean na ime sv. Petru, še tri podružnice, prva Matere božje, druga sv. Pavla; obe je posvetil moj prednik; tretja pa sv. Ignacija, ki sem jo posvetil 1. avgusta, kakor sem zgoraj omenil.“ Nato poroča Baraga še nekaj zanimivosti o njihovih šegah in navadah, o njihovem poljedelstvu, o pridelovanju sladkorja, o njihovi veri, o njihovem značaju.

Istega dne, 25. avg. 1833, je dodal Baraga kratko pisemce še za Amalijo, kjer pravi med drugim: „Ostal bom samo še nekaj dni v Arbree Croche-u; čakam samo na primerno priliko, da bi lahko odšel na kraj, ki mi je določen. Oh, tam bodo težave! Bojim se jih vnaprej!

Konec

P. Vendelin Špendov

P. Hugollin

Sattner

Štirideset let je minilo, odkar se je lepega pomladanskega dne precejšnja množica ljudi vračala z ljubljanskega pokopališča, z Žal. Tiho so se med seboj pogovarjali in ugotavljali, da v Ljubljani redko kdaj koga pospremijo k večnemu počitku z večjo ljubeznijo, z večjo iskrenostjo in slovesnostjo, kot so danes skromnega frančiškana, velikega slovenskega glasbenika, skladatelja p. Hugolina Sattnerja. Njegove skladbe so bile na sporedu skoraj vseh slovenskih korov. Kot skladatelja prvega slovenskega oratorija, ga prišteva glasbena in kulturna zgodovina med velike može slovenskega naroda; zato tudi njegov kip med skladatelji pred Glasbeno akademijo v Ljubljani.

V avtobiografiji, v lastnem življenjepisu, nam je p. Hugolin sam zapustil nekaj drobtinic o svojem življenju in delu. Avtobiografija je bila objavljena v reviji "Cvetje z vrtov sv. Frančiška" leta 1934; dodatek in opombe je napisal dr. p. France Ačko, ki je tudi znanstveno obdelal "Življenje in delo p. Hugolina Sattnerja", v knjigi, ki pa je, žal, še v rokopisu.

Sattner je bil rojen na Dolenjskem, v Kandiji pri Novem mestu, leta 1851. Pri krstu so mu dali ime Franc. Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval pri oo. frančiškanih v Novem mestu (gimnazijo so frančiškani oskrbovali do leta 1870). V gimnaziji se je kmalu navdušil za klavir in violino, kasneje tudi za orgle. Glasbeni učitelj mu je bil p. Inocenc Gnidovec, ki je bil na gimnaziji obenem profesor matematike. "Petja in muziciranja je bilo obilo. Trikrat na teden smo imeli pevske vaje, trikrat orkestralne, vsikdar ob 6 zvečer."

Po šestem razredu gimnazije je leta 1867 Sattner vstopil k frančiškanom, kjer je dobil redovno ime Hugolin in ga od tedaj poznamo le pod tem imenom. V noviciatu je bil v Nazarjah v Savinjski

dolini, sedmi in osmi razred in filozofijo je dovršil v Gorici, bogoslovje pa v Ljubljani. Tako v Gorici, kot v Ljubljani je pomagal z orglanjem pri božji službi. Kmalu po novi maši (1874) je bil nastavljen v Novem mestu za organista in učitelja petja na gimnaziji. "Tedaj so pričele nastajati moje prve kompozicije, katere je pozneje izdala Glasbena Matica: en zvezek za mešani zbor in eden za moški zbor."

Novo polje na glasbenem področju se je p. Hugolinu odprlo, ko je bil leta 1890 nastavljen v Ljubljani, kjer sta s p. Angelikom Hribarjem skupno delala na koru, pridno komponirala in izdala več zbirk cerkvenih skladb. Na koru je bila tedaj še "stroga klavzura", kamor ženske niso imele dostopa. V zboru so sopran in alt peli dečki. Ko je po smrti p. Angelika Hribarja (1906), ostal na koru p. Hugolin sam, si je izprosil dovoljenje, da pevski kor ne bi bil več pod "klavzuro" in bi tako smele v zboru namesto dečkov peti ženske. Pričel je z novim zborom, ki ga je vzgajal in vodil z veliko ljubeznijo, ki je kmalu zaslovel kot eden najboljših cerkvenih zborov v Sloveniji - Sattnerjev zbor.

Za Beethovna pripovedujejo, da je na vprašanje, kako je mogel doseči v svojih skladbah tako lepoto in tako popolnost, odgovoril: "Vedno sem na to mislil". Podobno moremo reči tudi za p. Hugolina Sattnerja. Sam pripoveduje, da je ves prosti čas porabil za glasbo: stalno je študiral, delal in pisal. Zato se je v svojih skladbah povzpел do take popolnosti, do popolnosti, ko je talent dobil prostost poleta in se je mogel izraziti, kakor mu je naredovalo srce in njegova verna duša. Zdi se, da mu melodija kar sama teče izpod peresa in se s harmonijo čudovito ujema in dopolnjuje; vse se med seboj naravno preliva in prepaja, kot bi bil spev "ulit iz enega kosa". Če še upoštevamo, da so bila njegova mlajša leta ujeta v mreže strogega cecilijanizma v cerkveni glasbi, ki je oviral osebni zalet in polet, se še bolje pokaže njegova veličina, njegovo delo dobi še večjo vrednost. Ideal strogega cecilijanizma preteklega stoletja je bil v takoimenovani "čisti in brezosebni glasbi", kjer ne bi smelo biti primešanega nobenega osebnega ali narodnega čustva. Papež Pij X (1903 - 1914) je to strogo naziranje zavrgel v motu proprio - odloku "Inter pastoralis", ki ga je izdal na god sv. Cecilije, zavetnice cerkvenega petja in cerkvenih pevcev, 22. novembra 1903; obenem pa je papež dal priliko "moderni" glasbi, da zopet vstopi v cerkev in kot enakovredna slavi Boga pri božji službi. Sattner se je tedaj z drugimi glasbeniki pričel otresati strogih spon; šele, ko se je teh spon otresel, mu je mogla duša prav zapeti. Pričele so nastajati njegove najlepše in najboljše skladbe: "Missa Seraphica" (1910), ki jo znova najdemo v katalogih velikih inozemskih glasbenih založb, kantata "Jeftejeva prisega" (1911), oratorij "Assumptio" (1912), velika kantata "Oljki" (1914), "Te Deum" (1915), simfonična pesnitev "Soči" (1916), "V pepelnični

noči" (1921), "Ob nevihti"... , da omenimo samo nekatera velika in važna dela. Besedila je jemal od priljubljenega pesnika "goriškega slavčka", Simona Gregorčiča (1844 - 1906).

Najobširnejše Sattnerjevo delo je romantična opera "Tajda, ali komposteljski romarji" (1927) na besedilo Ivana Preglja. Zadnje obširnejše delo pa kantata "V kripti sv. Cecilije" (1931) na besedilo p. Krizostoma.

Med vsa ta velika dela pa je p. Hugolin posejal številne skladbe in zbirke, ki po vsebini in važnosti nič ne zaostajajo za navedenimi, včasih jih še prekašajo. Med temi zbirkami so posebej omembe vredne Marijine pesmi "Planike" (1923 in 1926) in "Kraljica miru" (1928), "Božičnice" (1924) in "Golgota", 8 postnih pesmi (1932).

Kako globoko se je skladatelj znal vživeti v božje skrivnosti, kažejo posebej postne pesmi. V teh je, morda nehote, povedal, kako globoko je občutil trpljenje Kristusa in njegove Matere. Skoraj neprekosljiva je žalostinka "Pesem žalno poje duša moja" - Materi bolečin pod križem. V takih pesmih se pokaže vrednost umetnika. Skladatelja namreč ne sodimo toliko po mogočnih, bučečih in hitrih skladbah, kolikor po njegovem nežnem, mehkem in tihem adagiu (tudi dirigent prav v takih skladbah pokaže svojo moč interpretacije in globine dožemanja). V teh nežnih, adagio-skladbah strokovnjaki iščejo skladateljevo notranjo moč in globino - ali pa šibkost in plehkost: v skladbah p. Hugolina je velika notranja prepričljivost in globina.

"Pevac naše ljube Gospe" bi lahko pripisali Sattnerjevemu imenu, saj je poleg oratorija "Assumptio", deset zbirk Marijinih pesmi; tudi zadnja skladba, ki jo je zložil par dni pred smrtjo, je bila Marijina pesem. Njegovo najlepše delo, biser med slovenskimi Marijinimi pesmimi, je daljša skladba "Marija, kako si lepa". V tej skladbi (za solo, zbor in orgle ali orkester) se je skladatelj zazrl naprej. V tihi molitvi pred Marijinim kipom - umetnik je znal svoji mojstrovini vdihniti nežen, poduhovljen izraz - se v duhu zatopi v trenutek, ko se bo treba ločiti s tega sveta. V tem se mu molitev prelije v veličasten

„Imenoval me je osla.“

„Zakaj mu pa pustiš?“

„Kaj naj pa naredim?“

„Naj ti prej dokaže.“

„Ali lahko stojiš na glavi?“

„Ne! Je previsoko.“

„Modri ljudje nikoli niso gotovi, vedno dvomijo.“

„Samo idioti mislijo, da imajo vedno prav.“

„In si vedno popolnoma prepričan o tem.“

„Seveda!“

„Najslabšega reda pa tudi nisem zaslužil,“ je dejal študent.

„Vem,“ je odgovoril profesor. „A nižje vas nisem mogel oceniti.“

spev: Marija, ki v kipu stojiš pred menoj - kako si lepa... Kakšna šele mora biti tvoja lepota v nebesih, ko sediš na tronu poleg svojega Sina. Ko bom nekoč stopil pred ta tron, kako bo tedaj moja duša vsa blažena zapela: "Marija, kako si lepa". - Ni čudno, da se je Sattnerjev zbor s to skladbo poslovil od svojega ljubljenelega pevovodje in dirigenta in ga z njo spremil k večnemu počitku.

Kljub velikemu številu in lepoti skladb, kljub temu, da je mnogim zvonovom širom Slovenije določil intonacijo (vključno zvonovom pri božjepotni cerkvi na Brezjah), kljub temu, da je kolavdiral precejšnje število orgel, in bil dolgoletni župnik pri cerkvi Marijinega oznanjenja v Ljubljani, bo p. Hugolin Sattner v zgodovini slovenskega naroda zapisan med velike može zato, ker je podaril narodu prvi slovenski oratorij. Do Sattnerjeva oratorija smo Slovenci morali vedno posegati po tujih umetninah te vrste (Handel, Haydn, Dvořak, Beethoven, Perosi, itd.). (Oratorij je skladba velikega obsega za solo, zbor in orkester na besedilo verskega značaja.)

Besedilo za Sattnerjev oratorij "Assumptio - Vnebovzetje bl. D.M." je v glavnem vzet iz sv. pisma (nabral dr. Aleš Ušeničnik, v pesniški obliki predstavil dr. Mihael Opeka). Trije deli oratorija so: Dormitio - Marijina smrt, Assumptio - Marijino vnebovzetje in Coronatio - Marijino kronanje v nebesih. Stanko Premrl je o oratoriju zapisal naslednje ("Dom in svet", 1912): "Vobče je treba priznati, da je Sattnerjev oratorij krasno, enotno zloženo delo, polno zdrave in syeže melodije, iskren izliv srca, navdušenega za slovensko glasbeno umetnost in vnetega za vzvišene verske ideale".

Bog nam daj še mnogo takih mož!

Ilustracija k Gregorčičevi pesmi
OJ ZBOGOM, TI PLANINSKI SVET!
(Mohorjeva družba v Celovcu, 1908)

“To je bil božji človek!”

Škof Janez Gnidovec - božji služabnik

29. septembra 1973 je minilo sto let od rojstva dr. Janeza Gnidovca, skopskega škofa, ki je bil rojen v Vel. Lipovcu v Suhi krajini nad Žužemberkom. Za to obletnico smo dobili njegov življenjepis, ki ga je izdalo Baragovo misijonišče v Buenos Airesu. Knjiga je delo prof. Alojza Gerziniča in nosi naslov: "Božji služabnik Janez Gnidovec, duhovnik, vzgojitelj, misijonar, škof". Škoda, da je knjiga zagledala beli dan daleč v tujini in da nam v knjigarnah ni dostopna. Knjiga ima 227 tiskanih strani in 72 strani dokumentarnih slik. Četudi je knjiga na zunaj obširna, je v pripovedanju stisnjena in kar suhoparno podaja ves potek globokega življenja in obširnega in uspešnega delovanja pokojnega škofa, ki je umrl že pred 34. leti 3. februarja 1939. Knjigi se pozna, da jo je sestavljal človek, ki osebno ne pozna krajev, kjer je Gnidovec deloval. Odtod tudi več krajevnih napak, ki pa niso bistvene. Kljub temu, da pisatelj knjige ni osebno sodeloval s pokojnim škofom, je z veliko pridnostjo zbral vse dostopne vire in tako podal res stvarno sliko Gnidovčeve osebnosti brez primesi osebnih vtisov.

Nisem poklican, da bi pisal kritiko te knjige, pač pa naj ob njenem izidu in ob pomembni obletnici opozorim bralce na tega moža - velikana, ki ni velik po zunanji slavi in velikih delih, pač pa po svoji duhovnosti. Prav zaradi tega pa izginja v pozabo, zakaj današnji človek je le preveč obrnjen v zunanji svet.

K pisanju teh vrstic sta me vzpodbudili najprej dve besedi v naslovu knjige: "Božji služabnik...", zakaj naslov mu po dosedanjih predpisih ne bi šel. Pa sem si mislil: "Če ga še nima, naj ga pa dobi!" Zakaj se ne bi pobrigali tisti, ki smo ga še poznali, da bi se začel postopek za razglasitev škofa Gnidovca za svetnika. Ko sem to premišljeval, sem dobil od enega njegovih poznavalcev in častilcev pismo, v katerem me vzpodbuja, da sem na prvem mestu poklican, da bi poskrbel, da bi se imenoval odbor, ki naj bi pripravil škofijski proces za razglasitev škofa Gnidovca k blaženim. Takole pravi: "Zdi se, da je čas, da mi, ki smo ga osebno poznali, pohitimo in nenehno prosimo, da se začne postopek. Ta zadeva je nujna zaradi tega, ker je še živih dovolj prič.

Kdo naj začne ta proces? Ali misijonska družba lazaristov, katere član je pokojni bil, ali ljubljanska nadškofija, iz katere je izšel, kjer je veliko deloval, kjer je umrl in bil tudi pokopan ali pa skopska škofija, kjer je v krepostih dozorel in izgorel?

Da stopam s tem predlogom v javnost, me vzpodbuja predvsem

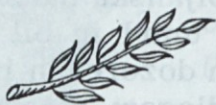
sodba vseh tistih, ki so ga poznali in nepristransko presojali njegova dela in teh ni malo. Naj omenim sodbo enega, ki pa je zelo prepričljiva. Nekaj mesecev po njegovi smrti sem se sestal v Skopju s tedanjim pravoslavnim vladiko (škofom) Josifom. Vprašal me je, kaj počenjamo s pokojnim škofom Gnidovcem. Odgovoril sem mu, da smo ga pač pokopali in sedaj čakamo na njegovega naslednika. "Pa zakaj ga ne častite kot svetnika?" Odgovoril sem mu, da pri nas to ne gre tako hitro. Tedaj je rekel: "Ko bi bil on naš, bi ga imeli že na oltarjih. To je bil božji človek!"

Tako je sodil pravoslavni škof v tistih časih, ko ni bilo nič slišati o ekumenizmu, pač pa so še odmevali kriki protikonkordatskih demonstracij po Srbiji. Enako so mislili in tudi govorili tudi mnogi pravoslavni duhovniki in ljudje vseh stanov in ver. Kjerkoli se je pokazal, je vzbudil pri vseh globoko spoštovanje in občudovanje. Misel "božji človek" je prešinila vsakogar, ki ga je srečal.

To misel naj povzamem, ko naj opravičim ta moj predlog, da bi le začeli s pripravami za proces za razglasitev k blaženim. Saj že slišim naše razumarske ugovore, da je imel pokojni škof napake in slabosti. Seveda jih je imel, ker sicer ne bi bil človek. Kateri svetnik jih pa ni imel? V svetosti je rastel ravno v tem, kako je te slabosti obvladoval in kako jih je znal spreminjati v kreposti. Če gledamo njegovo življenje s tega vidika, bomo kaj hitro spoznali vso globino in širino njegove res svetniške duše. Res smo ga mnogo kritizirali in njegova večkrat težko razumljiva dela po svoje presojali, pri tem pa smo pozabili in pozabljam, da mi presojamo vse kot otroci te zemlje, on pa je delal vse kot božji človek - "pod vidikom večnosti". On je imel pred očmi samo zveličanje duš, ki so mu bile izročene v vodstvo in samo iz tega vidika je vse presojal in delal. "Pojdite v to mesto", mi je govoril, ko me je poslal po diaspori, "tu boste našli v tej ulici to osebo, ki ima take in take težave, pa vse uredite, da ji pomirite vest, morda sem bil z njo prestrog..." Taka in podobna naročila so nas večkrat spremljala. Nismo ga razumeli, ker smo ga gledali z očmi svojega razuma - otroci tega sveta, bi rekel Jezus, on pa je vse gledal z očmi res žive in globoke vere - otrok božji je bil.

Ko gledamo njegova dela pod vidikom večnosti, kakor jih je on gledal in delal, potem bomo lahko razbrali vse krščanske kreposti v zelo visoki meri in pred nami bo zasijala svetost njegove duše, v katero so se potapljale njegove naravne slabosti.

Vse njegove častilce pozivam, naj mi dostavijo svoje prošnje za začetek procesa, da jih zberem in dostavim na pristojno mesto. Vse delo pa prepuščam božji Previdnosti.

Na naš članek v 32. št. "Družine" je bilo veliko odziva. Vsa pisma izražajo veselje, da se je vendar že enkrat pokrenilo vprašanje postopka za proglasitev pok. škofa Gnidovca k blaženim. Naslov tega drugega članka je vzet iz pisma nekdanjega slovenskega vojaka, ki je služil svoj rok v letih 1937/38 v Skopju in slišal tam govoriti o Gnidovcu z vso simpatijo tudi od pravoslavnih vernikov, o njegovi ponižnosti, skromnosti, pobožnosti, pa tudi o naklonjenosti do vseh brez razlike. Sam sicer ni bil s škofom nikdar v stiku, samo videl ga je maševati v skromni skopski cerkvi in že sama pojava tega moža je izpričevala vso njegovo skromnost in svetost.

Redovnica, ki je delovala v tistih letih v Skopju, pa piše, da ga Makedonci niso imenovali drugače kot svetnika, pa četudi niso bili verni, so govorili, da je to svetnik, skopski angel - je pač povsod izžareval Kristusa.

Nekdanji orožnik, ki je bil v tistih letih v Tuzli, piše med drugim, kako mu je njegov tovariš - orožnik - muslimanske vere, ki je prišel tja iz Skopja, pravil o škofu Gnidovcu: "Če ta ni svetnik, potem svetnikov sploh ni!" - "Ta moj tovariš", nadaljuje, "červno tujeverec, ni mogel dovolj prehvaliti spokornega življenja škofa Gnidovca, noben berač ali prosjak - mnogi so prihajali prosit škofa za milodar vsak dan - ni odšel praznih rok. Za vsakega je imel usmiljeno srce in darežljive roke. Vmes pa mi je pripovedoval veliko zgledov."

Lepo govori o njem slovenski duhovnik, njegov nekdanji gojenec v gimnaziji v Šentvidu: "Škof Gnidovec je bil mož svetniške molitve, nedosežen zgled češččenja sv. Rešnjega telesa in Marije Device, goreč oznanjevalec tega češččenja, junak asketičnega življenja, apostolsko vnet za duše, kar ga je nagnilo v misijonski poklic, nadvse vesten v svoji službi itd. . Bil je svetnik! Zato je prav, da se prične postopek za njegovo beatifikacijo. Slišal sem, da ima zadevna kongregacija v Vatikanu predsodek in da ga bo odklonila, češ, da nekatera njegova dejanja merijo na neuravnovešenost itd. .

Potem bi morali celo vrsto svetnikov črtati iz imenika. Recimo sv. Filipa Nerija, pa je vendar velik svetnik kljub raznim čudaštvom."

Kakor se že od smrti pok. škofa Gnidovca veliko govori o njegovi svetosti, tako je tudi vedno slišati prigovor o njegovi neuravnovešenosti. O tem danes par besedi. Nihče mi še ni navedel niti enega slučaja, ki naj bi kazal na njegovo neuravnovešenost. Vsa njegova dela in vse njegove odredbe so bile premišljene in trezne, čeprav včasih za nas malo čudaške. Res je, da ga mnogokrat nismo razumeli, ker nismo upoštevali enega njegovega načela: Zveličanje duš! On je vse delal pod tem vidikom, ki kaže v nadnaravni, duhovni

svet, mi pa presojava vse po svoji pameti, ki pa nadnaravnega ne prenese in noče sprejeti. On je bil usmerjen v večnost in ta usmerjenost je bila vedno ravna, mi pa jo presojava iz svojih tu zemskih izkrivljenih potov, pa govorimo, da njega niso bila ravna.

K temu naj dodam samo še misel pok. lazarista dr. Knausa, ki jo je izrekel duhovnikom ob duhovnih vajah takrat, ko je škof Gnidovec še živel: "Bil sem skupaj s škofom Gnidovcem. Tudi on ima trmo, veste, a svetniško trmo. On je svetnik, jaz nisem, občudujem ga, a z njim živeti je težko. Pa on je svetnik, kar pa jaz nisem." Tako je govoril, ko nam je razlagal človeške slabosti. Ko sem pozneje sam delal s škofom Gnidovcem, sem uvidel, da ni tako težko delati z njim, samo treba je bilo upoštevati njegovo voljo in ne riniti svoje v ospredje. Že v svojem prvem članku sem omenil, da dela človek božji večkrat drugače, kot otroci tega sveta - ali ni Jezus v svojih govorih to nešteto krat poudaril?

Kdor bo presojal Gnidovčeva dela pod zornim kotom "zveličanja duš", v njih ne bo našel neuravnovešenosti. Od vseh strani prihajajo želje, da bi se pričelo s procesom za proglasitev škofa Gnidovca k blaženim. Ta postopek naj bi se začel v Ljubljani, ker je Gnidovec tu umrl in bil pokopan. Na nadškofiji ne bi bilo težav in bi po zatrdilu g. nadškofa radi s tem začeli, a v napotje je druga težava. Svetnikov ne delamo ljudje, ampak nam jih daje Bog. Svetništvo potrjuje Bog, ko napravi na priprošnjo božjega služabnika kakšen jasen in očitno dokazljiv čudež. To je osrednja točka tega vprašanja tako pri Gnidovcu kakor pri drugih tozadevnih postopkih /Baraga - Slomšek/.

"S čudeži ne moremo kar postreči," mi piše mlad, globoko izobražen in široko razgledan duhovnik, ter nadaljuje: "Če imamo vero in zaupanje, jih bomo izprosili." Tu nas sedaj čaka delo, če hočemo imeti Gnidovca - svetnika. Čudeži? Bojim se, da bo marsikdo prenehal z branjem teh vrstic pri tej besedi, češ, danes prihajaš na dan s čudeži, ko dvomimo prav o vsem, še celo o tem, kar je naravnega in sigurnega, kaj šele o tem, kar je nadnaravnega in presega naravne zakone. Mi pa potrebujemo ravno to. Svetniki so nadnaravno delo božje milosti, kar dosežejo božji služabniki s svojimi dobrimi deli. To pa mora biti dokazano z nadnaravnimi deli, ki se po čudežih kažejo v naravi. To pa dela Bog in ne ljudje. Pri Bogu pa to doseže zaupna molitev, ki ima svoj temelj v globoki veri. In ravno tega nam danes najbolj manjka. Pa prav zato so nam danes čudeži res potrebni, da bi po njih v nas zrastle vera in zaupna molitev. Čudežev smo potrebni, skrbimo, da jih bomo tudi vredni.

Želimo si svetnika naše krvi in našega jezika. Izprosimo si ga od Boga in ne odnehajmo v svojih molitvah, pa bomo dosegli, saj nam je Jezus tako obljubil.

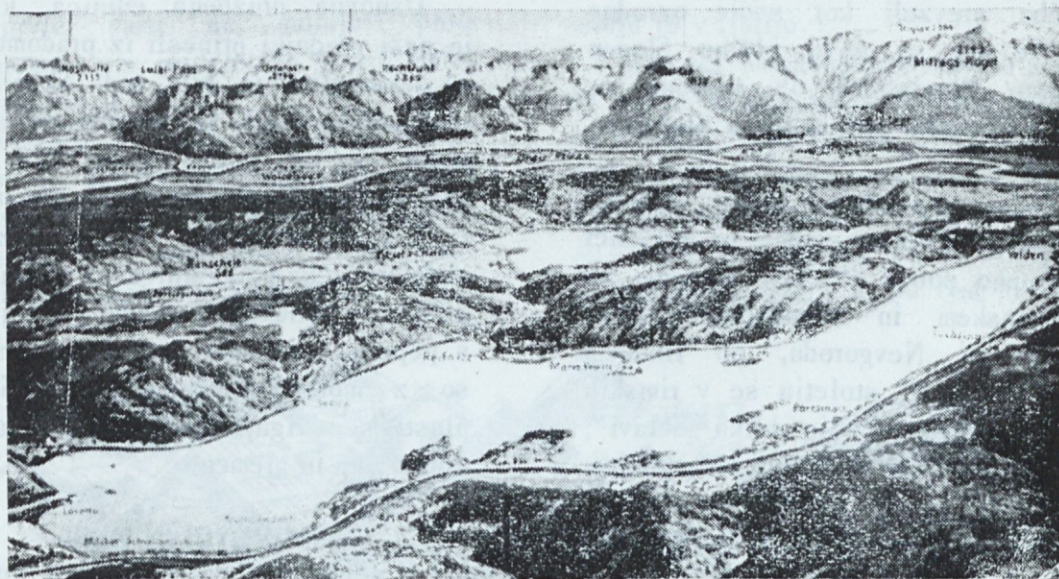
Oba spisa o škofu Gnidovcu sta bila objavljena v „Družini“, a poslana sta bila tudi uredniku „Ave Marije“,

Sprehod skozi čas - karantanskih - koroških Slovencev

Živimo v času, ko se človek z lahkoto seznanja do podrobnosti z davnino in zgodovino dežel in ljudstev vsega sveta. Razpolaga s sredstvi (televizija, radio, tisk), ki mu omogočajo, da vidi in sliši zanimivosti, ki so se dogajale v davni preteklosti, kot bi imeli pred seboj odprto, lahko razumljivo knjigo svetovne zgodovine. In prav radi tega dostopnega vpogleda v preteklost splošnega razvoja narodov

po vsem svetu in v vseh dobah, se dogaja, da se bolj zanimamo za dogodke tujih narodov in dežel, kot pa za zgodovino lastnega naroda iz svoje domače zemlje.

Zato je prav v tem pogledu zelo umesten oni prelepi izrek, ki pravi: „Spoznavaj najprej samega sebe“, vendar bi v primeru našega sestavka lahko zapisali: Spoznavaj najprej svoje domače kraje, nato šele tuje.

Največje koroško, 16 km dolgo jezero: Vrbsko jezero. Slovenska Koroška ima 11 večjih jezer in nebroj malih jezerc. Južno od Vrbskega jezera jih vidimo nekaj; predni del slike je namreč severna stran. V gornjem delu slike vidimo strugo Drave in onkraj se dvigajo Karavanke.

Ko so se pojavili naši predniki v alpskih, kraških in panonskih predelih, so jih imenovali sosedge na zahodu in jugu z imeni, s katerimi so vobče označevali pripadnike velike slovanske skupnosti. V latinskih pisanih virih tiste dobe so Slovenci „Sclavi“, „Sclaveni“, „Wenedi“, pri nekaterih pa, ki niso povsem ločili med germanskimi Vandali in slovenskimi Venedi, celo Vandali.

Že v prvem stoletju našega štetja se pojavi ime Vinedi ali Venedi, z njim so svoje slovenske sosede radi označevali Nemci. Ime se je v obliki „Windische“ ohranilo do današnjih dni. Poleg pravkar omenjenih imen se pa že v najstarejših pisanih virih pojavljajo imena kot „Sclaveni“ (Sclavani, Sclavini). Slovani so pa sami sebe imenovali „Slovjene“ v množini, v ednini pa je „Slovjenin“.

Slovenci so za to domačo in za Južne Slovane prvotno splošno veljavno označbo prevzeli kot svoje narodno ime, le da so novo obliko Sloven (namesto Slovljenin) ob naslonu za žensko Slovenko spremenili v Slovenec, Slovenci.

Glede prevzema stare domače označbe za Slovene vobče so Slovenci šli skupno pot s Slovaki, Slovenci na Pomorjanskem in vzhodnoslovanskimi Slovni pri Nevgorodu, ob Ilnškem jezeru. Že v 9. stoletju se v rimskih virih vse češče pojavlja oblika „Sclavi“, tako so najčešče označeni v srednjem veku.

Dežela, ki so jo naselili Slovenci, se že v 9. stoletju imenuje Slovenija (Sclavinia); k Sloveniji pa tuji pisci ne štejejo le Karantanije, Spodnje Panonije in v okviru teh zopet manjše predele, kot so Zilja, Lursko polje

za Zgomjem Koroškem marveč tudi pokrajine, v katerih so takrat prebivali Slovenci. Jezik, ki so ga govorili, je slovenski; prvič ga omenjajo leta 970, to je „lingua Selavnisca“.

Narodno ime začnejo že v prvih stoletjih slovenske naselitve izpodrivati pokrajinski in zgodovinski nazivi. Kranjska, ki je ostala najbolj slovenska pokrajina, je že v osmem stoletju bila „domovina Slovencev“ - Carniola patria.

Po pričanju zgodovinarjev so Južni Slovani živeli že v 6. in 7. stoletju „v demokraciji“, oni nimajo za vladarja enega človeka, oziroma žive brez oblasti in v medsebojni mržnji in ne poznajo vojaškega reda. Vrhovnega in enotnega vodstva tudi ne poznajo, vse javne zadeve, prijetne in neprijetne, upravljajo skupno; tako je živel ob naselitvi tisti del južnih Slovanov, ki so se kasneje začeli imenovati Slovenci.

Osnovna družbena edinica, ki so jo naši predniki prinesli iz pradomovine v Zakarpatiu, je bila rod. Skupine z rodbinskimi člani, ki izhajajo od istega očeta in so istega rodu, žive kot enakopravni člani ene hišne skupnosti.

Pri obdelovanju se poslužujejo obdelovalnega-požigalniškega načina obdelave: v posekanem gozdu, pognojnem s pepelom požganih dreves in grmovja, so z motiko prekopane. Iz širokih plasti se dvigajo vplivnejši poglavarji rodov, žup in plemen.

SLOVENCİ IN OBRI

V letih 566 in 567 so bili uničeni germanski Gepidi in Obri so dosegli gospodujoč položaj v srednjem Podonavju. Langobardi so se umaknili v Italijo, drobci germanskih ljudstev in velike

množice Slovenov so prišle pod oblast Obrov. Ko je v Carigradu zavladal Justin II. (565), se je spremenila smer bizantinske politike do severnih sosedov. Obri ali Avari pogosto napadajo na bizantinsko ozemlje, česti so tudi napadi Slovenov.

Sloveni so začeli siliti v Alpe in na Kras. Slovenci, naši predniki, naseljujejo to ozemlje. Če bi ne imeli Obrov za hrbtom in med seboj, si verjetno nikoli ne bi upali tako daleč in odpor sosedov bi bil verjetno še večji.

Kakor na Balkanu se lotevajo Sloveni v Alpah in na severozahodnem Krasu naseljevalnih in osvajalnih pohodov, deloma na lastno pest, deloma v družbi in pod poveljstvom Obrov. Velikim uspehom Obrov v Panoniji, od katerih je zlasti vredno omeniti padec Sirmija (danes Sremska Mitrovica), leta 582 izpod bizantinske oblasti pod Obre, slede močnejši sunki Slovenov v Vzhodne Alpe in proti mejam Italije. Ko prvič sami ne morejo proti Bavarcem, jim pridejo na pomoč Obri in uspeh je tu.

Naselitev Krasa so brez dvoma pospešili, ako ne celo omogočili navalii Obrov v Furlanijo. Marsikatero pokrajino so si Sloveni znali brez dvoma sami osvoboditi brez obrske pomoči.

V razmeroma kratkem času so Slovenci dosegli in zasedli porečje Mure, zgornje Drave in spodnje Save. Do leta 568 je večina današnjega slovenskega ozemlja germanskih Langobardov.

Komaj četrto stoletje kasneje so se pa Slovenci spoprijeli z Bavarci ob zgornji Dravi in prodirali preko tržaškega Krasa v Italijo. Odhod Langobardov leta 568 iz Panonije v Italijo je omogočil vdiranje Slovencev, pred njimi, za njimi ter z njimi pa Obrov v osrčje Vzhodnih Alp in preko Krasa na meje Italije.

Po letu 580 so Slovenci naselili okoliše nekdanjih škofij v Celeji (Celje) in Emoni (Ljubljana), kakih deset let pozneje pa že okoliš škofije, ki je imela sedež v mestu Teurnia, blizu današnjega Spittala na Zgornjem Koroškem in deloma še tudi škofije s sedežem v mestu Aguntin pri današnjem Lienzu. Škofje teh mest se pred slovenskim prodiranjem umaknejo proti morju in v Italijo.

Bavarci so zahodnogermansko pleme, ki se je v začetku 6. stoletja naselilo med zgornjo Donavo in Alpami, prodrli tudi v Alpe, skoraj istočasno, ko so se Slovenci pomikali v Vzhodne Alpe, so Bavarci prodirali preko Brennerja v zgornje Poadižje in od tam pritiskali

Pastirski stanovi na Ziljski planini. Tod je v poletnih mesecih skoraj vsa živina iz vasi.

proti gomji Dravi.

Slovenci in Bavarci so se prvič spoprijeli okoli leta 593. Bavarski vojvoda Tasilo je s svojo vojsko vdrl v deželo Slovencev, jih premagal in se z velikim plenom vrnil domov. Slovenci mu niso ostali dolžni, na pomoč jim je prišla obrska vojska; in ko so Bavarci ponovno napadli Slovence, je dva tisoč Bavarcev obležalo mrtvih.

Skoraj istočasno so se pojavili Slovenci in Obri na mejah Italije in Istre. Tamkaj so trčili na bizantinske gospodarje v Istri, v Furlaniji pa na Langobarde. Langobardi so v vzhodnem delu nekdanje rimske Venecije uredili eno najpomembnejših pokrajin svoje države: Furlansko vojvodino.

Oska skupnost Slovencev in Obrov trajala nekako do tretjega desetletja 7. stoletja. Takrat se veliki del Slovencev s tujo pomočjo osvobodil obrskega jarma in si položil temelje za lastno državno skupnost.

DRŽAVA

KARANTANSKIH SLOVENCEV

V prvi polovici 7. stoletja je nastala slovenska karantanska kneževina s knezom na čelu. V tretjem desetletju 7. stoletja se je razmerje Obrov do Slovencev temeljito spremenilo. Na severu je bil odločilnega pomena nastop Sama; o njem pravi vir, da je bil trgovec frankovskega porekla. Leta 623 je stopil na čelo severnih Slovanov, ki so se že upirali svojim bratskim tlačiteljem, jih osvobodil obrskega jarma, uredil močno zvezo slovanskih plemen in njene meje kmalu razširil tudi preko Slovencev v osrčju Vzhodnih Alp.

Ob istem času so Obri doživeli

velik poraz pred Carigradom; moč Obrov je od slej padala. Samova plemenska zveza je postala tako mogočna, da so jo upoštevali in se je začeli bati tudi germanski sosedje na zahodu. Po zmagi pri Aguntu so postali Slovenci Bavarcem nevaren sosed. Bavarci zaprosijo frankovskega kralja, naj jih zavaruje pred vzhodnimi ljudstvi in podjarni Obre. Ta prošnja je prišla prav Frankom in njihovemu kralju Dagobertu, ker je hotel razširiti frankovsko ozemlje preko nevame Samove zveze; izbruhnila je velika vojna med slovansko in germansko zvezo. Alamani in Langobardi so sicer premagali Slovence, toda slavanska zmaga pri Wogastisburgu (pri Kadanu se severovzhodnem Češkem) je zagotovila nadaljni obstoj Samove zveze in ji omogočila še večji razmah, obenem pa utrdila njeno zaveznico mlado slovensko kneževino v Karantaciji.

Karantanska kneževina ni obsegala vseh Slovencev, marveč le župe karantanskih Slovencev v osrčju Alp. Na čelu ji je knez. Ne vemo, kako so ga Slovenci z domačim imenom imenovali - morda vojvoda, verjetneje knez.

Karantanski knez je po vsej verjetnosti imel sedež na Gosposvet-skem polju pri današnjem Kmskem gradu; kasneje je bilo v bližini tudi cerkveno središče dežele - cerkev Gospe Svete, sedež pokrajinskega škofa.

Kako je karantanski knez prišel do svoje oblasti nad slovenskimi rodovi v Karantaciji, ni točnih poročil. Obseg in značaj njegove oblasti nista popolnoma jasna, ker je vsaki pisal zgodovino po svoje; verjetno so si od sredine 8. stoletja sledili v dednem nasledstvu člani istega rodu.

Člane knežje rodovine v Karantaciji

in njihovo bližnjo okolico ali družino, vplivne in premožne in župne poglavarje, kasneje tudi bližnjo okolico panomskih knezov - Pribine in Koclja, moremo šteti med take staroslovenske plemiče ali prvake, kakor jih imenujejo med karantanskimi Slovenci - viri frankovske dobe.

Narodi so se pomikali v tem zaporedju: najprej Goti, ki so se premaknili po zmagi na Timaru, kjer so premagali rimsko vojsko. Za njimi aziatski Huni, divje pleme na konjih, Atila, „bič božji“, je leta 451 pridrl v Ljubljano in oddrvel tudi skozi Hrušico. Ni bilo kraja, ki bi se mu mogel postaviti po robu. Podatki govorijo, da so Huni opustošili Ajdovščino, Sv. Križ in druge kraje vse do Ogleja. Za Huni so skozi te kraje pridrli Germani. Prebivalce so pobijali ali jih vodili s seboj kot sužnje. Kdor je utegnil, se je pred njimi rešil visoko v hribe. Tam so se preživljali z lovom. Vzhodni Goti so leta 476 zavladali nad Vipavsko dolino in tudi še v drugih predelih.

Za Vzhodnimi Goti so prišli Avari. Slovence je avarskega jarma rešil knez Samo. Ta je vladal 30 let kot je že navedeno v tem spisu, to se pravi od 623 do 653; po njemu so v kratkem presledku zavladali Germani. Sin Karla Velikega Pipin Mali je razdvojene Slovence končno premagal. Viri govorijo, da so Slovenci leta 789 izgubili samostojnost.

Po daljšem presledku po Samovi smrti in po razpadu njegove plemenske zveze, so Obri začeli napadati furlanske meje, Karantanijo so puščali pri miru; obrska sila je postala bolj napadalna v sredini 8. stoletja. Na čelu karantanske kneževine je bil tedaj knez Borut,

kar je dokaz, da ta kneževina še ni povsem razpadla; morda le zrahljana, ker zgodovina vsega ne piše.

Za zgodovino Slovencev v 8. in 9. stoletju je najpomembnejši vir „Spis o spreobmitvi Bavarcev in Karantancev“, ki je sicer pisan pristransko s stališča Salzburga; tudi Borut se omenja, da je deloval v korist spreobrnitve.

Ozemlje, ki so ga naselili Slovenci je bilo takrat v oblasti močnega Rima. Poleg Japodov so živeli na zahodnem delu današnje Primorske še Kani, ki so se kasneje pomaknili bolj proti severu-zahodu, to je v današnjo Kamijo. Tudi ilirsko-keltska plemena se niso nikoli, čeprav so ostala pod Rimljani nekaj stoletij popolnoma romanizirala.

Zelo pomemben dogodek za naše kraje oz. za naselitev Slovencev na tem ozemlju je bil odhod Langobardov iz Panonije, ki so leta 568 zapustili to deželo in se pomaknili proti zahodu. Njihov kralj Alboin jih je vodil preko naših krajev v Italijo.

Slovenska kolinizacija je bila preslaba, da bi mogla obljuditi velikansko še nenaseljeno ozemlje. Napolnili so ga pa do neke mere kolonisti - Nemei pod vodstvom Ortenburžanov, zemeljskih gospodov tega ozemlja.

Prve vesti o pokristjanjevanju imamo že v 2. stoletju, množijo se v 3. stoletju, obilo jih je v 4. in 5. stoletju. Po Konstantinovem ediktu leta 313, s katerim je nova vera dovoljena, so bile pokrajine Norik, Istra in Venecija podrejene metropolitu v Aquileji, Panonija pa v Sirmeju (Sremska Mitrovoca).

NEKAJ O SLOVANSKIH KNEZIH

V zvezi z nemškim naseljevanjem in utrjevanjem na vzhodu je oblast slovanskega kneza PRIBINE v Spodnji Panoniji. PRIBINA je imel posest na današnjih slovaskih tleh okoli Nitre, bil je verjetno po rodu iz iste veje Slovanov, ki jih prištevamo med Slovake. To so podatki, ki govorijo takoj v začetku 8. stoletja.

Ko je moravski knez Mojmir pregnal Pribino, je ta zbežal iz Moravske preko mejne Donave k Ratboldu, takratnemu prefektu na vzhodu; Ratbold ga je predstavil bavarskemu kralju Ludviku, ki je postal pozneje tudi vzhodnofrankovski vladar. Frankovski kralj smatra Pribino kot svojega vazala, sprejel je v fevd zemljo v Spodnji Panoniji okoli reke Zale, PRIBINA je kultiviral zemljo, koloniziral in pospeševal misijonstvo in s tem istočasno utrjeval frankovsko moč na vzhodu in si tako pridobil velike zasluge za državo. Plačilo ni izostalo, v fevd je sprejel kar 100 kmetij ob reki Valehau, ki jo moremo iskati v bližini Blatnega jezera. Glavna nagrada, ki je sledila v fevd je sprejel vse, razen tistega, kar je pripadalo salzburški cerkvi. Bil je obenem povzdignjen v spodnjepanonskega mejnega grofa.

PRIBINA je padel v boju z Moravani, sledil mu je sin Kocelj, ki se je prav tako kot oče izkazal v službi nemške države, salzburške in drugih nemških cerkva.

VELIKA MORAVSKA, KONSTANTIN IN METOD

Medtem ko Kocelj tako vemo služil frankovskemu kralju in nemškim cerkvenim koristim, so se odigrali v

Podonavju dogodki, ki jim gre svetovnozgodovinski pomen in ki so kmalu posegli tudi v slovensko Koceljevo kneževino.

V prvi polovici 9. stoletja je v kratkem času zrastle ob vzhodnofrankovskih mejah plemenska zveza pod vodstvom moravskega kneza Mojmira že znanega nam Pribinovega nasprotnika. Po Ludvikovi milosti je sledil Mojmiru knez Rastislav, ki je bil knez širokih zasnov. Pred očmi mu je bila osvoboditev od nemškega političnega in cerkvenega varuštva, ustanovitev narodne moravske cerkve naj bi bilo sredstvo tega cilja.

Leta 862 se je obrnil na bizantinskega cesarja s prošnjo, naj mu pošlje „učitelja“ - v mislih ima lastnega škofa - ki bi moravsko ljudstvo učil v vsakomur razumljivem jeziku vero. Cesar je poslal na Moravsko brata Konstantina in Metoda, ki sta bila doma iz okolice Soluna. Oba sta bila večča slovanskemu jeziku, vir pa pripoveduje, da je Konstantin že pred odhodom na Moravsko sestavil slovanski črkopis (danes mu pravimo glagolica) in se lotil prevajanja knjig. Jezik v katerem je prevajal, je bil govor makedonskih Slovanov, bližnjih sosedov rojstemu kraju bratov.

V tistih časih še niso bile razlike med govori slovanskih ljudstev tolikšne kot so dandanes. Toda zaradi ponovnega porasta frankovske oblasti in odpora nemške duhovščine brata nista dosegla zaželjenih uspehov. Leta 867 sta se odpravila preko Benetk v Carigrad, pot ju je vodila po črti stare rimske ceste Blatenski Kostel - Ptuj, Celje - Ljubljana - Oglej, torej preko slovenske zemlje, tu pa ju je dosegel papežov

ukaz, naj prideta v Rim.

Papež se je zavzel za njuno delo, odobril in dovolil slovansko bogoslužje; v Rimu je Konstantin stopil v samostan, dobil ime Ciril, toda dve leti pozneje je že umrl. Metod se je vmil na Moravsko, s svojimi učenci izpodrinil salzburške duhovnike, nekaj let pozneje je postal Metod škof nove moravske nadškofije.

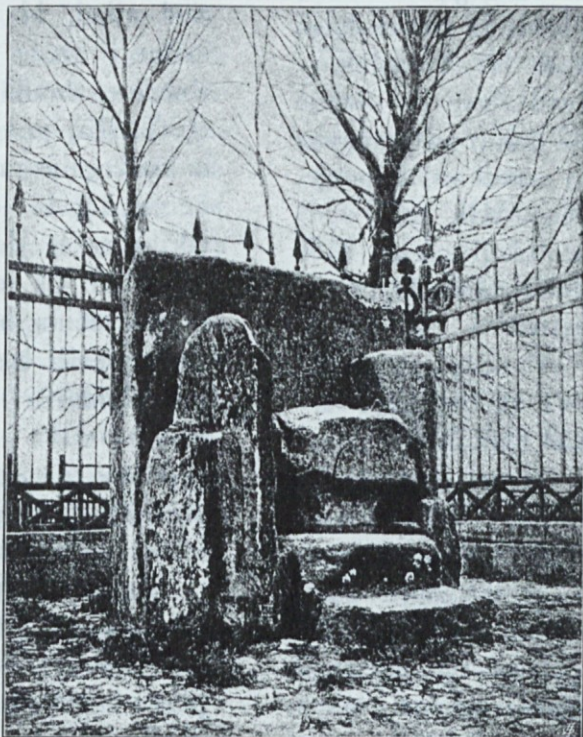
Toda nemški škofje niso mirovali, bavarski škofje so sklicali zborovanje in tja so, verjetno s silo, pripeljeli Metoda. Bavarski škofje so Metoda obsodili in ga vrgli v ječo, kjer je bil tri leta. Po treh letih se je Metod vmil h Kocelju, toda Nemci so mu takoj zagrozili zaradi Metoda. Metod je moral zapustiti panonske Slovence in Koceljevo kneževino. Kocelj, v nemških očeh veleizdajalec, izgine.

Kaj se je zgodilo z zadnjim

samostojnim knezom Slovencev, ne vemo. Ko je Kocelj izginil, je propadla zadnja od tuje nadvlade neodvisna kneževina med Slovenci, tako se tudi ni mogla razviti posebna književnost in samostojna kultura, katere podlaga bi bil narodni jezik.

Pol stoletja pred Kocljem, to bi bilo pri kraju 8. stoletja že izginjajo sledovi samostojnosti Slovencev v Karantaniji, ni pa z njimi prenehalo ime Karantanija in Karantanci.

V letih 883 - 884 se je vnela karantansko-moravska vojna, v kateri je zmagoval velikomoravski knez Svetopolk in v obeh letih silno opustošil Panonijo. Za nadaljni razvoj ljudstev v srednjem Podonavju je postala usodna naselitev Madžarov, njihova žrtev postane Velikomoravska država. Toda istočasno so zaustavili nemški dotok v Panonijo in Obdonavje, ki je

Na Gosposvetskem polju vojvodski prestol stoji...

bil tako močan, da bi germaniziral velike panonske zemlje, ako bi se nadaljeval v začetnem zagonu. Namesto nemškega klina se je vrnila madžarska zagozda in zdrobila velik del ne le slovenske, marveč v 9. stoletju že močno nemške Panonije. Za večji del Slovencev so tedaj pomenili Madžari nacionalno smrt, toda na področju Vzhodnih Alp so za več kakor pol stoletja zadržali silo germanizatoričnega pritiska v Vzhodne Alpe in strli nemški kolonizacijski tok, ki se je bil zaril že globoko v srednje Podonavje.

Iz staroslovenskih osebnih imen, ki jih v listinah najdemo ob imenih „grof“ in „plemeniti“, smemo že sklepati, da so živeli v 10., 11. in 12. stoletju plemiči, ki so govorili slovensko in dajali svojim otrokom še slovenska imena.

Slovenskega porekla je bil verjetno Prislav, ki je bil odvetnik grofice Heme v Savinski dolini. Plemič iz slovenskega rodu je verjetno tudi bil Trdoslav; v 12. stoletju je z ženo Slavo na svojem posestvu v Liesinški dolini na Zgornjem Štajerskem ustanovil cerkev sv. Valpurgje. Slovenka je prejkone bila tudi žena Dobronega, ki je okoli leta 1150 podarila širotišnico v Admondu, svojo dekle Spinco.

OBRED IZVOLITVE IN UMESTITVE KOROŠKIH KNEZOV

Ta obred je tesno povezan s položajem, ki so ga med Slovenci zavzemali kosezi ali kasazi oziroma kasezi, kakor se glasi zanje naziv na kasnejših koroških in štajerskih tleh. Kosezi so po številu močan in ugleden sloj starokarantanskega svobodnega prebivalstva, zlasti je bilo mnogo kosezov na Koroškem.

Od poročil, ki so se nam ohranila o izvolitvi in umestitvi koroškega vojvode, ima najbolj starinski značaj popis izvolitvenega in umestitvenega obreda, ki je dodan kot vrinek dveh rokopisov nemške pravne knjige, ki se imenuje „švabsko zrcalo“, napisana je bila v drugi polovici 13. stoletja.

Obred je potekal ob tako imenovanem knežem kamnu, ki je stal na prostem na Gosposvetskem polju nedaleč od Kmskega gradu. Za časa slovenske Karantanije se je v starejši dobi posvetovala zaradi izvolitve novega kneza - če je s smrtjo ali kako drugače dežela prejšnjega izgubila - pač ljudska skupščina, to je vsi svobodni v deželi, med njimi seveda tudi kosezi. Mogoče se je že v svobodni Karantaniji zbor volilcev zožil na koseze, kakor je to bilo pod Nemci vsaj do 11. stoletja, toda ne na koseze v celokupnem številu, marveč na določene zaupnike med njimi, ki so se pod vodstvom iz lastne srede izbranega kosezkega sodnika zbrali na svojem zboru.

Tamkaj je vprašal sodnik vse skupaj in vsakega posameznega koseza posebej, če se ta, ki je namenjen za vojvodo, zdi njim in deželi koristen, dober in prikladen. Če je dobil pritrdilen odgovor in je večina bila za predlaganega, so se odpravili kosezki zastopniki pa tudi vse ljudstvo h knežjemu kamnu na Gosposvetsko polje; tam je bil za vojvodo namenjeni in izvoljeni po običajih dežele sprejeti v njihovo sredo in mu je bila izročena oblast v deželi.

Zgodilo se je to s posebnim obredom, tako da so bodočega vojvodo posadili na pašnega konja in ga, prepevaje pesmi-hvalnice, peljali ter vodili trikrat okoli kamna. že v prvi nemški dobi je doživel obred nekatere spremembe,

v dobi nemške srednjeveške države je tudi še kralj imenoval in predlagal kosezom novega vojvodo, nato so ga pa ti formalno izvolili in po obredu umestili.

Od časov, ko so Karantanci oziroma Korošci sprejemali medse vojvode tuje krvi, so vpeljavo med Karantance simbolično izražali na ta način, da so za vojvodo namenjenega preoblekli v obleko slovenskega ljudstva - ta je bila pač tudi obleka kosezov - to je v suktnjo, plašč in klobuk s trakom sive barve in v rdeče prevezane opanke.

Ko se je v deželi utrdila nemška oblast, je izvolitvi in umestitvi po kosezih sledila še podelitev dežele Koroške vojvodu v fevd od strani krone. V vmesnem času, to je od izvolitve pa do fevdne podelitve, je imel novi vojvoda oblast le še od kosezov. Šele ko je prej prejel deželo od krone v fevd, sleče ljudsko oblačilo in se uvrsti med fevdalce.

V stoletjih se je način izvolitve in umestitve koroškega kneza še nadalje v mnogočem spremenil in razširil, posebno s sestavinami, ki so nekoroškega in neslovenskega izvora; fevdalizem in krščanstvo sta v mnogočem vplivala na prvotni obred.

Pridružilo se je drugo dejanje, ki se dogaja pri tako imenovanem vojvodskem stolu na GOSPOSVETSKEM POLJU: ta stol ima dva sedeža, vzhodnega so imenovali vojvodovega, zahodnega pa v kasnejših časih sedež goriškega grofa, ta je bil namreč palatinski grof na Koroškem.

Običaj in obred izvolitve in umestitve kneza na Gosposvetskem polju je bil tako zakoreninjen, da ga tudi nemški oblastniki niso mogli niti hoteli opustiti; način se ni bistveno

spremenil, ko so Nemci začeli pošiljati med koroške Slovence grofe in vojvode tuje krvi; zbor kosezov je še imel pravico voliti in tudi vsaj formalno odkloniti vojvodo, ki jim ne bi bil po godu.

S politično priključitnjo karantanskih Slovencev na zahod gre vspešno in in je dejansko njen bistveni del verska priključitev. Dotlej so Slovenci živeli še v stari veri v bogove, ki so jo prinesli iz zakarpatske slovanske skupnosti.

Prvo krščanstvo med Slovenci je organizirala salzburška škofijska cerkev; Hotimir je celo plačeval letni davek Salzburgu, pri Gospe Sveti je bila stolica škofa Modesta. Toda s smrtjo Hotimira je krščanska, lahko rečemo nemška stranka, izgubila najzvestejšega zagovornika. Frankovski misijonarji niso bili preveč uspešni, novo vero so širili z ognjem in mečem; toda kmalu so prišli irski misijonarji, ki so bili bolj uspešni. Upoštevali so stare navade in jih skušali prikrojiti novi veri, upoštevali so ljudski jezik in iskali stike z domačimi poglavarji v deželi; vse to pa je kar dobro uspevalo.

Doba Karla Velikega (okoli leta 800) pomeni pri nas seveda tudi uspešen napredek fevdalnega elementa. Z razvojem fevdalizma in okrepitvijo domačega plemstva v slovanskih deželah so se pričele pojavljati sredobežne sile, ki so bile tem nevarnejše oblasti fevdalnega kneza, ker so se mogle pojaviti kot tekmeč za politično vodstvo v državi. Nosilec teh tendenc je bilo domače plemstvo.

Po odločbah prve delilne pogodbe naj bi se slovensko ozemlje razdelilo med Ludvika nemškega, Karlovega sina in naslednika, in Lotarja; takoj po delitvi je prišlo do upora. Upor se je

začel v Spodnji Panoniji južno od Drave. v onem delu, ki mu je vladal Ljudevit Posavski, ki je imel sedež v Sisku. Slovenci so izgubili svoje domače kneze, o katerih je zadnji krat govor leta 827; kneze imenujejo sedaj Slovenci grofe, ki jih je frankovska uprava odslej mednje pošiljala.

Reforma iz leta 828. je porazna za nadaljni teritorialni razvoj slovenske zemlje, ustanovila je v obrisih pokrajinske in državne meje, ki so bile stoletja zarisane na našem političnem zemljevidu. Vrhu tega zareže v narodno telo Slovencev - meja dveh velikih držav, Italije in Nemčije.

RAZNI PODATKI ZGODOVINE

Brižinski spomeniki: Iz obnovljenega širjenja organizacije krščanstva so se ohranili zapiski treh tekstov v slovenskem jeziku, namenjeni dušnemu pastirstvu med koroškimi Slovenci. To so tako imenovani Brižinski (Freisinski) spomeniki vpisani v pismu karolinske minuskule srednjeevropskega tipa okoli leta 1000 v rokopis, ki je bil nekoč last škofijske cerkve v Freisingu na Bavarskem, a ga danes hrani državne biblioteka Muenchen.

Brižinski spomeniki so najstarejši slovenski zapisani teksti in vobče najstarejši slovanski stnjjeni teksti, napisani z latinskimi pismenkami ter pričajo o slovanstvu oz. o Slovencih.

Vrsta koroških vojvod se je češče menjavala ali celo pretrgalo, kadar si je vladar začasno pridržal gospodarstvo nad deželo.

* * *

Karantanska krajina je nastala kot člen v obrambnem pasu proti Ogrski leta 970, ščitila naj bi pa ožino Karantanijo ali Koroško, ki nanjo na

vzhodu meji.

To krajino je dobil leta 1055 po Alaberonovem padcu Otakar iz bavarskega rodu, ki je imel bogato posest v zgomjeavstrijskem Traungavu. Po tem okraju se imenuje rod Traungavcev, toda že prvi Otakar, krajišnik v karantanski krajini, nosi pridevek po svojem glavnem gradu „STEVURU“ (Stira) ob Anizi: od tod je prišlo ime na krajino ali marko ob srednji Muri, ki so jo on in njegovi nasledniki uporabljali: Štajerska (marka) Šteiermark.

* * *

Ime „KRANJSKA“ pa je nastalo iz dvojne imenske podlage, keltske Camiole in slovenske krajine. Krajina pomeni pokrajino sploh, posebej pa še obmejno. Leta 1000 je prišla krajina neposredno pod vladarsko oblast, nato leta 1077 prvič in leta 1093 drugič pod oglejskega patriarha kot svetnega gospoda-krajniška na Kranjskem.

VELIKA KARANTANIJA IN NJENE KRAJINE

Bavarska vodi od 10. stoletja dalje ofenzivo proti Madžarom, l. 952 se povrača bavarsko politično področje. Preobrat je pa prineslo leta 955, Nemci so v bitki na Lechfeldu, Leškem polju pri Augsburgu, premagali Madžare. Slovenska zemlja postane krajiško-obrambno ozemlje velike tuje države.

Od Donave do Jadrana je nanizan venec krajin in mejnih grofij; te so ustvarile trden mejno-obrambni pas in pripomogle, da so ob koncu 10. stoletja Madžari bili potisnjeni na ponosko nižino. Od severa proti jugu se vrstijo: 1. Vzhodna pokrajina ob Donavi, 2. Karantanska krajina ob srednji Muri, 3. Podravska pokrajina ob Dravi pod Pohorjem-Kozjakom in

ogrsko mejo, 4. Savinjska krajina ob Savinji in zahodno od Sotle ter spodnje Krke, 5. Krajinska krajina ob zgornji Savi; k temu moremo prišteti še dve krajini, ki sta obstojali še v dobi pred Madžari, to sta bili 6. Istrska krajina in 7. Furlanska krajina.

Druga polovica 10. stoletja je v svojih krajinah ustvarila poznejše Kranjce, Korošce, Štajerce in tako naprej. To je, razdrobila je slovensko zemljo na dežele. Od krajin, ustanovljenih v drugi polovici 10. stoletja na slovenskem ozemlju je ostala v tesnejši zvezi z Bavarsko le Vzhodna krajina ob Donavi. Ostale so pa tesno naslonjene na Karantanijo, to je na Koroško, in predstavljajo v celoti obsežno ozemlje, ki ga moremo imenovati Velika Karantanija. Nekdanje slovensko ozemlje je obsegalo nad 70.000 kvadratnik km. od tega je ostalo le še 24.000 kadr. km.

Na čelu Koroške stoji do leta 976 vojvoda Bavarske, od tega leta dalje pa ima Koroška svojega samostojnega vojvodo. Nastanek posebne vojvodine

Koroške je v zvezi z Bavarsko in Nemško državno politiko v drugi polovici 10. stoletja. Veronsko in Furlansko krajino upravlja od leta 952 Henrik I., brat nemškega kralja Otona I. Ko je Henrik I. v letu bitke pri Augsburgu umrl, mu sledi sin Henrik II. Ker je bil pa še mladoleten, ima glavno besedo v državi njegova mati Judita, ki si prizadeva, da bi od srednje vlade dosegla kar najmanjšo odvisnost za Bavarsko in z njo združene dežele, med katerimi je tudi Koroška.

Po bitki pri Augsburgu so se odprle vrata na vzhod, freisinska cerkev je že imela obširna posestva na Koroškem, posebno okoli Vrbskega jezera, škof Abraham je posest še povečal.

Po smrti Otona I. je prišel na prestol njegov sin Oton II. Vladar je podelil leta 973 freisinski cerkvi velika posestva v novo urejeni kranjski krajini: posest je obsegala veliki del Sorškega polja, okolico Škofje Loke, Selško dolino in večji del Poljske doline, Koroška posest se je okrepila.

Upor Henrika II. je dal cesarju dober

Št. Andraž na Koroškem, prvotni sedež lavantinske škofije

nauk. Leta 976 je od Bavarske oddelil Koroško, deželo povzdignil v vojvodino in ji priključil nove kraje na vzhodu in jugu.

Slovenska zemlja je razkosana v dežele, za prevlado nad njimi se bijejo razni fevdalci in si skušajo pridobiti dinastično in deželno gospodstvo. V tej tekmi, ki izpolnjuje zlasti zgodovino 13. stoletja končno zmagajo Habzburžani, ki v sto letih dosežejo oblast nad večino pokrajin, v katerih prebivajo Slovenci. Hude krize, ki so poleg velikega dela Evrope zadele v 15. stoletju tudi slovensko zemljo, so postavile Habzburžane na preizkušnjo, ali se bo njihova oblast v slovenskih deželah pa tudi drugod vzdržala?

V sredini 13. in 14. stoletja so nastajale nekatere nove naselbine Nemcev sredi med Slovenci. Dotok fevdalcev in duhovnikov ter njim podrejenimi ljudmi je v tej dobi v glavnem ponehal, zato se je povečalo doseljevanje nemških romarskih in drugorodnih trgovcev, obrtnikov, bankirjev in drugih v mesta in trge, ki dobivajo pri nas od 13. stoletja dalje vedno večji pomen.

Oglejski patriarh je najkasneje okoli leta 1250 na ozemlje tolminskega gospostva pripeljal kmete iz tirolskega Pustertala in jih naselil na severnih pobočjih zgornje Baške doline; nemški kolonisti so prišli sem kot dedni zakupniki, uživali so posebne, v pisnih zajamčene pravice in bili v upravnem oziru združeni v posebno rihtarijo z lastnim rihtarjem načelu.

Krčenja gozdnega in neobdelanega sveta je bila njihova glavna naloga, zato so oproščeni davkov in dajatev, ki jih slovenski kmetje sicer morajo plačevati.

Najobsežnejše območje v strnjenem naselitvenem ozemlju pa so zavzeli nemški kmetje kolonisti na Kočevskem. V velikanske gozdove, ki segajo od Ribniške doline in Suhe krajine na severu, pa do Kolpe na jugu, od Loške doline za zahodu pa do Bele krajine na vzhodu, prodirajo Slovenci prav počasi. Naseljujejo se ob robih poznejšega nemškega ozemlja že pred Nemci, globoko v gozdove okoli Kočevskega Roga pa ne silijo in le po malem kolonizirajo dolino Črmošnjice.

Na jugu se naseljeni Slovenci že pred 13. stoletjem od Starega trga do Oselnice ob Kolpi. Še povsem nenaseljeno ozemlje je pa bilo dostopno vsaj po nekaterih gozdnih stezah, kajti sicer bi si ne mogli razlagati slovenskih imen sredi pozneje pretežno nemške okolice, ki jih najdemo zapisana že v najstarejših virih.

GORICA, BENEČIJA, ISTR IN SLOVENC

Gorica sama kot popolnoma slovenska, se prvič omenja leta 1001, ko je cesar Oton III. podelil cerkvi „polovico gradu“, ki se imenuje Solkan, ter polovico vasi, ki se je v jeziku Slovencev imenovala Gorica, pa polovico vsega tega kar leži v Solkanu in Gorici ter v vseh krajih med Sočo, Vipavo, Vrtovinskim potokom in Alpami. Drugo polovico je prejel furlanski grof.

* * *

Sporedno z dotokom nemškega plemstva gre od konca 10. stoletja v ravnino Furlanije tok slovenskega kmečkega prebivalstva; slovenskega kmeta kliče Oglejski patriarh, ker hoče po velikim madžarskih opustošenjih v 10. stoletju strto gospodarstvo zopet dvigniti. Slovenski kmet kolonist mu

je pri tem dobro služil.

Vendar so te slovenske kolonije neskljenjene in ločene od glavnega narodnega telesa. Najkasneje v 15. stoletju se je močno okreplil politični vpliv Benetk in živel v Furlaniji se je močno poromanil. Hriboviti in gorski svet nad Furlansko ravnino je dobil nove prebivalce - to je današnja BENEŠKA SLOVENIJA: teh novih naseljencev je bilo toliko, da so jih kratko in malo imenovali SLOVENIJA (Schlavia), krajem v njej pa že od 13. stoletja dalje dodajajo pridevek (slovenski).

V nacionalnem oziru je razdobje od 10. do 12. stoletja za Slovence vseskozi negativno; pridobili so sicer nekaj vasi v Furlaniji, ozemlje je bilo negotovo in že v naprej zapisano izgubi.

* * *

V Istri so se Slovenci in Hrvatje naseljevali v času, ko je bila ta še v prvih letih 7. stoletja bizantinska. Od leta 788 je bila frankovska, pri delitvi frankovske države je pripadla Italiji. V drugi polovici 10. stoletja je Istra, obenem s Furlanijo in Veronsko marko v ožjih političnih zvezah z Bavarsko in Koroško.

Naši predniki so kljub vsem oviram prišli v prodiranju proti jugu in zahodu do Jadranskega morja in zasedli najbolj severni del njegove obale na obeh straneh stare rimske naselbine Tergeste (Trst). Stoletna beneško - italijanska kolonizacija in avstrijsko zapostavljenje Slovencev in favoriziranje Italijanov jih ni moglo potujčiti.

Ko se je takoj v začetku naseljevanja del Slovencev naseljeval in si ob enem ustvarjal nove domove, se je drugi del

še vedno vojskoval in tudi plenil po Krasu in Bizantinski Istri. Glede tega je papež Gregor I. leta 600 pisal solinskemu škofu o teh bojih in ropih v pismu omenil Slovence.

To je prva omenitev slovenskega imena od take osebe, kar naj služi v dokaz, da so se Slovenci resnično borili in končno tudi osvojili to zemljo!

Nad sto let je obstojala neodvisna slovenska kneževina v Karantaniji. Ne drži, da bi namreč po Samovi smrti država razpadla kot to govorijo nekateri čeravno zgodovinski ali pamanjkljivi podatki, saj zgodovina nam pove, da so bili tudi še nasledniki kot so: Pribina, Kocelj in Borut; slednji je bil na čelu karantanske kneževine v sredini 8. stoletja, kar se povsem strinja s podatki, ki govorijo, da smo Slovenci leta 789 izgubili samostojnost.

Danes živi slovenski narod na zmanjšanem življenjskem prostoru kot so živeli naši predniki nekdanj, ali kljub temu še vedno lastujemo pomembni življenjski prostor 25kilometerske obale s pristaniščem v Kopru. Vse to pa nam še vedno obeta možnost eventuelne slovenske države kot okno v svet.

Vse to je podano v skrajšani obliki delno povezano z zgodovino Slovencev naših prednikov, ki naj nas spominja in opominja za njih težke čase, berači se za svoj obstoj in narodno kultume težnje.

Zato je prav v tem pogledu zelo umesten oni prelepi izrek, naj ga ponovimo, ki pravi: „Spoznavaj najprej samega sebe“, vendar bi v primeru našega sestavka lahko zapisali: - Spoznavaj najprej svoje domače kraje, nato šele tuje!

Premaknil je zemljo in človeka

Nikolaj Kopernik (1473-1543)

Čeravno smo o problemu nebeškega svoda v zvezi z Zemljo že slišali, je kljub temu prav in poučno, da še bolje spoznamo velike može, ki so žrtvovali življenjske napore in um za dognanje vaznih nebesnih leg in pojav in končno, da se Zemlja vrti.

Dne 19. februarja 1473 se je v mestu Torun v nekdanji Poljski, rodil Nikolaj Kopernik. Bil je sin premožnega trgovca in nečaka amelandskega škofa Luka Watzelrede, vplivnega cerkvenega in posvetnega veljaka. Iz tega Kopernikovega porekla izvira še vedno nerešena pravda med Poljaki in Nemci; oboji si Kopernika prisvajajo kot svojega rojaka; bil je Poljak.

Bil je sin tako močnega veljaka, kakor je bil škof Watzelrode, ki se je uspešno upiral in bojeval celo proti močnemu Nemškemu redu ter bil celo svetovalec poljskega kralja, je pomenilo, da so bila Koperniku pota v svet na široko odprta.

Najprej je mladi Kopernik študiral na univerzi v starodavnem Krakovu; že tam si je pridobil osnovno znanje astronomije. Štiriindvajsetletni Nikolaj je odšel v Italijo, ki je slovela po svojih univerzah in učenjakih. Tam si

je v sedmih letih znanje razširil, poznavanje astronomije poglobil na univerzah v Bologni, Padovi in Ferrari. Bil je tudi v Rimu, kjer je celo predaval o astronomiji.

Bivanje v Rimu je Koperniku veliko pomenilo, kajti tam je našel svoje vzornike. Tja se je namreč zateklo veliko učenih beguncev iz Carigrada, ki so ga že pol stoletja poprej zasedli Turki. Ti učeni možje so prinesli s seboj dela starih grških učenjakov; eden takratnih papežev pa je dobil od njih okoli 10.000 zvezkov nadvse dragocenih del, ki so našle prostor v nastajajoči vatikanski knjižnici.

Koperniku kot škofovemu nečaku so bila vsa vrata v ta tempelj učenosti odprta - in Kopernik sam pravi v svoji knjigi: Potrudil sem se, da sem znova prebral vse filozofske knjige, ki sem jih mogel dobiti, da bi poiskal, če ni kdo nekoč drugače mislil in da se nebesna telesa drugače premikajo, kakor sedaj učijo v šolah za matematične znanosti.

Tako sem pri Ciceronu našel, da je Migetas iz Sirakuze menil, da se Zemlja giblje. Podobno misel sem dobil pri Plutarhu, ki je poročal, da so tudi drugi tako mislili. Kopernik je bral tudi starega grškega učenjaka Aristarha z otoka Samesa, ki je že takrat trdil, da je Sonce nepremično in da se Zemlja giblje.

Vse to mu je bilo v vzpodbudo, da je s svojim nenavadnim, prodornim

razumom začel sam temeljito razmišljati o nad tisoč let starim Ptolomejevem zapletenem sistemu, ki postavlja nepremično Zemljo v središče vesoljstva; planeti Merkur, Venera, Mars, Jupiter in Saturn (poznali so jih le pet) in celo Sonce pa tudi nebesni svod z vsemi zvezdami vred pa po Ptolomeju krožijo okrog Zemlje.

To je bila težka dediščina in celo nevama, saj se nihče ni upal trditi drugače in se vtikati v doslej ustaljeno prepričanje in dvomiti vanj. Kopernik se je iz Italije vrnil v domovino, postal kanonik v mestu Frauenburg ob Vzhodnem morju, khrati pa tudi lastnik tolike imovine, da je brez skrbi še 40 let živel in se poleg običajnih poslov popolnoma predal opazovanju neba.

V ta namen je uporabljal visok stolp zraven katedrale v Frauenburgu. Vsa dogajanja ne nebu je opazoval skrbno in natančno, posebno pa gibanje planetov in Lune ter navidezno kroženja Sonca okoli Zemlje, v katero tedaj ni nihče dvomil. Ves čar temnih noči niso motile nobene svetilke.

V samoti je njegov duh tehtal stare razlage in Ptolomejev geocentrični sistem. Že od začetka drugega stoletja našega štetja je brez ugovorov vladal človeškemu umu. Geocentrični sistem sta varovali Cerkev in tudi inkvizicija s svojimi kaznimi. A Kopernik je bil pogumen in nenavadno pameten mož. Dvomil je o mirovanju Zemlje in o nerazumljivo zapletenem kroženju planetov ter celo v samo kroženje Sonca okoli Zemlje.

Po opazovanjih in razmišljanjih se mu je posvetilo, vse mu je postalo jasno in razumljivo „kakor beli dan“. Zavrgel je zapleten način kroženja planetov, ki so morali po stari razlagi

vsako leto narediti na svojem tiru tako imenovane epicikle, za katere ni bilo nobenega tehtnega razloga.

Kopernik je postavil temu nasproti popolnoma razumljivo razlago, tako jasno, da se je učenim ljudem brez predsodkov zdelo, kakor da jim je padla mrena z oči. Tudi Zemlja je planet. Vsi planeti se gibljejo okoli središča sonca. Zgradba vesoljstva je torej takale: Nepremični nebesni svod z zvezdami stalnicami je zunanja meja Sončnega sistema. Okoli Sonca, ki je v sredini, kroži Merkur, ki ga obide v 80 dneh; za njim kroži Venera z devetmesečnim obhodom; nato Zemlja z Luno v enem letu; sledi Mars z devetletnim obhodom, potem se premika Jupiter, ki potrebuje 12 let za en obhod okoli Sonca; zadnji Saturn, ki obide Sonce v 30 letih.

In še pravi Kopernik, da je Sonce v sredini, kajti...„kjer bi bilo zanj lepše mesto, kakor v tem čarobnem kamnu... Tako Sonce vodi, sedeč na kraljevskem prestolu, svojo družino zvezd“. Zemlja pa se prvič vsak dan zavrti tudi okoli svoje osi od zapada proti vzhodu; posledica tega je navidezno dnevno gibanje zvezd od vzhoda proti zahodu.

Drugič: V enem letu Zemlja obkroži Sonce od zahoda proti vzhodu, iz česar izhaja navidezno istomerno letno gibanje Sonca.

Knjigo „De Revolutionibus Orbium Coelestium“ (O gibanju nebesnih teles) je napisal že 25 let pred smrtjo. Zanj je vedelo več njegovih prijateljev. Tik pred smrtjo je na prošnjo kulmskega škofa Tiedermanna Giseja dovolil, da so knjigo natisnili in že umirajočem Koperniku so leta 1543 položili to veliko delo v roke.

Zoper njo je prvi zagnal vik in krik sam Martin Luter. Protestanti so svojo borbo z Vatikanom naslanjali na sveto pismo, zaslutili so namreč nevarnost, saj je bila teza o nepremičnosti Sonca v nasprotju z nekaterimi navedbami v tej knjigi. Kopernik je umolknil; šele okoli leta 1540 so ga prijatelji in visoki dostojanstveniki kot je že zgorej navedno prepričali, naj napiše knjigo o svoji teoriji, ki je tudi izšla leta 1543 v Nürnbergu z naslovom „O KROŽENJU NEBESNIH SFER“. Za njim se je oglasil tudi Vatikan, ki je 5. marca leta 1616 prepovedal to knjigo vsem ljudem. Toda največje revolucije v znanosti človeškega duha ni bilo mogoče zavreti. Avstronomija, ki po Ptolomeju celih 1.300 let ni napredovala, je s Kopernikom naenkrat napravila velikanski korak naprej.

Leta 1822 je tudi Vatikan dovolil natisniti knjigo o heliocentričnem (to je sončnem sistemu) in leta 1833 tudi preklical svojo prepoved.

DOMIŠLJIJA IN PAMET GLEDE IZNAJDBE

Zares: navidezne krivulje so na prvi pogled zamotane in zagonetne. Ljudstvo, ki je menilo, da so planeti le vidni zastopniki bogov in jih je zato po njih tudi imenovalo, je ta gibanja razlagalo kot njegova znamenja in opozorila. Bistrejši med njimi so si izdelali domiselno tehniko prerokovanja iz leg nebesnih teles, ki je znana kot astrologija.

Matematično in filozofsko obdarjeni pa so si zastavljali vprašanje, katera so tista enostavna matematična načela, skrita v navidezno zamotanem premikanju planetov. Tako zastavljeno vprašanje

vsebuje podmeno, da je mogoče pojave racionalno razložiti. Gledano z Zemlje opisuje na primer planet Jupiter kaj čudno pot po nebu. V zvezdno karto zabeležimo lego planeta nasproti zvezdam ter njene spremembe iz noči v noč. Zapazili bomo, da se planet premika večinoma proti vzhodu (v napredni smeri); so pa obdobja, ko hitrost premikanja pojema, planet ohrani nato nekaj dni isto lego med zvezdami (je v zastoju) in se potem premika proti vzhodu (v obratni smeri).

Povežimo posamezne lege na karti v zvezdno krivuljo in ugotovili bomo, da je planet opisal nekakšen vozec ali pentljo. Zanimivo in poučno bi bilo slediti temu razvoju od Pitagore do Aristotelove šole.

Zadržali se bomo le na nauku o fiziki, snovi in o zgradbi vesolja, ki ga je ta šola utrdila in mu dala končno obliko. Nauk je kasneje sprejela krščanska teološka šola in ga včlenila v svojo kozmologijo. Bil je v veljavi tudi v dobi Kopernika.

Načela aristotelske fizike so bila: zemeljska snov je kombinacija štirih čistih elementov: zemlje, vode, zraka in ognja, ki so hkrati kombinacije dveh parov nasprotnih lastnosti (suho, vlažno, hladno-toplo). Snovi so absolutno težke ali absolutno lahke. Aristotelsko ptolomejska kozmologija je vladala v Evropi od Aristotela do Kopernika in še sto let po njem. Bila je izrazito antropocentrična, kar pomeni Zemlja in človeštvo na njej je srec in edini namen stvarstva, ki so mu podrejena vsa ostala nebesna telesa in zvezde.

Naj poudarimo še, da je bil Kopernik kot član kapitla v Froboroku (Frauenberg) odgovoren za vodenje gospodarstva, za

organizacijo obrambe proti vdorom križarjev nemškega viteškega reda in da je celo sestavil študijo o vrednosti denarja. (Hkratni smisel za abstraktne in za praktične probleme odlikuje človeka renesanse.)

Do novih pogledov o zgradbi planetnega sestava je prišel po zelo dolgi in težavni poti premišljevanja in iskanja, hipnih prebliskov in podrobnih računov.

Velike ideje, potem ko so oblikovane in izrečene se nam zdijo preproste in vendar moramo čakati na genija, da nam jih odkrije.

Prvič ko je te svoje ideje objavil v knjižici z naslovom „Mali komentar o nebesnih gibanjih“ med letom 1505-1515; reakcija posebno luteranskih teologov, je bila huda in nevarna, saj so natolcevali, da je mož najbrž znorel.

Kopemik tudi ni mogel dokazati, da se Zemlja giblje okoli Sonca, čeprav je navedel številne argumente, ki govorijo temu v prid. Zato se je po evropskih univerzah njegova teorija obravnavala zgolj kot zelo koristna in zanesljiva metoda pri računu in napovedi planetnih leg, ne pa kot nov pogled na zgradbo planetnega sestava.

Takšno je bilo stanje približno do sredine XVII. stoletja.

Splošno in trajno delujoči odmevi uvrstitve Zemlje med planete pa so izredno pomembni. To je konservativna sestavina v teoriji; naslednji korak je naredil Koppler leta 1609 in potem še Galilei, Newton; novi zgradbi vesoljstva so dodali važna dopolnila in astronomijo postavili na prestol vseh znanosti.

Po raznih virih zbral

Valentin Potočnik

Koristilo bo vsem...

Koliko letnikov „Ljubljanskega zvona“, najpomembnejše predvojne literarne revije, je izšlo?

51 letnikov; zadnji je iz leta 1941 in je nepopoln.

Ob katerem morju leži afriško pristanišče Durban?

Ob Indijskem oceanu.

Kdo je sestavil prvi veliki nemško-slovenski slovar?

Cigale, leta 1860.

Koliko je široko Jadransko morje v višini Splita?

Okrog 210 kilometrov.

Kdo je sestavil slovenski stenografski sistem?

Profesor Franc Novak.

Ali imajo vse evropske dežele normalnotirne železnice?

Ne, Španija, Portugalska, Irska in Sovjetska zveza imajo širše tire.

Atlas admirala Reisa

Poročila iz davnine

Turški admiral Pire Reis je bil strasten zbiratelj pomorskih zemljevidov. Sestavil je atlas z imenom „BAHRIJE“ ali „Knjiga oceanov“. Vsega skupaj je bilo v njem 210 odlično izdelanih zemljevidov. Ko se je še mlad udeležil s svojim stricem kapetanom Kemalom bitke s Španci iz leta 1551, sta ujela nekega pomorščaka, ki je trdil, da se je udeležil treh Kolumbovih ekspedicij. Pri sebi je imel tudi nekaj zemljevidov. Biograf Las Casas o Kolumbu: „Bil je tako trdno prepričan, da bo odkril, kar se je namenil odkriti, kot da bi to vse že bilo v njegovi dobi podključem!“

Leta 1929 so v Carigradu odkrili dve Reisovi karti. Prva iz leta 1513 kaže Britanijo, Španijo, Zahodno Afriko, Atlantik, dele Severne Afrike in celotne obise vzhodne polovice Južne Amerike. Na spodnjem robu zemljevida je prikazana obala Antarktike, ki se širi na vzhod do neke točke pod Afriko.

Drugi zemljevid z letnico 1528 prikazuje Greenlandijo, Labrador, Novo Furlandijo, del Kanade in vzhodno obročje Severne Amerike tja do Floride.

Švedski raziskovalec Nordenskoeld je porabil 17 lat, da bi razrešil geografsko projekcijo teh kart. Njegovo delo pa je dopolnil šele ameriški kartograf Arlington H. Mallery v sodelovanju z Midrografskim uradom momarice ZDA.

Presenetljivo je najprej, da so te karte izdelane z največjo preciznostjo. Razdalje med Evropo, Afriko in Amerikami so točne - in vendar do osemnajstega stoletja pomorščaki niso mogli natančno

določiti zemljepisnih dolžin. Z drugimi besedami, ta atlas iz petnajstega stoletja je točnejši od poznejših pomorskih kart.

Pa to še ni vse. Primerek iz leta 1513 kaže tudi nepreiskane reke Južne Amerike, kot so Orinoce, Amazonka, Parana Urugvaj in druge. Vespucci in Magelan se nista prebila na svojih potovanjih (1501 in 1519) dalje od ustij južnoameriških rek. Cortez je pristal v Mehiki šele l. 1520, torej sedem let po nastanku Reisove karte, Pizarto pa je zasedel Peru šele l. 1531, torej komaj osemnajst let po izdelavi omenjenega zemljevida.

Dalje: Od kod so poznali Antarktiko - brez ledu? Ta celina je bila odkrita šele l. 1818, kartografija njenega ozemlja pa še danes ni zaključeno. Reisov zemljevid kaže to celino, kakor še širi pod Afriko, prosto vsega polarnega ledu, in označuje celo gore, ki so ta čas pod ledeniki in katerih višina največkrat še danes ni izmerjena! Pravzaprav je resnica ta, da do Mednarodnega geofizičnega leta (1949) sploh nismo nič vedeli o teh gorskih grebenih, zakopanih pod večnim ledom. Ameriška vojaška odprava jih je ponovno odkrila šele leta 1952.

Dr. C. H. Hapgood je mnenja, da je bila opisana kartografija Antarktike dejansko opravljena v času, ko je bila ta celina še prosta ledu. To pa bi pomenilo, da so Reisove karte, katere je on večino samo zbiral stare tisočletja.

Richard W. Strachan in A. Mallery

dodajeta še to, da so originali bili posneti iz zraka, in sicer iz velike višine. (Fotografski posnetki naših zemeljskih satelitov so nam zdaj dali prav podobne rezultate). To pa spet pomeni, da so morali imeti starodavni kartografi na razpolago - letala!

Za to govorijo tudi Reisove označbe rek, otokov, puščav in visokih ploščadi, ki so vse po vrsti zarisane z neverjetno natančnostjo. Sodobna matematika je to potrdila šele v zadnjih letih. Naprimer: Greenlandija je predstavljena v obliki dveh posebnih otokov. To je potrdila pred kratkim neka francoska ekspedicija; njihova seizmična merjenja, pod površjem vodnim so pokazala, da zakriva led med dvema otokoma.

Reis je zapustil v svojem atlasu pripombo, da izvirajo njegove karte iz časa Aleksandra Velikega. Njih originale bi naj potem takem iskali v stari Grčiji in Aleksandriji. Ker je tukaj omenjen Aleksander Veliki in njegovo ime se najčešče omenja pri zgodovinskih dogajanjih, redki pa so, ki o njemu kaj vedo, bom tukaj podal mojo PRIPOMBO: Aleksander Veliki, je bil brezobziren in energičen vojaški voditelj in poveljnik, premagal je Perzije, osvobodil Malo Azijo in Egipt in zažgal perzijsko prestolico - PERZIPOLIS, s

svojimi četami je prišel tja do PONJABA; bil je ustanovitelj ALEKSANDRIJE, umrl je za posledicami mrzlice v BABILONU leta 323 pred našim štetjem.

Makedonija, ki je tako cvetela v času Filipa Makedonskega in Aleksandra Velikega, se ni nikoli prav opomogla, ko je izgubila del Grčije in Perzijsko ozemlje. Torej, po Reisovi pripombi kot je zgoraj omenjeno, da te karte izvirajo iz časa A. Velikega potemtakem so te karte stare najmanj čez dva tisoč let. Znanstveniki pa gredo še dalje in trdijo, da so prav gotovo še starejše, saj stari Egipčani, Feničani, Grki ali Rimljani niso zmogli ladjevja, ki bi bilo sposobno za ekspedicijsko vožnjo v polarnih vodah.

V sivi davnini je torej morala obstajati neznana civilizacija, ki je imela ladje oceanke in znanstvenike z odličnim poznavanjem astronomije, navigacije in matematike. V času, ko je v Evropi živel še paleolitski človek, je po vsej verjetnosti obstojala kje drugje na zemeljski obli visoka razvita kultura, nekako tako, kot danes živijo plemena s stopnje kamene dobe na Novi Gviniji in v srednji Avstraliji - istočasno z našim obdobjem tehnologije.

Starost Reisovega atlasa pa je na

splošno bila ocenjena vsaj na šest tisoč let. So pa to samo kopije starejših kopij. Vprašanje ostane odprto: Kdo je izdelal originale? Katera neznana civilizacija iz naše sive davnine je bila sposobna reševati kartografske naloge, take, ki se jim še mi sami komaj približujemo?

RAZLAGA NEKATERIH BESED IN POJMOV:

Navtičen - pomorski

atlas - zbirka zemljevidov

biograf - življenjepisec

Greenland(ija) - danski teritorij, meri 840.000 kvad. milj in šteje okrog 6.000 prebivalcev, največji otok sveta.

Labrador - polotok v severno-vzhodni Kanadi, meri skoraj 500.000 kvad. milj, razdeljen med Novo Fundlandijo in Quebecom.

Nova Furlandija (New Fundland) - otok, ki meri 42,734 kvadratne milje.

Nordenskjeldsko morje - prejšnje ime za Laptevsko morje, imenovano po baronu Nilisu Adolfu Eriku N., švedskemu raziskovalcu (bil je Finec po rodu)

in geolog, prvi je preplul severno-vzhodni prehod med Evropo in Azijo (1878-80).

Projekcija - slika, posnetek, načrt.
Kartograf - izdelovalec zemljevidov.

Vispucci Amerigo (1451 - 1512) - italijanski moreplovec, po katerem je Amerika dobila svoje ime; za njegove zasluge in organizacijo naseljavanja.

Magellan Ferdinand (1480-1521) - portugalski moreplovec, vodja španske ekspedicije, ki je prva plula okoli sveta.

Seizmičen - potresen, seizmografija - nauk o potresih.

Aleksander Veliki - kralj Makedonije, zavojevalec Grčije, in perzijskega cesarstva.

Astronomija - zvezdoslovstvo.

Navigacija - plovba.

Paleolitik - najstarejša kamena doba (pred približno 750.000 leti).

Nova Gvinija - drugi največji otok na svetu, meri 304,000 kvad. milje; leži severno od Avstralije.

Po zbranih podatkih

Valentin Potočnik

Mlad ženin je bil pri delu raztresen. Prijatelj ga vpraša za vzrok.

- Raztresen sem, ker se pripravljam na zakonski stan. -

Prijatelj, ki ima že pol ducata otrok, ga potolaži:

- Nič čudnega. Ko sem se jaz poročil, sem bil tako zbezan, da sem stisnil nevesti v roke desetak, duhovnika sem pa poljubil. -

Teta občuduje novorojenčka:

- Oči ima kot mamica. In nosek kot očka. -

Mala sestrica, ki vse to posluša, pa pravi:

- In brez zob je kot ti, teta. -

Observatoriji iz kamene dobe

Poročila iz davnine

Iz najnovejšega E. von Dacnikina posnemamo nekaj drobnarij, ki se utegnejo lepega dne, ko bomo našli zanje primeme odgovore, spremeniti v VELIKO stvar:

Ko so faraoni ob Nilu postavljali svoje piramide, se evropska zgodovina še ni začela. Prve evropske „stavbe“ so nastale iz magalitov, katerih najbolj znamenita, tista v Stonehengu (Anglija), je cilj turistov iz vsega sveta.

Profesor Alexander Thom iz Oxforda, ki je raziskal 400 takšnih megalitskih stavb, je ugotovil, da je človek mlajše kamene dobe razpolagal, s skoraj neverjetnim znanjem iz astronomije in geometrije. Mnenja je namreč, in v tem ni prav nič osamljen, da so bile nekatere megalitske stavbe odlični observatoriji in da so ljudje iz kamene dobe „znali že v naprej preračunati podatke, kot jih danes fabricira kompjuter“. Tako so ljudje mlajše kamene dobe 1800 do 4000 let pred našim štetjem znali izračunati vsakodnevni vzhod Lune na desetinko točne sekunde natančno.

Tri tisoč let kasneje je moralo biti to pozabljeno znanje znova odkrito! Te ugotovitve se skladajo s poročilom dr. Rolfa Muellerja, ki je dokazal, da so ljudje iz kamene dobe vse svoje monumente usmerjali po nebesnih telesih. Ker se omenja kamena doba in, ker je to poučno saj k temu pripomnim: Najstarejša kamena doba (paleolitik) pred približno 750.000 leti; te podatke črpam iz drugih virov.

Kako naj uskladimo našo šolsko modrost o ljudeh iz mlajše kamene dobe, ki so se šele naučili prevrtati

kamne za izdelavo kamnitih sekir, ki so brusili prve nože iz kremena ali absidiana, ki so se šele začeli ukvarjati z živinorejo in poljedelstvom, ki so šele stopili iz jam, da bi postavili primitivne domove - kako naj bi uskladili to šolsko modrost z dosežki tako visoko razvite kulture? Ali so imeli neotesani jamski prebivalci morda pametne učitelje? In če so jih imeli, od kod so prišli?

Dr. Alexander Marchaek iz harvardskega arheološkega muzeja je raziskal več tisoč kosti, slonokoščenih predmetov in kamnov, na katerih so upodobljeni enaki vzorec: točke, cikeakaste črte in krogi. Doslej so domnevali, da gre za okraske. „Vendar je videti, da gre za pisavo, ki poroča o Luninih menah in zvezdah“. Vsi raziskani predmeti izvirajo iz dobe 10.000 leti do 30.000 leti pr.n.š.

Kaj naj pomeni? Zakaj so se ljudje iz kamene dobe ukvarjali z astronomskimi upodobitvami? Prevladuje namreč mnenje, da so imeli polne roke dela z lovom, da bi se priskrbeli s hrano. Kdo jih je poučeval v takšnem upodabljanju? Ali jim je kdo dajal navodila za takšna opazovanja, ki so bile daleč nad nivojem njihove izobrazbe?

Rodbina Springesguth v San Salvadorju (Srednja Amerika) hrani staro majevsko vazo, v katero je vžgana majevska ženska, ki ima na hrbtu letalski agregat. Ženska ima okoli trebuha zelo širok obroč, na katerem je naprava pritrjena. Podobno bitje krasi tudi vazo v turškem muzeju v Carigradu. V Ameriškem muzeju v

Madridu je vaza, ki jo pripisujejo Nasca kulturi. Na tej 17 centimetrov visoki in 8 centimetrov široki vazi je narisana boginja mater, astronautka, ki ima tudi okoli trebuha širok obroč; pleča in stegna so privezana z dvema pasovoma. Boginja ima na hrbtu letalski agregat. Videti je, da je spomin na letalske naprave skoro po vsem svetu zapustil sledove... Toda - na čigave agregate se nanaša ta davni spomin?

Na otokih jezera Titicaca žive Urosi, ki trdijo, da je njihovo ljudstvo starejše od Inkov in da so bili že pred To Ti-Tujem, nebeškim očetom, ki je ustvaril belce. Hkrati trdijo, da niso ljudje, ker imajo črno kri in so njihovi predniki že živeli, ko je bila Zemlja

še v temi. „Mi nismo kot drugi ljudje“, kajti prišli smo z drugega planeta. Maloštevilni Urosi, ki danes še žive, se izogibajo slehernemu stiku z okoljem.

Ponosno in trdovratno branijo svojo drugačnost kot dragoceno dediščino.

RAZLAGA NEKATERIH BESED:

Faraon - nekdanji egiptovski vladar
magalit - velik kamen, mekalitičen iz
velikega kamna

Oxford - angleško mesto, znano po
slavni univerzi, ustanovljeni v 12.
stoletju

obsidian - velikanska kremenina, zelo
odporna proti kislinam
agregat - skupek istovrstnih delov

Po raznih virih zbral *Valentin Potočnik*

KOLIKO RAZLIČNIH SONC JE ŽE BILO?

Poročila iz davnine

Številna ljudstva sveta so štela človeške dobe po novih soncih, ki so se vsakokrat pojavila na nebu ob začetku novega časa. Beseda „Sonce“ je pri teh ljudeh zamenjalo besedo „doba“.

Indijanci Maji so poznali štiri zapovrstna sonca in so jih imenovali: Vodno sonce, Ognjeno sonce, Potresno sonce, Viharno sonce. Učenjak tega rodu Ixtilxochtil (živel in deloval je približno v letih 1568-1648) je opisal (seveda tudi po podatkih iz davnine) življenjepise kraljev iz Tezbuca in vključil v svoje kronike tudi opise posameznih dob, ki so jih poznali njegovi predniki: Vodno Sonce ali Sonce vod je bila prva doba - končala se je s podvodnijo, v kateri so izginila skoraj vsa živa bitja. Potresno Sonce je

končala v strašnem potresu ko se je Zemlja na mnogih mestih odprla in ko so padale gore.

Svetovna doba Viharnega sonca se je iztekla v vesoljnem viharju. Ognjeno Sonce se je izgubilo v ognjenem dežju. Španski pisatelj Gomara je v 16. stoletju zapustil poročilo o ljudstvu Culhua v Mehiki, ki je hranilo v svojih klinopisnih slikah izročilo o tem, da so pred soncem, ki ga zdaj gledajo na nebu, že štiri sonca zapovrstjo ugasnila. Simbole vseh teh sonc je še vedno videti v predkolumbijskih literarnih dokumentih v Mehiki.

„Ta štiri sonca“, poroča Gomara, predstavljajo štiri dobe, v katerih so bili naši predniki iztrebljeni s poplavami, zemeljskimi potresi, v splošnem požaru in v uničujočih viharjih. Mehiške

kronike iz Cuauhtitlana, zapisane v narečju Indijancev Nahua (okrog 1570) se opirajo na starejše vire in govorijo o tradiciji sedmih sončnih vekov. Chikon-Tonatiuh ali „Sedem sonc“ se imenujejo v tem delu svetovne dobe ali dejanja kozmične drame.

Budistična knjiga „Visuddhi-Magga“ vsebuje poglavje o „svetovnih obdobjih“. Pisci so tudi poznali tri uničevalne sile: ogenj, vodo in veter. Po strahu povodnji, potem ko dolgo ni bilo dežja, se je pojavilo drugo Sonce. V meddobju pa je bil svet ogmjen v temo. In ko je to novo Sonce prišlo na nebo, „ni bilo razlike med dnevom in nočjo“, nadaljuje knjiga, na svet je pritisnila neznosna vročina. Z nastopom petega sonca so se oceani počasi osušili. S šestim soncem se je ves svet napolnil z dimom. Po dolgem času se je potem pojavilo sedmo sonce in ves svet se je vnel v plamenih.

Brahmani so imenovali čas med dvema katastrofama „velike dneve“. Šibiline knjige, ki jih imajo mnogi za preroške, poznajo devet sonc, to je devet dob. Zdaj imamo sedmo sonce; Šibilija pa je napovedala samo še osmo in deveto sonce.

Domorodci iz Britskega Severnega Bornea še dandanes pripovedujejo, da je bilo prvotno nebo nizko in da je

usahnilo šest sonc, zdaj pa nas ogreva sedmo.

Ali so taka različna ljudstva na različnih stopnjah razvoja uporabljala besedo „Sonce“ za „dobo“, ker se je to nebesno telo spremenjeno pokazalo na obzorju in ker je spremenilo svojo pot v vsaki posamezni svetovni dobi? Odgovor je pritrdilen v knjigah ameriškega znanstvenika Immanuela Velikovskega, ki so v dveh desetletjih pretresle znanstveni svet. S podobnimi dognanji, kot jih bralec najde v današnjem podlistju, je Velikovsky s svojo hipotezo o razvoju našega planeta v obliki globalnih (in tudi medplanetarnih) katastrof zrevolucioniral konvencionalno geologijo, arheologijo, astronomijo, in evolucijsko teorijo, kot smo jo doslej poznali.

Razložil je med drugim tudi celo vrsto ugank iz zemljepisne zgodovine pri katerih je bilo doslej vedno potrebno misliti na nekakšno nevidno silo, ki naj bi nas vlekla iz zadrege.

Razlaga nekaterih besed:

SIBILJA - mitološka rimska prerokinja oz. vedeževalka.

BORNEO - otok v indonizijskem otočju, meri 296.000 kvadratnih milj.

EDINBURGH - glavno mesto Škotske, leži na vzhodni obali zaliva Firth of Forth, ima nad 400.000 prebivalcev, znan po vsakoletnih glasbenih festivalih.

Po zbranih podatkih *Valentin Potočnik*

K slikam na straneh 126 in 127:

Slovenski meščani Forest City, Pa., so 1. in 2. junija 1974 na poseben način počastili slovensko dediščino, ki so jo prejeli od svojih staršev ali prastaršev. Čeprav nimajo slovenskega župnika, imajo v svojem župniku Kazimirju F. Sulicki-ju razumevajočega pastirja, da so lahko dali za to priliko božji službi slovenski značaj s slovenskimi svetopisemskimi berili in slovensko pesmijo. Slovenske faranke so si s svojo pridnostjo oskrbele narodne noše. Ta slovesnost je simbol prebujenja narodne zavesti.

Gornja slika: Izročitev darov za obhajanje evharistične daritve. Slika spodaj: V procesiji spremljajo odlične goste v cerkev: na čelu procesije ameriška in slovenska zastava. Slovesnost je bila 1. in 2. junija 1974.

Meščani in farani, ki so bili rojeni v Sloveniji, so bili na poseben način počaščeni med obhajanjem „Weekend in Slovenia“ - 1. in 2. junija 1974. Slovenska cerkev sv. Jožefa; glavni mašnik župnik Rev. Casimir F. Sulicki, somašnika Rev. Henry Planinšek, C. S. SP., in Rev. Richard J. Frank. Nosilci zastav in *ob straneh* „ushers“.

Domislice

- Ali ste kje videli moja očala? - je vprašal profesor.
- Na nosu jih imate, - so odgovorili študenti.
- Hvala! Skoraj bi brez njih odšel domov. -

Pri psihiatru:

- Moja žena je dobila občutek manjvrednosti. Kaj moram storiti, da ga ne bo izgubila? -
- Janez, ali si imel v Španiji kake težave s španščino? -
- Prav nobenih. Pač pa so imeli Španci težave s slovenščino.

V šolski oblačilnici je bil nad obešalnikom napis: - Samo za učitelje. -
Duhovit učenec je spodaj pripisal: - Se lahko rabi tudi za klobuke in suknje. -

- Ata, kakšne posledice pusti alkohol na človeku? -
- Strašne, sinko, zelo strašne. Ko sem vstopil v gostilno so mi rekli gospod, ko so me vrgli ven pa: krava pijana. -

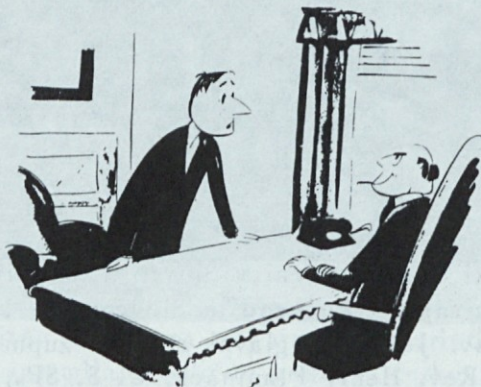
Mama hčerkici: - No, pokaži zdravniku jezik! -

- Zakaj? Saj me ni razjezil. -

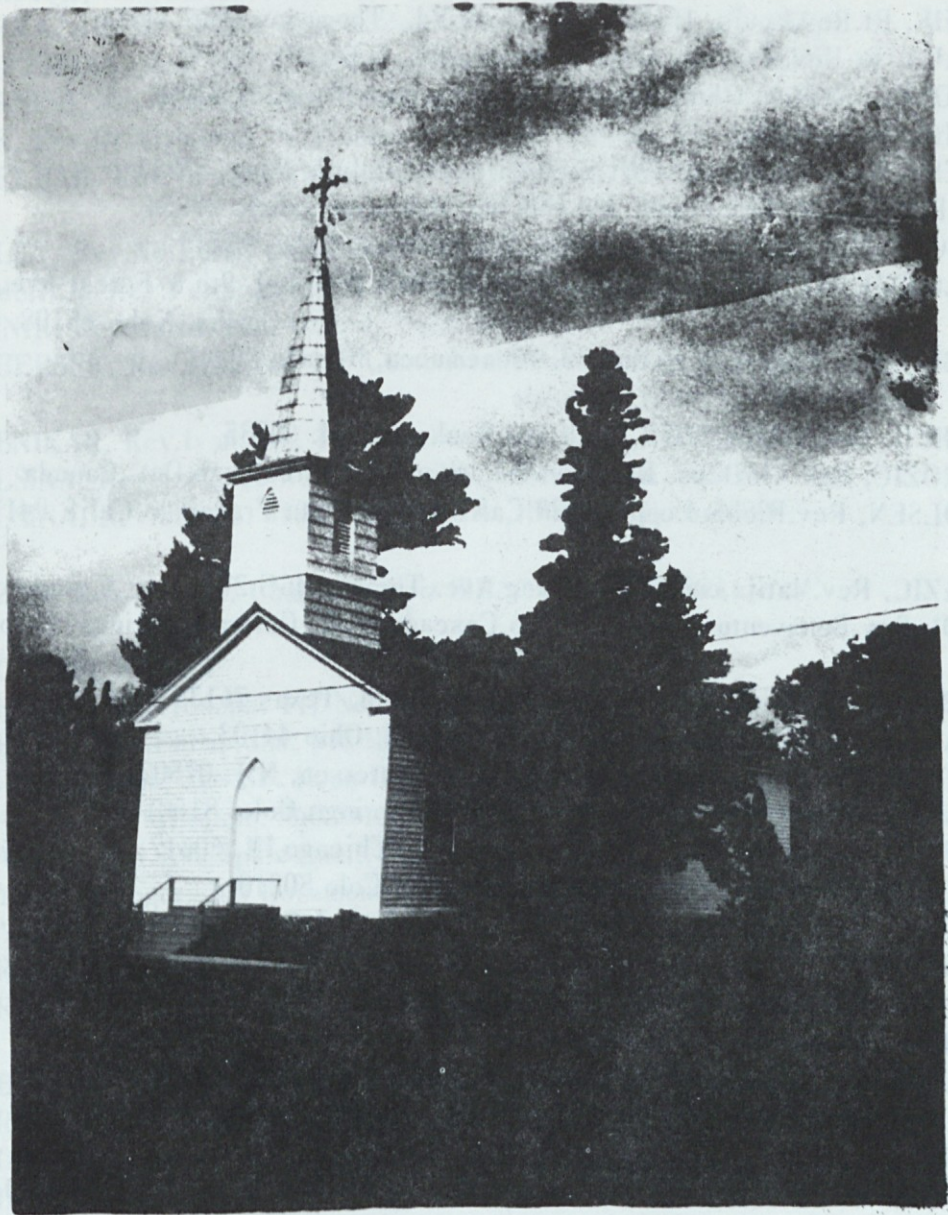
- Ali pri vas dobro brijete? -
- Pa še kako! Pravkar je bil tu nekdo, ki sem ga obril, pa je zahteval, naj ga še enkrat. -

Ravnatelj jetnišnice je pregledoval celice. Ko je vstopil v celico z več jetniki, so vsi vstali, le eden je sedel.

- Zakaj pa vi ne vstanete? - je vprašal ravnatelj.
- Ko me je sodnik obsodil, je dejal, da bom šest mesecev sedel. -

- Ako mi povišate plačo, bom imel manj dohodkov, ker bo davek višji. -

Eagle Harbor, Michigan - Holy Redeemer Church

SLOVENSKI DUHOVNIKI

BAZNIK, Rt.Rev.Louis, 16650 Rock Creek Rd., Thompson, Ohio 44086

BUTALA, Rt.Rev.Mathias, 416 No.Chicago St., Joliet, Ill. 60432

GNIDOVEC, Rt.Rev.Albin, Box 104, Rock Springs, Wyoming 82901

JERSHE, Rt.Rev.John

POPESH, Rt.Rev.Bernard, 4901 E.Superior St., Duluth, Minn. 55811

SCHERINGER, Rt.Rev.Frank, 330 Oak St., Manistique, Mich. 49854

STARC, Rt.Rev.Martin, P.O.Box 463, San Andreas, Calif. 95249

ZAPLOTNIK, Rt.Rev.John, D.C.L., St.Catherine's Hospital, 9th & Forest Ave.,
Omaha, Nebr. 68108

ZAVBI, V.Rev.August, P.O.Box 93, Winnemucca, Nevada 89445

ADAMICH, Rev.Albert, 520 W. 10th St., Waukegan, Ill. 60085

AMBROZIC, Rev.Aloysius, Kingston Rd., Stop 15, Scarborough, Ont., Canada

ANDOLSEN, Rev.Richard, cpps, 3320 California St., San Francisco, Calif. 94118

BALAZIC, Rev.Matija, cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1, Ont., Canada

BANDI, Rev.Bonaventure, osb, 2215 No.Cascade Ave., Colorado Springs, Colo.
80907

BARBIS, Rev.Rudolph, Rt.2 Box 340 A, Fort Worth, Texas 76135

BERAN, Rev.Iggy, 1200 Addison Rd., Cleveland, Ohio 44103

← BLATNIK, Rev.Francis, sdb, 202 Union Ave., Paterson, N.J. 07502

BLENKUSH, Rev.Mathias, Box 699, Glenwood Springs, Colo. 81601

← BOGOLIN, Rev.Leonard, ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago, Ill. 60617

BOHTE, Rev.Daniel, 1795 So.Williams, Denver, Colo. 80210

— BORGOLA, Rev.Bonaventure, ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906

BOZNAR, Rev.Joseph, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103

BREZNIK, Rev.Aloysius, Box 273, Davenport, Wash. 99122

BREZNIKAR, Rev.Victor, 722 W.Alder St., Walla Walla, Wash. 99362

BRODNIK, Rev.Joseph, 17825 Libby Rd., Maple Heights, Ohio 44137

BROOKER, Rev.Richard, mm, Las Condes Casilla 162, Santiago, Chile

BURSHNICK, Rev.Francis, scj, Immaculate Heart of Mary Seminary,
Lenox, Mass. 01240

— CADONIC, Rev.William, 628 So.Aiken Ave., Pittsburgh, Pa. 15232

CAGRAN, Rev.Joseph, ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439

CANJAR, Rev.John, 3050 Dahlia St., Denver, Colo. 80207

CAREK, Rev.Peter, 12746 W.Cameron Ave., Butler, Wis. 53007

CASL, Rev.Joseph, cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1, Ont., Canada

CEGLAR, Rev.Charles, sdb, Seminaire Salesien, Sherbrooke, Que., Canada

CEGLAR, Rev.Stanley, sdb, Box 3304 Sta C, Hamilton L8H 7L4, Ont., Canada

CELESNIK, Rev.Joseph, 840 E.222nd St., Euclid, Ohio 44123

CEPON, Rev.Dr.Ludwig, St.Vincent's College, Latrobe,Pa. 15650
CEPON, Rev.Michael, 6005 So.Marshfield Ave., Chicago,Ill. 60636
CERPICH, Rev.Richard, 3501 So. Lake Drive, Milwaukee,Wis. 53207
✓CHEMAZAR, Rev.Blase,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
CIMPERMAN, Rev.Victor, 1558 Creighton Ave., Akron, Ohio 44310
CORNISH, Rev.Ronald, 9401 Mission Rd.,Kansas City,Kansas 66206
CUK, Rev.Dr.Alphonse, St.Vincent's College, Latrobe,Pa. 15650
✓CVELBAR, Rev.Joseph, 45 Prestley Rd., Bridgeville,Pa. 15017

DALEY, Rev.Neil,ofm, Chaplain U.S.Air Force
DEMSHER, Rev.Ferdinand, 223 - 57th St., Pittsburgh,Pa. 15201
DIMNIK, Rev.Martin,esb, Oxford, Great Britain
DOBERSEK, Rev.Ivan,cm, 125 Centennial Parkway No., Box 3304 Stn C.,
Hamilton L8H 7L4 Ont., Canada

DOBNIKAR, Rev.Ivan,osb, 1005 Division St., Lisle,Ill. 60532
DOLSINA, Rev.John, 16 W. 5th Ave. No., Aurora,Minn. 55705
DOLSINA, Rev.Stanko, 610 - 99th Ave. W., Duluth, Minn. 55808

ERZEN, Rev.Edward, Chaplain, Fort Sill, Oklahoma 73503

FALE, Rev.Richard
FERKULJ, Rev.Joseph, 117 No. 7th St., Quiney, Ill. 62301
✓FERYAN, Rev.Philip,ofm, Via Merulana 124, 00185 Rome, Italy
FINK, Rev.John, 208 No. Dean Duff Ave., Clewiston, Florida 33440
FLAC, Rev. Philip,sdb, 960 So. Soto St., Los Angeles, Calif. 90023
FLAJNIK, Rev.Rudolph,ocarm.,100 Harpersville Rd., Newport News,Va.23601
- FOYS, Rev.Roger, 200 Rosemont Ave., Steubenville, Ohio 43952
FRANKOVICH, Rev.Frank, 5048 D St., Chino, Calif. 91710
FURLAN, Rev.William, 429 E. Allen St., Hudson, N.Y. 12534
FURLEY, Rev.Cyril, 3938 29th St., Long Island City, N.Y. 11101

GABER, Rev.Francis, St.Joseph's Church, Beroun,Minn. 55004
GERMOVNIK, Rev.Francis,cm, DeAndreis Seminary, Lemont,Ill. 60439
GODIC, Rev.Francis, 37950 Euclid Ave., Willoughby, Ohio 44094
GODINA, Rev.Mirko,ofm conv., 526 So.Woodland Ave., Michigan City,Ind. 46360
✓GOLE, Rev.Dr.Joseph, 7331 So.Lovers Lane Rd., Hales Corners, Wis. 53130
GOLOBIC, Rev.John, 56 Horn Blyd., Silver Bay, Minn. 55614
GRABRIAN, Rev.Joseph,ofm, 4820 Lakeview Ave., Detroit,Mich. 48215
GRABRIAN, Rev.Victor,osm, 3549 Navajo St., Denver, Colo. 80211
GREBENC, Rev.Louis, Hamilton, Ont., Canada
GREGOR, Rev.Joseph,cm, P.O.Box 90 Voth Sta., Beaumont,Texas 77709
GREGORY, Rev.Edmund, 207 So. Main St., Manteno, Ill. 60950
GROM, Rev.Lawrence,ofm, 386 Geneva Ave., Highland Park,Mich. 48203
GYORKOS, Rev.Stefan, Calgary, Alberta, Canada

- HLEBS, Rev.Milan, 61 Catalpa Lane, Campbell, Calif. 96008**
HOBART, Rev.Raymond, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
 — **HOCHEVAR, Rev.Mark, ofm, 8500 W. Cold Spring Rd., Greenfield, Wis. 53228**
 — **HODNIK, Rev.Emil, St.Bernard's Church, Abbotsford, Wis. 54405**
HOGÉ, Rev.Benedict, ofm St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
 — **HOGÉ, Rev.Thomas, ofm, 1852 W.22nd Pl., Chicago, Ill. 60608**
HORVAT, Rev.Stephen, 4900 Navarre Ave., Oregon, Ohio 43616
HORVATH, Rev.Francis, 1021 E. Yale, Ontario, Calif. 91764
HORZEN, Rev.Bernard, osb, St.Bede's College, Peru, Ill. 61354
HREN, Rev.Innocent, op, 505 W.Washington Blvd., Oak Park, Ill. 60302
 Kofner — **HRIBSEK, Rev.Aloysius, 450 Pine St., Bridgeport, Conn. 06605**
- JAGER, Rev.Mathias, 4337 E.Whitman St., Tucson, Arizona 85711**
JAN, Rev.Ivan, cm, 405 Marie Anne Ave.E., Montreal, Quebec, Canada
JAZBEC, Rev.Stanley, 680 So.Santa Fe St., San Jacinto, Calif. 92383
 — **JENKO, Rev.Aloysius, 53 St.Patrick's Pl., Staten Island, N.Y. 10306**
 — **JENKO, Rev.Valerian, ofm, 311 Merrylands Rd., Merrylands, N.S.W., 2160, Australia**
JERASA, Rev.Francis, P.O.Box 438, Fowler, Kansas 67844
JERETINA, Rev.Janez, cm, 739 Brown Line, Toronto M8W 3V7, Ont., Canada
- KALCIC, Rev.Dismas, osb, Illinois Benedictine College, Lisle, Ill. 60532**
KAPUSHION, Rev.Marvin, 309 Madison St., Pueblo, Colo. 81005
 — **KARMANOCKY, Rev.Bernard, ofm, 8500 Cold Spring Rd., Greenfield, Wis. 53228**
KAUSEK, Rev.John, 608 So.Court, Eveleth, Minn. 55734
KLEPEC, Rev.George, 315 W. Illinois St., Wheaton, Ill. 60187
KNIFIC, Rev.Francis, 2975 Independence Ave., New York, N.Y. 10063
KOLARIC, Rev.Dr.Jacob, cm, St.Jakob im Rosental, Karnten, Austria
KOPAC, Rev.John, cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7, Ont., Canada
 — **KOPUSAR, Rev.Dr.Milan, H. Cross Ch. 750 Tahmore Drive, Fairfield, Conn. 06430**
 — **KORBIC, Rev.Beno, ofm, 8500 W. Cold Spring Rd., Greenfield, Wis. 53228**
KOREN, Rev.Louis, 822 New Jersey Ave., Sheboygan, Wis. 53081
KOS, Rev.Joseph, 2618 W. St.Clair St., Indianapolis, Ind. 46222
KOSEM, Rev.Francis, 9205 Superior Ave., Cleveland, Ohio 44106
KOSTELZ, Rev.Richard, 905 So. 8th St., Kankakee, Ill. 60901
KOTNIK, Rev.Bertrand, 62 St.Mark's Pl., New York, N.Y. 10003
KOVACIC, Rev.Anthony, 632 Hillside Ave., Charlotte, No.Carolina 28209
KOVACIC, Rev.Francis, Chaplain U.S.Army
KOZINA, Rev.Vladimir, 813 First St., Brentwood, Calif. 94513
KRAINZ, Rev.Paul, sss, Church of Santa Cruz, Manila, Phillipines
KRAJNIK, Rev.Paul, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
KRISTANC, Rev.Leo, 3700 No.Sutter St., Apt.108, Stockton, Calif. 95204
KROTEC, Rev.A.I., sdb, 2305 W.Superior St., Chicago, Ill. 60612
KUZMA, Rev.George, St.Rose Church, Wilmington, Ill. 60481

- LAMPE, Rev.Victor,cssr, 1118 No.Grand Blvd., St.Louis,Mo. 63106
 LANGERHOLZ, Rev.Dr.Kalist,ofm,ssd, 5401 So.Cornell,Chicago,Ill. 60615
 LAVRIH, Rev.John, 706 E. 6th St., Kinsley, Kansas 67547
 LEKAN, Rev.Joseph,sm, 2056 E. 107th St., Cleveland,Ohio 44106
 LIVOJEVIC, Rev.Ronald, 8700 W. 92nd St., Kansas City, Kansas 66212
 LOCNIKAR, Rev.Julius,osb, Assumption Abbey, Richardton, No.Dakota 58652
 —LOVRENCIC, Rev.Athanasius,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
- ▲MACEK, Rev.Rudolph, 300 Vanderbilt Ave., Brooklyn, N.Y. 11205
 MADIC, Rev.Aloysius,ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago,Ill. 60617
 MAIERLE, Rev.John, 5481 Dixie Hwy., Waterford, Mich. 48095
 —MAJHENIC, Rev.Pelagij,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
 MALAVASIC, Rev.Roman, 416 No.Chicago St., Joliet,Ill. 60432
 MARTELANC, Rev.Jost, Via Appia Nuova 884, 00178 Rome, Italy
 MAVSAR, Rev.Joseph, P.O.Box 367, Townsend,Mont. 59644
 ←MAZOVEC, Rev.Robert,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
 MEJAC, Rev.Joseph,cm, 95 McDonald Ave.,Winnipeg R3B 0J3, Manitoba,Canada
 MEJAK, Rev.Heliodore, 274 Orchard Ave., Kansas City, Kansas 66105
 MELOVASICH, Rev.Frank, 211 W. 4th St., Duluth,Minn. 55806
 MERVAR, Rev.John, 1640 Addison St., Berkeley,Calif. 94703
 —MIHELIC, Rev.Francis, 826 E. Pattison St., Ely,Minn. 55731
 MIHELIC, Rev.Francis, 127 Liberty St.So., Bowmanville,Ont.,Canada
 —MIHELICH, Rev.Leopold, 4695 Pearl St., Denver,Colo. 80216
 MLAKAR, Rev.Benjamin, ofm conv.
 MUZIC, Rev.Anthony, 2101 - 17th St.S.W., Akron, Ohio 44314
- NACHTIGAL, Rev.Frederick, 430 Williamson Ave., Youngstown,Ohio 44507
 NADRACH, Rev.Adolph, 534 W. Kilgore, Kalamazoo, Mich. 49001
- OHMANN, Rev.Daniel,mm, P.O.Box 3058, Nairobi, Kenya
 —OKORN, Rev.Claude,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Illinois 60439
 OKORN, Rev.Dusan, Box 228, Stevensville, Mont. 59870
 OMAN, Rev.Edwin, Tr. 4, Foley, Minn. 56329
 OZIMEK, Rev.Joseph, 1263 Shannon Ave., Barberton, Ohio 44203
 OZIMEK, Rev.Norbert,osb, 2900 East Boulevard, Cleveland, Ohio 44104
- PAIK, Rev.Francis, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
 PAKIZ, Rev.Rudolph, St.Agnes Church, Walker, Minn. 56484
 PECOVNIK, Rev.Karel, St.John Nepomuk Church, Lowry,Minn. 56349
 PERCIC, Rev.Joseph, Millerville, P.O.Brandon,Minn. 56315
 PERKOVICH, Rev.Frank, Box 586, 305 Adams Ave., Eveleth,Minn. 55734
 PETERNEL, Rev.Warren,ofm, 701 E.Pyron Rd., San Antonio,Texas 78214
 PETRASIC, Rev.Martin, St.Patrick's Church, Elkhorn,Nebraska 68022

- PEVEC, Rev.Edward, Euclid & Bishop Rd., Wickliffe, Ohio 44092
 PIERCE, Rev.Justin,sds, Holy Family College, Rt. 1, Manitowoc,Wis. 54220
 PIRC, Rev.Joseph, Box 37, Grenora, No.Dakota 58845
 PIZMOHT, Rev.Louis, 15000 Lake Shore Blvd., Cleveland,Ohio 44110
 PLANINSEK, Rev.Henry,cssp, Box 370, Glenwood Springs, Colo. 81601
 PLAZAR, Rev.Ivan,cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7, Ont., Canada
 PLEVNIK, Rev.Joseph,sj, Loyola College, Montreal, Quebec, Canada
 POTOCHNIK, Rev.Aloysius,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
 — PRAH, Rev.John,ocd, 109 W. 6th St., Erie, Pa. 16501
 PRAZNIK, Rev.Rudolph, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
 PREBIL, Rev.Andrej,cm, 405 Marie Anne E., Montreal,Quebec,Canada
 PRIMOZIC, Rev.Robert,ocarm, St.Patrick's Church, Niagara Falls,Ont.,Canada
 PROSEN, Rev.Anthony, 2410 So. 9th St., LaFayette, Indiana 47905
- REBOL, Rev.Anthony, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
 REBOL, Rev.Francis,mm, 120 San Min Rd. 1st Sect., P.O.Box 149, Taichung,
 Taiwan, Formosa
- RELIC, Rev.John, Chaplain U.S.Marine Corps.
 REPENSHEK, Rev.Wayne, 5960 W. Loomis Rd., Greendale, Wis. 53129
 RINK, Rev.Louis,csc, P.O.Box 176, Fort Portal,Uganda,East Africa
 ROBERTS, Rev.Edward,sss, P.O.Box 3044, Arusha,Tanzania,East Africa
 ROGAN, Rev.Richard,ofm, 62 St.Mark's Pl., New York,N.Y. 10003
 RUCHGY, Rev.Wayne, 6940 No. Inkster Rd. 212H, Dearborn Heights,Mich. 48127
 RUPAR, Rev.Aloysius, 1709 E. 31 St., Lorain, Ohio 44051
 RUS, Rev.Gabriel,sm, University of Dayton, Dayton, Ohio 45409
- SAVINSHEK, Rev.Stefan,ofm conv., P.O.Box 247, Pengilly, Minn. 55775
 SCHWAB, Rev.Alan,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
 SCHWEIGER, Rev.Francis, 330 E. 3rd St., Duluth, Minn. 55805
 — SEDLAR, Rev.Daniel,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
 SELISKAR, Rev.Donald,sj, St.Anthony Padua Church, Mackinaw City,Mich. 47901
 — SELLAK, Rev.Jerome,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
 — SESEK, Rev.Dr.Raphael,ofm,ph d., Immaculata College, Immaculata,Pa. 19345
 SETNICAR, Rev.Dr.Matthew,ph d.,dd, 1210 So.61 St., Milwaukee,Wis. 53214
 SEVER, Rev.Edgar,ofm, 203 E.Washington St., Stockton,Calif. 95202
 SKULLY, Rev.Gerald, 1905 Portage Trail, Cuyahoga Falls, Ohio 44221
 SKUMAVC, Rev.Franc, 1789 Lawrence Ave.W., Toronto, 15, Ont., Canada
 SKUMAVC, Rev.Michael, 2002 Minnesota Ave., Duluth, Minn. 55802
 — SLAPSAK, Rev.Julij, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
 SMERKE, Rev.Francis,osc, SS.Peter & Paul Church, Meyersville,Texas 77974
 SMERKE, Rev.Joseph,osc, P.O.Box 789, Hastings, Nebraska 68901
 SNOJ, Rev.Joseph, 12704 Foothill Blvd., Etiwanda, Calif. 91739
 SODJA, Rev.Max, 9133 Hammock Lake Dr., Miami Beach, Florida 33156

- SOKLIC, Rev. Sebastian, tor, Chaplain U.S. Air Force
 SOKLICH, Rev. Anthony, cm, 4019 Yoakum Blvd., Houston, Texas 77006
 SPEHAR, Rev. George, 424 W. 2nd St., Leadville, Colo. 80461
 SPENDOV, Rev. Dr. Vendelin, ofm, mus. d., 1852 W. 22nd Pl., Chicago, Ill. 60608
 SREBERNAK, Rev. Frank, 2221 Winchell Dr., Ann Arbor, Mich. 48103
 STARESINIC, Rev. Edbert, o carm, 6700 Mt. Carmel Dr., Houston, Texas 77017
 STARESINIC, Rev. Nicholas, o carm., 6725 Reed Rd., Houston, Texas 77017
 STAUDOHAR, Rev. Walter, cssp, 148 Monastery Ave., Pittsburgh, Pa. 15203
 STEFANICH, Rev. Edward, 1540 So. Highland Ave., Lombard, Ill. 60439
 STEPANICH, Rev. Dr. Martin, ofm, st d, St. Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
 STERBENTZ, Rev. Ralph, St. Bruno's Church, Nadeau, Mich. 49863
 STERK, Rev. Francis, 7107 Wilber Ave., Parma, Cleveland, Ohio 44129
 STERLE, Rev. Alois, Kolonitz Platz 1, 1030 Wien, Austria, Europe
 STONICH, Rev. Raymond, 176 So. Barron St., Bensenville, Ill. 60106
 STOPAR, Rev. Dr. Anton, 1250 Wyoming Ave., Reno, Nevada 89503
 STRAGISHER, Rev. Henry, 116 So. Washington St., Berkeley Springs, Va. 23523
 STRAGISHER, Rev. Raphael, ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
 STRANCAR, Rev. Ignatius, 584 W. 5th St., San Bernardino, Calif. 92410
 SUSTARSIC, Rev. John, St. Joseph's Church, Box 788, Gilbert, Minn. 55741
 SUSTRICK, Rev. Stephen, osb, 1835 Franklin St., Denver, Colo. 80218
 SVETE, Rev. Andrew, ofm, St. Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
 SVETE, Rev. Augustine, ofm, St. Mary's Hospital, Rochester, Minn. 55901
 SVETE, Rev. Bartholomew, P.O. Box 163, Evanston, Wyoming 82930
- TARMAN, Rev. William, P.O. Box 68, Swanville, Minn. 56382
 TKALEC, Rev. John, 960 So. Soto St., Los Angeles, Calif. 90023
 TOMC, Rev. Victor, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
 TOMTZ, Rev. Louis
- TRPIN, Rev. Thaddeus, ofm, 386 Geneva Ave., Highland Park, Mich. 48203
 TURK, Rev. Francis, 4935 Yonge St., Willowdale, Ont., Canada
 TURK, Rev. Lawrence, oco, Monastery of the Holy Ghost, Conyers, Ga. 30207
 TURK, Rev. Martin, 1081 Burrard St., Vancouver 1, B.C., Canada
- URBIC, Rev. Rudolph, P.O. Box 216, Norwald, Wis. 54648
- VALENTIN, Rev. Basil, ofm, 19 A'Becket, Kew, Melbourne, Victoria, Australia
 VARGA, Rev. Joseph, 3547 E. 80th St., Cleveland, Ohio 44105
 VIRANT, Rev. Ludwig, P.O. Box 235, Peninsula, Ohio 44264
 VOGRIN, Rev. Joseph, St. William's Church, Parkers Prairie, Minn. 56361
 VOVK, Rev. Joseph, 523 No. 3rd St., Brainard, Minn. 56401
 VOVKO, Rev. John, 1515 E. 296 St., Wickliffe, Ohio 44092
 VUKSINIC, Rev. Anton, 22 Golden Blvd., Welland L3B 1H4 Ont., Canada

- WEBER, Rev.Albin, 71 Mendon St., Uxbridge,Mass. 01569
- WOLBANG, Rev.Charles,cm, P.O.Box 351, Princeton, N.J. 08540

- YAKES, Rev.William, 9555 St.Mary's Ave., Detroit,Mich. 48227
- YELENC, Rev.Joseph,tor, St.Francis Monastery, Loretto,Pa. 15940

- ZAGAR, Rev.Janko,op, 5890 Birch Ct., Oakland, Calif. 94618
- ZAGORC, Rev.Francis,csc, Box 176, Fort Portal, Uganda, East Africa
- ZAGORC, Rev.Thomas,sss, Dublin, Ireland
- ZANUTIC, Rev.Arthur, 14040 Puritas Ave., Cleveland, Ohio 44135
- ZARNICK, Rev.Ralph, 4940 Broadview Rd., Cleveland, Ohio 44109
- ZDOLSEK, Rev.Alojz, Rt. 2, Parkers Prarie, Minn. 56361
- ZELEZNIKAR, Rev.Michael, 542 Crosat St., LaSalle,Ill. 61301
- ZITKO, Rev.Aloysius, 2620 Pleasant St., Oakland, Calif. 94602
- ZORE, Rev.Richard, 616 So. East St., Indianapolis, Ind. 42625
- ZORMAN, Rev.Fortunat,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
- ZRNEC, Rev.Anthony,cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1, Ont.,Canada
- ZUPANCIC, Rev.William

ESTC 2

AVE MARIA - Lemont - Illinois